

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
KENT ÇALIŞMALARI VE YÖNETİMİ PROGRAMI

İSTANBUL TARİHİ YARIMADA PARKLARININ
KENTSEL MEKAN KALİTESİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Can TUNCA

İstanbul
Şubat, 2020

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
KENT ÇALIŞMALARI VE YÖNETİMİ PROGRAMI

İSTANBUL TARİHİ YARIMADA PARKLARININ
KENTSEL MEKAN KALİTESİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Can TUNCA

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep KEREM ÖZTÜRK

İstanbul
Şubat, 2020

ONAY SAYFASI

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Mimarlık Anabilim Dalı, Kent Çalışmaları ve Yönetimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Kerem ÖZTÜRK

Üye Doç. Dr. Nilüfer KART AKTAŞ

Üye Dr. Öğr. Üyesi Bahar FERAH

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ahmet Korhan BİNARK
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “İstanbul Tarihi Yarımada Parklarının Kentsel Mekan Kalitesi Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Can TUNCA

ÖNSÖZ

Tez çalışmam sırasında; konunun seçiminden, sonuçlanma aşamasına kadarki süreçte değerli bilgi ve düşünceleri ile çalışmama yön vererek, desteklerini esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Sn. Zeynep KEREM ÖZTÜRK' e teşekkürü borç bilirim.

Çalışma sırasında ve hayatım boyunca maddi ve manevi her türlü desteği ile yanımda olan sevgili aileme; gösterdiği sabır, anlayış ve hoşgörü için sevgili eşim Feray TUNCA ya ve hayattaki uğurum oğlum Çınar TUNCA' ya teşekkür ediyorum ve bu çalışmayı onlara ithaf ediyorum.

Can TUNCA

İstanbul-2020

ÖZET

İSTANBUL TARİHİ YARIMADA PARKLARININ KENTSEL MEKAN KALİTESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Can Tunca

Yüksek Lisans, Kent Çalışmaları ve Yönetimi Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep KEREM ÖZTÜRK

Şubat-2020 186 Sayfa

Kentin varlığını oluşturan öğelerin başında gelen kentliler, modern çağın değişen değişen sosyo-ekonomik yapısı içerisinde çalışma, alışveriş, eğitim, sağlık gibi eylemlerinin gerçekleşmesinde kullandıkları ulaşım aktivitesiyle birlikte günlük yaşamlarındaki stres ve sıkıntıdan uzaklaşmak için yaşamlarını sürdürdükleri kentlerin sosyal donatı alanlarından olan kentsel açık ve yeşil alanlarda ruhsal ve fiziksel olarak rahatlamakta, toplumsal ilişkiler kurarak sosyalleşmekte ve kentin kaos ortamından uzaklaşmaktadırlar. Kentsel açık ve yeşil alanların kentlilere sunduğu aktif kullanım alanı olarak parklar; kentlilere sundukları çeşitli sosyal, kültürel ve fiziksel aktivite olanakları ve bu mekansal düzenlemelerin bakımı ve yönetiminin sonucunda kişilerde bıraktığı algının temelinde, parkların mekan kalitesinin değişimleri etkili olmaktadır.

Araştırma kapsamında seçilen Tarihi Yarımada da bulunan Fatih İlçesinin tarihsel ve kültürel birikimi yanında süreç içinde şekillenen mevcut kentsel profiline özellikle son dönemlerde politik, kültürel, ekonomik ve iç-dış göç etkileri ile yaşadığı kimlik değişiminin yarattığı mekansal dönüşümü gözlemlenmiş olup, bu dönüşümün ilçede bulunan muhtelif kentsel park alanlarında yarattığı mekan kalitesi farklılıklarının incelenmesi amacıyla literatür araştırmaları sonucunda belirlenen kalite kriterleri mesleki gözlem ve anket çalışmaları ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Kamusal mekan kalite kriterlerinin belirlenmesi noktasında oluşturulan hipotezlerin sınanması için ilçenin sosyo-ekonomik ve park kullanım çeşitlilikleri ile fonksiyonel

farklılıkları öngörülerek muhtelif 5 ayrı noktadan seçilen park alanlarını kullanan 319 katılımcıya demografik ve dış mekan kalite kriterlerine ilişkin 35 adet soru sorulmuştur. Anket sonuçları, SPSS programında frekans analizleri ve ki-kare anlamlılık testleri ile değerlendirilmiştir.

Çalışma sonucunda parkların fiziksel alt yapısına ve konumuna göre kullanıcıların memnuniyetleri ve tepkilerinin değiştiği, demografik farklılıkların ve genel kalite kriterleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Kalite kriterleri standartlarının kullanıcıların kaliteli park algularıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sırasında yürütülen mekansal gözlem çalışması ile kullanıcı anket sonuçları büyük ölçüde birbirleriyle örtüşür nitelikte değerler vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kent, Mekan, Kentsel Mekan, Park Kavramı, Kaliteli Kentsel Mekan, Kentsel Mekan Kalite Kriterleri, Tarihi Yarımada, Fatih İlçesi

ABSTRACT

ISTANBUL HISTORICAL PENINSULA PARKS EVALUATION OF URBAN SPACE QUALITY

Can Tunca

Master's, Urban Studies and Management Program

Thesis supervisor: Doctor Teaching Member Zeynep KEREM ÖZTÜRK

February– 2020, 186 pages

Urban citizens, who are at the forefront of the existence of the city, in the changing socio-economic structure of the modern age, in the open and green areas of the urban areas, which are the social reinforcement areas of the cities they live in, in order to get away from the stress and distress in their daily lives with the transportation activity they use in the realization of their activities such as working, shopping, education and health. they relax spiritually and physically, socialize by establishing social relations and move away from the chaos of the city. Parks as an active usage area offered by urban open and green spaces to the citizens; The changes in the quality of the parks are effective on the basis of the perception that people leave as a result of the various social, cultural and physical activity opportunities offered to the citizens and the maintenance and management of these spatial arrangements.

In addition to the historical and cultural accumulation of the Fatih District in the Historic Peninsula selected within the scope of the research, the spatial transformation of the existing urban profile shaped by the political, cultural, economic and internal-external migration effects observed recently has been observed. In order to examine the differences in the quality of the spaces created in the park areas, the quality criteria determined as a result of the literature surveys were tried to be put forward through professional observation and survey studies. In order to test the hypotheses created for the determination of public space quality criteria, 319 participants using the park areas selected from 5 different points were

asked 35 questions regarding the demographic and outdoor quality criteria by considering the socio-economic and park usage variations and functional differences of the district. The results of the survey were evaluated with frequency analysis and chi-square significance tests in SPSS program.

As a result of the study, it was seen that the satisfaction and reactions of the users changed according to the physical infrastructure and location of the parks and it was effective on demographic differences and general quality criteria. It has been found that the quality criteria standards are related to the perception of quality parking of the users. With the spatial observation study conducted during the research, the results of the user surveys are largely consistent with each other.

Keywords: City, Space , Urban Space, Park Concept, Quality Urban Space, Urban Space Quality Criteria, Historical Peninsula, Fatih District

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
SEMBOLLER LİSTESİ.....	xvii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xviii
GİRİŞ.....	1
Araştırmanın Konusu.....	1
Araştırmanın Amacı.....	1
Araştırmanın Kapsamı.....	1
Araştırmanın Yaklaşımı.....	2
Araştırmanın Yöntemi.....	2
BÖLÜM 1.....	4
1. MEKAN, KENT ve KENTSEL MEKAN.....	4
1.1.Mekan Kavramı.....	4
1.1.1.Mekan Kavramının Gelişim Süreci.....	4
1.1.2.Mekanın Sınıflandırması.....	6
1.1.3.Mekan Algısı.....	7
1.1.4.Mekan Kalitesi ve Parametreleri.....	10

1.2.Kent Kavramı	11
1.3.Kentsel Mekan Kavramı.....	13
1.3.1.Kentsel Mekanın Gelişimi	16
1.3.2.Kentsel Mekanın Özellikleri	17
1.3.3.Kentsel Mekan Türleri	18
1.3.4.Kentsel Mekan Sınıflandırılması	18
1.3.5.Kentsel Mekanın Algılanması	24
1.3.6.Kentsel Mekan Kalitesi.....	27
BÖLÜM 2.....	37
2. KENTSEL AÇIK YEŞİL ALANLAR, PARK KAVRAMI ve PARK KALİTE KRİTERLERİ.....	37
2.1.Kentsel Açık ve Yeşil Alanlar.....	37
2.1.1.Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Sınıflandırılması	40
2.1.2.Kentsel Açık Yeşil Alanların İşlevleri	45
2.2.Park Kavramı ve Özellikleri	49
BÖLÜM 3.....	67
3. MALZEME VE YÖNTEM	67
3.1. Alan Çalışmasının Amacı	67
3.2. İstanbul, Tarihi Yarımada; Fatih	67
3.2.1.Fatih İlçesi Kısa Tarihçe.....	68
3.2.2. Fatih İlçesi Kent Profili	69
3.3.Tarihi Yarımada Parkları	74
3.3.1.Tarihi Yarımada Parklarının Değişim Süreci.....	74
3.3.2.Tarihi Yarımada Parklarının Güncel Durumu.....	76
3.3.3. Seçilen Parklar, Seçilme Nedenleri ve Ölçütleri.....	78

3.3.4. Seçilen Çalışma Alanlarının Değerlendirilmesi.....	80
3.4. Araştırmanın Yöntemi.....	96
3.4.1. Çalışma Alanlarının Fiziksel Gözlemle Mekansal Göstergeler Açısından Değerlendirilmesi	97
3.4.2. Çalışma Alanlarının Kullanıcı Anketi İle Analizi.....	103
BÖLÜM 4.....	161
4. DEĞERLENDİRME ve ÖNERİLER	161
KAYNAKLAR	174
EKLER.....	180
ÖZGEÇMİŞ.....	186

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. 1 Temel tasar öğeleri temelinde kalite prensipleri.....	11
Tablo 1. 2 İnsan ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar.	26
Tablo 1. 3 Başarılı kentsel mekanlarda bulunması gereken fiziksel nitelikler.	34
Tablo 2. 1 Kentsel Açık Mekanın Tipolojisi.....	38
Tablo 2. 2 Yeşil Alan Kategorileri.....	54
Tablo 2. 3 Parkların Standartları	59
Tablo 2. 4 Milli Rekreasyon ve Park Kurulu Park Standartları	60
Tablo 2. 5 Yeşil Alan Normlarının Karşılaştırılması.....	60
Tablo 3. 1 İstanbul İli 1929-2018 Yılları Arası; Meteoroloji Değerleri	69
Tablo 3. 2 Fatih İlçesi Eğitim Durumu	71
Tablo 3. 3 Fatih İlçesi Eğitim Durumu	72
Tablo 3. 4 Çalışma Alanı Seçilen Parkların Bulunduğu Mahallelere İlişkin Demografik Yapı, Yüzölçümü ve Park Durumu.....	72
Tablo 3. 5 Fiziki Alanın Fonksiyonel Kullanım Durumu	73
Tablo 3. 6 Tarihi Yarımada Park Miktarları	77
Tablo 3. 7 Seçilen Parklar Arası Yürüyüş Mesafeleri.....	79
Tablo 3. 8 Seçilen Parklara İlişkin Metraj-Mahal Çizelgesi.....	80
Tablo 3. 9 Mekansal Kalite Düzey Değerlendirme Çizelgesi.....	98
Tablo 3. 10 Parkların Aktivite ve Kullanım Göstergelerine İlişkin Fiziki Mekansal Gözlem Analizi	99
Tablo 3. 11 Parkların Erişim ve Bağlantı Göstergelerine İlişkin Fiziki Mekansal Gözlem Analizi	100
Tablo 3. 12 Parkların Konfor İmaj Göstergelerine İlişkin Fiziki Mekansal Gözlem Analizi.....	101
Tablo 3. 13 Parkların Sosyallik Göstergelerine İlişkin Fiziki Mekansal Gözlem Analizi.....	102
Tablo 3. 14 Katılımcıların Cinsiyet, Medeni Durum İlişkisi	105
Tablo 3. 15 Katılımcıların Fatih te ikamet durumlarına ve İstanbul’ da kaç yıldır yaşadıklarına ilişkin değerlendirilme	107
Tablo 3. 16 Katılımcıların Eğitim durumuna ilişkin değerlendirme.....	107
Tablo 3. 17 Katılımcıların Mesleki Durumuna İlişkin Değerlendirme.....	108
Tablo 3. 18 Katılımcıların Gelir Durumuna İlişkin Değerlendirilme	108
Tablo 3. 19 Katılımcıların “park içerisindeki aktivite alanlarını ve aktivite çeşitliliğini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna ilişkin değerlendirme.....	109

Tablo 3. 20 Katılımcıların parkı ziyaret etme sıklığına ilişkin değerlendirme	109
Tablo 3. 21 Katılımcıların parka kimler ile geldiğine ilişkin değerlendirme.....	110
Tablo 3. 22 Katılımcıların parklara kimler ile geldiğine ilişkin genel değerlendirme	111
Tablo 3. 23 Katılımcıların parkta en çok vakit geçirdiği alana ilişkin değerlendirme	111
Tablo 3. 24 Katılımcıların parklarda en çok vakit geçirdiği alana ilişkin genel değerlendirme.....	112
Tablo 3. 25 Katılımcıların “Parkta içerisinde yetersiz bulduğunuz aktivite olanakları nelerdir?” cevaplarına ilişkin değerlendirme	113
Tablo 3. 26 Katılımcıların “Parkta yaya olarak ulaşım kolay mıdır?”	114
Tablo 3. 27 Katılımcıların “Parkın girişi ya da girişleri yeterli midir?”	115
Tablo 3. 28 Katılımcıların “Park içerisindeki aktivite alanlarına kolay erişebiliyor musunuz?” cevaplarına ilişkin değerlendirme	116
Tablo 3. 29 Katılımcıların “Parkta yeterli miktarda bilgi ve yön levhası var mıdır?” cevaplarına ilişkin değerlendirme	117
Tablo 3. 30 Katılımcıların “Park engelli bireyler için erişebilir buluyor musunuz?” cevaplarına ilişkin değerlendirme	118
Tablo 3. 31 Katılımcıların “Parkın aktivite alanları sizce konforlu mudur?” cevaplarına ilişkin değerlendirme	120
Tablo 3. 32 Katılımcıların “Park genel itibari ile temiz ve bakımlı mıdır?” cevaplarına ilişkin değerlendirme	121
Tablo 3. 33 Katılımcıların “Parkta kendinizi güvende hissediyor musunuz?” cevaplarına ilişkin değerlendirme	122
Tablo 3. 34 Katılımcıların "Parkın manzarasından hoşnut musunuz?" cevaplarına ilişkin değerlendirme.....	124
Tablo 3. 35 Katılımcıların "Parkın dışardan görünümü sizce çekici midir?" cevaplarına ilişkin değerlendirme	125
Tablo 3. 36 Katılımcıların "Park içerisindeki kentsel donatı elemanlarını estetik ve ergonomik bulunuyor musunuz?" cevaplarına ilişkin değerlendirme.....	126
Tablo 3. 37 Katılımcıların "Park içerisinde sizi rahatsız eden unsurlar: (a-b-c-d) cevaplarına ilişkin değerlendirme	127
Tablo 3. 38 Katılımcıların "Park içerisinde sizi rahatsız eden unsurlar: (e-f-g-h) cevaplarına ilişkin değerlendirme	128
Tablo 3. 39 Katılımcıların "Park içerisinde toplanma-buluşma gibi etkinlik yapıyor musunuz?" cevaplarına ilişkin değerlendirme	130
Tablo 3. 40 Katılımcıların “Parkta geldiğinizde tanıdığınız kimselerle karşılaşıyor musunuz?” cevaplarına ilişkin değerlendirme	131

Tablo 3. 41 Katılımcıların "Parka geldiğinizde tanımadığınız insanlarla iletişim kuruyor musunuz?" cevaplarına ilişkin değerlendirme.....	132
Tablo 3. 42 Katılımcıların "Parkın genel yönetiminden memnun musunuz?" cevaplarına ilişkin değerlendirme	133
Tablo 3. 43 Katılımcıların "Parktan her yaş gurubundan insan faydalanabilmektedir?" cevaplarına ilişkin değerlendirme.....	134
Tablo 3. 44 Katılımcıların "Parkta genel itibariyle hoş vakit geçirebiliyorum?" cevaplarına ilişkin değerlendirme	135
Tablo 3. 45 Katılımcıların "Parka ilişkin şikayet ve talepleriniz yerel yönetimin ilgili birimlerince dikkate alınıyor mu? cevaplarına ilişkin değerlendirme.....	136
Tablo 3. 46 Tablo 4. 44 Katılımcıların "Bu parkta en beğendiğiniz şey nedir?" genel cevapları dağılımı.....	138
Tablo 3. 47 Katılımcıların "Bu parkta en beğenmediğiniz şey nedir? " genel cevapları dağılımı	139
Tablo 3. 48 Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı Kullanıcılarının "..en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları	140
Tablo 3. 49 Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı Kullanıcılarının "..en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları	141
Tablo 3. 50 Çarşamba Çukurbostan Parkı Kullanıcılarının "..en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları	141
Tablo 3. 51 Çarşamba Çukurbostan Parkı Kullanıcılarının "..en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları	142
Tablo 3. 52 Hekimoğlu Ali Paşa Parkı Kullanıcılarının "..en beğendiğiniz şey nedir?"	142
Tablo 3. 53 Hekimoğlu Ali Paşa Parkı Kullanıcılarının "..en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları	143
Tablo 3. 54 Karıye Şehir Parkı Kullanıcılarının "..en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları.....	143
Tablo 3. 55 Karıye Şehir Parkı Kullanıcılarının "..en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları.....	144
Tablo 3. 56 Kadırğa Parkı Kullanıcılarının "..en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları.....	144
Tablo 3. 57 Kadırğa Parkı Kullanıcılarının "..en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları.....	145
Tablo 3. 58 Aktivite çeşitliliği ile demografik çeşitlilik ki-kare analizi	145
Tablo 3. 59 Aktivite çeşitliliği ile Sosyo-kültürel demografik çeşitlilik ki-kare analizi	147
Tablo 3. 60 Parka geliş sıklığı ile erişim ve bağlantılar arasında ki-kare analizi.....	148

Tablo 3. 61 Parkların kullanıcıları erişim ve bağlantılar mekan algısı kriteri ki-kare analizi	149
Tablo 3. 62 Kullanıcıların Aktivite alanları konforu ile sosyallik arasında ki-kare analizi	150
Tablo 3. 63 Kullanıcı güven hissi ile demografik çeşitlilik ki-kare analizi	151
Tablo 3. 64 Kullanıcı mekan kalitesi algısı ile parkın bakımlı ve temiz olması arasındaki ki-kare analizi	153
Tablo 3. 65 Kullanıcıların Eğitim Durumu- Sosyallik İlişkisi Analizi	154
Tablo 3. 66 Kullanıcıların Gelir Durumu- Sosyallik İlişkisi Analizi.....	155
Tablo 3. 67 Kullanıcıların Mesleki Durumu- Sosyallik İlişkisi Ki-kare Analizi.....	156
Tablo 3. 68 Kullanıcıların Aktivite çeşitliliği ile parkta hoş vakit geçirmesi ilişkisi Ki-kare Analizi.....	158
Tablo 3. 69 Katılımcıların aktivite yetersizliği ile yönetim memnuniyeti ilişkisi ki-kare analizi	158
Tablo 3. 70 Aktivite çeşitliliği ile genel yönetim ve temizlik-bakım ilişkisi ki-kare analizi	159

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. 1 Mekan Algısını	9
Şekil 1. 2 Mimari Mekan Algısı.....	10
Şekil 1. 3 Mekan-İnsan İlişkisi.....	19
Şekil 1. 4 Kentsel Mekan Alanları Sınıflandırması	20
Şekil 1. 5 Kamusal ve Yarı Kamusal Mekan ayrımı.....	21
Şekil 1. 6 Kamusal ve Yarı Kamusal Mekan ayrımı.....	22
Şekil 1. 7 İnsan Çevre Etkileşiminin Algısal Açısından Değerlendirilmesi	24
Şekil 1. 8 Maslow' un İhtiyaç Hiyerarşisi.....	25
Şekil 1. 9 PPS' in Mekan Kalitesi Diyagramı.....	32
Şekil 1. 10 Kentsel Mekan Aktivitelerinin 3 Türü ve Mekan Kalitesi İlişkisi.....	33
Şekil 1. 11 Kentsel Mekan Aktiviteleri.....	33
Şekil 1. 12 Kentsel Mekanda Olması Gerekli Kaliteler.....	35
Şekil 1. 13 Kentsel Mekanda Kalite İçin "Place Game" Soru Kağıdı	36
Şekil 2. 1 Kentsel Açık Alanların Sınıflandırılması.....	42
Şekil 2. 2 Yeşil Alanların Sınıflandırılması	45
Şekil 3. 1 Grelot Guillaume' nin Çizimiyle İstanbul	68
Şekil 3. 2 Fatih İlçesi Kuşbakışı Görünüm	70
Şekil 3. 3 Fatih İlçesi' nin İstanbul İli içerisindeki konumu	71
Şekil 3. 4 17.yy Lâle Devri'nde Sâdâbâd Sarayı ve Kâğıthane mesiresini gösteren gravür	75
Şekil 3. 5 İstanbul' daki İlk Park "Yeni Millet Bahçesi"	76
Şekil 3. 6 Tarihi Yarımada içerisinde seçilen parkların kent haritası içerisindeki konumu.....	79
Şekil 3. 7 Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı Uydu Görünümü	80
Şekil 3. 8 Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı Genel Görünüm	81
Şekil 3. 9 (1) Basketbol Sahası, (2) Koşu Parkuru, (3) Oturma Alanları.....	81
Şekil 3. 10 Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı Kuşbakışı Görünüm	82
Şekil 3. 11 Parka Giriş Rampası ve Yeşil Alanlarından Genel Görünüm	82
Şekil 3. 12 Parkın Çocuk Oyun Alanları.....	83
Şekil 3. 13 Jimnastik Alanları	83
Şekil 3. 14 (1)Spor Alanları, (2)Koşu-Yürüyüş Parkurundan Görünüm	83
Şekil 3. 15 Park Giriş Rampası ve (2) Park Giriş Güvenlik.....	84

Şekil 3. 16 Parkın Yapısal Düzeni ve Süs Havuzları	84
Şekil 3. 17 Parkın Yeşil Alanları, Tanıtıcı Levhaları ve Fitness Aletleri Alanı	85
Şekil 3. 18 Çarşamba Çukurbostan Parkı Uydu Görünümü	85
Şekil 3. 19 Çarşamba Çukurbostan Parkı Genel Görünüm.....	86
Şekil 3. 20 Park içerisindeki İbadethane ve Hizmet Yapıları	86
Şekil 3. 21 Parkın Süs Havuzları, Gölge Alanları ve Oturma Alanlarından Görünüm	86
Şekil 3. 22 Parkın Spor Alanları ve Çocuk Oyun Alanlarından Görünüm	87
Şekil 3. 23 Parkın yaya Giriş Rampası ve Giriş Kapısı	87
Şekil 3. 24 Çocuk Oyun Alanı e Koşu-Yürüyüş Parkuru	87
Şekil 3. 25 Parkın Genel Görünümü	88
Şekil 3. 26 Hekimoğlu Ali Paşa Parkı Uydu Görünümü	88
Şekil 3. 27 Parkın Genel Görünümü	89
Şekil 3. 28 Parkın Süs Havuzu ve Dinlenme Alanları	89
Şekil 3. 29 Hekimoğlu Ali Paşa Parkı Kuşbakışı Görünüm	90
Şekil 3. 30 Parkın Çocuk Oyun Alanı Ve Otoparkı	90
Şekil 3. 31 Karıye Şehir Parkı Uydu Görünümü	91
Şekil 3. 32 Karıye Şehir Parkı Peyzaj Düzeni ve Karıye Müzesi İlişkisi	91
Şekil 3. 33 Karıye Şehir Parkı Kuşbakışı Görünüm	92
Şekil 3. 34 Karıye Şehir Parkı Girişleri	92
Şekil 3. 35 Karıye Şehir Parkı Karıye Müzesi İlişkisi, Kafe Yapısı ve Bağlantılar ..	93
Şekil 3. 36 (1)Çocuk Oyun Alanları ve (2)Basket Sahası.....	93
Şekil 3. 37 Parkın (1)Fitness Alanı ve (2)Bilgi Levhaları	93
Şekil 3. 38 Kadirga Parkı Uydu Görünümü	94
Şekil 3. 39 Kadirga Parkı (1) Çocuk Oyun Alanı ve (2) Süs Havuzu.....	94
Şekil 3. 40 Kadirga Parkı Kuşbakışı Görünüm.....	95
Şekil 3. 41 Kadirga Parkı Süs Havuzu	95
Şekil 3. 42 Kadirga Parkı Çeşitli Açılardan Görünüm.....	96
Şekil 3. 43 Anket Katılımcı Yaş Dağılımı	106
Şekil 3. 44 Anket Katılımcılarının Doğum Yeri Grafiği	106
Şekil 3. 45 Mekan Kalitesi Değerlendirmesi	171
Şekil 3. 46 Kalite Kriterleri Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel İlişkiler	172

SEMBOLLER LİSTESİ

m	Metre
m²	Metrekare
km²	Kilometrekare
ha	Hektar

KISALTMALAR LİSTESİ

DQI	: Tasarım Kalitesi Göstergeleri
EEA	: Avrupa Çevre Ajansı
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı
ODPM	: Afete Hazırlık ve Yönetim Ofisi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PS	: Kamusal Mekanlar için Proje Şirketi
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
MÖ	: Milattan Önce

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu, yüzyıllardır farklı imparatorluklara ve devletlere ev sahipliği yapması itibariyle 2700 yıllık geçmişe sahip olan tarihi ve jeopolitik açıdan stratejik öneme sahip İstanbul' Tarihi Yarımadası Fatih ilçesi sınırları içerisinde bulunan parkların dış mekan kalite değişimlerinin yerel kullanıcı ölçeğinde değerlendirilerek, incelenen parklarda kaliteli kentsel dış mekan sağlanmasına yönelik önerilerin geliştirilmesidir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, tarihi ve kültürel zenginlikleri, demografik çeşitliliğinden kaynaklı kozmopolit yapısı ile Fatih İlçesi içerisinde yer alan park kullanıcılarının duygusal, fiziksel, sosyal, rekreatif ve kültürel gereksinimlerine cevap verebilecek nitelikte hazırlanmasına yönelik günümüz şartlarında kullanıcılarına dolaylı ya da doğrudan sunduğu mekansal değişimlerin belirlenen kalite kriterleri açısından değerlendirilerek, mekan kalitesini etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve yükseltilmesi yönelik yerel ölçekte değerlendirme ve önerilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Kapsamı

Araştırma kapsamında insan-mekan-kent ilişkisi merkezli kavramların tümegelem yöntemiyle incelenerek kaliteli park üretiminin sağlanması noktasında İstanbul Tarihi Yarımada; Fatih İlçesi sınırları içerisinde farklı lokasyonlarda ve farklı ölçeklerde yer alan park alanları seçilmiştir. Çalışmalara verimli altlık sağlamak üzere; buldukları bölgelerdeki parkların içerisindeki mekansal fonksiyonların çeşitlilikleri, kullanım şekillerine ilişkin kullanıcı davranışları, parkın yakın çevresi ile ilişkisi, parkın ziyaretçi profili, Tarihi yarımada içerisindeki konumu, parkın kullanıcı yoğunluğu kriterleri kalitatif ve kantitatif olarak değerlendirilerek yukarıda belirtilen hususlara esas teşkil edecek nitelikte olan; Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı, Çarşamba Çukurbostan Parkı, Hekimoğlu Ali Parkı, Kariye Şehir Parkı ve

Kadırga Parkı seçilmiş olup seçilen parklar ve kullanıcıları araştırmanın materyallerini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Yaklaşımı

Araştırma yaklaşımı, dört ana bölümden oluşmaktadır.

1. Bölümde; genelden özele kavramsal bir yaklaşımla olarak kent, mekan ve kentsel mekan kavramları kalite kapsamında değerlendirilmiş olup aralarındaki ilişki incelenerek ilişkisi teorik olarak değerlendirilmiştir.
2. Bölümde; materyallerin ilişkilendirmesine yönelik kentsel açık ve yeşil alanlar ve park kavramı araştırmanın temel kategorilerinde teorik olarak incelenerek parkların mekan kalitesi açısından değerlendirilmesine yönelik yöntem araçlarına altlık oluşturulmuştur.
3. Bölümde; hedeflenen amaca yönelik belirlenen materyallerin öngörülen yöntemler ile değerlendirilerek saha çalışması yapılması ve araştırmanın ana yönelimi olan parkların bilimsel açıdan kabul görmüş kentsel mekan kalite kriterleri belirlenmiştir.
4. Bölümde; hedeflenen amaca yönelik belirlenen materyaller, öngörülen yöntemlerle değerlendirilerek örnek seçilen parklarda saha çalışması yapılması ve kentsel mekan kalitesi değerlendirilen parkların, alınan sonuçlara göre daha kaliteli mekanlara dönüştürülmesi konusunda öneriler geliştirilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışma yöntemi beş aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada araştırma konusuna ilişkin kapsamlı literatür taraması yapılarak dokümantasyon ve arşivleme çalışması yapılmıştır. Çalışmanın iskeletini oluşturan konu başlıklarından; kent, mekan, park, ve kalite temel başlıkları yanı sıra dış mekan, kentsel dış mekan, dış mekan kalitesi, kent parkı alt başlıklarında detaylı elektronik ve basılı kaynak taraması yapılmıştır. Basılı kaynaklar, kitap, ansiklopedi, yüksek lisans ve doktora tezleri, makale, dergi, sempozyum bildirileri, albüm, tanıtım kitapçıkları ve broşürlerini kapsayan yerli ve yabancı kaynaklardır.

Çalışma konusu kapsamında yapılan literatür taramalarında mekan kalitesi değerlendirilmesinde bir çok yöntem kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu yöntemler çoğu zaman gözlemlere ve bireysel değerlendirmelere göre yapılmaktadır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilen veriler çoğu zaman eleştirilere maruz kalmakta ve çıkan sonuçların güvenilirliğinin düşük olmasına neden olmaktadır. Güvenilirliğin sağlanması noktasında çıkan sonuçların somut kanıtlarla desteklenmesi önemlidir.

İkinci aşamada ise; alan çalışmasının yürütüleceği İstanbul tarihi Yarımada' ya ilişkin güncel kentsel veriler, mekan kalitesini etkileyecek ölçekte değerlendirilmiş ve akabinde alan çalışmasına örnek olarak seçilen parklara ilişkin konuya ilgili kamu kurumlarında bulunan (Fatih Belediyesi, İBB, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TÜİK) veriler, bilgi ve belgeler ile; imar uygulama planları, ulaşım planları, hava fotoğrafları, fotoğraflar, eskizler, parklara ait aplikasyon paftaları gibi veriler tolanarak bilgisayar ortamında analiz edilmiş ve alan çalışmasına ilişkin tablolar excel programı ile çizim ve şekiller autocad ve photoshop programları yardımıyla düzenlenmiştir.

Üçüncü aşamada çalışma alanlarında kullanıcıların mekan ilişkileri gözlemlenerek alanların kişisel olarak fotoğraf çekimleri ve PPS' in tanımladığı mekan kalitesi diyagramından ve kaliteli park standartlarından faydalanılarak somut mekansal kalite değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırma kapsamında seçilen park alanlarında daimi (yerel) ve geçici kullanıcıların parklardaki mekan kalitesine ilişkin algısal görüşlerini ve gereksinimlerini belirlemeye yönelik yüz yüze görüşme tekniği ile yapılan anketlere ait soruların istatistiksel olarak değerlendirilebilmesi için likert ölçeği kullanılmış olup yapılan anket verilerinin değerlendirilmesi noktasında SPSS (Statistical Package for the Social – Sosyal Bilimler İçin İstatistiksel Paket) paket programı kullanılmıştır.

Son aşamada, gözlem ve anket yoluyla elde edilen verilerin analizi sonucu kentsel dış mekanların tasarımına ilişkin kaynaklardan faydalanılarak; kullanıcıların gereksinimlerine yönelik kaliteli park planlamasına ilişkin öneriler geliştirilmiştir.

BÖLÜM 1

1. MEKAN, KENT ve KENTSEL MEKAN

1.1. Mekan Kavramı

Mekan sözlük anlamıyla bir şeyin, bir kişinin bulunduğu, bir eylemin veya olayın geçtiği veya gerçekleştiği, belli bir kullanıma ayrılmış yer olarak açıklanır (Erel, 2007).

Mekan; var olanların içinde yer aldığı, tüm sınırlı büyüklükleri içinde toparlayan uçsuz bucaksız büyüklük” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımda kurgulanan, mekan ve varlık arasındaki bağ, mekan kelimesinin Arapçadaki anlamıyla da örtüşmektedir. Mekan kelimesi Arapçada, varoluş anlamına gelen kvn kökünden türetilmekte ve ‘varoluş yeri’ anlamına gelmektedir (Marchant, 1948).

Lefebvre, mekan kavramının felsefede ve matematik alanlarındaki ilerleme sürecini aktarmakta, bu kavramın çok yakın zamanlara kadar sadece geometrik anlam taşıdığını, yani basit ifade ile boş bir alan çağrışımı yaptığını, daha sonra, bilgi felsefesinde (epistemoloji) zihinsel bir şey olarak anlaşıldığını anlatmaktadır. Lefebvre yaptığı çalışmalarda mekanın fiziki, zihinsel ve sosyal boyutlarının hep birlikte ve bir bütün olarak meydana geldiğini yazmaktadır. Lefebvre mutlak mekanı, yani herhangi bir insani üretimin müdahalesine uğramamadan oluşan mekanı, başka bir ifade ile doğal olarak var olan mekanı, insanların ürettikleri mekanlardan ayırmaktadır. Bu doğal mekan ya da mutlak mekanı insanların iki farklı biçimde değiştirdiklerini, böylece iki çeşit üretim süreci ortaya koyarak, farklı özelliklere sahip iki çeşit mekan elde ettiklerini yazmaktadır. Bu iki çeşit mekanı Lefebvre çalışmalarında sosyal mekan ve soyut mekan olarak isimlendirmektedir (Heidegger, 1975).

1.1.1. Mekan Kavramının Gelişim Süreci

Eski çağlardan günümüze kadar mimarının formel özelliklerini sayılar marifetiyle tanımlamaya yönelilmiştir. Mimari düzenin ilk şartı olarak ölçülebilir büyüklüklerin tekrarı kabul edilmiştir. En eski formel teoriler “Her şey sayılarla açıklanır” diyen Pythagorcuların fikirlerinden ortaya çıkmıştır. Romalı mimar ve

mühendis olan Vitruve armoniyi, binanın bölümlerinin birbiriyle basit sayısal oranlarda ilişki kuran bir parçanın tekrarı olarak öngörmektedir (Altan, 2015).

Rönesans dönemi mimari teorisi ise Vitruve ve Pythagorcuların fikirlerini birleştirmiştir. Barok çağ boyunca, mimarının klasik teorisi eleştirilmiştir. Bu çağda Perrault; orantıların pek az algılanabildiklerine ve mimari kuralların mantıksal bir güzelliği belli etmekten uzak, alışkanlıkların bir sonucu olduğunu ileri sürer. Hume; “güzellik cisimlerin kendisinde olan bir özellik değildir, güzellik sadece bu cisimleri seyredenin zihninde mevcuttur ve her zihin farklı bir güzellik algılar” şeklinde ifade etmiştir (Altan, 2015).

17. ve 18. yy’ ların fikirlerinde antik çağdan beri temel nitelikteki kavramlarla önemli bir değişiklik olduğunu açıklamaktadır. 19. yy’ ın sonlarına gelindiğinde yeni bir mimarlık kuramının temellerinin atılabilmesi amacıyla denemeleri görülmektedir. Riegl teorisinin çıkış noktasını algılamının dokunsal ve görsel etikleri üzerine kurmuştur. Biçimlerin, yüzeylerinin gerek dokunsal gerekse görsel deneyimlerinin sonucu algılandığını belirtilmiştir. Mekan ve yüzey kavramlarını kullanarak mimari form arayışına yeni bir yaklaşımda bulunmuştur. Wölfflin’ in Rönesans ve Barok adlı eserinden yararlanarak öğrencisi Giedion Scott tarafından hazırlanan “The Architecture of Humanism” adlı kitabında; “mimari yalnızca izlemekle yetindiğimiz yüzeylerin dışında, bizleri doğrudan doğruya kapsayan üç boyutlu mekanlara yer verir. Bütün sanat dalları arasında sadece mimarının mekana gerçek değerini gösterdiği söylenebilir. Resim mekanı resmedebilir. Şiir, Shyelley’ de görülüşü gibi mekanı gözlerimizin önünde canlandırabilir. Müzik de benzer bir duygu hissettirebilir. Mimari ise mekan ile doğrudan ilişkilidir. İstesek de istemesek de mekan bizleri doğrudan etkileyecek ve özümüze hakim olacaktır. Mimariden hissettiğimiz keyfin büyük bir kısmı gerçekte mekan ile ilişkilidir.” demektedir. İtalyan B. Zevi ise, mimariyi “mekan sanatı” olarak ifade ettiğinde yalnızca mekansal biçimi öngörmeyip, daha çok bütünü mekansal etkisini düşünüyordu. Ve bu etki yüzeylerin düzenlenmesini, aydınlatma ve hatta sembolik motiflerle belirlenir demiştir (Altan, 2015).

Mekan kavramının 20. yy' da sanat ve mimarlık tarihçilerinin, mimarlığın cepheler, süslemeler ve uyumlu oranlar olarak ele almasından ziyade onun mekansal niteliğinin kavranmasının önemini ifade etmektedir (Altan, 2015).

1.1.2. Mekanın Sınıflandırması

Mimari teorisyen Norberg-Schulz 1963'te mekanı 4 temel başlık altında toparlamıştır.

- Bireyin algılamasına bağlı olmayan ve gerçekliklerle sınırlanan mekan,
- Bireyin bilinçli olarak edindiği deneyimlerle algıladığı mekan,
- Mimari yapısal mekan,
- Soyut geometrik mekan.

Mekan; fiziksel, kavramsal ve davranışsal mekan olmak üzere Prak üç ayrı sınıfta incelemiştir. Buna göre;

- Fiziksel Mekan: Her türlü öznel etkiden bağımsız kendini oluşturan cisimlerin nitel özellikleriyle incelenip ölçülebilen mekandır.
- Kavramsal Mekan: Olguların yani nitel verilerin insanlar tarafından algılanması ve algılanan olguların yorumlanmasıyla oluşan mekandır.
- Davranışsal Mekan: Kullanıcıların içindeki hareketiyle şekillenen , kazandığı şekille kullanıcı hareketlerini belirleyen mekandır (Prak, 1968).

Schulz ise mekan kavramını somuttan soyut mekana doğru beş ayrı sınıfta incelemiştir;

- Bütüncül (pragmatic) Mekan: Fiziksel hareketin oluşturduğu, insanı çevresiyle bütünleştirerek hareketini belirleyen mekandır.
- Algısal (perceptual) Mekan: Doğrudan yönlendirmenin oluşturduğu, insanların duyu organlarıyla farkına vardıkları mekandır.
- Varolunan (existential) Mekan: İnsanın çevresine ait sabit imajını oluşturan, sosyal ve kültürel açıdan birlikte var olduğu ve biçimlendiği mekandır.

- Bilişsel (cognitive) Mekan: Bütün fiziksel verilerin algılanıp, mekanın niteliği çerçevesinde yorumlanarak sonuç çıkartılmasıyla oluşan kavramsal mekandır.
- Soyut (abstract) Mekan: Saf mantıksal ilişkilerin kurduğu, mekanı anlamak için gereken kalıpları şekillendiren mekandır (Schulz, 1972: 7-27).

Relph 1987'de mekanı bu tanımlamalara dayalı olarak beş ana başlıkta irdelemiştir.

- Yararlanılan mekan
- Simgesel mekan
- Hissedilen mevcut mekan
- Mimari yapısal mekan
- Soyut geometrik mekan

1.1.3. Mekan Algısı

Algı, hislerimizin, isteklerimizin ve ihtiyaçlarımızın rehberidir şeklinde açıklanabilir. Çok yönlü bir süreçtir. Bir mekanı keşfetmek için farklı algılama sistemlerimizi kullanarak, daha ince ayrıntılara dikkat etmeyi öğrenir, olguyu daha geniş ve/veya daha kesin şekilde sınıflandırabiliriz (Gibson and Gibson 1955; Gibson 1966, 1979).

Duyum veya mekanın insanda yarattığı his insanın fizyolojik sınırlamaları, yaşadığımız an, geçmiş ve geleceğimiz tarafından sınırlandırılmış belirli bir mekan ve mekanın çevresindeki dünyayı anlayabilme sürecidir (Gluck, 1991).

Tarih boyunca mekanın ne ve/veya neresi olduğu sorusuna cevap arayarak zorlu bir mücadeleye girişilmiş olup farklı disiplinler; filozoflar, sosyologlar, mimarlar, tarihçiler, antropologlar gibi pek çok sosyal bilimci öne sürdükleri farklı mekan anlayışları ile birbirlerini etkileyerek mekanı sorgulamış, mekan üzerinden fikir yürütmüş ve mekanı oluşturmuşlardır. Fakat insan-çevre ilişkileri ve insanın çevreyi algılamasıyla ilgili araştırmalar 1960'lara kadar insan, doğal çevre ve insanın doğal çevreyi öğrenmesinin prensiplerini belirleyebilmesi, yaşam çevresinin öğrenilmesi ve kodlanması yönünde meydana gelmiştir (Göregenli, 2010).

İnsan mekanı görme, işitme, dokunma ve koku duyularıyla algılar. Ancak mekanın algılanmasında en öncelikli etken kullanıcıların görme duyusudur. Yapılan bir

araştırmaya göre kentsel mekanın algılanması noktasında dört duyu organının etkisi şöyle saptanmıştır; Mekan algısında öncelikle %70 görme duyusu, % 25 dokunma duyusu ve % 5 işitme duyusu etkili olup koku alma duyusunun etkisi mekan algısında ağırlık gösterememiştir. Renk biliminin öğretici bölümünde Goethe' nin formüle ettiği gibi insan “hiçbir uyarıcıdan ışık kadar etkilenmeyen optik bir yaratıktır.” Bu ifade görme duyusu hakkındaki tespitler ile uyuşmamaktadır. Bu bağlamda mekanın niteliğinin oluşmasında aydınlatma ögesinden sağlanan ışığın yön ve kalitesi önemli bir faktördür. Işın sınırları mekanın algılanmasında belirgin veya belirsizleştirir, doku veya biçimi vurgular, bir özelliği gizler ya da açığa çıkarır, mesafeleri küçültür veya büyütebilir (Altan, 2015).

İnsanların yaşam biçim etkinliklerine olanak sağlayan donatı elemanları mekan içerisinde yer almaktadır. Mekanın algılanabilmesi noktasında donatı elemanlarının düzeni, niteliği, yoğunluk ve görünümleri önemli etkenlerdir. Kullanıcılarının fizyolojik ölçülerine uygunluğu ile beraber, malzemesi, rengi, dokusu açısından içerisinde bulunduğu mekana diğer öğeleri ile (mekanı sınırlayıcı yüzeylerin biçim, renk ve dokusu) birlikte düşünülebilir.

Mekanın algılanmasında etkili elemanlar;

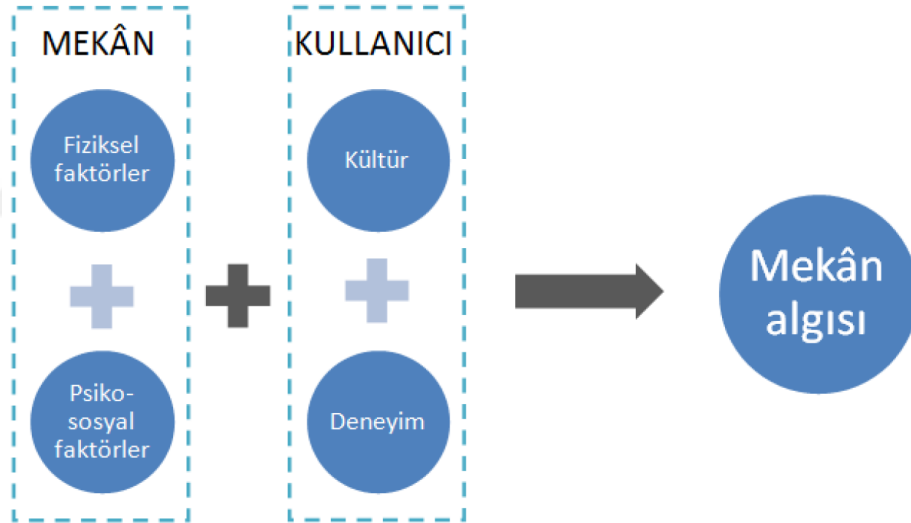
- Sınırlayıcı unsurlar; duvarlar, kolon, giriş, çatı, tavan gibi yapısal bileşenlerdir,
- Yönlendirici unsurlar; yatay-düşey sirkulasyon hattı gibi yönlendirici unsurlar, dolaşımı sağlamanın yanı sıra ilişkili mekanlar arasında bağ kurmaktadır, Işınsal, çizgisel biçimler yönlendirici özelliğe sahip olarak örnek verilebilir.
- Odaklayıcı unsurlar; merkez oluşturan, gerek rengiyle gerek dokusuyla çevresinden genel kompozisyondan ayrıışan elemanlar bileşenlerdir (Kutlu, 2018).

Mekan kavramını daha iyi anlamak üzere kendimizi üç farklı ortamda bulunduğumuzu düşünerek gözlem yapmamız uygun bir yöntem olacaktır; birincisi her açıdan açık, göz alabildiğine uzanan, sınırsız, sonsuz görünen bir doğanın ortasında olduğumuzu, ikincisinde sınırlandırılmış, kısmen ağaç ve ağaç toplulukların ve kısmen de muhtelif yükseklikte çalılarla kuşatılmış bir ortamda, üçüncü olarak da ağaç gövdelerinin çok sık olduğu bir ormanda bulunduğumuzu

düşleyelim. Mekan hissi korunmuşluk ve çevrenmişlik hissiyatları ile meydana gelmektedir (Altan, 2015).

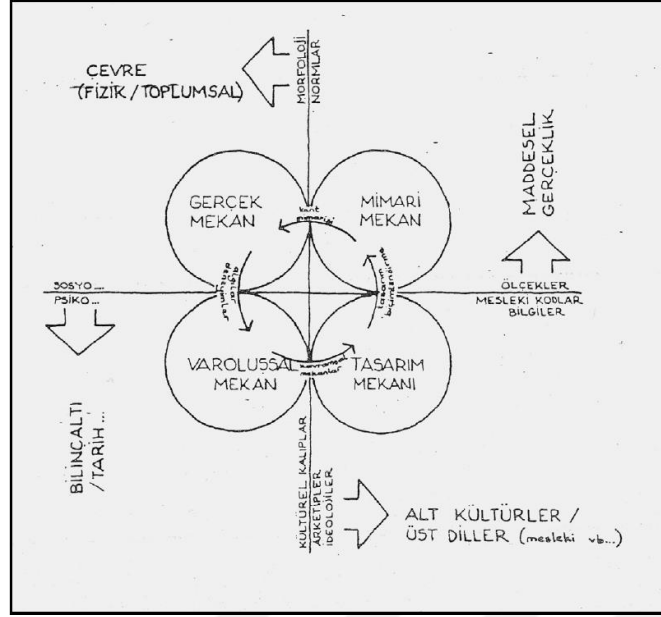
J. Joedicke algılanabilecek sınırlayıcı unsurların var olmadığı durumlarda mekanın boşluk, buna karşı sınırlayıcı unsurların mesafelerinin algılanamayacakları kadar küçükse mekanın yerini cismin aldığı, dolayısıyla boşluk ve cisim mekan kavramının üst ve alt çerçevesi olarak düşünebileceğini ifade etmektedir (Altan, 2015).

Mekan algısı, kişinin mekan içerisinde veya çevresinde kısa veya uzun süreli tecrübe edinmesi ve bu doğrultuda mekanın anımsanması ile ilgilidir (Özen,2006). Bu doğrultuda Merleau-Ponty’ de mekansal algıyı “yaşantı” kavramında temellendirerek algının bilgiye dönüşmesi noktasında belli kaynaklarla olduğunu ve her algının da yaşam süresince bir öncekinden aldığı kaynaklarla meydana geldiğini belirtmektedir (Solak, G., S., 2017).

Şekil 1. 1 Mekan Algısını (Kaynak: Gür, 1996)

Mekanı vurgulayan önemli etken mekan sınırlayıcılarıdır. Mekanın tanımlanması noktasında yeryüzü, gökyüzü, çalılar, ağaçlar, yer örtücüler, çiçekler, duvarlar, tavanlar, kirişler, kolonlar ya da bunların kombinasyonları, alanı sınırlandırarak katkıda bulunmaktadır (Altan, 2015).

Şekil 1. 2 Mimari Mekan Algısı (Kaynak: Yücel, 1981)

Sınırları bulunmayan sonsuz mekan algılanamaz ve sadece düşünülebilir. Mekanı sınırlandıran unsurların farklılığı ile doğal mekan ve mimari mekan olarak ayırım yapılabilmektedir. Doğal mekanda; yeryüzü, gökyüzü, ufuk, çalılık, ağaçlar ve bulutlardan söz edilirken, mimari mekanda; duvarlar, tavanı sütunlar, kolonlar, kirişler den söz edilebilmektedir (Altan, 2015) (Şekil 2.5).

Önce mekan vardı, yaşanabilir tüm özellikleri üzerinde bulunduran insan var oldu. İlk oluşta gibi, mekan ve insanı birlikte ele almak gerekmektedir. Mekanı analiz edip iyileştirmek için insanı tanımak ve mekanı tüm parametreleri ile ele alarak tanımlamak gerekir. İnsan beyinde daha çok görsel uyaranlara ve algılara geniş alan ayrılmıştır. Bir nesneyi ilk önce görüp, onu bütün özellikleriyle algılamamız sağlanır. Bu süreçten geçerken, herhangi bir uyaran, duyum ve algılanmanın dışında, duygusal değişikliklere de yol açtığı, yapılan pek çok gözlem ve deneyle saptanmıştır (Canbeyli, 2002).

1.1.4. Mekan Kalitesi ve Parametreleri

‘Mekan kalitesi’; mekanın sosyal, fiziksel, sembolik niteliklerinden rahatlamak ve bu özelliklerin kullanıcıda mutluluk sağlaması şeklinde açıklanabilmektedir (Topçu, Birsal, 2010).

Tasarımla ilişkili mekan kalitesi için dört adet ana prensip belirlemiştir. Her ana prensip, dört adet kalite değişkeni içermektedir (Greene, 1992).

Tablo 1. 1 Temel tasar öğeleri temelinde kalite prensipleri

Prensip	Kalite	Yönergeler
a) İŞLEV <i>Tasarım, herkes için kullanılmalı olmalıdır</i>	1) Bağlantı	Erişim / Etkileşim / Örtüşme
	2) Güvenlik	Güvenlik / Mahremiyet / Etkinlik
	3) Konfor / Ferahlık	Fiziksel kolaylık / Görsel huzur / Kullanım kolaylığı
	4) Çeşitlilik	Seçim / Değişiklik (Varyasyon)
b) DÜZEN <i>Tasarım, kolaylıkla anlaşılabilir olmalıdır</i>	1) Uyumluluk	Giriş / Kenar / Nirengi noktası / Manzara / Siluet / Sınır çizgisi
	2) Açıklık	Strüktür / Bitiştirme / Kapalılık
	3) Devamlılık	Sistem / ardışıklık / Ritim
	4) Denge	Örüntü (desen) / Vurgu
c) KİMLİK <i>Tasarım, ayırt edici ve tanınabilir olmalıdır</i>	1) Odak	Kavram / Tekrar
	2) Birlik	Kavram / Tekrar
	3) Karakter	Bütünlük / Sadelik / Sınırlılık / Tarz (üslup)
	4) Özellik (müstesnalık)	Tarihi kalite / Tekillik / Sembolizm / Görünüm
d) CAZİBE / ÇEKİM <i>Tasarım, hoş ve çekici olmalıdır</i>	1) Ölçek	İnsan / İnsancıl
	2) Uygunluk	Oran / Orijinallik / Aşinalık
	3) Canlılık	Uyarıcı / Karşıt / Gerilim / hareket / Mizah anlayışı
	4) Uyum	Işık / Renk / Doku / Çizgi / Ses / Koku

(Kaynak: Grene, 1992)

1.2. Kent Kavramı

Kent sözlük anlamı; “nüfusu belli bir büyüklüğü ve yoğunluğu aşan, ekonomisi tarım dışı etkinliklerde yoğunlaşan ve kendi nüfusundan başka, etki alanı içinde yaşayanlara da hizmet sağlayan yerleşmelere verilen ad” olarak ifade edilmektedir (Ana Britannica Ansiklopedisi,1986).

Kent, yalnızca farklı sınıf ve karakterdeki milyonlarca insan tarafından algılanan bir obje değil, aynı zamanda kendilerine ait nedenlerden dolayı sürekli olarak yapısını değiştiren birçok üretimin ürünüdür. Genel hatlarıyla sabit olsa da, detayları sürekli olarak değişmektedir. Gelişimi ve formu üzerinde yalnızca kısmi kontrol sağlanabilmektedir. Hiçbir zaman bir son yoktur, yalnızca sürekli olarak evreler kendini tamamlamaktadırlar (Lynch, 1979).

Kentler insanların toplumsal yaşantısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kentler üzerinde sosyolojik olarak çalışmalar yürüten Wirth'in de değindiği gibi, "kent sadece konutların ve işyerlerinin çoğaldığı bir yer olarak değil, dünyanın bir çok uzak topluluklarını daire ve ağ şeklindeki farklı alanları, insanları ve etkinlikleri bir arada toparlayan, dönüştüren, ekonomik, politik ve kültürel yaşamın merkezini oluşturan ve kontrol eden bir yerdir." diyerek evrensel bağlamda bir tanımlamıştır. Lefebvre bu yaklaşıma yakın bir perspektiften bakarak kenti, "insan etkileşiminin ve medeniyetin anlamlarının nesilden nesile aktarma işini en üst seviyelere çıkaran bir kap" olarak öngörmüştür. Bu yaklaşımlara paralel olarak da Weber kentlerin mekansal yönünün toplumsal süreçler tarafından tanımlandığını savunmaktadır. Corbuseir ise kenti, işlevleri ve verimliliği söz konusu olan bir makine olarak ifade etmektedir. Aynı insan vücudu gibi, merkezinde kalp olan bir organizmada birleşmiş, farklı işlevleri yerine getirmekle yükümlü bir bütündür (Onur, 1995).

Cansever (1996)'e göre kent, insanın hayatını düzenlemek üzere meydana getirdiği en büyük en önemli fiziki ürünü ve insan hayatını yönlendiren, çevreleyen yapıdır. Toplumların kültürleri, inançları bu yapıya biçim veren faktörlerin başında gelmektedir.

Kent toplumsal hayata, insanlar arasındaki ilişkilere biçim veren sosyal mesafelerin en aza indiği, bu ilişkilerin en çok yoğunluk kazandığı yerdir. Bu yoğun ilişkiler sistemi içinde şehrin ilk yapı taşı olan ev, insanın barınma ihtiyacının bir ürünü aynı zamanda ailenin bir yasama çevresi ve toplumu oluşturan bireylerin arasındaki ilişkilerin oluşması yolundaki gelişmenin ilk aşamasıdır. Kenti oluşturan yalnız evler değil, çeşitli faaliyetlerin (idari, sosyal, eğitim vb.) içinde barındığı yapılar, yapı grupları ve bunları birbirine bağlayan ulaşım, altyapı, sosyal donatım sistemleri ve bunları işleten, yöneten kuruluşların bütünüdür. Bütün bu alanlarda insanların ve

toplumların öncelik ve önemlilik açısından yaptığı tercihler kentlere farklı özellikler kazandırır. Bu tercihlerin kökeni, insanın kendisi ve çevresi hakkındaki bakış açısı ve toplum içinde, şehirde ve dünyada kendisi için tasarladığı mekanlar; evi, mahallesi, şehri, ülkesi için geliştirdiği tasarımlarıdır (Yerliyurt, 2002).

Cullen'a, (1976) göre kent iki dünyanın birleşimidir: Birincisi insanların maddi ihtiyaçlarını karşılayan dünya (sağlık, konfor, özel yaşam) ve maddi dünyayı doğrudan tecrübe eden kişisel değerler, ikincisi ise kentin kişiliğini belirleyen duyuşsal seviyedir ve aşağıda belirtilen özelliklere sahiptir:

- Kent ve insan arasında yakın bir bağ oluşmasını sağlar.
- Çok etkileyici ve dramatiktir.
- Kentsel mekanda teşvik edici ve heyecan verici etkinlikler içerir.

“Bir şehir farklı tür insanlardan oluşur, benzer insanlar bir şehir meydana getiremez”

Aristoteles

1.3. Kentsel Mekan Kavramı

Kentsel mekan, eni, boyu, yüksekliği, yani mekan olmasını sağlayan üç boyutlu yapısının dışında, tüm kentsel olaylar için zemin oluşturması, kentliler tarafından kullanılması ve yararlanılması ile anlam kazanır. Kentsel mekanlar, kentsel yapı alanları dışarısında yer alan, kent arazisi üzerinde konumlanmış, kentlilerin faydalandığı, kentle ilişkili olayların yer aldığı alanların tümü olarak ifade edilmektedir (Bakan ve Konuk, 1987).

Kentsel mekan farklı bir ifadeyle; “onlar ..... kentlerin tampon görevi gören mekanları ya da bölgeleridir. Onlar insanlar için insanları karşılıklı temas/kontak ile yakınlaştırarak, tehlikeli/ani trafiğe karşı onlara barınak sağlarlar. İnsanları sokak bağlantıları yoluyla karmaşa ve gerilimden kurtararak buluşmalarını sağlayan bir “yer” yaratmaktadırlar”. denilmektedir (Spreiregen,1975).

Kentsel mekanlar, zamanla değişim gösteren sosyo- ekonomik koşullara ve kentlerin kültürel dokusuna karşılık verebilen “yaşayan organizmalar”, olarak da kabul edilmektedir (Alexander, C.,1977).

Rob Krier'e göre kentsel mekan geometrik olarak çeşitli kütlelerle sınırlandırılmıştır. Dış mekanın kentsel olarak algılanmasını sağlayan, bu mekanın geometrik karakteristiklerinin ve estetik niteliklerinin açık bir şekilde okunabilmesidir. Krier'e göre kentsel açık alanları "bireylere istemli ve istemsiz, gelişigüzel hareketlilik sağlayan, içinde sürekli ve yönlendirilmiş bir hareket düzeninden çok oturma imkanı veren ve hareketliliğe zorlanmayan mekanlardır (Giritlioğlu, 1991:49: Krier, 1979).

Başka bir tanıma göre kentsel mekanlar, kentin içerisinde barındırdığı kullanıcıların yaşantısını öznel ve psikolojik süreçlerinin gerçekleştiği, duygusal algı ve tecrübelerinin bilince, kişiliğe ve anılara dönüştüğü yerdir (Eşkinat, 1992).

Erkut, kentsel işlevlere (barınma, çalışma, dinlenme ve ulaşım) bağlı olarak kentsel mekanı; insanlar tarafından kullanılan ve kent mekanında yaşayan toplumsal ekonomik grupların barınma, çalışma, eğlence ve ulaşım gibi temel etkinliklerin yeniden üretildiği yer olarak tanımlamaktadır (Hatipoğlu, 1994).

Kentsel mekan; "fiziksel ve herkes tarafından da erişilebilir olan bir yer; yabancıların ve yerlilerin çok az kısıtlamalarla girebildikleri, kasabalar, şehirler ve kırsal mekanların içlerinde kalan mekanlar" olarak tanımlanmaktadır (Madanipour, 1999).

Kentsel Mekan, çok genel olarak analize yönelik yapısal bir çerçevede;

- biçim aldığı ilk bağlam olan doğal çevre ve onun özellikleriyle,
- toplumun doğayı kullanarak sosyal süreçlerle dönüştürdüğü sosyal içeriği ile,
- tarihsel süreçlerle zamanın bir ürünü ya da zamanla biriken bir oluşum dolayısıyla,
- kamusal/özel ilişkiler bağlamındaki nitelikleriyle,
- sosyal, fiziksel, ve sembolik boyutlarıyla,
- üstlendiği işlevler yoluyla,
- mekansal kurguları, geometrileri ve kentsel biçimleriyle,
- öznel ve duygusal tepkileri oluşturan görsel deneyimlerle tanımlanabilmektedir (Şener ve Yıldız, 1999).

Sokaklar, meydanlar, parklar, açık alanlar kent insanlarının bir araya gelebileceği, birbirleriyle karşılaşacağı ve sosyal bağ kurabileceği, bireysel ve kitlesel olarak kendini ifade edebilecekleri, kentli kültürünü yaratacakları özgürlük ve toplumsal-davranışsal uzlaşma alanlarıdır. Kentsel mekanlar ve bu mekanların taşıdığı anlamlar bireyler ve toplum arasında etkileşimin en önemli öğelerindedir. Kentler ve yapılar tasarlanırken boş alanları ve açık alanlarıyla bir bağ kurularak birlik oluşturmak zorundadırlar.

Cattell et all (2008)'de “Kamusal alanlar yalnız fiziksel öğelerin aktivitelerinde değil aynı zamanda geçmiş zamandan izler taşımaktadır ve kente kimlik kazandırmakta ve mekanın hissedilmesini sağlamaktadır. Kentsel mekanın başlıca rolü insanın temel ihtiyacı olan sosyal yaşamı canlandırmasıdır. Ek olarak, bu alanlar demokrasinin yapı taşıdır, asıl önemli olan ise mekan hissini geliştirmeleridir.” Bu bağlamda duyarlı, anlamlı ve demokratik olarak kamusal yaşamda insanın temel ihtiyaçlarına cevap vermektedir ve tüm grupların erişebildiği demokratik alanlardır (Cattell, 2008).

Kamu alanı ile kamusal mekan kavramlarının doğru karşılaştırmak gerekiyor. Kamu alanı, toplum için planlanan düzenlenen veya kendiliğinden oluşmuş, 3 boyutlu insan ve insan eylemleri faktörü dahil edilmeden yapılmış genel bir alanı kapsayan soyut bir tanımdır. Kamusal mekan aynı amaçla fakat insan eylemleri faktörünün oluşturduğu çok boyutluluk içinde özel mülkiyet üzerinde de yer alabilen; fakat mülkiyetin ortak olduğu, ortak çıkar ve kullanıcılara ayrılmış daha özel bir alanı gösteren somut bir tanımdır (Çubuk, 1978).

İlk kamusal mekan örneklerini Antik Çağ Yunan sitelerinde görebiliriz. Burada ev hayatı özele, “polis” adı verilen şehir hayatı ise kamusala denk düşerdi. Kamusal hayat Pazar meydanlarında, yani agorada cereyan ederdi (Sofuoğlu,2011).

Genellikle kamu yapıları ve portiklerle (çevrili, popüler veya politik toplantı yeri olarak kullanılan, seçim ve yargılama gibi önemli olayların da gerçekleştiği pazaryeri veya ortak meydanlardı (Hasol,1993; Ching,1996). Mumford'a göre bazı pazaryerlerinin kökenlerinin M.Ö.2000 yılların Mezopotamya kentlerine dayanmasına karşın, yakın zamanların ortak mekanlarının öncülerinin Eski Roma ve Yunan uygarlıklarında ortaya çıktığı söylenmektedir. Agora temelde bir pazaryeri

olmasına karşın giderek daha anıtsal bir nitelik kazanmış, daha nitelikli işlerin ve ticaretin mekanları olmuştur (Uzun, 2001) (Düzenli, Akyol, Çiğdem, 2017).

1.3.1. Kentsel Mekanın Gelişimi

Tarih boyunca değişik devirlerde pazarların kurulduğu, törenler, kutlamalar ve gösterilerin yapıldığı, insanların değişik amaçlarla bir araya gelerek çeşitli aktiviteler gerçekleştirdikleri cadde ve sokaklar, park, meydan, yaya ve alışveriş bölgesi vb. kentsel mekanlardır (Hepcan ve ark., 2001).

Broadbent'e göre (1990, 79) kentsel mekanların tasarım felsefesini belirlenmesinde Eski Yunan çağından bu yana üç ana yaklaşım süregelmiştir:

- a) Rasyonalist yaklaşım; kentsel mekan tasarlanırken kusursuz bir planla başlanmalı ve bitirilmelidir.
- b) Deneyci yaklaşım; kent kullanıcılarının duyularının algılayabileceği nitelikte bir olguyla kentsel mekan tasarımına başlanmalıdır.
- c) Pragmatik yaklaşım; deneme yanılma yoluyla kentte nelerin sağlam bir şekilde varlık göstereceği belirlenmelidir.

Kentsel mekan konusunda bir takım araştırmacılar çeşitli stratejiler geliştirerek "kentsel mekanları" birçok yönden değerlendirmişlerdir. Araştırmacıların, "kentsel mekan" için ortaya koyduğu stratejileri ve çalışmalarını alt başlıklarda toplarsak;

- Kentsel mekanı "pozitif ve negatif" mekan olarak inceleyen ve açıklayan çalışmalar,
- Kentsel mekanı kullanıcının beyninde resim gibi hayal etmesini sağlayan "pitoresk" bakımdan inceleyen çalışmalar,
- Kentsel mekanı mimari tip ve kentsel biçimlenme yoluyla ifade eden "tipo-morfolojik" olarak inceleyen çalışmalar,
- Kentsel mekanı "yer" olarak inceleyen çalışmalar yer almaktadır (İnceoğlu, 2009).

1.3.2. Kentsel Mekanın Özellikleri

Özkan ve Küçükerbaş (1999)'a göre, kentsel dış mekanlar aşağıdaki özelliklerle tanımlanmaktadır:

1. Açık Alanlar olmaları nedeniyle kullanımlarında meteorolojik olaylar etkilidir.
2. Kalıcı değil geçici yaşam ortamlarıdır.
3. Yapılar dışında kalan çevrelenmiş (sınırlanmış) alanlardır.
4. Mekanların 6 düzlemlı olmalarına karşın bu mekanlar en çok 5 düzlemlidir.
5. Statik (durağan) ya da dinamik (devingen) nitelik taşırlar.
6. Büyük çoğunluğu herkesin kullanımına açık toplumsal alanlardır.
7. Teknik, ekonomik, rekreasyonel, sosyal, kültürel, politik, sportif, eğitsel, ekolojik vb. çok sayıda işleve sahiptir.
8. Sorumlulukları çok farklı kurum ve kuruluşların omuzlarındadır.
9. Çok çeşitli kullanımlar ve çok farklı grupları bir araya getirmekte, birden fazla kullanım üzerinde yer almaktadır.
10. Karmaşık işlevler bünyesinde toplanmış olmasına karşılık, kentsel dış mekanları düzenleyen bütünleyici bir yasa bulunmamaktadır.
11. Teknik ve estetik yönden yeterli ve insanın yaşam gücünü artıran dış mekanlar, ancak sanatsal yönü bulunan ciddi tasarım ürünleri olarak ortaya konulabilmektedir. Ayrıca bu tür mekanların oluşturulması ve yasatılmaları konularında yasal düzenlemeler gerekmektedir.
12. Çağdaş dış mekanlar oluşturmada basta peyzaj mimarları olmak üzere yapı mimarı, kent planıcı, endüstriyel tasarımcı, plastik sanatçı, inşaat mühendisi canlı ve cansız dış mekan donatı elemanları üreticilerine önemli görevler düşmektedir.
13. Dış mekanda yasama kültürü yeterince gelişmemiş, ülkemiz gibi ülkelerde, dış mekan donatı elemanlarına, dolayısıyla dış mekanlara, vandalist davranışlar sık sık görülmektedir.

Kentsel mekan özellikleri üzerine yapılan farklı bir araştırmada şu şekilde maddelendirilmiştir:

1. Kentsel dış mekanlar üç boyutlu olup; eni, boyu, yüksekliği vardır.
2. İçerisinde kentsel olaylara ve etkinlikler gerçekleşir.
3. Kentliler mekanı kullanır, ondan yararlanır.
4. Kentsel mekan duyular ve duygular yoluyla algılanır ve kavranır.
5. Kentsel mekan kişiye has ve öznele ifade edilir, değerlendirilir. Bu şekilde kentsel mekan ile kişi arasında duygusal bir entegrasyon kurulur.
6. Bu özellik kentsel mekan kavramını kentsel alan kavramından ayırır; kentteki boşluklar kentsel alan olarak değerlendirilir, oysa bir kent meydanı ancak kentsel mekan olarak değerlendirilir.
7. Kentsel alan kavramı üç boyutludur, kentsel mekan kavramı ise içerisindeki, ekonomik, sosyal, kültürel, politik, dinsel, eğitim, spor gibi çeşitli aktiviteleri barındırması nedeniyle çok boyutludur (Öksüz, 2004).

1.3.3. Kentsel Mekan Türleri

Kentsel mekan türleri iki başlık altında toplanabilmektedir:

1. Doğanın kentlere taşınması sonucu oluşan boşluklar (park, bahçe,..)
2. Binalar arası oluşan boşluklar (sokaklar, meydanlar,..)

Kentsel mekan türlerinin daha belirgin ifadesi noktasında kentsel mekan sınıflandırılması başlığı altında farklı araştırmalardan yararlanılarak tablo ve şekillerle ifade edilmektedir.

1.3.4. Kentsel Mekan Sınıflandırılması

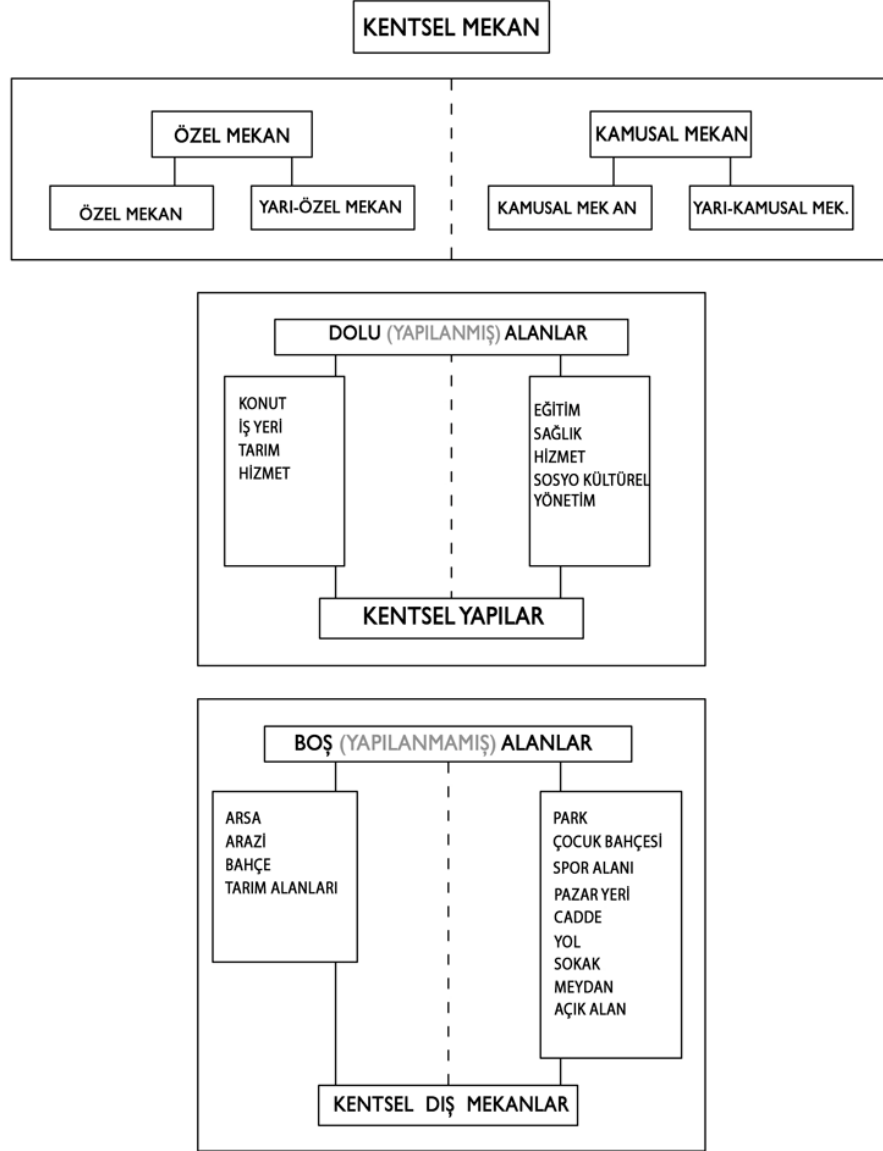
Kentsel mekanlar i ve dış mekanlar olarak ayırt edilebilecekleri gibi özel ve kamusal-toplumsal olma boyutunda da ayrımı yapılabilmektedir. Özel gereksinimlerimizi karşılamak üzere faydalandığımız mekanlar “özel mekanlar”, toplumun bir bireyi olarak, ortak amaçlar için bir arada kullandığımız mekanlar ise ‘kamusal mekan’ olarak tanımlanabilmektedir. Özel mekanlar ve kamusal mekanlar arasındaki ayrışmalar, son yıllarda birçok hukuk otoritesi tarafından yeniden

değerlendirilmiştir . Özel ve kamusalın sürekliliğinin, erişim derecesi, hizmet ettiği kullanıcılar ve ilgi alanları gibi özelliklerle ayrıştırılması noktasında çeşitli araştırmacılar tarafından savunulması oldukça yaygındır.

Şekil 1. 3 Mekan-İnsan İlişkisi (Çubuk, 1978)

Kamu kelimesi “herkese açık, aleni” anlamına geldiğine göre kamusal alanlar herkesin kullanımına açık kentsel alanları ifade etmektedir. Günümüzdeki bu kentsel alanlar meydanlar, sokaklar, parklardır (Gürallar,2009).

Şekil 1. 4 Kentsel Mekan Alanları Sınıflandırması (Kaynak: Gül, 1989)

Jan Gehl kentin kabaca tüm açık mekanlarını, fakat bunun yanında kentteki bütün alışveriş/mağaza bölgelerini (malls) ya da ABD'deki anlamıyla araç trafiğine kapalı ağaçlıklı çarşı mekanlarını ve pasajları kentsel mekan olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda Gehl kentsel mekanı dört tip üzerinden incelemektedir (Şekil 1.4).

a) Kamusal mekan

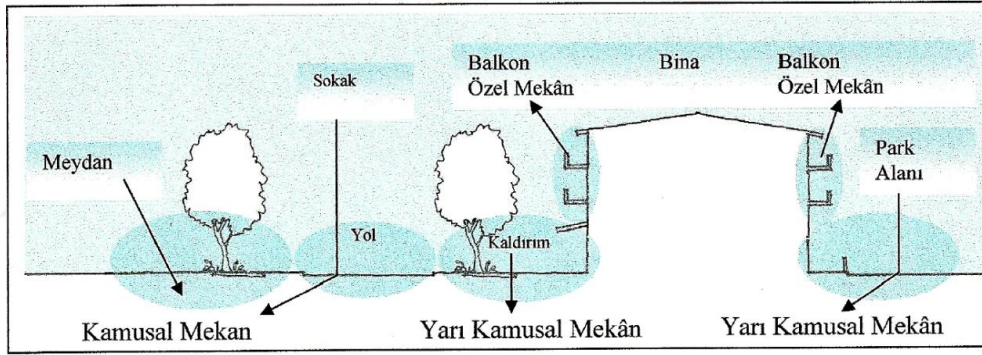
Gehl, geleneksel cadde-sokak ve meydanları da kamusal mekan olarak tanımlar. Kamusal mekanın yaşanmamasının nedenleri olarak da:

- Kamusal mekanlarda fiziksel ve psikolojik girişlerin birbirinden farklı olduklarını,
- Engeli bulunan bazı grup ya da bireylerin bu mekanlara fiziksel anlamda giriş için problem yaşadıklarını, bu problemin nedeni olarak da fiziksel geçişler için varolan kamusal mekanın tasarımının yetersizliğini,
- Bazı grupların da, o mekana ait duydukları korku yüzünden psikolojik anlamda o mekanları yaşayamadıklarını, belirtmektedir.

b) Yarı kamusal mekan

Yarı kamusal mekan, kullanımlarının ve insan eylemlerinin yönetim birimi tarafından denetlendiği mekanlardır. Bazı çocuk oyun mekanlarını, büyük alışveriş merkezlerini, plazaların giriş mekanlarını, bazı meydanları, bazı sokakları, vb. boşlukları kapsamaktadır (İnceoğlu,2007) (Şekil 1.5).

Şekil 1. 5 Kamusal ve Yarı Kamusal Mekan Ayrımı (Kaynak: Giritlioğlu, 2008)

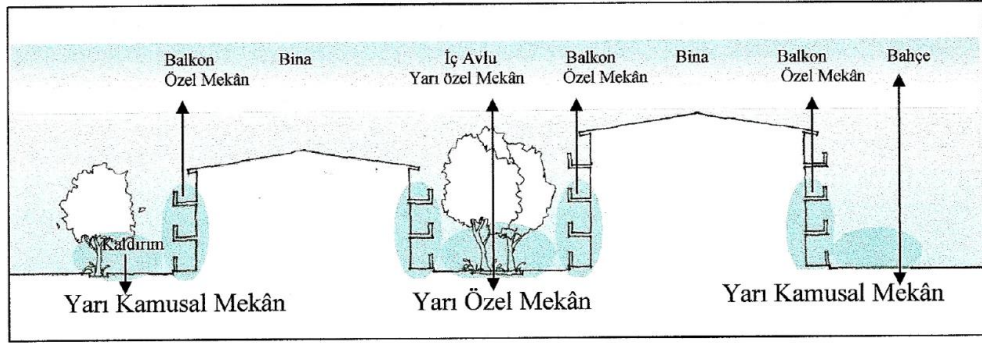
c) Yarı özel kamusal mekan

Bu mekan bazı kişi ya da kişilerce veya organizasyonlar tarafından halkın bu mekanları kullanmasının belli bir gerekçeye dayandırarak geçiş yapabilecekleri mekanlardır. Bu tür mekanlara savunulabilir mekan da denmektedir (Newman, 1972) (İnceoğlu,2007).

d) Özel mekan

Bu mekan, özel faaliyetlerin olduğu ve meydana gelebildiği kişiye ya da belli bir kuruma ait açık mekanlardır. Halkın ya da toplumun girişinin çok kısıtlı olduğu

mekânlardır. Bunlar bina veya konut iç avluları, bahçeleri, parklarını, servis mekânlarını kapsamaktadır (İnceoğlu,2007) (Şekil 1.6).

Şekil 1. 6 Kamusal ve Yarı Kamusal Mekan ayrımı (Kaynak: Giritlioğlu, 2008)

Herkese açık olan kamusal mekan ile özel mekanlar arasından geçiş sağlayan yarı kamusal mekanlar, belli bir grup insana ait olan alanlardır. Bu mekanları kullanan yabancılar ortak kullanıcılar tarafından denetlenmektedir. Bu mekanlar yabancılar tarafından özgürce kullanılamamaktadır. Asıl kullanıcılar için ise yarı kamusal mekanlar ayrıcalıklar kazandırmaktadır çünkü yarı kamusal mekanlar ortak kullanıcılar için "savunulabilir mekanlardır" (Çevik, 1991).

Kentlerdeki dış mekânlar, kamusal (halka açık), özel (şahıslara ait) ve yarı özel olarak tanımlanan mekânlardır. Yarı özel mekânlar tampon mekânlardır, kamusal alanlardan özel alanlara geçiş sağlar (Tural, 1995).

Kamusal mekânlar, hem bireysel hem toplumsal ihtiyaçlara cevap veren ve toplumsal değişme ile sürekli bir evrim geçiren mekânlardır. Toplumdaki üretim ve sosyal ilişkilerin değişmesi sonucu, zamana ve mekana bağlı olarak yorumlanabilen, esneklik gösteren bir sınırı özel ve kamusal mekânlar birbirinden ayrılır. Bu ayrım da mülkiyeti, sorumluluk, bakım, işletme gibi farklı faktörler kamusal mekânı tanımlamakta yetinmektedir. Buna örnek olarak özel liseleri verebiliriz. Özelleşmiş şekilleri ile kar amacı güden ticari kurumlar, eğitim, sağlık, ulaşım, kültür, yönetim konularında, toplum yararına, toplumun maddi manevi hayatını kolaylaştıran, ihtiyaçlarını karşılayan kısaca topluma hizmet veren donatılardan oluşmuş alanlar üzerinde yer alabilirler. Buldukları toprağın mülkiyetinin özel veya kamuya ait olmasına bakılmaksızın kamusal mekânlar olarak adlandırılır (Çubuk et.al., 1978).

Kamusal mekanlara günümüzde; cadde ve sokakları, parkları, meydanları, Pazar yerlerini, ulaşım mekanları, çeşitli aktivitelere olanak sağlamak üzere özel olarak oluşturulmuş mekanları, kıyı rekreasyon mekanları gibi kentlilerin bir araya gelerek toplumsal ilişkiler kurabileceği dinlenme ve eğlence mekanlarını örnek verebilir ve bu kamusal mekanlar:

1. Parklar : Kent parkları, mahalle parkları, semt parkları
2. Meydanlar : Kent ölçeğinde meydanlar, transit noktalarda yer alan meydanlar, yapılar arası küçük meydanlar, caddelerin kesişim noktalarındaki küçük ölçekli meydanlar, anıtların çevrelerindeki meydanlar
3. Caddeler ve yol aksları : Kaldırımlar, yayalaştırılan alanlar
4. Oyun alanları : Çocuk oyun alanları, oyun için kullanılan bos alanlar.
5. Rekreasyon alanları : Spor ve piknik alanları, kıyı bantları
6. Alışveriş alanları : Pazar alanları, alışveriş caddeleri olarak sınıflandırılabilirler (Korkmaz, Dülger Türkoğlu, 2003).

Kentsel dış mekanlar dört ayrı grupta incelenebilir:

1. Düzenlenmiş yaya alanları; parklar, dinlenme, eğlenme, spor alanları (rekreasyon alanları), çocuk oyun alanları,
2. Alışveriş mekanları; çarşı, alışveriş sokağı, pazar yerleri,
3. Geçiş alanları; sokaklar, yollar, ulaşım alanları, kaldırımlar,
4. Bölgeler; meydanlar, odak noktaları, tarihi dokunun yer aldığı mekanlar olarak sayılabilir (Bakan ve Konuk 1987).

Kentsel dış mekanları tanımlarken kentsel açık alanlar olarak da eşdeğer tanımlamalar yapılmaktadır. Basit şekliyle insanların yaşamsal faaliyetlerini sürdürdüğü kapalı mekanların dışarısında kalan ve tüm kentsel olaylarla ilişki halinde olan açık serbest yüzeyler olarak tanımlanabilmektedir.

Kent dokusu içindeki tüm boşluklar belirli amaçlar için kullanılmaktadır, “yapılanmamış kentsel kamusal dış mekanlar” olarak nitelendirilen bu alanların bir

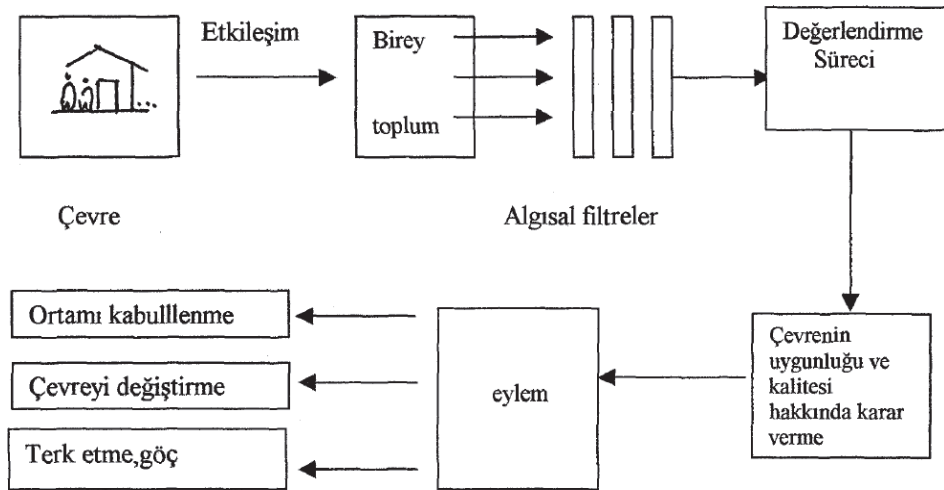
kısmı işlevsel alanlar olurken (oyun, spor, park vb.) bir diğer bölümü de sokaklar, meydanlar gibi tamamlayıcı mekanlar niteliğindedirler (Etlı, 2002).

1.3.5. Kentsel Mekanın Algılanması

İnsanın gereksinimleri, mekan tasarımlarının en önemli belirleyici etkenlerinden biridir. Mekan oluşturmada, sırasıyla fiziksel (su, hava, yiyecek ve uyku ihtiyacı gibi), sosyal (aidiyet, sevgi, arkadaşlık, insanlarla bir araya gelme, sosyal etkinlikler gibi) ve psikolojik (saygı, rahatlama, kişisel tatmin, stresten uzaklaşma) gereksinimlerinin karşılanma zorunluluğu mevcuttur (Alp, 1993).

Fiziki çevre-insan davranışları ve sağlığını araştıran çalışmalarda, insanların çevrelerini kontrol edebildiklerinde zihinsel (mental) açıdan daha sağlıklı ve mutlu oldukları ortaya konulmuştur (Taylor , Brown, 1988).

Carr, Rivlin, Stone, Francis: “Kentsel mekanlar, ihtiyaca cevap veren, demokratik ve anlamlı olmalıdır İhtiyaca yanıt veren mekanlar, kullanıcıların ihtiyaçlarına hizmet edebilen ve bu şekilde tasarlanan mekanlardır. Kamusal mekanda en öncelikli ihtiyaçlar rahatlık, dinlenme, aktif/pasif katılım, keşfetme ve insani ihtiyaçlarıdır. Demokratik mekanlar, kullanıcı grupların haklarını korur. Bu haklar, tüm gruplar tarafından kullanılabilir/sahip olunur ve hem hareket etme özgürlüğü hem de geçici iddia ve sahiplik/iyelik için imkân sağlar...” demektedirler.

Şekil 1. 7 İnsan Çevre Etkileşiminin Algısal Açısından Değerlendirilmesi (Kaynak: Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 1993)

İnsanların birçoğu halka açık alanlara çeşitli sebeplerle gitmektedirler. İnsanları kamusal açık alanlara çeken belirli sebepler, hayatın, özellikle de kent hayatının çeşitli yönlerini yansıtır. Kamusal hayatındaki bir mola, insana karışıklıktan, gürültüden, kalabalıktan ve çevredeki fazla yoğunluktan kurtulma gibi olanaklar sunar. Bazı insanların acil su içme gereksinimleri için, bazıları güneşli bir alanda bir öğle yemeği yemek ya da dinlenmek için kamusal mekanı tercih edebilmektedir. Diğerleri; bir farklılık gereksinimi ya da egzersiz imkanı sağlamak gibi geniş alanlı amaçlardır (Carr ve dig.,1992).

Abraham Maslow'un temel ihtiyaçlar hiyerarşisinde yaptığı sıralamasını ve onun bu ihtiyaçlar arasındaki ayrımı günümüzdeki pek çok kent tasarımındaki fonksiyoneliğin gelişimine en büyük katkıyı sunmaktadır. (Şekil 1.8) İnsan ihtiyaçları soyut bir kavramdır. Ancak kentsel tasarımda bu kavram, aktivite sistemlerine ve kent tasarımı için değerlendirilebilir estetik gerekliliklere dönüştürülebildiği takdirde kamusal mekan kalitesinin artırılmasına katkı sağlayabilir (Lang, 1994).

Şekil 1. 8 Maslow' un İhtiyaç Hiyerarşisi

Konuya ilişkin literatür taramalarına bakıldığında çeşitli bilim insanlarınca Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi çalışmaları temel alınarak insan ihtiyaçlarına yönelik çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır (Tablo 1.2).

Tablo 1. 2 İnsan İhtiyaçlarına Yönelik Çalışmalar

Cooper, Urban Open Spaces 1979	Lang, Creating Architectural Theory 1987	Carr ve diğerleri, Public Spaces 1992	Zeisel, Inquiry By Design 1995
Barınma Güvenlik Konfor Toplumsallık ve Kendini İfade Estetik	Temel İhtiyaçlar (Psikolojik, güvenlik, çevreyi tanıma, saygınlık, hareket özgürlüğü) Bilişsel Estetik ihtiyaçlar	Konfor Dinlenme Aktif ilgi (active engagement) Pasif ilgi (passive engagement) Keşif	Güvenlik Okunabilirlik Mahremiyet Sosyallık Uygunluk Kimlik

(Kaynak: Bayram, 2007).

Psikoloji biliminin gelişmesiyle önemi daha iyi kavranmaya başlanan kamusal mekan aktiviteleri, üç ana başlıkta incelenebilir (Gehl, 1987):

a) Zorunlu Aktiviteler :

Kullanıcının herhangi bir seçim yapmaksızın, günlük yaşamını sürdürmek için zorunlu olarak dahil olduğu kamusal mekandaki aktivitelerini kapsar. Okula randevuya gitmek, durak, istasyon gibi kent ulaşım noktalarını kullanmak olarak örnekledebileceğimiz bu başlıkta, fiziksel çevre etkisi çok azdır. Kişilerin seçim yapma sansı olmadığından, her türlü koşul altında yer alacaklardır.

b) Tercihli Aktiviteler :

Dış fiziksel ortamın uygunluğuna bağlı olarak gelişen bu aktivitede, kişisel seçimler söz konusudur. Temiz hava almak için yürüyüş yapmak, oturmak, güneşlenmek gibi isteğe bağlıdırlar. İstek ve zaman faktörünün yanı sıra, mekanın pozitif özellikleri, tercihe bağlı aktiviteleri arttırıcı rol oynar. Çünkü bu durumda mekan ve durum , kişileri durmaya, yemeye, oynamaya, oturmaya ve konuşmaya iter. Ancak bulunulan dış mekan zayıf özelliklere sahipse, sadece kaçınılmaz aktiviteler meydana gelir, çünkü bireylerde biran önce eve gitme isteği doğar.

Bazı kullanıcılar daha başka aktivitelerden hoşlanabilirler ya da bir sitede daha mutlu olabileceklerini düşünebilirler. Bunlar, park yollarını kullanan bisikletçiler, plaja yüzmeye ya da güneşlenmeye giden insanlar ya da nadiren de olsa oturmak için bir

bank arayan insanlar olabilir. Aktivitenin sekli ve doğası değişebilir, fakat belirli beklentiler vardır ve bunlar muhtemelen aynı mekanda ve var olan koşullara uygun olur (Carr ve dig.,1992).

c) Sosyal Aktiviteler :

Kişiler arası iletişim, pasif kontak ile baslar ve isteğe bağlı olarak, yakın arkadaşlığa kadar yol alabilir. İnsanların olduğu her yerde (binalarda, komşuluklarda, kent merkezlerinde, vb.) insan ve aktivitelerinin diğer insanları etkilediği bir gerçektir. İnsanlar, insanları etkiler. Çeşitli mekanlarda bir araya gelen kişiler, diğerleriyle birlikte hareket ederler ve onların yanında yer alırlar. Örneğin, insanlara özel bir arka bahçede veya yarı özel bir ön bahçede oturma seçeneği sunulsa, daha fazla sayıda insan, ön bahçede oturmayı tercih edecektir (Atabek, 2002).

Kentsel açık alanlar ve mekansal unsurlar, her kullanıcının benzersiz filtrelerinden geçerek farklı şekillerde algılanır ve yorumlanır. Ortamdan kazanılan fiziksel sinyaller sayesinde algılanan mekan ve unsurları, bu eşsiz filtreleri geçtikten sonra kolayca fark edilebilen ve hatırlanabilen görüntülere dönüşür (Ivey ve Simek-Downing, 1985).

Kentsel açık-yeşil alanlar, kullanımı çoğu zaman planda öngörölmüş kamusal mekanlar olsa da temelde sosyal yaratıcılığın oluştuğu mekanlardır (Aksoy, 2005).

Bir şehrin kamusal açık alanları, insanların özgürce seçilmiş ve kendiliğinden olan faaliyetlerine açık olan alanlardır (Lynch, 1960).

Açık-yeşil alanlarda kullanıcı gereksinimleri, insanların hoşlarına gideceğini düşündükleri deneyimleri ve etkinlikleri kapsamaktadır ve insanların alana kolaylıkla girebileceği konforlu bir girişten, alanda aktif ya da pasif olarak vakit geçirmelerini sağlayacak fonksiyonlara kadar çeşitlilik gösterebilir. Parklar, meydanlar gibi kentsel açık-yeşil alanlarda yapılan geçmiş çalışmalar, başarılı alanlar için ön koşulun, insanların temel gereksinimlerini sağlamak olduğunu göstermektedir (İnan, 2008).

1.3.6. Kentsel Mekan Kalitesi

Kentlilerin kullandığı tüm mekanlar ve donatılar kullanıcıların (engelliler, çocuklar, yaşlılar vd.) antropometrik verileri ile uyum içerisinde olmalı, en önemlisi de

oluşturulan tüm mekanlarda insanların tehlikelerden uzak, rahat hareket edebilmeleri sağlanmalı, yaşam kalitesinin artırılması ana hedef olmalıdır (Yörük ve ark., 2006).

Lynch, “iyi şehir yapısı” için beş farklı teori belirlemiştir. Bu teoriler: canlılık (sağlıklı bir çevre), hissiyat (mekan veya kimlik hissi), uyuma (bir yerin adapte olabilme yeteneği), erişim (insanlara, aktivitelere, kaynaklara, mekanlara, bilgiye), ve kontroldür (çevrenin sorumluluk içinde kontrolü) (Lynch, 1984).

Bir başka araştırmada ise kamusal alanı başarılı kılan dört temel özelliğe değinilmiştir. Bunlar; erişilebilir olmaları, insanların çeşitli aktivitelerde bulunmaları, mekanın konforlu ve iyi bir imajının olması ve sosyal faaliyetleri destekleyen, samimi, insanların birbiriyle buluşarak daha fazla sosyal etkileşimin sağlandığı mekanlar olmasıdır (Whyte, 1980).

Kentsel mekan kalitesi üzerine yapılan birçok araştırmada da kentsel açık alanların en belirgin özelliklerinden biri olarak ‘sosyal etkileşim ve aktivitelere uygun’ olmaları tanımlanmaktadır.

Madden, başarılı bir kamusal mekanın :

- Oturmaya uygun olması ve oturma elemanlarına yeteri ölçüde sahip olması,
- Toplantı ve kesişim alanlarının bulunması,
- Dışarıdan rahatlıkla görünen, algılanabilen giriş akslarına sahip olması,
- Belirleyici niteliklerinin bulunması
- Patika ve yaya akslarının kullanıcıyı istenilen yere erişebiliyor olması,
- Mekanda araç trafiğinin değil, yaya trafiğinin baskın olması,
- Çevresindeki birimlerle (yapı, sokak, bulvar, vb) bağlantılı olması,
- Transit noktalarının uygun konumlandırılmış olması,
- Çeşitli sosyal aktivitelere özendirici ve imkan sağlayacak olması gereklilikleri üstünde durmuştur (Madden, 2001).

Bu görüş çerçevesinde başarısız kamusal mekanların nedenlerini ise:

- Oturma alanlarının yetersiz olmaları.

- Toplanma ve buluşma mekanlarının olmayışı (oyun alanları, duraklar, satış yapan birimler),
- Az sayıda girişe sahip ve algılanabilirliklerinin olmayışı,
- Belirleyici özelliğe sahip olmayışları,
- Patikalarının insanları gitmek isteyecekleri yere ulaştıramaması,
- Araç yoğunluğunun yaya yoğunluğundan fazla olması,
- Çevresinde boş ve anlamsız duvarlar ve atıl alanlar olması,
- Uygun olmayan ulaşım akslarında yer almaları olarak maddelendirmiştir (Madden, 2001).

Kentsel mekanlarda, görsel ve işlevsel olarak oluşturulan çeşitlilik kullanıcıların psikolojik olarak ihtiyaç duyduğu bir özelliktir. Kullanıcılar dış mekanda ilginçlik, çeşitlilik ve hızlı değişimler aramaktadır. Kentsel mekanları sınırlayan yapıların, günün çeşitli saatlerinde faydalanılan olanaklara sahip olması, dış mekan yaşantısına canlılık sağlamaktadır. Örneğin, meydanların farklı aktivitelerle sağlanması, bu mekanların yürüyüp geçilen yerler olmasını engellemektedir (Alexander,1977,s.600). Bu kapsamda, mekansal olarak kaliteli açık kentsel mekanlar meydana getirmek; toplumsal yapının da kaliteli ve sağlıklı şekilde gelişmesini sağlayacaktır. Günümüzde, kentsel açık alanlarda mekan kalitesi üzerine yapılan araştırmalarda fikir birliğine ulaşılamadığı ve bütüncül bir yaklaşımın oluşmadığı görülmektedir. Mekan kalitesi kavramında çeşitli yönlerden görüşlerin var olmasıyla birlikte, söz konusu farklı yaklaşımların bir araya geldiği önemli noktalar da bulunmaktadır.

Kamusal mekanın başarısına etki eden unsurlar geçmişte birçok araştırmanın da konusu olmuştur. Korkmaz ve Türkoğlu (2003), kentsel açık alanların başarısının :

- Büyük ölçüde ulaşılabilir olmasına,
- Çağımızın ihtiyaçlarına olanak sağlayan kullanım şekillerin varlığına,
- Sosyal açıdan kuvvetli bir ortam meydana getirmesine,
- Konforlu ve rahat olmasına,
- Kimliğine bağlı olduğunu ortaya koymuştur.

Kullanıcıların gözlem ve anketlerinin yer verildiği araştırmalara göre, kamusal mekanlarda başarıya ulaşmak için tanımlanan ve Avrupa konseyi tarafından da desteklenen ana ilkeler ise:

- Mekanın kullanılabilir durumda ve kullanıma açık olduğuna dair mesajlar vermesi,
- Estetik çekiciliğinin olması,
- İç ve dış mekanlar arasında maksimum ölçüde geçişi sağlaması,
- Kentsel stresi açmaya yardımcı olacak doğal ortamlar sunması,
- Güvenli ve korumalı bir ortam sağlaması,
- En çok istek duyulan ve gerçekleşme olasılığı en fazla olan etkinliklerle donatılmış olması,
- Kullanılabilirliği en fazla olan kullanıcı grubunun gereksinimlerine uygun olması ve kullanımda çeşitlilik sağlaması,
- En yoğun kullanımın meydana geldiği zamanlarda güneş, gölge, rüzgar, ve benzeri doğal çevre öğeleriyle ilişkili olarak rahat bir çevre sunması,
- Çocuklar ve özürhüleri için ulaşılabilir ve kullanılabilir olması,
- Rahat ve ekonomik bakımın sağlanması,
- Özel ihtiyaçların en uygun malzeme seçimiyle karşılanması, kullanımda değişikliklerin malzeme değişimiyle vurgulanması ve
- Mekanın, hem görsel sanatın ifade edildiği bir yer hem de sosyal bir ortam olarak tasarlanması olarak açıklanmıştır (İnceoğlu ve diğ. 1995).

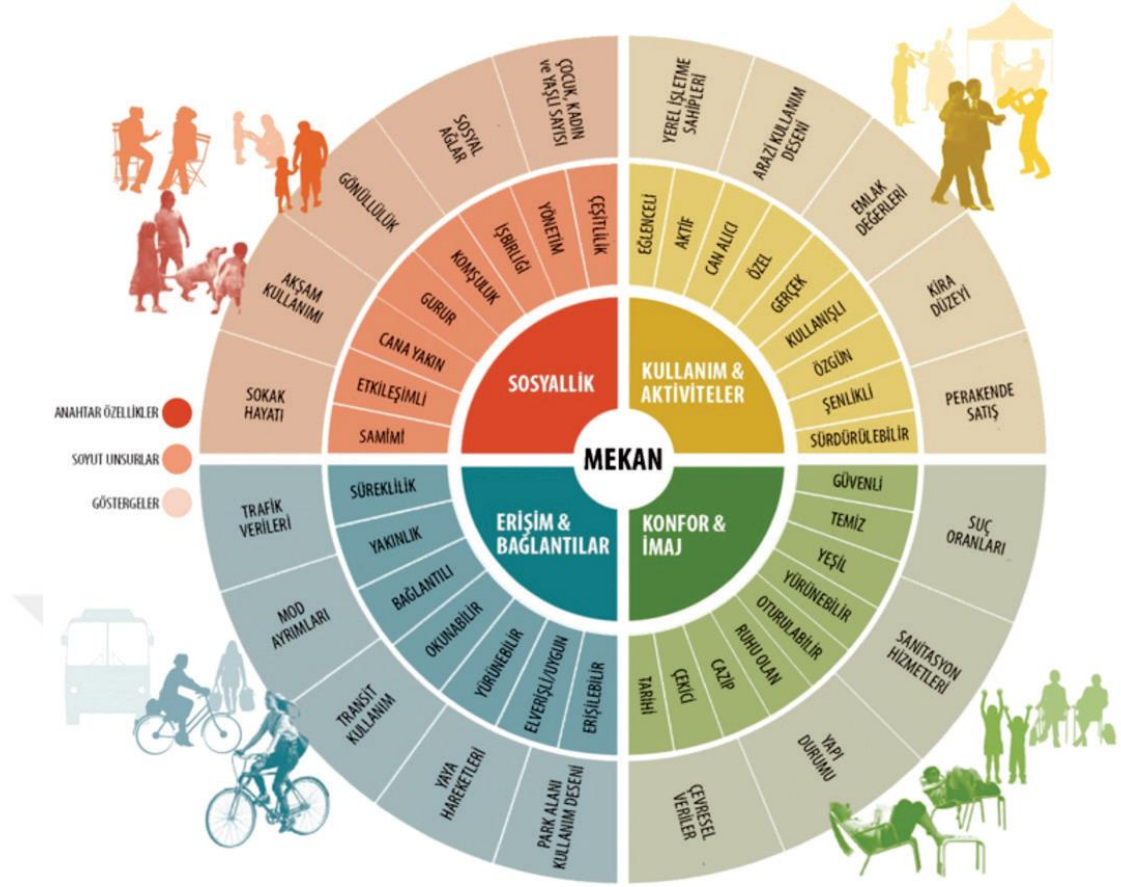
Tarihi çevrelerde kentsel yaşamın varlığı, kaliteli mekanların oluşturulması ve sürdürülebilmesi üzerine dayandırılmaktadır. Kentsel kalitenin yükseltilmesinde kentsel tasarım etkin bir araç olarak kullanılmaktadır. Kalitenin yükseltilmesi için aşağıdaki amaçların gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Kentleşme Şurası, 2009):

- Kentsel standartlarda tutarlılık ve anlam ihtiyaçlarının sağlanması,
- Doğal ve kültürel değerlerinin korunarak sürdürülmesi,

- Gelişmeye açıklık ve seçenekler sunulması,
- Kentsel işlev ve imkanların dengeli dağılımı,
- Yeterli miktarda kültürel ve sosyal birikimin sağlanması,
- Hoşnutluk, konfor, güvenlik, estetik ve altyapı imkanları sağlanması,
- Kentliler arasındaki iletişimi en üst düzeye çıkartacak düzenlemelerin sağlanması,
- Kararlara ve etkinliklere katılım imkanları sağlanması,
- Kentin tarihi geçmişi, kimliği ve karakteri ile mekanın biçimi ve mimarisi arasındaki ilişkiyi kurgulayacak ve yükseltecek mekan çoğaltma sanatı yaratılması.

1.3.6.1. Kentsel Mekan Kalite Kriterleri

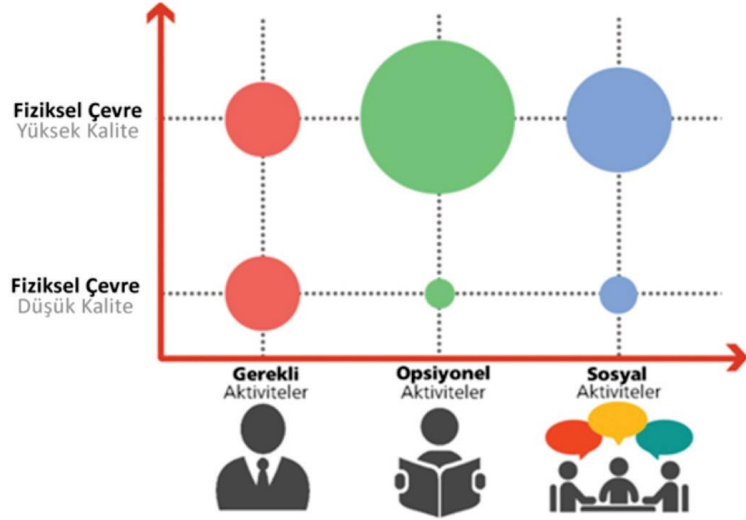
Kentsel mekan kalitesi üzerine yapılan araştırmalarda kamusal alanın önemi ve geliştirilmesi üzerine çalışmalar yürüten William H. Whyte “Küçük Kentsel Mekanların Sosyal Yaşantısı” adlı kitabındaki araştırmalarını geliştirmek ve genişletmek amacıyla 1975 yılında PPS (Project for Public Space) kurulmuş ve açık kamusal alanlarda mekan kalitesi ile ilgili dört anahtar özellik ifade edilmiştir. Bunlar; erişim ve bağlantılar, konfor ve imaj, kullanım ve aktiviteler ve sosyalliktir (Şekil 1.9).

Şekil 1. 9 PPS' in Mekan Kalitesi Diyagramı.

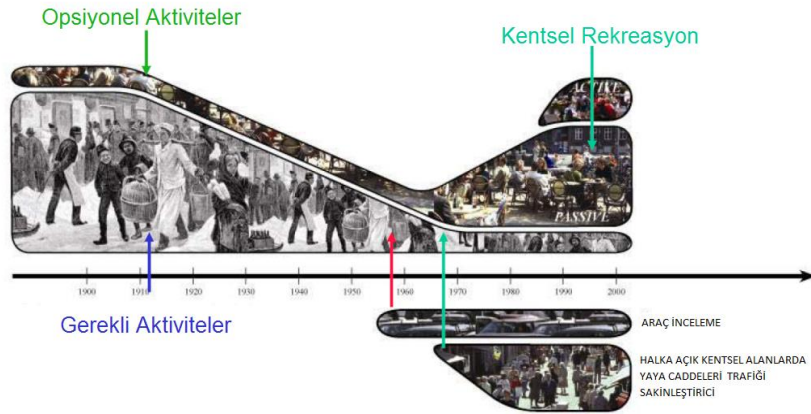
(Kaynak. <https://www.pps.org/article/grplacefeat>)

Gehl, kentsel mekan aktiviteleri ile fiziksel mekanın kalitesi arasındaki bağlantıyı, aktiviteleri üç ana başlık altında analiz ederek açıklık getirmiştir. Gehl yayınlarında “outdoor activity” olarak geçen ifadeyi Rob Krier’in (1979) “estetik mekanlar olarak değerlendirilmezler ise tüm dış mekanların kentsel mekan olarak adlandırılabilceği” iddiasından yola çıkılarak “kentsel mekan aktivitesi” olarak incelemiştir. Bu aktiviteler; gerekli aktiviteler, opsiyonel aktiviteler ve sosyal aktivitelerdir. Gehl, açıkladığı bu üç kentsel mekan aktivitenin her birinin ayrı ayrı fiziksel çevreye farklı birliktelikler gösterdiğini öngörmektedir (Şekil 1.10).

Şekil 1. 10 Kentsel Mekan Aktivitelerinin 3 Türü ve Mekan Kalitesi İlişkisi

Gehl'e göre gerekli aktiviteler; okula, bankaya, eve, market alışverişine gitmek gibi günlük gereklilikleri kapsayan aktivitelerdir . Opsiyonel aktiviteler ise, zaman ve aktivitenin gerçekleştirilmesi için iyi tasarlanmış alanlar gerektiren aktivitelerdir ve dolayısıyla fiziksel çevreye bağımlılığı en yüksek olan aktivite türüdür. Son olarak sosyal aktiviteler Gehl tarafından, kamusal alanda bulunan diğer insanların varlığına bağlı olan tüm aktiviteler olarak tanımlanmıştır (Gehl, 1987).

Şekil 1. 11 Kentsel Mekan Aktiviteleri

(Kaynak:<http://www.govme.org/download/pdf/tollefson/tacoma2008az.pdf>)

Kamusal açık alanlarda aktif olmayan bir çok etkinlik yer almaktadır. Bunların bir kısmı sosyaldir. Kullanıcıların tanımadığı insanlarla bir arada olması, arkadaşlarla buluşması, çocuklara bakması, yabancılarla sohbet etmesi, hayatın kargaşasından bir

an olsun uzaklaşması için olanak sağlamaktadır. Diğer aktiviteler sosyal kimlik için ve toplum ve kültürel olaylara katılım için imkanlar sağlamaktadır (Woolley, 2003).

Kamusal mekan konusunda çeşitli projeleri hayata geçiren PPS yürüttüğü bir takım araştırmaların sonucunda başarılı bir kamusal alan için dört temel kalite ölçütünün yerine getirilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Bunlar; “aktivite ve kullanımlar, ulaşılabilirlik, konfor ve imaj, sosyallik” olarak belirlenmiştir (Tablo 1.3).

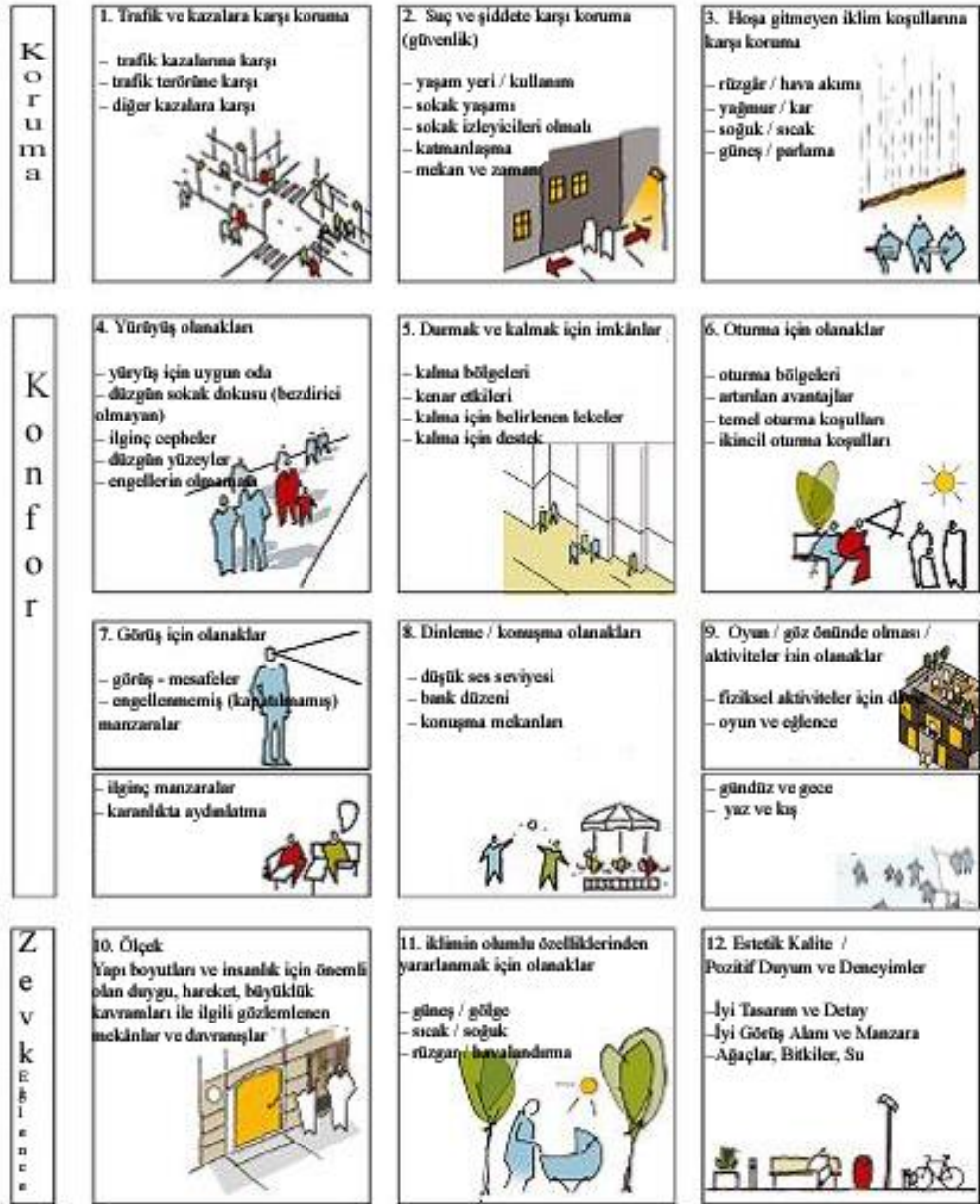
Tablo 1. 3 Başarılı Kentsel Mekanlarda Bulunması Gereken Fiziksel Nitelikler.

KALİTE KRİTERLERİ (ÖZNİTELİKLER)	ALGILANABİLİR NİTELİKLER (ÖLÇÜLEMİYEN)		ÖLÇÜLEBİLİR
Aktivite ve Kullanımlar	Gerçeklik Eğlence Sürdürülebilirlik Kullanışlılık Özellik Kutlama	Eşsizlik Canlılık Ödenebilirlik Yerellik Aktivite	Arazi değerleri Kira düzeyleri Arazi kullanımı biçimleri Perakende satışlar Yerel iş sahiplikleri
Ulaşılabilirlik	Okunaklılık Yakınlık Yürünebilirlik Bağlantısızlık Güvenilirlik Uygunluk	Süreklilik Ulaşılabilirlik	Trafik bilgileri Ayrılma modelleri Geçiş kullanımı Yaya aktivitesi Park etme kullanımı modelleri
Konfor ve İmaj	Güvenlik Çekicilik Oturulabilirlik Manevilik Etkileyici	Yeşillik Yürünebilirlik Temizlik Tarih	Suç istatistikleri Sağlık koşullarının iyileştirilmesi Bina durumları Çevresel veri
Sosyallik	İlişkiler içerisinde olma İşbirliği Sohbet etme Komşuluk	Çeşitlilik Hizmet Dostluk Hoş karşılama Gurur	Sokak yaşamı Sosyal ağlar Gece kullanımı Gönüllülük Kadın, çocuk ve yaşlıların sayısı

[Kaynak: (Madden, 2001) (PPS.)]

Jan Gehl' in geliştirdiği “ 12 maddeden oluşan “Koruma, Konfor ve Zevk” ölçütleri edilgen yapısı ile öznesi kullanıcı yani insan olan kalite kriterlerine göre; mekan

insanla yaşar ve insanla yaşanılırdır. Kullanıcısı olmayan bir mekan artık “mekan” değil “boşluktur” (Şekil 1.12) (Gehl, 1996).

Şekil 1. 12 Kentsel Mekanda Olması Gerekli Kaliteler

(Kaynak: Gehl, 2002)

PPS kamusal açık alanlarda mekan kalitesi üzerine araştırmalarında “Place Game” adıyla herhangi bir yerdeki kentsel mekan, kullanıcılarına o yere ilişkin görüşlerini almak için soru kağıdı (Şekil 1.13) yöntemini kullanırlar (İnceoğlu, 2007).

Fırsatları Belirle (Identify Opportunities):

1. Bu mekan hakkında en çok neyi seviyorsunuz?

.....
 .....

2. Bu mekanı geliştirmek için ilk fırsatta yapılabilecek ve çok pahalıya mal olmayacak nitelikte yapabileceğimiz şeyleri listeleyin:

.....
 .....

3. Uzun vadede en büyük etkiye sahip olacak hangi değişiklikleri yaptınız?

.....
 .....

4. "Mekanda" olan birine, bu konuda neyi sevdiğini ve onu geliştirmek için ne yapacaklarını sorun. Cevapları:

.....
 .....

5. Önerilen iyileştirmelerinizden bazılarını uygulamaya yardımcı olacak hangi yerel ortaklıkları veya yerel yetenekleri tanımlayabilirsiniz? Lütfen mümkün olduğunca spesifik olunuz.

.....
 .....

Yerleşim Yeri:**Mekamı Puanla (Rate the Place):****KONFOR ve İMAJ**

	KÖTÜ	İYİ
Genel çekicilik	1 2 3 4	
Güvenlik hissi	1 2 3 4	
Temizlik / Bakım Kalitesi	1 2 3 4	
Oturulacak yerlerin rahatlığı	1 2 3 4	
Yorumlar / Notlar:.....		

ERİŞİM & BAĞLANTILARI

	KÖTÜ	İYİ
Uzaktan görünürlük	1 2 3 4	
Yere yürüme kolaylığı	1 2 3 4	
Transit erişim	1 2 3 4	
Bilgi / tabelaların netliği	1 2 3 4	
Yorumlar / Notlar:.....		

KULLANIM VE AKTİVİTELER

	KÖTÜ	İYİ
Mağaza / hizmet karışımı	1 2 3 4	
Topluluk etkinliklerinin / faaliyetlerinin sıklığı	1 2 3 4	
Genel alan yoğunluğu	1 2 3 4	
Ekonomik canlılık	1 2 3 4	
Yorumlar / Notlar:.....		

SOSYALLİK

	KÖTÜ	İYİ
Gruplardaki kişi sayısı	1 2 3 4	
Gönüllülüğün ifadesi	1 2 3 4	
Gurur ve mülkiyet anlayışı	1 2 3 4	
Çocukların ve yaşlıların varlığı	1 2 3 4	
Yorumlar / Notlar:.....		

Şekil 1. 13 Kentsel Mekanda Kalite İçin "Place Game" Soru Kağıdı

(Kaynak: http://www.placemakingchicago.com/cmsfiles/placemaking_PlaceGame.pdf)

BÖLÜM 2

2. KENTSEL AÇIK YEŞİL ALANLAR, PARK KAVRAMI ve PARK KALİTE KRİTERLERİ

2.1. Kentsel Açık ve Yeşil Alanlar

Açık alan; insanın yaşantısını sürdürdüğü üzerinde yapı yapılmış kapalı alanların dışında kalan ya doğal durumda bırakılmış, ya da tarımsal ve konut dışı dinlenme amaçlarına ayrılmış kent parçasıdır. Yeşil alan ise; kent ve kasabalarda, insanların dinlenmesine, gezmesine, çocukların oynamasına ayrılan ve bu yerlerin yoğun yapılmış bir görünüm kazanmasına engel olmak amacıyla kent yönetimlerinde düzenlenen gezilik, ağaçlı yol gibi ortak kullanım alanı olarak tanımlanmaktadır (Keles, 1980).

Kentsel açık alan terimi, genellikle kamusal alan, yeşil alan ya da kentsel park alanı gibi terimlerle birbirinin yerine kullanılır. Hukuki çerçevede çelişkili olan kamusal alanın düşünüldüğünde kentsel açık alanın özelliklerinin tanımlanması hızlı bir şekilde karmaşıktır. Geleneksel olarak, kamusal alanların şehir meydanları, kaldırımlar, pazarlar ve ulaşım merkezlerini içerdiği düşünülmektedir. Kamusal alanın mekanı kimin kullanmasına izin verildiği ve mekanda hangi faaliyetlerin gerçekleştiği konusunda (yasadışı faaliyetlerin dışında) ayırım yapılmamalıdır.

Kentsel alanlardaki fiziki planlamanın çerçevesini çizen düzenlemeler ve uygulamalara yön veren yasa ve yönetmeliklerde açık ve yeşil alan kavramları şu şekilde tanımlanmaktadır. 3194 sayılı İmar Yasası öngörülerine dayanılarak hazırlanan İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine ait esaslara dair yönetmeliğin tanımlar bölümünde, “park, çocuk bahçesi ve oyun alanları olarak ayrılmış alanlara aktif yeşil alan” denmektedir. Yine 3194 sayılı İmar Yasası’nda türeyen Tip İmar Yönetmeliğinin II. bölüm 14. maddesinde kent bölgeleri tanımları ve alan kullanım şartları, sosyal ve kültürel alt yapı alanları başlığı altında yeşil alanlar, “toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçesi, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence ve kıyı alanları toplamıdır. Metropol ölçekte fuar, botanik ve hayvanat

bahçeleri ile bölgesel parklar bu alanlar kapsamındadır” şeklinde tanımlanmıştır (Kuter, 2007).

Harrison (1993)’a göre, Avrupa Birliği Sürdürülebilir Kentler Raporu’nda, açık alanların formal ve informal parklar, su yolları boyunca yer alan doğal sistem kalıntıları, tarım alanları ve özel bahçeleri içeren bir dizi yeşil alan, kent meydanları ve kültürel anıtlar çevresi gibi kentsel kamusal alanlar ile terkedilmiş endüstriyel alanlar üzerinde gelişen habitatları kapsadığı belirtilmektedir (Demir, 2004).

Richter (1982)’e göre yeşil alanlar, daha çok bitkiler vasıtasıyla şekillenmiş, yerleşim bölgelerindeki alanlardır. Yeşil alanlarla ilgili ulaşım ve diğer gerekli yapılar yeşil alanların parçalarını oluşturmakta ve yeşil alanlardan sayılmaktadır (Ayaşlıgil, 1997).

Kentsel açık mekanın tanımlanmasına yönelik çalışmalar yürüten “Scottish Executive Central Research Unit” açık mekanı iki ana tip üzerinden incelemiştir (Tablo 2.1) (Kit Campbell Associates 2001).

Tablo 2. 1 Kentsel Açık Mekanın Tipolojisi

KENTSEL AÇIK MEKAN	
Topluluklarda dolaylı ya da doğrudan çevresel, sosyal, ekonomik olarak yarar sağlayan ya da sağlama potansiyeli olan, bir köyün, kasabanın ya da şehrin sınırları içerisinde bulunan inşa edilmemiş ya da inşa edilmiş toprak parçasıdır/arsadır.	
YEŞİL MEKANLAR Kentsel mekanlar içerisinde, yeşillendirilmiş arsa ya da yapı, su ya da jeolojik özellik içeren açık mekanın bir alt kümesidir	KAMUSAL MEKANLAR Yurttaşlık işlevi olan kentsel meydanlar, pazaryerleri ve diğer kaldırımlı ya da sert peyzajlı bölgeleri içeren açık mekanın bir alt kümesidir.
<ul style="list-style-type: none"> ○ Parklar ve Bahçeler ○ Rahat Yeşil Mekanlar ○ Çocukların Oyun Mekanları ○ Spor Aktiviteleri ○ Yeşil Koridorlar ○ Doğal/Yarı Doğal Yeşil Mekan ○ Diğer İşlevsel Yeşil Mekanlar	<ul style="list-style-type: none"> ○ Sivil Meydanlar ○ Pazaryerleri ○ Yaya Caddeleri ○ Gezinti Yerleri ve Deniz Kenarları

(Kaynak: Kit Campbell Associates, 2001)

Kentin genel yapı taşlarını, mimari yapılar, açık-yeşil alanlar ve bu öğelerin arasında kurduğu bağların birliği oluşturmaktadır. Açık-yeşil alanlar, kentsel yaşam koşullarına olumlu yönde fayda sağlayarak, insan ile doğa arasında bozulan bağların uyumlu hale gelmesini sağlamaktadır. Bu sebeple özellikle gelişmiş ülkelerde açık-yeşil alanların nitelik ve nicelikleri, uygarlık ve yaşam kalitesinin bir göstergesi olarak kabul görmektedir. Bu kapsamda birçok gelişmiş ülke, kullanıcıların fiziksel ve zihinsel gereksinimlerini göz önünde bulundurarak insan yaşam kalitesi için uygun kent mekanı veya ekolojisini planlama ve oluşturma uğraşına yönelmektedir (Gül, Küçük, 2001).

Plansız kentleşme, açık ve yeşil alanlara olan ihtiyacı artırmaktadır. Kent içerisinde yer alan parkların, kentin fiziki, sosyal - ekonomik yapısı ve yaşanabilirliği, ekolojik çevre korunması, estetiği, eğitimi, rekreasyonu gibi pek çok boyutta katkıları bulunmaktadır (Emür, 2007).

Kamusal açık alanlar, çeşitlilik ve eşitlik ifadesi için bir alan sunduğundan, bu tür yerlerin planlama süreci, sosyo-ekonomik ve kültürel kökenden bağımsız olarak tüm paydaşları içermelidir (Thompson, 2002).

Kentsel açık-yeşil alanlar, "Peyzaj Mimarlığı" açısından da gerek estetik gerekse işlevsel birçok öneme sahiptir (Gül ve Küçük, 2001).

- Açık-yeşil alanlarda kullanılan bitkisel ve yapısal materyaller form, ölçü, doku, renk, çizgi gibi özellikleri ile kent mekanına fiziksel ve estetik değer sağlarlar,
- Kentlerin monoton geometrik yapı veya yapı kitlelerinin sert dokularını hafifletir, keskin hatlarını yumuşatır, onlara canlılık verir. İnsan ile çevre, yapı ile yapı, yapı kitleleri ile boşluklar arasında denge sağlar ve organik bir ilişki kurarlar,
- Mikroklimayı kontrol eder ve düzenler. Örneğin kent ortamında havayı temizler, oksijen miktarını artırır, tozu veya havadaki kirli materyalleri tutar, hava sirkülasyonu sağlar, hava akımını ve nemini düzenler, ısı yükselmesini önler, havayı serinletir, rüzgâr hızını azaltır ve istenilen istikamete yöneltir,

- Sınır, engel ve perde oluşturur; araç ve yaya trafiğini yönlendirir ve kolaylaştırır. Kent içi sirkülasyonda kolaylık sağlar. Gizlilik ve mahremlik yaratır. Yansıyan veya göz kamaştırıcı ışığın olumsuz etkisini azaltır,
- Toplumun ve kentlinin aktif ve pasif rekreasyonel gereksinimlerinin (eğlenme, dinlenme, görme, spor etkinlikleri gibi) karşılanması için olanak sağlar,
- Kentli psikolojisine pozitif katkı sağlayarak; kentin stresinin negatif etkilerini azaltır. Kentsel mekanda daha insancıl ölçek imkânı sağlar. Bitkilerin renk, biçim, doku, ölçü gibi özellikleriyle insan psikolojisini rahatlatarak insan yaşamını kolaylaştırır ve anlam kazandırır,
- İnsan ilişkilerini olumlu yönde etkileyerek bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olur. Doğa ve çevre kavramları konusunda bilgilenme ve bilinçlendirmede önemli rol oynar,
- Gürültüyü absorbe eder veya azaltır, istenmeyen objeleri veya görüntüyü kamufle eder,
- Toprağın üst kısmını örtmek suretiyle toprak ve su koruması sağlar, toprak verimliliğini artırır,
- Ekonomik yarar sağlar; yaşama sevinci sağlayarak işgücü ve verimi artırır, sağlık yönünden olduğu kadar beslenme ve diğer kullanımlar için ekonomik katkı sağlar, peyzaj amaçlı bitkisel üretim ve pazarlama ile ilgili sektörlerin gelişmesine katkıda bulunur (Gül ve Küçük, 2001).

2.1.1. Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Sınıflandırılması

Bealhy (2000)'e göre, iyi bir kent dokusu sirkülasyon kalıbı ve yeşil alan için gerekli açık alanlar arasındaki dengeli ilişkinin kurulması ile sağlanabilir. "Açık Alan" terimi birçok planıcı için farklı anlamlar ifade etmekte olup şu şekilde sınıflandırılabilir;

- a) İşlevsel Açık Alanlar (Baraj gölleri, drenaj ve sel kontrolü, hava ulaşım alanları vb.)

b) Yeşil Alanlar (Park ve rekreasyon alanları, yeşil kuşaklar, yeşil yollar, bina çevreleri, doğası ve peyzajı korunmuş alanlar)

c) Koridor Açıklıklar (Hareket, ulaşım ve geçit yerleri) (Demir, 2004).

Açık ve yeşil alanlar;

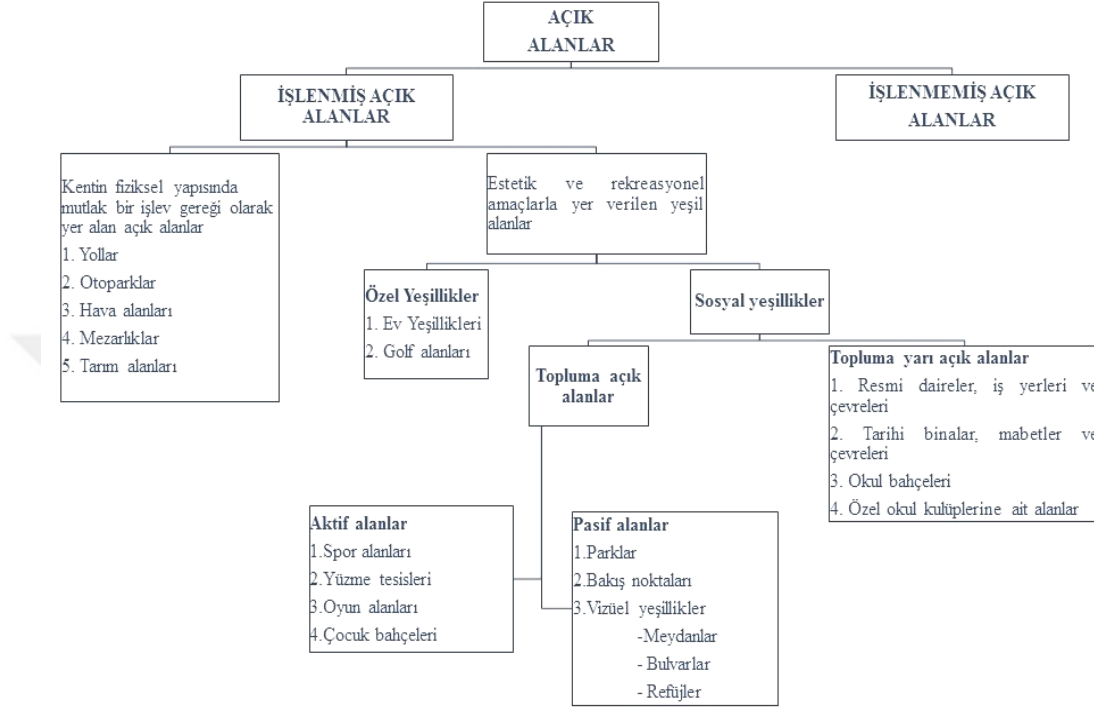
- Kullanım biçimine göre (aktif ve pasif),
- Ekolojik işlevine göre,
- Mülkiyete göre yada
- Üstlendiği rekreasyon işlevine göre farklı biçimlerde sınıflandırılabilirler (Emür ve Onsekiz 2007).

Tandy (1975), açık ve yeşil alanları kent makro formlarındaki yerleri ve kullanım amaçlarına göre şu şekilde sınıflandırmaktadır (Ter 2002);

- Lineer (çizgisel) rekreasyon alanları: Tren yolları, akarsular, dereler ve kanallar gibi kent içindeki parklar ve kentsel alanlar arasında bağlantı kuran ve rekreasyonel aktivitelere de olanak sağlayan açık ve yeşil alanlardır.
- Merkezi açık alanlar: Çok amaçlı kullanıma hizmet edecek alışveriş merkezleri, meydanlar vb. alanlar bu sınıf içerisine girmektedir.
- Rekreasyona yönelik gelişmeler: Göl vb. gibi rekreatif değeri olan alanların yakınında kurulmuş olan yerleşimlerdir.
- Spor alanları: iç ve dış mekanda yer alabilen sportif aktivitelere hizmet eden alanlardır.
- Dinlenme parkları: Sportif, kültürel ve sosyal aktivitelerin yer aldığı alanlardır.

Yeşil alanların önemi ile ilgili olarak, ulusal ve yerel düzeylerde mekansal planlamadaki yasal düzenlemeler, bir şehir içinde yeşil bir sistemin kurulmasını vurgulamaktadır. Yeşil ve diğer açık alanların büyüklüğü ve sakinlerin uygun erişilebilirlik seviyeleri için standartları tanımlarlar. Yeşil alanların varlığı ve büyüklüğü, iyi kalitede açık alanlar sağlamak için sadece iki kriterdir. Aynı zamanda önemli olan, bu alanların nasıl tasarlandığı ve sürdürüldüğü, ayrıca sakinlerin ve

diğer kullanıcıların erişim kolaylığıdır. Yeşil ve diğer açık alanların kamusal kabulü, kullanılabilirlik, kalite ve erişilebilirlik gibi mekanın özelliklerine bağlıdır. Birçok Avrupa kentindeki eğilimler, mevcut kentsel yeşil alanların kalitesinin genellikle azaldığını göstermektedir (Jurkovic, 2014).

Şekil 2. 1 Kentsel Açık Alanların Sınıflandırılması (Kaynak: Bayraktar, 1973)

Kentsel yeşil alanlar farklı nüfusa sahip olan alanlarda, niteliklerine göre yeterli yeşil alan miktarı ve ölçüğü için yapılan hiyerarşik ayırmada Yıldızcı (1982) tarafından şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

1. Kentsel Yeşil Alanlar

a) Konut düzeyinde yeşil alan,

Yeşil alanların temel tipleri bina düzeyinde ele alınmaktadır. Bina ile bütünlük sağlayacak yeşil alanlar kazandırmaktadır. Bina düzeyindeki yeşil, binanın ön, arka ve yan bahçelerinde yer alan yeşil alanlardır. Bir bina yeşil elemanlarla yaratılan kontrastlar, mekanlar, biçim ve renk ritimleriyle estetik değer kazanır. Bütünlük kavramı binanın karakterinin yanı sıra, insan ve çevre ölçüğüne de bağlıdır.

Bütünlüğü hem bitkiler arasında, hem de bitkilerle mimari elemanlar arasında sağlamak gerekmektedir (Yıldızcı, 1982).

b) İlköğretim ünitesi düzeyinde yeşil alan,

İlköğretim ünitesinin alan büyüklüğü en az 15 hektar, yoğunluğu ise en fazla 350 kişi/ha.'dır. 700-1000 konutu ve 3500-5000 nüfus öngören bu birimde okul bahçesi ile uyumlu bir şekilde kurgulanmış bir oyun ve çocuk bahçesi önerilmektedir.

- Toplu konut yeşil alanları,
- Çocuk oyun bahçeleri,

c) Mahalle ve semt ünitesi düzeyinde yeşil alan,

İmar ve İskan Bakanlığı Metropolitan Alan Nazım İmar Planı'nda mahalle ünitesi nüfusu en az 15000 kişi, alanı 4-5 hektar, yoğunluğu ise en fazla 350 kişi/ha olarak kabul edilmektedir. Mahalle ünitesi düzeyinde donatım çeşidi olarak oyun ve spor alanı ile mahalle parkı önerilmektedir. Kişi başına ise 2 m² oyun ve spor alanı, 2 m² mahalle parkı önerilmektedir.

• Mahalle parkları

Konut alanları içinde bulunan ve yapı adaları ile çevrelenmiş olan genellikle mahalle birimine hizmet eden yeşil alanlardır. Minimum 8 dekar olması gereken mahalle parklarının etki alanı 800 m²'yi geçmez.

• Spor alanları,

Spor alanları, kentsel doku içerisindeki büyük ve işlevsel açık alanlardır. Bireyin boş zamanını değerlendirme noktasında her yerleşim biriminin nüfus büyüklüğü ve özelliklerinin gerektirdiği donatım tesisleri içinde, spor alanları, bireyin sağlığı, zihinsel ve bedensel gelişme ile önem taşımaktadır.

• Meydanlar,

Meydan, doğal çevre ve/veya yapılaşmış çevre öğeleri ile çevrelenmiş sınırlı bir mekandır. Meydan, belirli bir hedefe ilişkin aktivitelere olanak sağladığı gibi bireysel isteklerle ilişkili hareketlere yönelikte olanak sağlar. Bireysel ve toplu etkinlikler için hiçbir ödeme yapılmadan kullanıma açıktır. Bu kamu arazisini

çevreleyen yapılaşmalar tarihsel gelişme sürecinde zaman içinde oluşur. Kent kimliğini yansıtan bu yapısal gelişme genelde korunması gereken bir ortak miras yaratmaktadır (Suher, 1998).

- **Semt parkları,**

2000-3000 konut ve 10.000-15.000 nüfus barındıran semt yerleşme biriminde yer alan, her yaş grubuna hizmet edecek rekreasyon alanlarıdır. Bu alanlar, oyun alanları, spor alanları, dinlenme, gezinti gibi aktif rekreasyon öğelerini içerir.

d) Kent ünitesi düzeyinde yeşil,

Kent ünitesindeki yeşil alanlar, etki alanları bakımından bütün bir kent halkına hizmet edecek büyüklük ve işlevleri kapsamaktadır.

- **Kent parkları,**

Yıldızcı (1982), kent parklarını; mahalle parkından daha büyük bir çerçevede kent halkına fiziksel, psikolojik ve sağlık yönünden hizmet veren, bazı grup elemanlarıyla donatılmış büyük yeşil alanlar şeklinde tanımlamaktadır.

Kent parkları, büyük ölçekli üniteleri içerirler. Bu parklarda yapay göletler, çocuk bahçeleri, spor kompleksi (basketbol, voleybol, tenis, yüzme), süs havuzları, botanik bahçeleri, açık hava sergi ve tiyatro anfileri, piknik alanları, yaya gezinti alanları, paten alanları, teraslar, çay bahçeleri, lokanta, büfeler ve bunlarla beraber acil yardım, PTT, WC, servis hizmetleri, güvenlik, otopark gibi birimler bulunmalıdır (Uzun, 1990).

- **Hayvanat bahçeleri,**

Bir büyük park ve yeşil alan karakteri taşıyan ve sosyo-kültürel değeri olan bu tür mekanlar canlı müze değerindedir. Doğadan kopmuş kentlilerin doğayı daha yakından tanıdıkları, boş zamanlarını değerlendirdikleri, özellikle çocuklar için çekici özellik taşıyan alanlardır (Bakan ve Konuk, 1987).

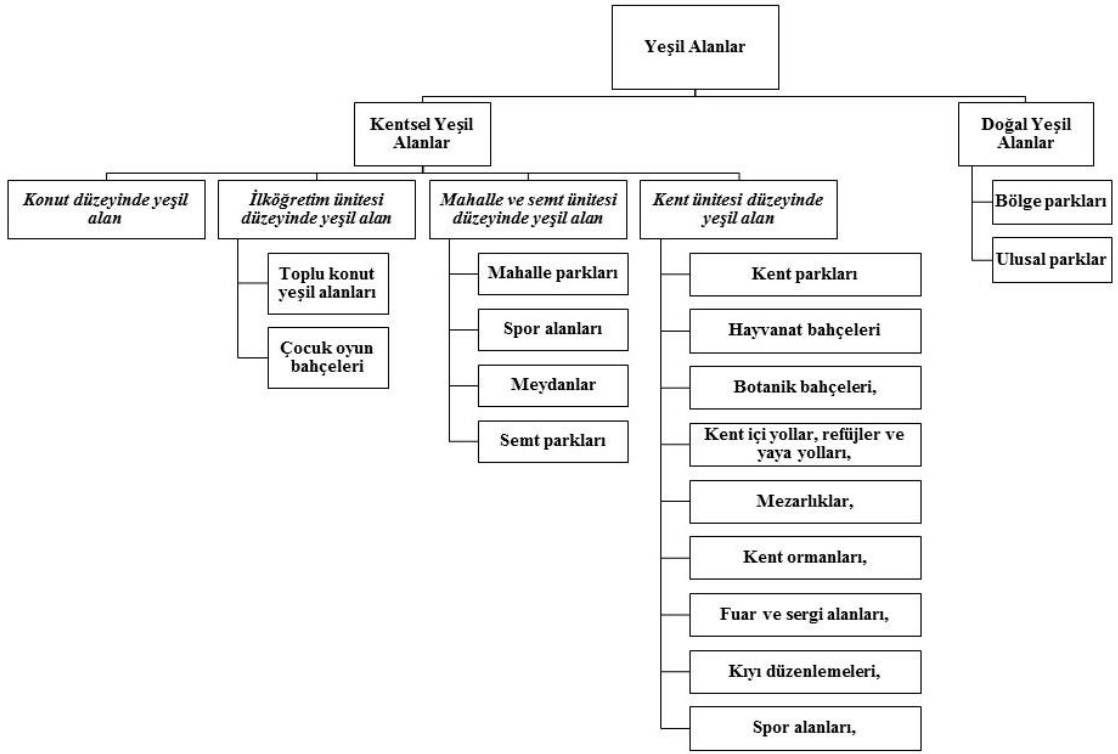
- **Botanik bahçeleri,**
- **Kent içi yollar, refüjler ve yaya yolları,**
- **Kent ormanları,**

- Mezarlıklar,
  - Fuar ve sergi alanları,
  - Kıyı düzenlemeleri,
  - Spor alanları,
2. Doğal Yeşil Alanlar,

- Bölge parkları,
- Ulusal parklar,

şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Şekil 2. 2 Yeşil Alanların Sınıflandırılması (Kaynak: Yıldızcı, 1982)

2.1.2. Kentsel Açık Yeşil Alanların İşlevleri

Açık ve yeşil alanlar, günümüz koşullarında sınırlı boyutlarda olsa da kent-doğa ilişkisini yeniden oluşturmak, sürdürmek ve geliştirmek amacına yöneliktir. Günümüzde kentlerde nüfus ve buna paralel olarak yapı yoğunluğunun artması

dolaylı olarak açık ve yeşil alanları olumsuz yönde etkilemesine rağmen kentlerin gelişimi noktasında bu alanlar büyük önem taşımaktadır.

Büyüklikleri, içerikleri, hitap ettikleri kitleler ne kadar farklı olursa olsun kent ve kentli açısından açık ve yeşil alanların önemi büyüktür. Kent estetiğinden, tampon bölge oluşturmaya, rekreasyon alanı yaratmaya, iklimi iyileştirmeye, sirkülasyon sistemini düzenlemeye, kentlinin ruh ve beden sağlığında olumlu etkiler sağlamaya vb. kadar birçok işlevleri vardır (Gül ve Küçük, 2001).

- Açık ve yeşil alanlar, kent içinde, kenarında ve yanındaki bölgelerde hijyenik, rekreatif, sportif, görsel, estetik ve koruyucu karakterde olan işlevlerini bazen ayrı ayrı, bazen birkaç işlev bir arada olacak şekilde bir sistem içinde yerine getirirler. Bu işlevler ana hatları ile birkaç grup içinde Pamay (1978) tarafından şöyle açıklanmaktadır:
  - Açık alanlar, bir kentin fiziksel dengesini sağlarlar. Bunlar kentlerde ikamet, ticaret ve endüstri gibi farklı karakteri olan kesimler arasındaki karşılıklı olumsuz etkilerin ve uyuşmazlıkların giderilmesinde tampon sahalar olarak büyük ödev yüklenirler.
  - Kent içi insan ve bina yoğunluğunun artmasına engel olurlar veya bu yoğunluğu hafifletirler. Çevreye yayılma eğilimi gösteren kent dışı yerleşmelerin kontrol altında ve dengede tutulmasına yardımcı olurlar.
  - Açık alanlar, şehir içindeki insanlarla kitleler arasındaki ölçüyü dengelerler.
  - Açık alanlar, şehrin monoton geometrik yapılarını, bunların kuruluşunu hafifletmede, onlara canlılık vermede, yapı kitlelerinin yumuşak birer anlam kazanmasında, bu kitlelerin birbirine bağlanmasında, önemli fonksiyonlara sahiptir.
  - Açık alanlar, fiziksel yapısı içinde şehre estetik bir görünümde kazandırırılar. Yeşil kitleler (ağaçlar), renkli bitkiler, düz yeşil alanlar (çayır ve çimenlikler) şehrin strüktürüne renk, kitle, form katarak, onun estetik bir yapıt olarak değer kazanmasına hizmet ederler. Hatta açık ve yeşil alanlar şehirlerin karakteristiği olarak da önem kazanabilirler.

- Açık alanlar, kent içi ulaşımda gerek araç ve gerekse yayalar için trafik güvenliğini sağlanması ve artırılması noktasında, araç trafiğini rekreasyon sahalarından ayırarak ikametini sağlar,.
- Kent içinde ve dışında sirkülasyona kolaylık sağlarlar.
- Özellikle yeşil alanlar, kentteki gürültüyü yeşil kuşak ve perdeler halinde, absorbe eder, dağıtır ve keserler.
- Kente ve kentli bireylere ışık ve temiz hava sağlanmasında açık alanlar etkin role sahiptir.
- Kent iklimini etkileyerek, mikroklimatik özellikler sağlanmasına açık alanlar yardımcı olurlar.
- Kentin hava kirliliğini önlemede açık ve yeşil alanlar büyük fonksiyonlara sahiptir. Genellikle yeşil alanlar ve özellikle ağaçlar, oksijen üretmek suretiyle havanın temizlenmesine fayda sağlarlar.
- Açık ve yeşil alanlar, şehir içinde oldukları takdirde, şehir halkının günlük ve haftalık rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamada önemli fonksiyonlar icra ederler. Şehir dışı açık alanlar ise daha uzun süreli rekreasyon olanakları için elverişli özelliklere ve fonksiyonlara (aktif ve pasif) sahiptir (Pamay 1978).

Yeşil alanların işlevleri kentsel kullanım açısından arazi kullanım planlaması, iklimsel, rekreasyon, ruh sağlığı, ekolojik ve ekonomik olmak üzere 6 genel başlıkta sıralanabilir (Dedeoğlu, 2006):

a) Arazi Kullanım Planlaması Açısından İşlevleri

Kentlerde yeşil alanlar arasında organik bir bağ kurulmaktadır. Kentlerin geometrik düzeni içerisinde yeşil alanlar monotonluğu ortadan kaldırarak bu düzen içerisinde bütünleştirici rol oynamaktadır. Bu sebeplerle bir yandan kentin fiziksel katılığını giderirken diğer bir yandan da kentin yapısal parçalarına yumuşak bir düzen sağlayarak genel düzende organik bir bütünlük oluşturmaktadır.

b) İklimsel Yönden İşlevleri

Yeşil alanlar kent içerisinde farklı mikro klimaların oluşmasına sebep olmaktadır. Kentin ısısı üzerinde etkili olmakla beraber yapı yoğunluğu olan bölgelerde yeşil alanlar hava sirkülasyonu görevi görürler. Kent içerisindeki yapılar ve sert zemin alanları yeşil alanlara göre daha fazla güneş enerjisini absorbe etmektedir. Yeşil alanlar yağmurun yere düşme hızını azaltarak yüzeysel akışın neden olduğu erozyonu engellemektedir.

c) Rekreasyon İşlevleri

Kent içinde yer alan yeşil alanlar kentlilerin günlük ve haftalık rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayan, aktif ve pasif rekreasyonlara olanak sağlamaktadır. Aktif rekreasyon kullanıcının dinlendirici ve eğlendirici eylemlere aktif olarak katılıp enerji harcamasıdır. Yüzme, tenis, binicilik, golf, ok atma, yelken, kürek, paten kayma, kayak, özürülülerin katılabileceği spor olanakları, çocuk oyun alanları aktif rekreasyonu oluşturmaktadır. Pasif rekreasyon alanları ise; kişilerin dolaylı olarak aktivite sağlayabildikleri; açık, kapalı müze ve sergi alanları, açık hava konserlerine ayrılan mekanlar, hayvanat bahçeleri ve botanik bahçeleridir.

d) Ruh Sağlığı Açısından İşlevleri

Yeşil alanlar kentlilerin ruhsal açıdan rahatladıkları, stres attıkları, zevk aldıkları, hayal kurabildikleri, sosyalleşebildikleri veya yalnız kalarak dinlenebildikleri kentsel mekanlardır. Kentlerdeki yeşil alanlar kişilerin kültürel, sosyal aktivitelerine, olanak sağlamaktadır. Yeşil alanlar insanların sosyal açıdan bir araya gelmesini sağlarken; botanik parkları, çocuk oyun alanları, hayvanat bahçeleri gibi alanlarda çocuklar çevreyi keşfeder, yeni bilgiler kazanırlar (Dedeoğlu 2006). Açık ve yeşil alanlar, kent içinde kırsal peyzajı oluşturarak, kentin yoğun yapı blokları arasında doğadan uzaklaşmış, doğaya özlem duyan kentlilere doğal peyzaj özelliklerini ve güzelliklerini sunarlar. Bu şekilde kentin doğa ile arasında ilişkisini korumanın yanında kentlilerde fiziksel ve psiko-hijyenik faydalar sağlarlar. Kişilerin ruhsal benliklerini etkileyerek, mekana bağlılıklarını artırırlar (Tosun, 2007).

e) Ekolojik İşlevleri

Kent içi yeşil alanlar kentlileri i ekolojik ve mikroklimatik yönden olumlu etkiler. Yeşil alanların varlığı çevre kirliliği üzerinde etkilidir. Bitkiler; toprak ve su korumasında da önemli rol oynarlar. Yeşil alanlar içerisinde birçok bitki ve hayvan türü için bir yaşam alanı oluştururlar. Yeşil alanlar içerisinde koruma alanı olarak ayrılan bölgelerde ise çeşitli hayvan ve bitki türlerinin varlıklarını sürdürmesine olanak sağlanmaktadır.

f) Ekonomik İşlevleri

Kent içerisinde yeşil alanların bir diğer işlevi ise kişilerin yaşam kalitesini arttırması ve yakın çevresindeki arsa, konut ve işyeri gibi gayrimenkullerin değerini arttırması açısından ekonomik işlevleridir. Kentin dolaylı olarak prestijini arttıran yeşil alanlar bakımı ve yönetimine yönelik konularda kişilere istihdam olanağı da sağlamaktadır. Kamusal yeşil alanların ekonomide mal olarak değeri tam olarak belirlenememekle beraber, kente ve kentlilere sağlık, estetik, iş olanağı gibi faydalar sağlamaktadırlar (Dedeoğlu, 2006).

2.2. Park Kavramı ve Özellikleri

Kentin önemli bir kısmını oluşturan parklar “kent içi yeşil alan oluşturma özelliğiyle yeşil alan ve yapılı çevre arasında anlamlı bir bağ kurarak. arazi kullanımının sağlanması açısından kentsel bir öneme sahip olmasının yanında aynı zamanda toplumsal anlamda da yüksek değere sahip olan ortak kullanım mekanlarıdır. Farklı kişilikteki insanların karşılaşma, tanışma, buluşma ve kentsel yaşam ilişkisi kurması gibi sosyal ihtiyaçların karşılanması ve sosyo-kültürel süreklilik ve gelişmenin sağlanması açısından, toplumsal iletişimin meydana geldiği kültürel odak noktaları olarak da açıklanabilmektedir. Toplumsal boyuttaki bu ilişkiler, konut dokusu içerisinde etkin ortak kullanım mekanları oluşturulması, kentsel mekanın sosyolojik ve fiziksel boyutlarda daha etkin kullanılması ve mekanı oluşturan işlevlerin mümkün oldukça canlı tutulabilmesi amacıyla; anlam ve aktivite farklılıkları açısından ayrıcalıklı bir öneme sahiptir. Park alanları, kent içerisinde yaşayan bir çevre yaratılmasında, kalabalık kent merkezinde insan-çevre ilişkisinin kurulmasında ve kentsel dolaşım ve aktivite alanlarının sağlanmasında etkili bir unsur” olarak açık

ve yeşil alan varlığı boyutunda kentsel yaşam kalitesinin sosyal açıdan da mekana indirgenmesi gerekçesiyle, önemli bileşenlerinden biri olarak açıklanabilmektedir (Onsekiz, 2003).

Kamusal Açık Yeşil Alanlar sistemi içerisinde kalan kent parkları; fiziksel, teknik, klimatolojik, rekreasyonel hijyenik, sosyal, ve estetik, gereksinimleri karşılar durumdadır (Bayraktar, 1973).

Cheisura (2004); parkları, kent ortamının getirdiği baskılar biraz olsun hafifletecek imkanlar sunan rekreasyon alanları olarak tanımlamıştır.

Burke ve Ewan (1999), ise toprak ve su kaynaklarının temizlenmesi, biyolojik çeşitliliğin korunması, iklimin düzenlenmesi ve kent geneline dağıtılması gibi ekolojik işlevleriyle parkların önemini vurgulamışlardır (Onsekiz, Emür 2008).

Yeşil açık alanların etkin kullanımı, kullanıcıların ihtiyaçları, fiziksel özelliklerin kalitesi ve mekanın mekansal yapısı ile ilgili üç ana faktör vardır. Kullanıcının ihtiyaçlarını anlamak, her türlü tasarlanmış açık alan için bir köşe taşı, insanları çeken, faaliyetlerini kolaylaştıran ve bu faaliyetleri gerçekleştirirken daha fazla zaman harcamaya teşvik eden tasarımıdır (Francis, 2003).

Kent içerisinde önemli yere sahip olan kent parklarının, sürdürülebilir özellikte olması parkın kalitesinin de bir göstergesidir. Sürdürülebilirlik kavramı, devamlılık arz eden toplumsal, ekonomik veya ekolojik herhangi bir sistemin fonksiyonlarının, kullanılan kaynakları bozmadan ve tüketmeden aralıksız olarak devamlılığını ve yüksek verimliliği hedeflemektedir (Kartal, 2009).

Parklar kentli bireylere sağladıkları çeşitli aktivitelere katılım olanakları ile, kenti daha yaşanabilir kılmakta ve yaşam kalitesini arttırmaktadır. Mori Sosyal Araştırma Enstitüsünün 2011 yılında İngiltere’de yaptığı bir araştırmada görüşme sağlanan her beş kişiden biri parklar ve açık alanları en önemli kamu hizmetleri olarak gördüklerini belirtmişlerdir (Duffy, Bobby, March, 2003).

Parklar, oyun mekanları ve spor alanlarını da bünyesinde barındırması, kentte daha geniş alan kaplaması ve yapay ve/veya doğal bitki örtüsüyle kent içerisinde ekolojik çeşitliliği desteklemesi nedeniyle kentsel açık alan planlamasının temel öğelerinden biridir (Thompson, 2002).

Parklar, Kentlinin çeşitli semtlerine ve çevresine yapılmış sakinlerine aktif ve pasif eğlence ve dinlenme ortamı sağlayan, ölçülü, dengeli ve güzel kompozisyon oluşturmuş sosyal yeşil alanlardır (Tanrıverdi,1987).

2.2.1. Parkların Gelişim Süreci

Tarih boyunca parkların oluşumu ve gelişimi sürecinde, toplumların medeniyet seviyeleri, yaşam biçimleri ve sosyo-ekonomik yapıları önemli etkiye sahiptir. Tarih öncesi dönemde hüküm sürmüş uygarlıklardan Mısır, Mezopotamya, İran, Aşuri park ve bahçelerin hükümdar ve soylu aileleri için yaptıkları malikaneler çevresinde yer aldığı görülmektedir (Oğuz, 1998).

19. yy ortalarına kadar doğa ile iç içe olan yerleşimler sanayileşmenin etkisi ile yerlerini büyük üretimler yapan fabrikalar ve bu fabrikalarda çalışan kullanıcıların birlikte yaşamasına yönelik oluşturulan toplu taşıma sistemleri ile örgütlenen kentlere bırakmıştır. 1840'lerden itibaren hızla gelişim gösteren sanayileşme ve kentleşme hareketi bireylerin yaşam şekillerini belirgin biçimde değiştirmeye başlamıştır. Bu dönemde artan kentleşme hareketleri ile artan yapılaşmaya paralel olarak, işlevleri doğayı taklit etmek maksadı ile oluşturulan geniş parklar yani "Keyif Bahçeleri" oluşumu ortaya çıkmaya başlamıştır (Yılmaz, 2006).

Mimari öğeler, heykeller, çiçek tarhları ile zenginleştirilmiş bu parklar pek çok değişik bitki türünü barındırmaktadır. Bu dönemin en önemli ismi Frederick Law Olmsted tasarımlarında özellikle daha doğal olduğunu öngördüğü vahşi çalı ve ağaçları kullanmış olup mevsimlik çiçek ve çiçekli süs bitkilerini tercih etmemiştir (Çakar, Buçanoğlu, Kaplan, 2002).

1859 yılında Frederick Law Olmsted, Calvert Vaux ve üç binden fazla işçi Central Park projesini hayata geçirdikten sonra Amerika genelinde Central Park benzeri projeler dalgası yayılmaya başlamıştır (Harnik, 2003).

1880'li yıllardan itibaren kent plancıları doğanın keyfini çıkartmak ve ruhunu zenginleştirme amacıyla yapılan düzenlemeler eski ve demode birer rekreasyon biçimi halini almış ve kent plancıları tarafından yerine çocukların oyun oynayabileceği kent içi mekanlar talep edilmiştir. Bu parklar özellikle endüstriyel kültürün görüşlerin yansıtan fiziksel egzersiz, denetim (ebeveyn kontrolünde

oynayan çocuklar) ve organizasyon mantıkları üzerine kurulmuşlardır (Yılmaz, 2006).

1890-1940 yılları arasında kentsel park hareketinin tırmanışa geçmesiyle beraber parklar ve yakın çevresi, kent sakinleri arasındaki ilişki, parkların etkisi çözümlenmeye çalışılmıştır (Yılmaz, 2006).

1930 yılına kadar parklar sosyal yeniliklere öncü mekanlar olarak görülmüş olup zamanla bu rekreasyonel hizmetler rant ve oy kaygısı ile birer kamu hizmeti halinde dönüşmeye başlamıştır. Parkların kamu hizmetine dönüşmesi noktasında 1930'da Robert Moses New York City Parklar Departmanı'nın başına getirilmesi kabul edilmektedir. (Cranz, 1997) Bu dönem ekolojik ve sanatsal bir bakış açısı ve kaygısı bulunmadığı görülmesi yanı sıra birbirine ne topografik ne de sosyal yönden benzemeyen iki farklı mekana aynı çocuk oyun aletleri, piknik masaları, çitler kurulabilmektedir (Yılmaz, 2006).

1965 yılında başlayan açık alan sistemi modeli ile parklar; kent meydanları, yeşil kuşaklar, kısacası kent içinde yol veya bina olmayan hemen hemen her şeyi daha geniş ve birbirleriyle bağlantılı bir şekilde kent içindeki tüm açık alanların bir sistemin parçaları olması gerektiği ortaya atılmıştır. Bu bütüncül yaklaşım sonucu olarak 'açık alan sistemleri' olarak planlanmaya başlamıştır (Çakar, Buçanoğlu, Kaplan, 2002).

Osmanlı ve Türk toplumlarındaki park anlayışlarına bakıldığında ise Osmanlı devrinde Fetih'ten sonraki yükselme döneminde (1453-1703), bahçe sanatında oldukça belirgin bir ilerleme olduğu görülmektedir. Bu dönemin en önemli yapıtları arasında Topkapı ve Üsküdar sarayları ve bahçeleri dikkat çekmektedir (Erdönmez ve Ünlü, 2009). Saray bahçeleri dışında padişaha ait olan has bahçeler ise, düzenlenmiş yeşil alanların ilk örneklerini oluşturmaktadır. Boğaziçi, tatil günlerinde halkın piknik yaptığı, denize girdiği, eğlendiği bir yazlık alanlar olarak kullanılmıştır. Bunların yanı sıra korular, bostanlar ve mezarlıklar da halkın kullandığı açık alanlardır. Padişah şenliklerinin düzenlendiği Sultanahmet'teki At Meydanı ise o dönemdeki tek meydan örneğidir (Evyapan, 1972).

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kent bir saygınlık mücadelesi alanı olarak görülmeye başlanmış ve kentin anlamı bu dönemde değişim göstermiştir. Bu süreçte batılı kentler örnek alınmış, çağdaş kentler düzeyine çıkmak maksadıyla kent içi yeşil alan ve park üretiminde estetik kaygılar ön plana çıkmıştır. (Gürkaş, 2003). Batıda yapılan parkların küçük birer modeli olarak Millet parkları” kavramı ortaya çıkmıştır. Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde başlayan bu park yapımı 1912–1919 yıllarında Belediye Başkanlığı yapan Cemil Topuzlu’nun zamanında oldukça önem kazanmış ve Cumhuriyet’in ilanından sonraki ilk yıllarda da bu anlayış devam etmiştir (Gönen, 1987).

19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başları diğer ülkelerde olduğu gibi bizde de artık bahçelerin belirli bir düzeyin istek ve kullanımına değil de halkın kullanımı için düzenlenmeye başlandığı bir dönemdir. Batı örneklerinden esinlenerek yapılan genel planlama çalışmaları bu dönemde yoğunlaşmaktadır (Sözen ve Tapan, 1973). Bu kentsel planlama çalışmalarının yapıldığı illerden biri de İstanbul’dur. Planlama çalışmaları kapsamında iki büyük yeşil alan önerilmiş olup bunlardan birisi Yenibahçe diğeri ise Taksim-Harbiye-Maçka hattındaki alandır. Bu çalışmalar kapsamında halkın değişen rekreasyon ihtiyaçları öngörülerek spor alanları, sergi sarayı, açık hava tiyatrosu gibi tesislerle karşılayan alanlar olarak düşünülmüşlerdir. Atatürk’ün daveti üzerine Türkiye’ye gelen dönemin önemli şehir plancılarından Henri Prost’un hazırladığı İstanbul Nazım Planına göre 1936 yılında Lütfü Kırdar’ın, yaptığı uygulamalarla, Taksim Gezi Parkı ile birlikte başta Eminönü, Beyazıt ve Cumhuriyet Anıtı çevresinin düzenlenmesiyle Taksim Meydanı ayrı bir önem kazanarak tören ve kutlamaların yapıldığı bir merkez olmuştur (Eryılmaz, 1999) (Kandemir, 2010).

Günümüzde parklar toplumların ekonomik ve sosyal örgütlenmelerindeki değişimler nedeniyle, makro ölçekte kent dışı “bölge parkı” ndan, mikro ölçekte konut grubu “ortak dinlenme alanı” na dek uzanan bir sıra düzen içinde çok değişik ölçeklerde kentliler tarafından gereksinim duyulan bir “yeşil alan” alanı haline gelmiştir (Aydemir ve diğ. 1999). Parkların günümüze kadar olan gelişim süreci incelendiğinde, özel kullanımın hakim olduğu alanlardan kamusal kullanımın hakim olduğu açık alanlara bir geçiş olduğunu görmekteyiz. Bu da gösteriyor ki, bu

süreçteki en temel şey, açık yeşil alanları toplumun kullanıyor olması gerekliliğidir (Kandemir, 2010).

2.2.2. Parkların Sınıflandırılması

Kentsel alanda belli bir nüfus büyüklüğüne sahip alanlarda; yeşil alanlar niteliklerine göre yeterli yeşil alan miktarı ve ölçeği için yapılan hiyerarşik ayırmda Yıldızcı (1982) tarafından aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır:

Tablo 2. 2 Yeşil Alan Kategorileri

ÖLÇEK	DONATI	KAPSAM
BÖLGE	Orman-koruluk alanlar, bölge parkı, milli park	Doğa yürüyüş parkları, tırmanma, avlanma vb., aktif ve pasif sportif eylemlere uygun, donanımlı kamp alanı
KENT	Kent Parkı	Kültürel (konser, gösteri, sergi vb.), sportif (açık veya kapalı spor ve oyun alanları, koşu, balık tutma, vb.), piknik ve eğlence işlevlerine olanak tanımalıdır. İnsanların birbirleriyle sosyal ilişki kurmasını sağladığı kadar bireysel mahremiyetin de korunduğu ortamlar bulunmalıdır.
	Kent Ormanı, Kent Korusu	Kent içinde biyolojik çeşitliliğin yasatıldığı doğa alanları; az yoğun kullanılmalı, ekolojik tasıma kapasitesi aşılmamalıdır.
	Kentsel Bölge Parkı (Birkaç semte hizmet veren)	Piknik, amatör doğa, araştırma/gözleme, spor eylemlerine elverişli, doğal/ yapay su alanlarının varlığı tercih edilir.
	Hayvanat Bahçesi	Hayvan ya da insan öncelikli olabilir. Hayvanat bahçesi içerisinde hayvanlara hizmetin gençlerce yapıldığı kent çiftliği de yer alabilir. Dinlenme, bilgilenme, alışveriş mekanları olabilir.
	Botanik Bahçesi	Dinlenme, bilgilenme, alışveriş mekanları olabilir.
	Tarihi Bahçeler	
	Sanat Parkları	
	Eğlence Parkları	Lunapark, Disneyland türü eğlence alanlarıdır. Hizmet verdiği nüfusa göre kapsamı ve içeriği değişir.
SEMT	Semt Parkı	Doğaya yakın olma, piknik, spor, oyun gereksinimlerine yanıt vermelidir. Trafik eğitim alanı, rekreasyon merkezi, kır kahvesi vb. tesisler de yer alabilir.

	Oyun Parkı	Spor alanı ve macera oyun alanı, oyun parkı bünyesinde yer alabileceği gibi ayrı da olabilirler.
MAHALLE	Mahalle parkı	Spor, seyir, dinleti, oyun, sosyalleşme, dinlenme vb. etkinliklere uygun olmalıdır.
	Macera Oyun Alanı	Gelişmiş oyun elemanları yer almalıdır
KOMŞULUK BİRİMİ	Komşuluk Birim Parkı	Spor, seyir, dinleti, oyun, sosyalleşme, dinlenme, donanımlı yada donanımsız oyun eylemleri yer alabilir.
KONUT GRUBU	Dinlenme alanı	Konuta yakın, konutun uzantısı anlamında dinlenme, sosyalleşme, çocukları gözleme vb. etkinlik alanı
	Çocuk Oyun Alanı	Konut grubunda oturan çocuklara hizmet edebilecek oyuncaklar

(Kaynak: Arkun, 2006).

Parklar yüzey alanlarına, içinde yer alan aktivite çeşitliliği, etki alanlarına (uzaklık olarak) ve kullanıcı kitleleri yoğunluğuna göre sınıflandırılmaktadırlar. Aşağıda İngiliz ve Amerikan park sınıflandırma sistemlerine ışık tutabilmesi amacıyla iki ayrı sınıflandırmaya yer verilmiştir.

Gold'a (1980) göre **Amerikan Ulusal Rekreasyon ve Park Birliği**'nin (National Recreation and Park Association) kabul ettiği milli park, rekreasyon ve açık alan standardı ise şöyledir:

- a) Bölge Parkları (Regional Parks):** Bu parklar geniş bir bölgenin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte, bir saatte ulaşılabilen alanlardır. Boyutu ve konumu değişebilmekle olup, 1000 kişi için 50 ha ve en az 100 ha büyüklükte önerilmektedir. Bu parkların planlanması ülke ya da bölge fiziksel planlamasının bir parçasıdır. Planlama yapılan yerin durumuna bağlı olarak tamamen kendi haline terk edilmiş ya da kısmen gelişmeye açılmıştır. Bölgesel parklarda aktivite çeşitliliği olarak; kamping alanları, piknik alanları, doğa merkezleri, gezinti yolu sistemi, su yüzeyleri, golf alanları, botanik bahçeleri, minyatür tren ve bazı durumlarda spor alanları gibi kullanımlara yer verilmektedir (Oğuz 1995).
- b) Kent Parkı ya da Metropolitan Parkları :** Bu parklar kentlilerin rahatla erişebilecekleri uzaklıklarda, kentin gürültü ve karmaşasından kaçabilme olanağı sağlarlar. Kent parkları kent içinde merkezi konumda olması tercih edilir. Bu

konumun gerçekleştirilemediği durumlarda ise kentin sınırları yakınında hatta kentin dışında konumlandırılabilir. Kent parkları her 1000 kişi için 12 ha büyüklüğünde önerilmektedir. Boyut olarak minimum 40 ha verilmekle birlikte mümkün olan durumlarda 100-400 ha büyüklüğü daha çok tercih edilmelidir. Kent parkları 50.000-100.000 kişilik nüfusa sahip bölgeler için araba ile 30 dakika süreli ulaşım uzaklığına hizmet etmektedir. Koruluk alanlar, değişen topografya ve su elemanları, piknik alanları, botla gezinti, yüzme, bir doğa merkezi, yürüyüş ve atla gezinti yolları, günübirlik kamp alanları ve informal spor imkanlarını barındırabilmektedir (Oğuz 1995).

c) Semt (District) Parkları: Kentsel nüfus tarafından ihtiyaç duyulan yakın mesafede rekreasyon olanaklarını destekler. Semt parkları, mümkün ise ortaokul ve liseye bitişik olmalıdır. Semt parklarında oyun alanları ve mahalle parklarında yer verilemeyen bazı rekreasyon kullanımlarına yer verilir. Her 1000 kişi için 1 ha'lık alan önerilmektedir. En düşük 8 ha büyüklüğündedir; ancak 8-40 ha arasında ölçüsü değişebilir. Servis alanları 0,8-4,8 km arasında değişir. Semt parklarını en yoğun kullanan kullanıcı kitlesi genç yaş gruplarıdır. Gençlerin hareketliliklerinin fazla oluşu servis yarıçapının giderek artmasına neden olmaktadır. Semt parklarında tenis kompleksi, yüzme havuzu, çok amaçlı sahalar, sosyal merkez ve otopark gibi fonksiyonları bulunabilir. Semt parkları için en iyi konum olarak toplu taşıma aksları üzeri ya da yakını öngörülmektedir (Oğuz 1995).

d) Mahalle Parkları (Neighborhood Parks): Bu parklar, eğer mümkün ise ilkokula bitişik olarak planlanır ve yakın rekreasyon ihtiyaçlarına olanak sunarlar. Her 1000 kişi için 1 ha'lık alan önerilir. Alan büyüklüğü 2-8 ha arasında değişir ve 2,5 km²'lik bir kentsel alana hizmet ederler. Alanda, oyun alanları gibi aktif rekreasyon alanlarına yer alabilmektedir. Çevresine gürültü önlemek amacıyla bitkilendirme, içinde güvenlik için gece aydınlatması yapılır. Alanın büyüklüğüne bağlı olarak yetişkin yaş grupları için de oturma alanı, gölgelikler, satranç ve saha oyunları için masalar, piknik alanları v.b. rekreasyon olanakları sağlanır; mahalle parkı ve okul binası mahallenin insanlarını çekecek nitelikte

planlanmalıdır ve bu alan eğitim, rekreasyon ve kültürel aktiviteler için bir merkez durumuna getirilmelidir (Oğuz 1995).

- e) **Cep Parkları ya da Mini Parklar** : Mahalle sınırlarındaki boş alanların rekreasyonel kullanıma açılması ile oluşturulurlar. Bu alanlar bazen sürekli parklar haline gelirler. Ölçü ve konumları genellikle boş arazi sağlanmasına bağlı değişmektedir. Mahallenin ihtiyaçlarına bağlı olarak yalnızca çocuklar ile yaşlılara ya da tüm yaş gruplarına hizmet verebilirler. Standartlara göre ölçüsü 230 m² ile 3 km² arasında değişebilir. 500-2500 kişilik nüfusa hizmet eder. Cep parkları, eğer alan uygunsa çocuk oyun alanları, sessiz oyun köşeleri, spor aktiviteleri için kortlar vb. fonksiyonları içermektedir (Oğuz 1995).
- f) **Oyun Cepleri (Playlots)**: Oyun cepleri 6-7 yaşına kadarki çocuklar için oluşturulmuş küçük aktivite alanlarıdır. Özellikle yüksek nüfus yoğunluklu alanlarda arka bahçenin yerini almak amacıyla oluşturulmuştur. Bakımı ve yönetimi oldukça zor olmasının yanında özellikle kent içi bölgeler için çok önemli bir işleve sahiptir. Oyun cebi, konut yerleşiminin orta kısmında ya da bir bloğun yanına konumlandırılır. Büyüklükleri 230 m² ile 4 k m² arasında değişebilir. 500-2500 kişilik nüfusa hizmet ederler . Oyun cebine ulaşmak için çocukların cadde geçmemeleri istenir Oyun ceplerine banklar, kum havuzu, küçük bir havuz, yürüme engelli çocuklar için oluşturulmuş sert zeminli bir alan ve bitkilere yer verilmektedir. (Oğuz 1995).

1988 yılında **London Planning Advisory Committee** tarafından düzeltilen Londra Planında (Greater London Development Plan) yer verilen hiyerarşik park sınıflaması şöyledir:

- a) **Bölge Parkları ve Açık Alanlar**: Yeşil kuşak koridorları ve metropoliten açık alanlarına bağlı, 400 ha büyüklüğünde, 3,2-8 km etki alanı olan parklardır. Kullanıcıların hafta sonu ve hafta içinde özel vasıtasıyla ya da toplu taşıma araçları ile ulaşabilecekleri, doğal bitki örtüsüne sahip kırlar, ovalar, çayır-mera ve koruluk alanlardır. Halka açık olan ve olmayan kısımları vardır. Ancak, bütüncül olarak çevresel konfora katkısı olan alanlardır. Halka açık kısımlarında yoğun olmayan bazı aktif rekreasyon kullanımları ve informal rekreasyon imkanları bulunur (Oğuz 1995).

- b) Metropolitan Parklar:** Özel vasıta ya da toplu taşıma araçları ile ulaşım sağlanabilen, hafta içi ve hafta sonu kullanılan 60 ha büyüklüğünde, 3,2 km etki alanına sahip olan parklardır. Etki alanı parkın büyüklüğüne göre artabilmektedir. Metropolitan parklar, hem doğal karakterli kırsal alanlar, ovalar, çayır ve meralar koruluklar ve formal parkları kapsar. Aktif ve pasif rekreasyon imkanları sunar (Oğuz 1995).
- c) Semt (District) Parkları:** Kullanıcıların hafta sonu ve hafta içi, yürüme mesafesinde, bisikletle, araba ve kısa süreli otobüs yolculukları ile ulaşılabilirleri 20 ha büyüklüğünde, 1,2 km etki alanı olan parklardır. Çok farklı aktivite olanaklarıyla, görsel açıdan çok değişik peyzajlar sunar. Dış mekanda spor olanakları ve oyun alanları, farklı yaş grupları için çocuk oyun alanları ve informal rekreasyon alanlarını barındırmaktadırlar İçerisinde. otoparkı vardır (Oğuz 1995).
- d) Yerel (Local) Parklar:** Kullanıcılarının yaya olarak ulaşılabilirleri nitelikte planlanmıştır. 2 ha büyüklüğünde ve evden uzaklığı 0,4 km' dir. Kart oyunları, çocuk oyun alanları ve oturma alanları bulunmaktadır. Bu park alanları yeterli büyüklüğe sahipse içerisinde oyun alanları da konumlandırılabilir (Oğuz 1995).
- e) Küçük Yerel Parklar ve Açık Alanlar:** Kullanıcıların yaya olarak ulaşılabilirleri, özellikle yüksek yoğunluklu alanlarda yaşlılar ve çocuklara yönelik planlanan parklardır. Büyüklükleri 2 ha, evden uzaklıkları 0.4 km' dir. Bahçeler, oturma alanları, korunan doğal alanlar ve özel bitki türlerinin yetiştirildiği (specialist) bahçeleri kapsamaktadır (Oğuz 1995).
- f) Lineer Açık Alanlar :** Yaya ziyaretleri için planlanan, belli bir büyüklük ya da uzaklık standardı belirlenmemiş alanlardır. Su kanallarının kenarları, ikincil yollar, kullanılmayan patikalar ve doğa koruma açısından önem taşıyan yollar çevresinde uygun yerlerde oluşturulurlar Halkın yoğun kullanımına açılmayan ama alanın özellikleri ve çekiciliklerinin tanınmasına ve informal rekreasyona imkan sunan alanlardır (Oğuz 1995).

2.2.3. Park Standartları

Oğuz'a (1998) göre; park ve yeşil alan ölçütleri, her ülkeye, yerleşime ve bunların gereksinmelerine göre değişmektedir. Yeşil alan gereksinimi nüfus ve yapı yoğunluğu arttıkça yükselmektedir.

Ülkemizde kent planlamasına dair standartların belirlendiği ilk olarak 21 Haziran 1933 tarihinde Resmi Gazete' de yayınlanan, 2290 sayılı Belediye ve Yapı Yolları Kanunu ile 1933-1956 yılları arasındaki kent düzenleme planlarında kişi başına 4 m² lik yeşil alan (koru, çayır, göl ve oyun alanları) normu önerilmiştir. 1956 yılında yürürlüğe giren İmar Kanunu ile bu hüküm kaldırılmış ve yerine plancı kendi çalışma ve kabulleri ile planlama yapılmaya çalışılmıştır. 6785 /1605 Sayılı İmar Kanununun 28. ci maddesinde açık-yeşil alan için kişi başına en az toplam 7 m² öngörülmüş olup, komşuluk düzeyinde oyun ve çocuk bahçeleri (3-6 ile 7-11 yaş) 1.5 m² , mahalle düzeyinde oyun ve spor alanları (11-18 yaş) 2 m², mahalle parkları 1 m², kent düzeyinde ise semt stadı 1 m² , kent parkları 1.5 m² dir (Yıldızcı 1982).

Park alanları için gerekli standartları belirleyen etmenler, nüfus, kentin boyutu, coğrafi konumu, iklimi, kullanım mesafesi ve yoğunluğu ile açıklanabilmekte olup değişkenlik gösteren standartları Tablo 2.3' de ifade etmiştir (Polat, 2002).

Tablo 2. 3 Parkların Standartları

Parklar	Etkili Hizmet Alanı (Yarıçap)	Kullanıcıların Yaş Grubu (Yaş)	Kişi Başına Büyüklük (Alan_da/1000Kişi)	Hizmet Ettiği Nüfus (Kişi)	İdeal Büyüklük (da)
Çocuk Bahçeleri	200-600m	0-3, 4-7,8-15	4		8-16
Spor Alanları	2km	7 ve yukarısı	4	Bütün Kent	40-60
Mahalle Parkları	500-1.500m	Bütün Yaşlar	8-12	3500-5000	20-40
Semt Parkları	1000-2500m	Bütün Yaşlar	10-20	15.000-30.000	160-400
Kent Parkları	1-10km	Bütün Yaşlar	80	Bütün Kent	40-800
Bölge Parkları	25-100km	Bütün Yaşlar	750-3.000		2.000-4.000
Milli Parklar	Bütün Ülke	Bütün Yaşlar	Değişken	Bütün Ülke	Değişken

[Kaynak: (Tümer,1976),(Yıldızcı,1982), (Bakan ve Konuk, 1987), (Türel, 1988)]

Milli Rekreasyon ve Park Kurulu'na (1996) göre; park standartları Tablo 2.4' de görüldüğü gibi ortaya konmuştur (Özkır 2007).

Tablo 2. 4 Milli Rekreasyon ve Park Kurulu Park Standartları

Çeşit	Da/1000	Büyükük	Hizmet verdiği nüfus	Ulaşabilirlik
Mahalle Parkı	10	20-80	2000-10.000	400m-800m
Semt Parkı	10	80-400	10.000-50.000	800m-4800m
Kent Parkı	20	Değişken	Değişken	30 dk. sürüş uzaklığı
Bölge Parkı	80	1000 ve üzeri	Küçük şehirlerdeki tüm nüfus	1 saatlik sürüş uzaklığı
Özel Alanlar	Uyarlanabilir bir standart yoktur. Ağaçlı yollar, plajlar, taşkın alanlar vb. yerleri kapsar			

3194 Sayılı İmar Kanununda ülkemizdeki kentsel, sosyal ve teknik altyapı standartları (kreş, ilköğretim, ortaöğretim, aktif yeşil alan, sağlık tesisi alanları, vb. gibi) ayrıntılı olarak belirtilmekte olup yürürlüğe giren ilk yönetmelikte 7 m²/kişi olan aktif yeşil alan standardı, 2 Eylül 1999 tarih ve 23804 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "İmar Planı Yapılması ve Değişikliklere Ait Esaslara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik" ile 10 m²//kişi olarak değiştirilmiştir (TAU 2000).

Avrupa ve Amerika kentlerinin bazıları bu kapsamda değerlendirildiğinde ülkemiz İmar ve İskân Bakanlığı yeşil alan standartları yabancı standartlardan daha kısıtlı bir şekilde ele alındığı görülmektedir (Tablo2.5).

Tablo 2. 5 Yeşil Alan Normlarının Karşılaştırılması

Fonksiyon	Usa	Amsterdam	Stockholm	Roma	Varşova	İngiltere	Fransa	**Türkiye
Çocuk Oyun Alanları	*	*	5,6	3,2		0	3,5	1,5
Mahalle Ve Semt Parkı	3,9			5,5	15	20	4,2	2
Şehir Parkı	13-20	9	23,8	11,6	5,3	40	10	3,5
Kent Yakını Yeşil Zon	60	30	48,1	18	17,5	8	10	-

Spor Alanları	*	6,5	10	7,5	7,5	10	8	3
TOPLAM	77-84	45,5	87,5	45,8	45,3	78	35,7	10

* Alanlar, park alanları içinde düşünülmüştür.

** 1985 tarihli yönetmelik 2 Eylül 1999 tarihli resmi gazetedeği değişikliklerle birlikte ortaya çıkan değerlerdir.

(Kaynak: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı)

Ülkemizde kent planlama kılavuzu olarak 3194 Sayılı İmar Kanunu'nu ve peyzaj tasarımlarında ise TSE standartları kullanmaktadır. Bu standartlarda park tasarımında kullanılacak bitkisel ve yapısal materyallerin en etkili nasıl kullanılacağı ve uygulanacağı belirtilmektedir. Kent parkı tasarımının temel ölçütleri olarak, parkın fonksiyonel, doğal ve yeşil, fiziksel/ mekansal ve sosyo-kültürel yapısını ele alarak; kent parkı kalite kriteri indeksi içerisinde uygunluk, güvenlik, maliyet, dayanıklılık, aktivite, servis imkânları, performans ve estetik konuları yönünden de park değerlendirilebilmektedir. (Emür, 2007)

2.2.4. Parkların Kent İçin Önemi

Dünya yüzeyinin sadece % 11'ini parklar ve korunan alanlar kapsamaktadır (Chambers et al., 2007). Kent parkları, genelde izole edilmiş açık alanlar olarak doğal, yarı doğal veya yönetilen habitatlar olarak çok önemlidir. Ayrıca, rekreasyonel ihtiyaçları karşılamak için peyzaj yöneticileri ve bahçeciler tarafından farklı zamanlarda ithal edilen çok sayıda yabancı ve yerli bitki türü ile tür çeşitliliğinin artmasına önemli katkılar sağlamaktadırlar (Weifeng et al., 2006).

Kent parkları yeşil alan, su yapıları, sportif faaliyetler, güzel manzaralar gibi bazı çevresel unsurlar ile kentsel açık yeşil alanın bir elemanıdır. İnsanlar kent parklarına dinlenmek, spor yapmak, oyun oynamak, gezinti ve kültürel etkinlikler gibi amaçlarla gelmektedirler (Zannin et al., 2006).

Parkların insanlar için yaşanılabilir kılınması noktasında sağladığı faydaları beş başlık altında toplayabiliriz:

- Sosyal faydaları: İnsanların toplumun diğer bireyleri ve doğa ile etkileşim kurması ile sunduğu fırsatlar ile fayda sağlar.
- Sağlık faydaları: İnsanlara ruhsal ve fiziksel yönden faydalar sunarlar.

- Eğitici faydaları: Eğitim için resmi ve gayri resmi kaynak sağlar
- Çevresel faydaları: Kaliteli ve temiz hava ile dolaylı olarak doğa koruma ve ekolojik çeşitliliğinin artırılması noktasında faydalar sağlar.
- Ekonomik faydaları: İnsanlara istihdam olanağı sunarak, bulunduğu bölgenin dolaylı olarak yatırım altyapısı güçlendirir, yenilemeyi destekleyen olanaklar sunar (Duffy, Bobby, March, 2003).

2.2.5. Parklarda Kalite Kriterleri

Yüksek kalite ve iyi yönetilen açık alanlar, şehirlerin sosyal, ekonomik ve çevresel değerlerine olumlu katkıda bulunmaktadır (Beck, 2009).

Parkın bütçesi, bakımı, tasarımı, düzenlenmesi, parkta yer alan fiziksel durumlar ve kullanıcıların park alanları ile ilgili düşünceleri park kalitesini etkileyen diğer etmenlerdir (Özkır, 2007).

Son zamanlarda toplumlar gerekli yaşam tarzından açık alan kullanımının istisnai olmadığı isteğe bağlı yaşam tarzına kaymışlardır. Bu, Açık alanların kalitesinin, insanlar ve toplum arasındaki etkileşimi ve bir kişi ile diğeri arasındaki etkileşimi kolaylaştırmakta giderek daha önemli hale geldiğini vurguluyor (Gehl, 2007).

Avrupa Çevre Ajansı (EEA) için kalite kriterinde ‘algı’ ön plandayken, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) için ‘görünüş ve fiziksel strüktürler’ önem kazanmaktadır (Wascher,2004).

Kentte çağdaş yaşam düzenini kuran, kent mekanlarını yaşanabilir, kullanılabilir kılan kent mobilyalarının; tıpkı kişisel mekanlarımızı yaşanabilir kılan öğeler düzeninin benzer işlevi gibi, kent içinde eşanlı bir düzeni ve kimliği söz konusudur (Bayrakçı, 1989).

İyi park tasarımları, kullanıcılara katılabilecekleri değişik aktiviteler sağlamalı, farklı yaş grupları ve farklı tiplerdeki insanların kullanımı için çeşitli aktiviteler sunmalıdır (aktiviteler ve kullanımlar). Parka ulaşım kolay olmalıdır ve çevrelerindeki yerleşimlerle ilişkili olmalıdır (ulaşılabilirlik). Güvenli, bakımlı ve çekici olmalıdır, parkta oturmak için yerler olmalıdır (konfor ve imaj). Park insanlara diğer insanlarla bir arada olma fırsatı vermelidir (sosyallik).

2.2.6. Kaliteli Park Tasarım Kriterleri

İyi park tasarlamak için dört önemli kriter göz önünde bulundurulmalıdır.; kullanıcılara katılabilecekleri değişik aktiviteler sağlamalı, farklı yaş grupları ve farklı tiplerdeki insanların kullanımı için çeşitli aktiviteler sunmalıdır (Aktiviteler ve Kullanımlar). Parka ulaşım kolay olmalıdır ve çevrelerindeki yerleşimlerle ilişkili olmalıdır(Ulaşılabilirlik). Güvenli, bakımlı ve çekici olmalıdır, parkta oturmak için yerler olmalıdır (Konfor ve İmaj). Park insanlara diğer insanlara bir arada olma fırsatı vermelidir (Sosyallik) (Yücel, 2005).

Aktiviteler ve Kullanımlar: İnsanları parklara çeken temel yapı taşlarındandır. Parkın bulunduğu bölgede özel ve eşsiz kılan; parkta yer alan arazi kullanımları ve/veya aktivite tipleridir (PPS, 2000). “Aktivite ve Kullanımları” değerlendirme sürecinde;

İnsanlar parkı kullanıyorlar mı yoksa park boş mu? İyi bir park, haftanın her günü, günün her saati ve yılın bütün mevsimleri boyunca çekici olmalıdır (Verhagen, Evert, 2003). Parklar öğle vakitlerinde (Whyte, 1980) ve hafta sonları öğleden sonraları (More,1985) yoğun olarak kullanılmaktadır.

- Park değişik yaş grupları tarafından kullanılmakta mıdır? Parkta; bankları kullanan yaşlılar, salıncakların çevresine dağılmış çocuklar, parkın girişinde vakit geçiren gençler var mıdır? Emekliler ve çocuklu insanlar diğer insanlar işlerinde çalışırken, parklarda gün boyu vakit geçirmektedirler (Yücel, 2005).
- İnsanlar gruplar halinde mi girdiler? Ne çeşit gruplar vardır? Değişik kullanıcı grupları, değişik kullanım modelleri oluştururlar. Kullanıcı gruplarının parklar içerisindeki aktivite modellerine baktığımızda, bireysel aktivitelerin çoğunlukla sabahları, aile aktivitelerinin öğleden sonraları ve arkadaş gruplarının ise geceleri görüldüğünü söyleyebiliriz (Page, Christina, 1997).
- Parkta kaç tip aktivite vardır? Farklı tiplerde aktiviteler- yürüyen, yemek yiyen, spor yapan, dinlenen, kitap okuyan insanlar var mıdır? Daha çok aktivite daha çok kullanıcı katılımı getirir. Daha çok kullanımda antisosyal aktiviteleri engeller.

- Parkın hangi kısımları kullanılmakta, hangi kısımları kullanılmamaktadır? Park içerisinde dikkate değer kullanım modelleri var mıdır?
- Park içerisinde bir yerden bir yere gitmek kolay mıdır?
- Parkın tasarımı insanların mekanları kullanımları ile nasıl ilişkilendirilmiştir? Örneğin; girişler ve yollar, banklar ve çöp kutuları doğru yerleştirilmişler midir?
- Kadın ve erkekler arasında iyi bir denge var mıdır? Kadınlar erkeklere nazaran kullandıkları mekanlara karşı daha duyarlıdır.
- Parkta bir yönetim varlığı var mıdır? Parkta görevli herhangi bir kimseyi tanımlayabilir miyiz? (PPS, 2000)

Ulaşılabilirlik; Ulaşım ve bağlantılar, belli bir yerin çevresindeki mevcut alanla bağlantısını ve insanların, mekan içerisinde dolaşım yeteneklerini ve mekan içerisindeki farklı kullanıcılara ulaşımalarını belirler. Ulaşım algısal olduğu kadar çevrenin fiziksel elemanlarını da içeren diğer faktörler tarafından etkilenir. Değişik aktivitelerin bulunduğu bir yol boyunca yürümek, genellikle boş duvarlar veya boş sahalar boyunca yürümekten daha ilginçtir (PPS, 2000).

- Ulaşılabilirlik açısından en önemli konulardan biri de; park ve çevresinin nasıl ilişkilendirildiğidir. Bir parkın ulaşılabilirliğinde; okunabilir ve açık giriş ve çıkışların tasarlanması zorunludur. Ulaşımın kolaylığı park içerisindeki yolların bağlanma modelleriyle ilişkilidir (Kevin, 1984). “Ulaşılabilirlik” değerlendirme sürecinde;
- Parkı uzak mesafeden görebilir misiniz? Parkın içerisi dışarıdan görülebilir mi dir? Parkın giriş ve çıkış noktaları açık mıdır?
- İnsanlar parka kolaylıkla yürüyebilmekte midirler? Örneğin, parka girebilmek için işlek bir caddeden geçmek gerekmekte midir? Cadde yaşlılar ve çocukların geçişi için fazla tehlikeli ise park kullanılmayacaktır.
- Yollar ve patikalar insanları gerçekten gitmek istedikleri yerlere götürmekte midir?

- İnsanlar parka ulaşabilmek için otobüs, tren, araba, bisiklet gibi ulaşım seçeneklerini kullanabilmekte midirler?
- Park yakınlarında otobüs durağı var mıdır?
- Parka araçlarıyla gelen kullanıcılar için yeterli otopark alanı var mıdır? (PPS, 2000).

Konfor ve İmaj; insanların bir yeri kullanırken ki bireysel tecrübelerini yansıtır. Güvenlik ve bakım gibi konular insanların bir yeri kullanırken akıllarına ilk gelen konulardır. Oturmak için yerlerin sağlanması gibi diğer konular ise daha az bilinçle onaylanırlar. İnsanlar diğer belli görünümlerden haberdar olurlar. Bununla birlikte insanlar oturmak istediklerinde banka ihtiyaç duyarlar (PPS,2000). “Konfor ve İmaj” değerlendirme sürecinde;

- Park iyi bir ilk izlenim vermekte midir?
- Kadınların oranı erkeklerden daha çok mudur? Özellikle kadınlar konfor ve imaj konusunda erkeklere göre daha duyarlıdır.
- Oturmak için yeterli yerler var mıdır? Oturma yerleri uygun olarak yerleştirilmişler midir? İnsanlar güneşte veya gölgede oturmak için seçeneklere sahipler midir? Kullanıcıları güneşten veya yağmurdan korumak için şemsiyeler, pergolalar vs. var mıdır?
- Park içerisinde yönetim varlığı veya alanla görevli kimseler var mıdır? Mekanlar temiz ve çöpten arındırılmış mıdır? Bakımdan kim sorumludur? Sorumlular ne yaparlar? Hangi amaçla çalışırlar?
- Park alanında su elamanının farklı şekillerde kullanımları var mıdır? Su elemanı önemli bir konfor birleşenidir. İçerisinde su bulunan mekanlar, farklı, rekreasyonel potansiyelleri ile insanları çekerler.
- Park güvenli hissettirmekte midir? Park içerisinde bir güvenlik personeli var mıdır? Eğer varsa, bu insanlar ne yaparlar? Ne zaman görevlendirirler?
- İnsanlar fotoğraf çekiyorlar mı? Fotoğraf çekmek için fırsatlar var mıdır?

- Araçlar, yayaların kullanımını baskı altına almakta ve parka kolayca ulaşımı engellemekte midirler? (PPS, 2000).

Sosyallik; her topluluk için etkili ve önemli bir parçadır. İnsanlar arkadaşları ile buluştukları, komşularını gördükleri ve selamladıkları veya yabancılarla iletişim kurabildikleri yerlerde, topluluklarına karşı daha güçlü bir mekan hissi veya bağlılık hissi duyarlar (PPS,2000) 1995 yılında Greenhalg ve Worpole' ün 1211 şehir parkı kullanıcısı ve 295 yöre halkı ile yaptıkları anket çalışması sonucunda parkların pek çok insanı için önemli toplanma mekanları olduğu fikri desteklenmektedir. Bu çalışmanın bulguları şöyledir;

- Kent parkları, evleri misafirleri ile toplamak için sınırlı imkanlar sunan insanlar için evlerinden kaçış fırsatı sağlarlar.
- Boşanmış veya ayrı anne ve babaların çocuklarıyla hafta sonları toplanmaları için tarafsız sahalar sağlarlar.
- Genç anneler için önemli toplanma ve rekreasyon alanlarıdır.
- Parklar, gençlerin vakit geçirmeleri içinde uygun yerlerdir (Taylor ve Coalter, 2001).

BÖLÜM 3

3. MALZEME VE YÖNTEM

3.1. Alan Çalışmasının Amacı

Araştırmanın bu bölümünde yapılan alan çalışmasının amacı, çalışma alanı olarak belirlenen İstanbul Tarihi Yarımada; Fatih' in içerisinde barındırdığı tarihi, sosyal, kültürel, ekonomik, ve fiziksel farklılıklardan kaynaklı kentsel dış mekan kalitesinin değişim gösterdiği öngörüsü ile örneklem alan olarak seçilecek parklarda yapılacak değerlendirmeler; kentin barındırdığı kültürel ve tarihsel birikimlerin ve çağın gereksinimlerinin; yerel yönetimlerin kontrolünde proje ve uygulamaları ile şekillendirdiği park alanlarında mekansal kalite farklılıkların değerlendirilmesi ve bu farklılıklardan sebep olan gerekçelerin incelenmesidir.

Çalışma alanı olarak İstanbul Tarihi Yarımada Parklarının seçilme nedenleri olarak;

- Günümüzde tarihsel, kültürel, ticari, rekreasyonel ve turistik özellikler taşımaları,
- İstanbul'un kent kültüründe ve kimliğinde önemli bir odak noktası ve prestij ögesi olmaları,
- Kullanım çeşitliliği ve güncel sorunları barındırma nedenleri,
- Fatih' in sosyo-kültürel kullanıcı çeşitliliğinden kaynaklı farklı kullanıcı profilleri tarafından kullanılmalari etkili nedenler olarak sıralanabilmektedir.

3.2. İstanbul, Tarihi Yarımada; Fatih İlçesi

Dünya'da ve Türkiye'de çok boyutlu mekan olma özelliğine sahip olan Tarihi Yarımada bu özelliği ile önem kazanmaktadır. Şehircilik açısından tarihsel süreç içerisinde farklı uygarlıkların en eski yerleşim yerlerini barındıran Tarihi Yarımada; tarihsel süreç içerisinde edindiği birikimler ile kentsel belleğinin günümüze aktardığı zengin tarihsel ve kültürel izleri, jeopolitik konumu itibari ile günümüzde kullanıcılarına sunduğu sıra dışı ve eşsiz kent morfolojisi ve günümüz ihtiyaçlarına olanak sağlayan birikimleri ile oldukça güçlü bir çekim gücüne sahiptir. Yarattığı bu güçlü çekim sayesinde İstanbul metropolü içerisinde önemli bir cazibe olan Fatih; ekonomik, sosyal ve siyasi eğilimlerin önemli bir odak noktasıdır. Metropole bu

güçlü etkiyi veren en önemli etken ise “Eski İstanbul”, “Suriçi”, “Tarihi Yarımada” gibi isimlere sahip olan eski kent dokusudur. Bölgenin; birçok medeniyete ışık tutması, güçlü ekonomisi ve İstanbul kentindeki konumu, yoğun kullanıcı dokusuna sahip olmasını kaçınılmaz kılmaktadır (Semerci, 2014).

3.2.1. Fatih İlçesi Kısa Tarihçe

Kadıköy ile birlikte İstanbul’un ilk yerleşmesinin kurulduğu bölge olan Tarihi Yarımada, yaklaşık 2700 yıllık bir tarihi süreçten günümüze kadar ulaşmıştır.

Asya ve Avrupa arasında bir bağlantı yolu olan bölge, Paleolitik, Neolitik ve Tunç çağlarından bugüne birçok farklı yerleşime ev sahipliği yapmıştır. Tarihi Yarımada ile ilgili ilk buluntulara Neolitik çağa ait buluntular olup Yenikapı’da, Marmaray kazıları sırasında meydana çıkarılmıştır.

Şekil 3. 1 Grelot Guillaume ‘nin Çizimiyle İstanbul, 1680 (Kaynak: www.fatih.bel.tr)

Tarihi Yarımada, Doğu Roma’dan Bizans’a, Osmanlı’dan günümüze kadar, önemini hep korumuştur. 1914-1918 yılları arasında gerçekleşen 1. Dünya Savaşı’nın getirdiği olumsuzluklar ve akabinde 13 Ekim 1923’te Ankara’nın Başkent olmasıyla; İstanbul’un (Tarihi Yarımada) bir süreliğine ekonomik açıdan gerilmesine ve kentin gelişiminde aksamalara neden olmuştur. Fakat daha sonra stratejik konumu, doğal

yapısı, tarihi ve kültürel zenginliklerinden dolayı yeniden toparlanarak ticaretin, sanayinin ve turizmin merkezi olmuştur.

Günümüzde İstanbul ilinin merkezi yönetim birimleri; İstanbul Valiliği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Emniyet Genel Müdürlüğü, İstanbul Vergi Dairesi gibi önemli yönetim merkezleri Tarihi Yarımada sınırları içinde yer almaktadır.

3.2.2. Fatih İlçesi Kent Profili

Çalışmanın bu aşamasında Tarihi Yarımada kentsel dış mekan kalitesine oluşumu, değişimi ve gelişmesine dolaylı ve doğrudan etkisi bulunan; konum ve coğrafi özellikleri, demografik yapısı, kent planı ve imar durumu, ulaşım özellikleri dört başlıkta incelenmiştir.

3.2.2.1. Konumu ve Coğrafi Özellikleri

Tarihi Yarımada, Fatih' in, kuzeyinde Haliç ve İstanbul Boğazı, batısında Zeytinburnu, Eyüp Sultan İlçeleri, doğusunda Haliç, İstanbul Boğazı, Marmara Denizi ve güneyinde Marmara Denizi ile sınırlıdır (Kart, 2008).

Tarihi Yarımada (sur içi) toplam 1562 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Fatih; 41°02' kuzey enlemleri ile 28°55'34 doğu boylamları arasında yer almaktadır. Denizden yüksekliği ortalama 60 m'dir. Tarım arazisi yoktur.

Tablo 3. 1 İstanbul İli 1929-2018 Yılları Arası; Meteoroloji Değerleri

İSTANBUL	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ölçüm Periyodu (1929 - 2018)													
Ortalama Sıcaklık (°C)	6.0	6.1	7.7	12.0	16.7	21.4	23.8	23.8	20.1	15.7	11.7	8.2	14.4
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	8.5	9.0	11.0	15.5	20.1	24.7	26.7	26.9	23.8	19.2	14.9	10.9	17.6
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	3.2	3.1	4.3	7.7	12.2	16.6	19.5	20.2	16.9	13.0	9.0	5.5	10.9
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	2.9	3.6	4.6	6.4	8.7	10.5	11.4	10.5	8.2	5.6	4.0	2.7	79.1
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	17.3	15.0	13.7	10.2	8.0	6.2	4.3	5.0	7.7	11.2	12.9	16.9	128.4
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm)	105.5	77.8	71.9	45.6	34.4	36.3	34.1	39.6	64.6	87.1	102.2	123.9	823.0
Ölçüm Periyodu (1929 - 2018)													
En Yüksek Sıcaklık (°C)	22.0	24.7	29.3	33.6	34.5	40.2	41.5	40.5	39.5	34.2	27.8	25.5	41.5
En Düşük Sıcaklık (°C)	-13.9	-16.1	-11.1	-2.0	1.4	7.1	10.5	10.2	6.0	0.6	-7.2	-11.5	-16.1
<i>En yüksek ve en düşük sıcaklıkların gerçekleşme tarihini görmek için fare imlecini değerlerin üstüne getiriniz.</i>													
Günlük Toplam En Yüksek Yağış Miktarı				Günlük En Hızlı Rüzgar				En Yüksek Kar					
28.09.2017 128.9 mm				17.01.1970 113.4 km/sa				04.01.1942 75.0 cm					

(Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2019)

Meteorolojik veriler açısından bölge, Akdeniz, Karadeniz ve Marmara ile karasal iklimin bir karışım alanı olma niteliğindedir. Yazları sıcak ve kurak geçen havalar,

kışın yağışlı ve soğuk olmaktadır. Yıllık ortalama sıcaklık 14,4 derecedir. En sıcak aylar Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları olup bu aylarda yağış miktarları da asgariye inmektedir. Yıllık yağış 823 mm'dir.

Tarihi Yarımada, eşsiz doğal yapısı ve tarihi eserleri ile özellikle de bu iki ögenin anlamlı bütünleşmesinden sonucu oluşturduğu siluet ile İstanbul'a büyük bir değer kazandırmıştır. Tarihi Yarımada 7 tepe üzerine kurulmuştur. Hemen hemen her tepenin üzerinde çok önemli bir anıtsal yapı yer almaktadır. Bu anıtların her birinin bir tepe üzerinde oluşu o tepeleri yükseltir ve daha da belirginleştirir. Ancak bu tepeleri asıl belirginleştiren unsurlar, eteklerden anıtsal yapıya doğru yükselen ve onu saran sivil mimari örnekleridir (Kart, 2008).

3.2.2.2. Demografik Yapısı

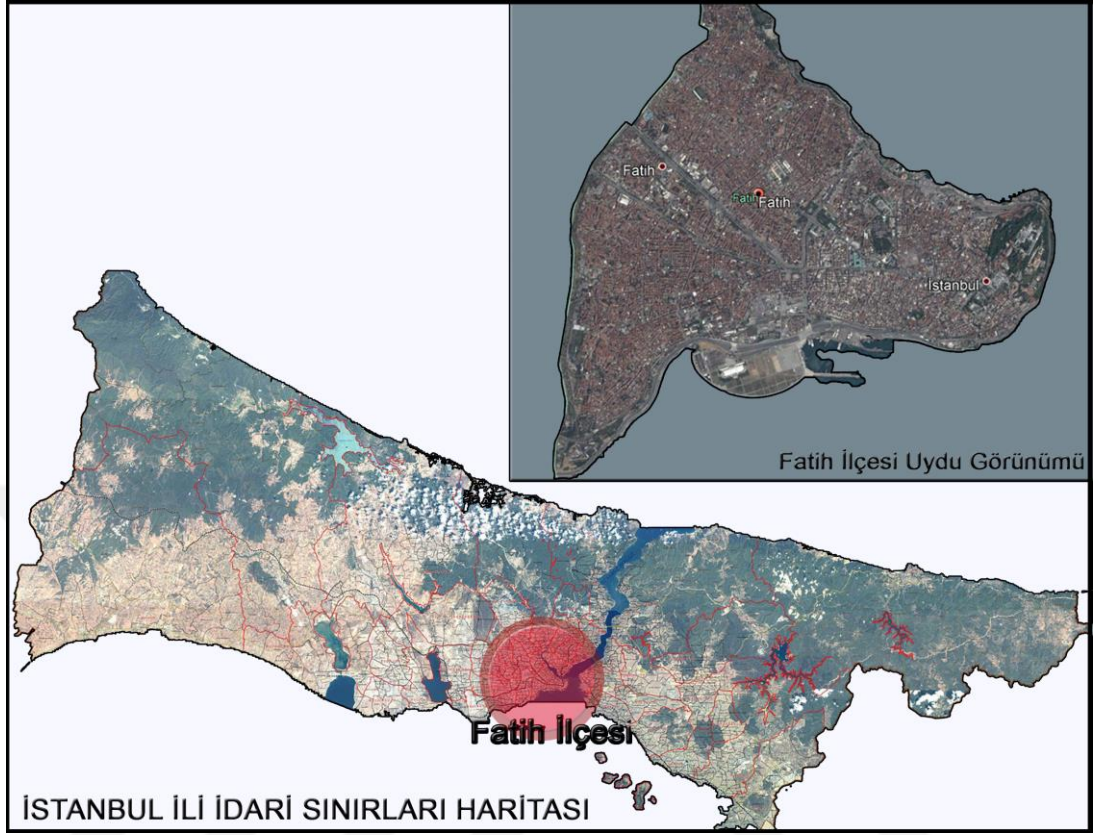
Tarihi Yarımada' da tarihsel süreç içerisinde ada ve parsel ölçeğinde; kullanım amacı, kullanım biçimi, fonksiyon ve mekan tasarımı anlamında çok çeşitli değişimler geçirdiği görülmekte olup; bu değişimlerin temel nedenleri: sosyal ve fiziksel yapı değişimleri, ekonomik değişimler, bireysel ve toplumsal talepler sonucu ihtiyaç değişimleri ile bölge için hazırlanan planlama çalışmaları sürecinde öngörülen fonksiyon yaklaşımları olarak sıralanabilir (Kart, 2008).

Şekil 3. 2 Fatih İlçesi Kuşbakışı Görünüm (Kaynak: www.fatih.bel.tr)

8 Mart 1984 yılında yapılan bir düzenlemeyle İstanbul, Büyükşehir Belediyesi'ne dönüştürülmüş; Fatih ise Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı bir ilçe belediyesi durumuna getirilmişti. Ancak 29 Mart 2009 tarihinde yürürlüğe giren 5747 sayılı

kanunla, Tarihi Yarımada'nın iki ilçesi olan Fatih ve Eminönü ilçeleri, "Fatih" adı altında tek bir ilçeye dönüştürülmüştür.

Şekil 3.3 Fatih İlçesi' nin İstanbul İli içerisindeki konumu (Kaynak: Anonim)

Yüzölçümü 15,6 km² olan Fatih'in 31 Aralık 2018 tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ile yapılan sayım sonuçlarına göre nüfusu 436.539'tur (221.118 erkek, 215.421 kadın yer almaktadır.) (Tablo 3.2).

Tablo 3.2 Fatih İlçesi Eğitim Durumu

Cinsiyet	Yüzde	Kişi	Toplam
Erkek Nüfus	50,65%	221.118	436.539
Kadın Nüfus	49,35%	215.421	

(Kaynak: TÜİK, 2017)

2017 nüfus sayımlarında TÜİK verilerine göre nüfusun % 96,03 ü okuma yazma bilmekte, % 2,58 i okuma-yazma bilmemekte ve % 1,4 ü hakkında bilgi

bulunmamaktadır. Alan çalışması sırasında kullanıcıların demografik durumu açısından kıyaslama yapılmak üzere bu veriler önemlidir (Tablo 3.3).

Tablo 3. 3 Fatih İlçesi Eğitim Durumu

	6-24 Yaş		25-49 Yaş		50-65 Yaş		Toplam	Yüzde
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın		
Bilinmeyen	351	376	1209	1113	1018	899	4966	1,40%
	727		2322		1917			
Okuma Yazma Bilen	50609	50604	74197	67916	47397	50757	341480	96,03%
	101213		142113		98154			
Okuma Yazma Bilmeyen	50	103	517	1183	1025	6279	9157	2,58%
	153		1700		7304			

(Kaynak: TÜİK, 2017)

Fatih ilçesi, 57 mahalleden oluşmakta olup en kalabalık nüfus sırasıyla yerleşimin yoğun olduğu sırasıyla; Akşemsettin Mahallesi (27.941), Seyyid Ömer (27.469), Hırka-i Şerif (25.253) mahallesidir. En az nüfusun bulunduğu mahalleler ticaretin yoğun olduğu, yerleşimin az olduğu; Sarıdemir (12), Rüstempaşa (21) ve Tahtakale (24) mahalleleridir (TÜİK, 2018).

Tablo 3. 4 Çalışma Alanı Seçilen Parkların Bulunduğu Mahallelere İlişkin Demografik Yapı, Yüzölçümü ve Park Durumu

Kod	Mahalle Adı	Toplam Nüfus	Erkek	Kadın	Mahalle Yüzölçümleri	Toplam Park Sayısı	Toplam Park Alanı
		(Kişi)			(km ²)	Adet	(m ²)
P1	Seyid Ömer Mah.	27.469	13.731	13.738	0,47	10	31.528,16
P2	Balat Mah.	13.381	6.755	6.626	0,41	5	86.122,50
P3	Cerrahpaşa Mah.	8.752	4.13	4.599	0,83	7	89.458,76
P4	Dervişali Mah.	18.113	8.970	9.143	0,36	8	16.538,05
P5	Şehsuvarbey Mah.	2.410	1.732	678	0,15	3	7644,01

*Çizelge park sayıları verilirken sadece aktif yeşil olarak park niteliği taşıyan alanlara ilişkin veriler sunulmuştur.

(Kaynak: TÜİK, İBB, Fatih Belediyesi)

3.2.2.3. Kent Planı ve İmar Durumu

Fatih ilçesi fiziki alanların fonksiyonlarına göre incelendiğinde, konut alanlarının %18,12 oran ile ilk sırada yer alığı görülmekte olup % 14,65 lik oranla yeşil alanlar ikinci sırada yer almaktadır (Tablo 3.5).

Tablo 3. 5 Fiziki Alanın Fonksiyonel Kullanım Durumu

Alan Niteliği	Miktar (ha)	Yüzde (%)
Konut Alanı	283,14	18,12
Yeşil Alanlar	228,96	14,65
Ticaret Alanları	97,85	6,26
Kültürel Tesis Alanları	71,67	4,58
Eğitim Alanı	66,75	4,24
Dini Tesis Alanları	52,15	3,34
Sağlık Tesisleri Alanları	42,29	2,72
Yönetim ve İdari Tesis Alanları	33,73	2,14
Konaklama Tesis Alanları	21,15	1,81
Teknik Altyapı Alanları	23,94	0,02
Toplam	1051,51	100,00

(Kaynak: Fatih Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, 2014)

3.2.2.4. Ulaşım Özellikleri

Tarihi Yarımada, gerek fiziksel ve ulaşım ilişkileri bakımından, gerekse ticari, tarihsel ve kültürel değerler bakımında İstanbul Metropolünün merkezi durumundadır. Bu alan günümüzde ticaretin, istihdamın ve turizmin yoğun olduğu bir bölge olması sebebiyle, tarihsel süreçte tüm ulaşım sistemlerinin gelişerek ve ışınsal olarak bölgeye eriştiği bir metropoliten alan olma özelliğindedir (1/5.000 Plan Raporu).

Tarihi Yarımada, İstanbul metropoliten alanının ticaret, kültür, turizm merkezi olması sebebiyle ulaşım açısından da odak noktasını teşkil etmektedir. Odak noktası

olması itibari ile karayolu, raylı sistem ve demiryolu ulaşımı, denizyolu ulaşımı açısından önemli merkez konumundadır.

Karayolu ulaşımı açısından; TEM ve E-5 bağlantıları ile direk ilişki içinde olması Tarihi Yarımada'ya ulaşımı cazip hale getirmektedir. Vatan Caddesi, Millet Caddesi, Fevzipaşa Caddesi ve Atatürk Bulvarı, Yarımada'nın ve kentin diğer bölgeleri ile ilişkisinin kurulmasını sağlayan önemli araç ve yaya geçiş noktalarıdır. Fatih ilçesi İstanbul metropoliten alanı odak noktası olması itibari ile yerel ve özel alternatif birçok toplu taşıma aracı hattı bu yol güzergahlarından geçiş yaparak komşu ilçelere ve İstanbul'un farklı noktalarına bağlantı sağlamaktadır. Ulaştırma Bakanlığı tarafından 2016 yılında hayata geçirilen Avrasya Tüneli Tarihi Yarımada'ya Anadolu yakasından karayolu ile hızlı ulaşım sağlamaktadır.

Raylı sistemlerle ulaşım açısından İstanbul'un işlevsel ulaşılabilir ilçelerinden olan Fatih ilçesi içerisinde 15/02/2014 tarihinde İBB tarafından tamamlanan Haliç Metro Geçiş Köprüsü ve 29/10/2013 tarihinde hizmete sunulan Marmaray Tüp Geçit Hattı'nın birbirine entegre edilmesi ile ilçeye alternatif raylı sistemlerle ulaşım rahat ve elverişli bir şekilde sağlanabilmektedir. Demiryolu son durağı ve Avrupa yakasının en önemli istasyonunun Sirkeci'de Fatih ilçesi sınırlarında yer almakta olup Marmaray ve banliyö hatlarına bu istasyondan yaya bağlantısı gerçekleştirilmektedir.

Denizyolu ulaşımı açısından; Eminönü ve Yenikapı'daki iskele alanları hem şehir içi hem de şehirlerarası ulaşımında en önemli iskeleler olarak göze çarpmaktadır.

Son yıllarda hayata geçirilen prestij ulaşım projeleri değerlendirildiğinde Tarihi Yarımada'nın ulaşım açısından çok önemli ve stratejik bir odak teşkil ettiği açık olarak görülmektedir.

3.3. Tarihi Yarımada Parkları

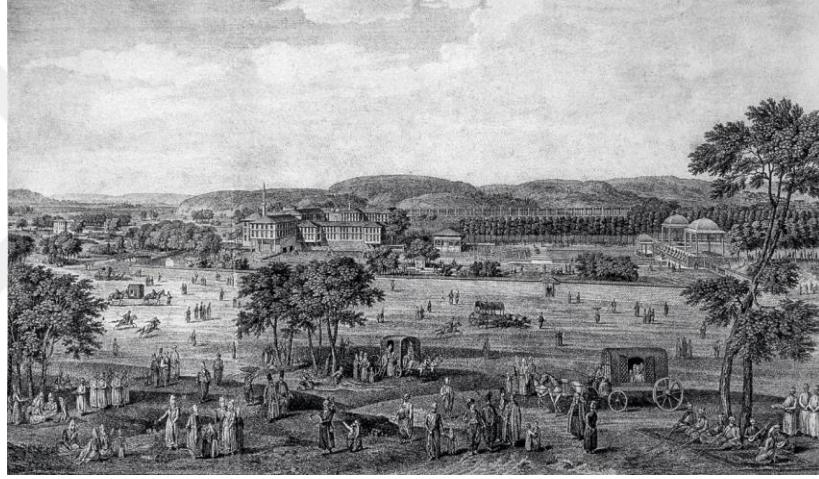
3.3.1. Tarihi Yarımada Parklarının Değişim Süreci

Bizans İmparatorluğunun hakim olduğu dönemlerde İstanbul'da bahçelerde yetiştirilen bitkiler tıbbi amaç güdülerek ilaç yapımında kullanılmıştır. Bu tür bahçeler manastırlara, çeşitli dinsel kurumlara bağlı ya da özel kişilerin mülküydü. Buralarda çemen otu, biberiyle, nane, adaçayı, sedef otu, süsen, bergamut, kimyon, yabani kereviz, rezene, leylak, gül yetiştirilirdi (Yaltrık ve diğ., 1997).

İstanbul'un fethinin ardından peyzaj kültürünün gelişmesinde yayılmasında oldukça belirgin bir ilerleme yaşanmıştır. Bu dönemin en önemli yapıtları arasında Topkapı Sarayı ve bahçesi (bugünkü Gülhane Parkı) dikkat çekmektedir (Kart, 2008).

16. yüzyıl sonlarında İstanbul'da saray içinde ve dışında padişahlara ait 39 adet hasbahçe bulunmaktadır. Bu dönemde eski Türk mahallerinde yeşil alanlar evlerin bahçeleridir. Korular, hasbahçeler, camii ve hazine ağaçlıkları, bostanlar, saray bahçeleri ve mezarlıklar dışında şehrin ortak yeşilliği meydanlar ve mesirelerdir (Yaltırık ve diğ., 1997).

17. yüzyıl başından itibaren padişah ve üst düzey yöneticilere ait ev, köşk ve kasır bahçelerinde artış olmuştur. Boğaziçi ve Haliç'te sahip oldukları yeşil alanlarda, eğlenceler ve kayık yarışları düzenlemişlerdir (Şekil 3.4) (Yaltırık ve diğ., 1997).

Şekil 3. 4 17.yy Lâle Devri'nde Sâdâbâd Sarayı ve Kâğıthane mesiresini gösteren gravür (Kaynak: <https://islamansiklopedisi.org.tr/>)

18. yüzyıl ile birlikte İstanbul, Lale Devri olarak bilinen dönemde en parlak zamanlarını yaşar. İstanbul'un gelişiminin karakteristiği haline gelen Haliç ve Boğaziçi'nin Tarihi Yarımada ile entegre olması, su çizgisini takip eden bir yerleşimin bu çizgi etrafında gelişmesi, asırlarca unutulmayacak bir yaşamı doğurmuştur (Aksoy, 2004). Bu devir eğlencenin günlük hayata girmesine ve eğlence zevkinin gelişmesine neden olmuştur. Bu dönemde padişah ve vezirlerin batı örneği düzenlenip, süslenen bahçelerin, boş zamanların geçirilmesi amacıyla düzenlenmiş ilk açık alanlar olarak kabul edilmesi gerekmektedir (Yaltırık ve diğ., 1997).

19. yüzyılda Tanzimat ile gelen batılılaşma ile eğlenceler daha çok benimsenir olmuş, halk evlerinden çıkarak doğada daha çok vakit geçirmeye başlamıştır. Bu nedenle de mesire yerlerinin kullanımı yoğunlaşmıştır. İstanbul'un çevresi bağlar, bahçeler, dutlar, asırlık çınarlar, kestane ağaçları ile kaplı bulunmaktadır. İstanbul halkı için bahçeler, bostanlar, kırlar, dere ağzı çayırları, ağaçlıklı alanlar, tepeler, güzel manzaralı dutluklar, su kenarları, güzel içme sularının bulunduğu yerler mesire alanları olmuştur (Yaltrık ve diğ. 1997).

Şekil 3. 5 İstanbul' daki İlk Park "Yeni Millet Bahçesi"

(Kaynak: Pascal Sebah, 1865)

İstanbul'da ilk park Fatih' te (eski Eminönü İlçesi), 1854'te Sultanahmet Meydanı'nda kurulmuş ve çok sonraları Yeni Millet Parkı adını almıştır. Üçgen şeklindeki parkın bir kenarı Divanyolu'na paralel uzanmakta, köşesi de Firuz Ağa Camii'nin duvarına dayanmaktadır. Park, büyükçe bir köşk bahçesi görünümünde olup, ortasına kiremit çatı ile örtülü, verandalı, tek katlı bir kafe yapılmıştır. Park, ahşap malzeme ile çevrelenmiş, böylece ağaçlar ve çiçek tarhları kontrol altına alınmıştır (Şekil 3.5) (Aksoy, 2004).

3.3.2. Tarihi Yarımada Parklarının Güncel Durumu

Fatih ilçesinde parkları değerlendirmeden önce rekreasyonel durumuna bakıldığında mevcut yeşil alanlar, parklar, çocuk oyun alanları, spor alanları, dini tesislerin

bahçeleri (cami, sinegog, kilise vb. gibi), eğitim yapıları bahçeleri, sağlık yapıları bahçeleri, kamu kurumu bahçeleri, askeri alanlar, refüjler, meydanlar, sur çevresi koruma alanları gibi alanlar kullanıcıların yeşil alan aktivitelerine olanak sağlamaktadır. Ancak bu alanların geneli değerlendirildiğinde kullanıcıların aktif yeşil alan gereksinimlerini karşılayacak nitelik ve nicelikte olmadıkları görülmektedir.

İstanbul, Tarihi Yarımada içerisinde, Fatih Belediyesi yetkisinde toplam 184 adet; 282.758,78 m² yüzölçümüne sahip park alanı, Büyükşehir belediyesi yetkisinde 61 adet 1.926.271,52 m² park alanı, olmak üzere farklı ölçek ve fonksiyon içeriğinde toplam 2.245.028,78 m² yüzölçümüne sahip 243 adet park alanı yer almaktadır (Tablo 3.6).

Tablo 3. 6 Tarihi Yarımada Park Miktarları

	PARK SAYISI		YÜZEY ALANI (m ²)	
İBB Parkları	61	243	1.962.271,52	2.245.028,78
Fatih Belediyesi Parkları	184		282.758,78	

(Kaynak: Fatih Belediyesi 2019-2024 Stratejik Planı, 2019)

02.09.1999 tarihinde yayınlanan 23804 sayılı “İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik ile yapılan değişiklik sonucunda, kişi başına 7 m² olan yeşil alan standardı 10 m² 'ye çıkarılmıştır. Fatih ilçede kişi başına düşen yeşil alan oranı 4,1 m²'dir. Fatih ilçesinde kişi başına düşen yeşil alan miktarı Türkiye standartlarının altında kalmaktadır.

İlçedeki en büyük parklar sırasıyla Büyükşehir Belediyesi sorumluluğunda yer alan Yenikapı şehir Parkı (545.034,00 m²) ve Gülhane Parkı (134.077,00 m²) dır. Bu alanlar kent bütününe hizmet etmekte ve yoğun kullanım nedeniyle yerel halkın rekreasyonel ihtiyacını karşılayamamaktadır.

Yerel halkın yoğun olarak kullandıkları parkların geneli Fatih Belediyesi sorumluluğundaki park alanları olup ilçenin fiziksel durumundan kaynaklı olarak mevcut parkların geneli 300-1500 m² yüzey alanına sahip, kullanışsız sınır alanına

sahip, birbiri ile bağlantısız, benzer fonksiyon alanlarına sahip (çocuk oyun alanı, oturma ve dinlenme alanı ve jimnastik aletleri) ve bu halleri ile yetersiz kalmaktadırlar. İlçenin Fatih Belediyesi sorumluluğundaki en büyük parkları araştırma alanı içerisinde de yer alan; Çarşamba Çukurbostan (20.796,15 m²) ve Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı (20.524,51 m²) dır.

3.3.3. Alan Çalışmasında Seçilen Parklar, Seçilme Nedenleri ve Ölçütleri

Çalışma alanı olarak seçilen parklar; Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı, Çarşamba Çukurbostan Parkı, Hekimoğlu Ali Parkı, Karıye Şehir Parkı, Kadırga Parkı' dır (Tablo 3.7).

Bu parkların araştırma alan çalışmasında değerlendirilmek üzere seçilmesinin nedenleri:

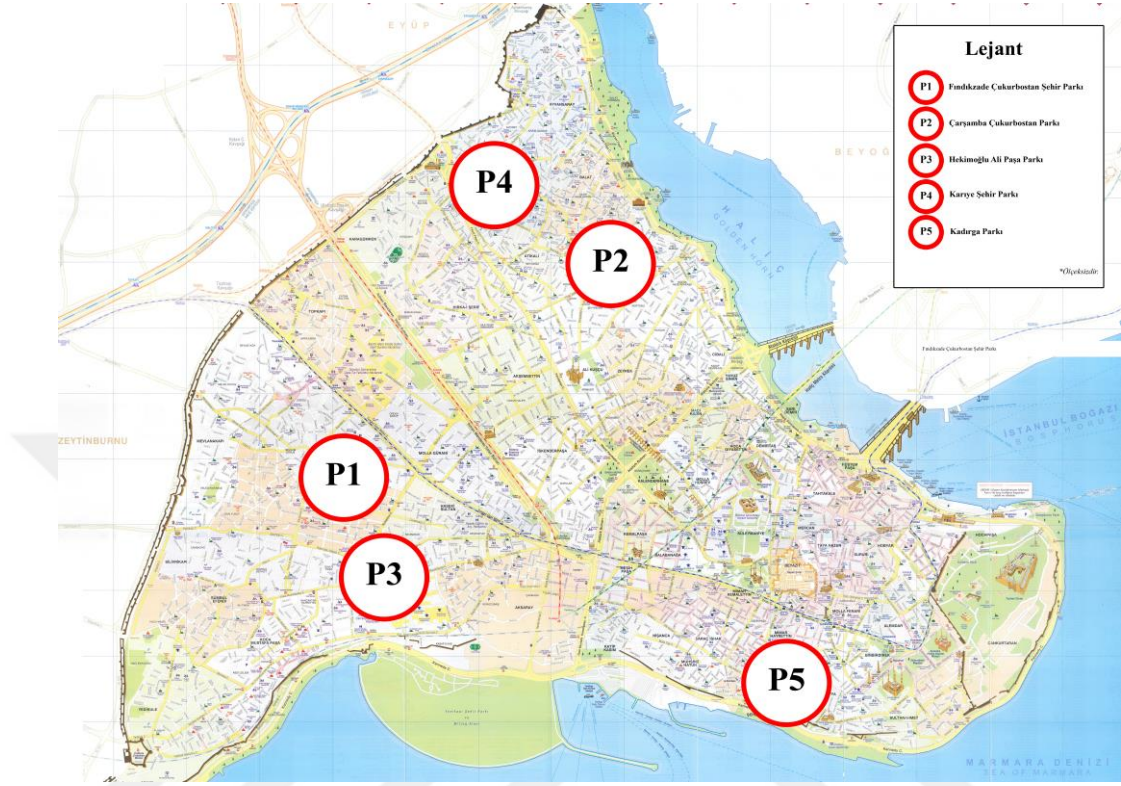
- İstanbul, Tarihi Yarımada; Fatih İlçesi sınırları içerisindeki konumları
- Park sınırları içerisinde barındırdıkları mekansal fonksiyonların çeşitlilikleri,
- Ölçek farklılıkları,
- Buldukları bölgede kullanıcı profillerinin sosyo-kültürel farklılıkları,
- Kullanıcı yoğunlukları

Bu parkların seçilmesinde önemli etmenlerdir.

Çalışma kapsamında incelemeye tabi tutulmayan muhtelif parkların; buldukları mahalle nüfusu ve yüzölçümü açısından oransal büyüklüğü dikkat çekmektedir. Ancak söz konusu parklardaki mekansal fonksiyon çeşitliliği yetersizliği, kullanıcı yoğunluğunun düşük olması, benzer mekansal planlamalara sahip olması, yerel olmayan halkında kullanması itibariyle çalışma konusunun dışına çıkarması ve lokasyon olarak çevresiyle yeterli somut ve soyut ilişkisi bulunmadığından mevcut seçilen parklar araştırma açısından yeterli düzeydedir.

Araştırma kapsamında ilçenin farklı muhtelif noktalarında yer alan, sosyo-ekonomik farklılıkları içerisinde barındıran, özellikle mahalle ölçeğinde ilçenin birebir kullanıcı- yerel yönetim ilişkisinin değerlendirilebileceği ve bu doğrultuda parkların mekansal

tasarım aşamasında halkın daha belirgin aktör olup olmadığının analiz edilebileceği ve çalışmanın sonunda mekan kalitesi değerlendirme ile yerel ölçekteki kullanıcı kitlesinden belirgin bulgular elde edileceği öngörülmüştür (Şekil 3.6).

Şekil 3. 6 Tarihi Yarımada içerisinde seçilen parkların kent haritası içerisindeki konumu (*Ölçeksizdir.) (Kaynak: Fatih Belediyesi, 2019)

Tablo 3. 7 Seçilen Parklar Arası Yürüyüş Mesafeleri

	PARK ADI	P1	P2	P3	P4	P5
P1	Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı	x	2,9 km	0,5 km	2,9 km	3,5 km
P2	Çarşamba Çukurbostan Parkı	2,9 km	x	3,1 km	1,3 km	3,7 km
P3	Hekimoğlu Ali Paşa Parkı	0,5 km	3,1 km	x	3,4 km	3,3 km
P4	Kariye Şehir Parkı	2,9 km	1,3 km	3,4 km	x	4,7 km
P5	Kadırga Parkı	3,5 km	3,7 km	3,3 km	4,7 km	x

(Kaynak: <https://www.google.com.tr/maps>, 2019)

Tablo 3. 8 Seçilen Parklara İlişkin Metraj-Mahal Çizelgesi

Kod	Park Adı	Alanı (m²)	Mahallesi	Sorumlu Belediye
P1	Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı	20.524,51	Seyid Ömer Mah.	FATİH
P2	Çarşamba Çukurbostan Parkı	20.796,15	Balat Mah.	FATİH
P3	Hekimoğlu Ali Paşa Parkı	4.838,95	Cerrahpaşa Mah.	FATİH
P4	Kariye Şehir Parkı	6.575,00	Dervişali Mah.	FATİH
P5	Kadırga Parkı	5.463,83	Şehsuvarbey Mah.	FATİH

(Kaynak: Anonim, 2019)

3.3.4. Seçilen Çalışma Alanlarının Değerlendirilmesi

3.3.4.1. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı

Fatih İlçesi, Seyyid Ömer Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı yüzölçümü olarak mahallenin en büyük parkı olup fonksiyon çeşitliliği açısından da bölgedeki büyük parktır (Şekil 3.7).

Şekil 3. 7 Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı Uydu Görünümü

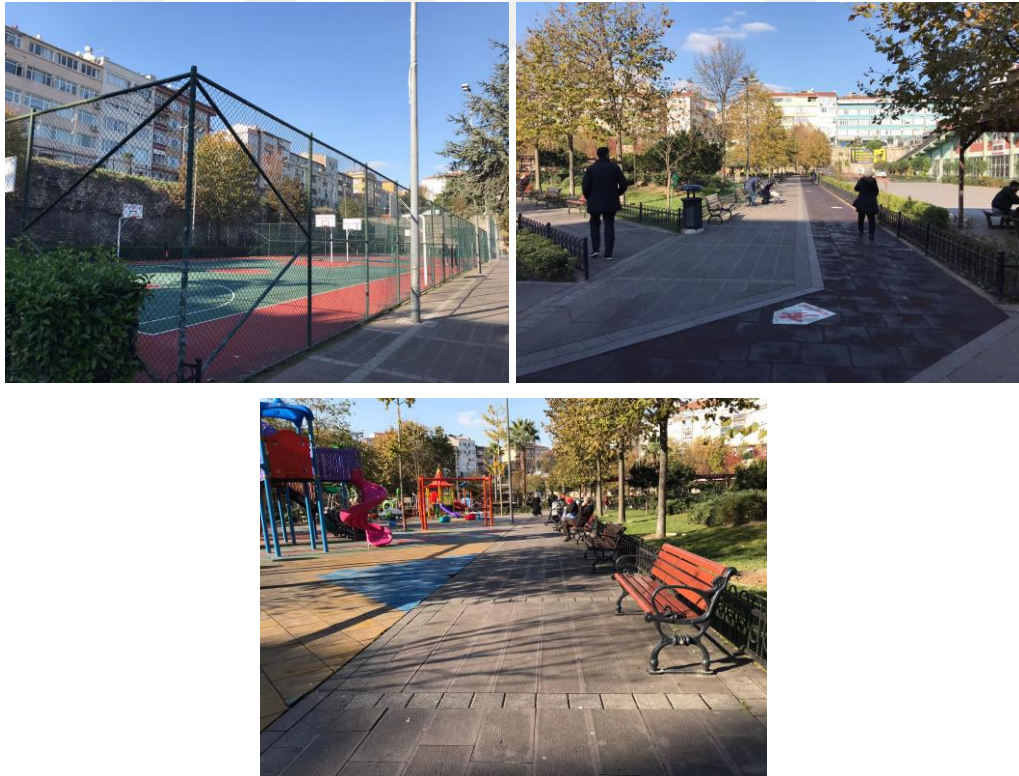
(Kaynak: Google Earth, 2019)

Şekil 3. 8 Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı Genel Görünüm, Nisan 2019

(Kişisel Arşiv)

Fatih ilçesi sorumluluğunda olan park bölgenin en zengin ulaşım ağına sahip caddelerinden Millet Caddesine 440,00 m mesafede yer almaktadır. Parkın yakın çevresindeki cadde ve sokaklarda toplu taşıma imkanı olmayıp parka ulaşım yaya olarak ve özel araçlarla sağlanabilmektedir.

Şekil 3. 9 (1) Basketbol Sahası, (2) Koşu Parkuru, (3) Oturma Alanları; Kasım 2019
(Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 10 Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı Kuşbakışı Görünüm, Nisan 2019
(Kişisel Arşiv)

Park fiziksel özellikleri itibari eşine az rastlanır bir topografyaya sahiptir. Tarihte Hagios Mokios Sarnıcı olarak bilinen su sarnıcı tarihsel süreç içerisinde değişim göstererek günümüzde park olarak kullanılmakta olup 2012 yılında Fatih Belediyesi tarafından yenilenerek bölge halkının hizmetine sunulmuştur.

Şekil 3. 11 Parka Giriş Rampası ve Yeşil Alanlarından Genel Görünüm, Nisan 2019
(Kişisel Arşiv)

20.524,51 m² yüzey alanına sahip (park standartlarına göre mahalle parkı sınıfında yer almaktadır. Bkz. Sf:41) park olan park geçmişte su sarnıcı olarak inşa edilmesi itibari ile 12-15 m derinlik içerisinde yer almakta ve park içerisine geçiş Sırrıpaşa Sokaktaki park girişinden sağlanmakta girişte güvenlik kulübesi yer almakta ve gün içerisinde giriş-çıkışta güvenlik kontrolü sağlanmaktadır. Parkın içerisine sarnıç duvarına bitişik olarak düzenlenmiş çift yönlü araç-yaya geçiş rampası ile giriş sağlanmaktadır. Parkın sol kısmındaki rampadan hizmet yapılarına sağ taraftaki inişten ise Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı' na erişim sağlanmaktadır.

Şekil 3. 12 Parkın Çocuk Oyun Alanları, Kasım 2019 (Kişisel Arşiv)

Park içerisinde çocuk oyun alanları, 3 farklı noktada jimnastik alanları, gölgelikli ve üstü açık oturma ve dinlenme alanları, meydan ve ışımsal süs havuzları, basketbol sahaları, futbol halı sahası, kafeterya, ıslanma havuzu, WC yapısı, yürüyüş ve koşu parkurları, yeşil alanlar ve otopark alanı gibi fonksiyonel mekansal düzenlemeler bulunmaktadır.

Şekil 3. 13 Jimnastik Alanları, Kasım2019 (Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 14 (1)Spor Alanları, (2)Koşu-Yürüyüş Parkurundan Görünüm, Kasım 2019
(Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 15 Park Giriş Rampası ve (2) Park Giriş Güvenlik, Kasım 2019 (Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 16 Parkın Yapısal Düzeni ve Süs Havuzları, Kasım2019 (Kişisel Arşiv)

3.3.4.2. Çarşamba Çukurbostan Parkı

Fatih İlçesi, Balat Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Çarşamba Çukurbostan Parkı' da mahallenin yüzölçümü açısından ikinci büyük (mahallenin en büyük parkı sahil şeridinde yer alan İBB ye ait Akşemsettin Parkıdır.) ve fonksiyonel çeşitlilik açısından en büyük parkıdır. Fatih ilçesi sorumluluğunda olan park fiziksel olarak Fındıkzade Çukurbostan Parkı' na benzese de alan kullanımı olarak oldukça farklıdır (Şekil 3.18).

Şekil 3. 17 Parkın Yeşil Alanları, Tanıtıcı Levhaları ve Fitness Aletleri Alanı, Kasım2019 (Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 18 Çarşamba Çukurbostan Parkı Uydu Görünümü

(Kaynak: Google Earth, 2019)

Parkın toplu taşıma imkanlarına en yakın yürüme mesafesi 180 m uzaklıktaki Manyasizade Caddesi'nden geçen otobüsler ile sağlanabilmekte olup parka Sultan Selim Caddesi girişinden özel araçla ulaşmak mümkündür. Parka iki farklı noktadan giriş yapılabilmekte olup araç ve yaya girişi Sultan Selim Caddesi üzerinden sadece yaya girişi fiziksel olarak Fındıkzade Çukurbostan Parkı ile aynı mimaride kurgulanan rampa düzeni ile Yavuz Selim Caddesi üzerinden sağlanabilmektedir. Ancak bu rampa statik olarak araç geçişine uygun olmadığından sadece yaya geçişine olanak vermektedir.

Şekil 3. 19 Çarşamba Çukurbostan Parkı Genel Görünüm, Kasım2018 (Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 20 Park içerisindeki İbadethane ve Hizmet Yapıları, Kasım2019 (Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 21 Parkın Süs Havuzları, Gölge Alanları ve Oturma Alanlarından Görünüm, Kasım2018 (Kişisel Arşiv)

Fiziksel olarak Fındıkzade Çukurbostan Parkı' na benzerliği ile dikkat çeken Çarşamba Çukurbostan Parkı' da tarihsel süreçte su sarnıcı olarak inşa edilmiş olup Aspar Sarnıcı olarak bilinmektedir. Sarnıç geçen zamanla çağın gereksinimlerine olanak vermek adına çeşitli yapılaşmalar ve günümüzdeki haliyle park olarak düzenlenmiştir. Sarnıcın derinliği 10,80 metredir

Şekil 3. 22 Parkın Spor Alanları ve Çocuk Oyun Alanlarından Görünüm, Kasım2019
(Kişisel Arşiv)

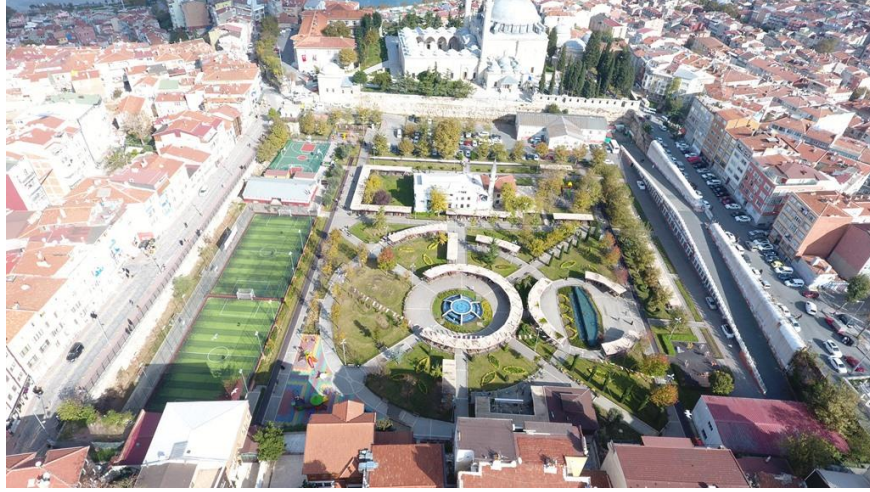
20.796,15 m² yüzey alanına sahip Çarşamba Çukurbostan parkı (park standartlarına göre mahalle parkı sınıfında yer almaktadır. Bkz. Sf:41) bulunduğu bölgenin sosyo-kültürel yapısı ile içerisinde sosyal hizmet yapısı (Fatih Belediyesi Hizmet Birimleri İBB İsmek Birimleri) ve dini yapı (Hatip Muslihiddin Cami) yer almaktadır. Bu haliyle parkın tasarım kurgusu içerisindeki yapıların düzenine göre şekillenmiştir.

Şekil 3. 23 Parkın yaya Giriş Rampası ve Giriş Kapısı, Kasım2019 (Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 24 Çocuk Oyun Alanı e Koşu-Yürüyüş Parkuru, Kasım2019 (Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 25 Parkın Genel Görünümü, Kasım2018 (Kişisel Arşiv)

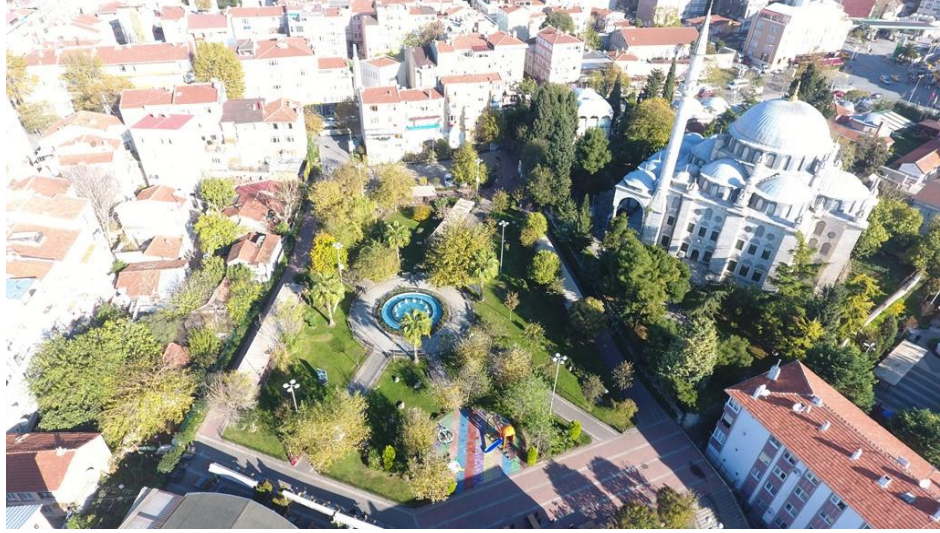
Park içerisinde fonksiyonel çeşitlilik açısından mekansal dağılımda; gölgelikli ve üstü açık oturma ve dinlenme alanları, 3 farklı noktada çocuk oyun alanları, 2 farklı noktada fitness aletleri alanı, koşu ve yürüyüş parkuru, kafeterya alanı, süs havuzlu meydan alanı, futbol halı sahaları, basketbol sahası, yeşil alanlar ve otopark alanı yer almaktadır.

3.3.4.3. Hekimoğlu Ali Paşa Parkı

Cerrahpaşa mahallesi sınırları içerisinde yer alan Hekimoğlu Ali Paşa Parkı yüzölçümü olarak mahallenin en büyük ikinci parkı olup (en büyük parkı mahalle sınırları içerisinde sur dışında yer alan İBB' ye ait Türkmenistan Parkıdır) bölgenin de en yoğun kullanılan parklarından (Şekil 3.26).

Şekil 3. 26 Hekimoğlu Ali Paşa Parkı Uydu Görünümü
(Kaynak: Google Earth, 2019)

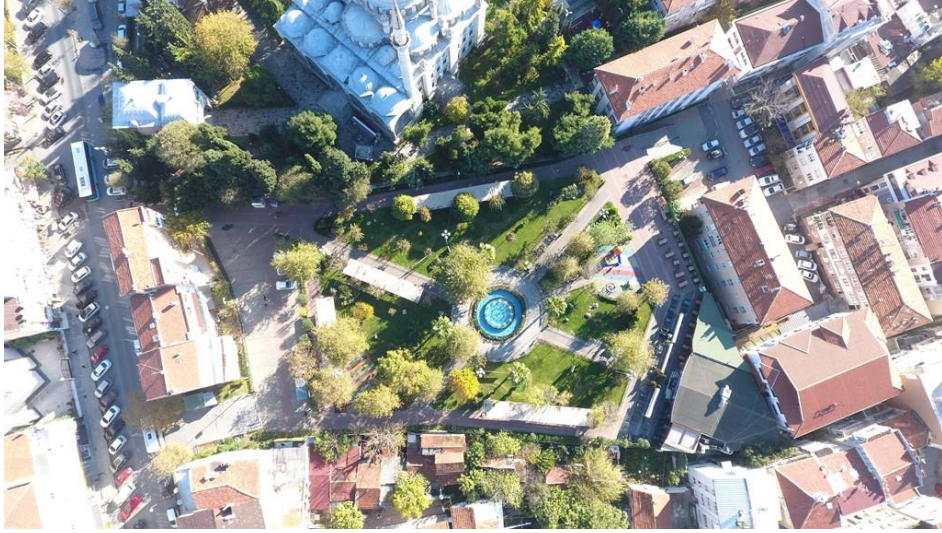
Şekil 3. 27 Parkın Genel Görünümü, Kasım 2019 (Kişisel Arşiv)

Yapılan araştırmalarda parkın oto tamirhane olarak hizmet eden bir sanayi bölgesi iken Fatih Belediyesi tarafından kamulaştırılarak 2009 yılında park olarak düzenlenmiştir.

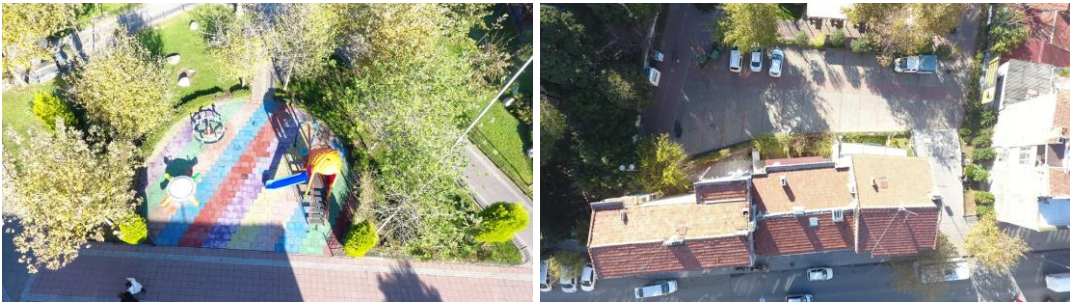
Şekil 3. 28 Parkın süs havuzu ve dinlenme alanları, Kasım 2019 (Kişisel Arşiv)

Toplam 4838,95 m² yüzey alanına sahip ismini doğu cephesinde yer alan Osmanlı döneminde 18. yy. a özgü bir şekilde inşa edilen Hekimoğlu Ali Paşa Cami' nden almaktadır. Park yakın çevresinde yoğun konut alanları bulunmakta olup Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi' nden Kocamustafapaşa Caddesi' ne yaya geçiş güzergahı olarak hizmet etmekte olması sebebiyle insanlar tarafından günün her saati yoğun olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3. 29 Hekimoğlu Ali Paşa Parkı Kuşbakışı Görünüm, Kasım 2019 (Kişisel Arşiv)

Parka toplu taşıma ile ulaşım oldukça elverişli olup kuzeyinde yer alan 15-20 m yürüme mesafesindeki Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi ve güney cephesindeki 100-120 m yürüme mesafesindeki Kocamustafapaşa Caddesi'nden geçen otobüs hatları ile kolaylıkla sağlanmaktadır. Ayrıca park içerisinde ortalama 20 araç kapasitesine sahip otopark alanı ile özel araç ve bisiklet ile parka ulaşım ve parklanma imkanı mevcuttur. Parkın kuzey cephesinde 2 farklı noktada ve güney cephesinde 1 farklı noktada toplam 3 noktadan yaya girişleri kontrolsüz olarak sağlanmaktadır. Parkın kuzey cephesindeki Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi yoğun yaya ve araç sirkülasyonuna sahip olup parka girişte yayaların parka geçişine elverişli olanaklar sağlanmamıştır.

Şekil 3. 30 Parkın Çocuk Oyun Alanı ve Otoparkı, Kasım2019 (Kişisel Arşiv)

Park içerisinde fonksiyonel çeşitlilik açısından mekansal dağılımda; gölgelikli ve üstü açık oturma ve dinlenme alanları, dairesel süs havuzu, çocuk oyun alanı, fitness alanı, yürüyüş ve koşu parkuru, kafeterya alanı, otopark ve yeşil alanlar yer almaktadır.

3.3.4.4. Kariye Şehir Parkı

Fatih İlçesi, Dervişali Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Kariye Şehir Parkı yüzölçümü olarak mahallenin ve bölgenin en büyük parkı olup mekânsal fonksiyon çeşitliliği açısından da oldukça zengindir (Şekil 3.31).

Şekil 3. 31 Kariye Şehir Parkı Uydu Görünümü

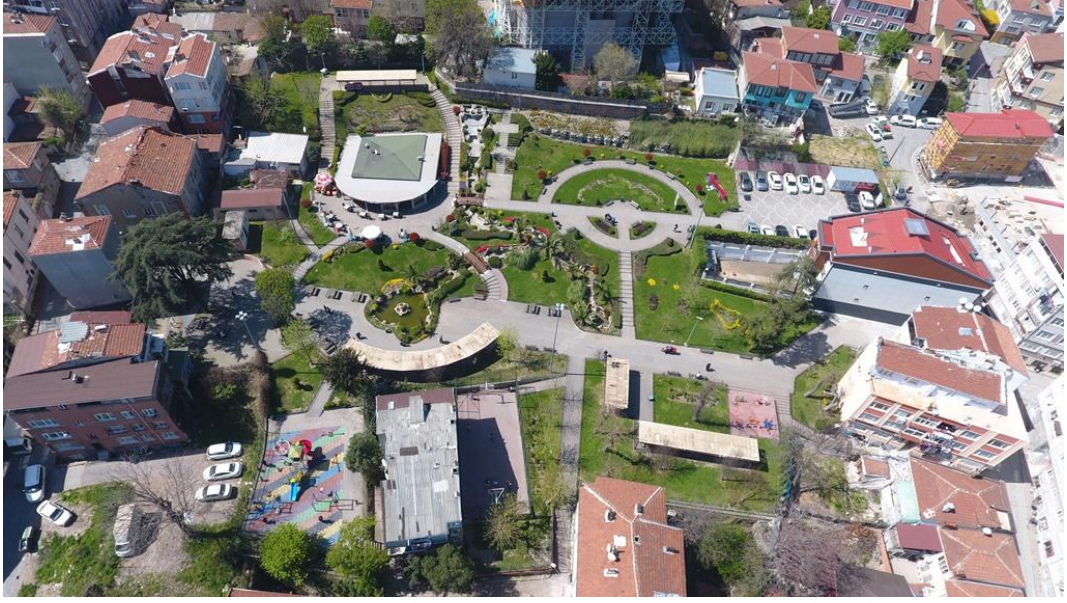
(Kaynak: Google Earth, 2019)

Fatih ilçe belediyesi sorumluluğundaki park toplam 6575,00 m² yüzey alanına sahip olup konum itibariyle çevresindeki tarihi ve kültürel zenginlikler ile farklı kullanıcı profillerini içerisinde barındırmaktadır. Parkın kuzey batısında 6. yy. da kilise olarak inşa edilen, Osmanlı döneminde Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethinden sonra 1511 yılında camiye tevdi edilen ve 1948'den bu yana da yerli ve özellikle yabancı turistlerin yoğun olarak ziyaret ettiği "Kariye Müzesi" yer almaktadır. Parkın çevresinde ve yakın komşu parsellerinde çok sayıda ahşap tescilli bina, kilise ve cami yer almaktadır.

Şekil 3. 32 Kariye Şehir Parkı Peyzaj Düzeni ve Kariye Müzesi İlişkisi, Kasım 2018

(Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 33 Kariye Şehir Parkı Kuşbakışı Görünüm, Kasım 2018 (Kişisel Arşiv)

Parka ulaşım toplu taşıma ile 250-300 m yürüme mesafesindeki Fevzipaşa Caddesi'nden geçen otobüs ve dolmuş hatları ile sağlanabilmekte olup parkın Kariye Türbesi Sokak tarafından girişinde 15 araç kapasiteli otoparkı bulunmaktadır. Parka yaya olarak Kariye Türbesi Sokak, Salma Tomruk Caddesi ve Neşter Sokak istikametlerinden girişler bulunmakta olup park girişleri kontrolsüz ve birbirlerinden oldukça ilişkisiz bir haldedir. Parkın çevresindeki cadde ve sokaklar kentin tali araç geçiş güzergahı olduğundan yaya geçişi olumsuz etkileyen durumlar yaşanmamaktadır.

Şekil 3. 34 Kariye Şehir Parkı Girişleri, Kasım 2019 (Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 35 Karıye Şehir Parkı Karıye Müzesi İlişkisi, Kafe Yapısı ve Bağlantılar, Kasım 2019 (Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 36 (1)Çocuk Oyun Alanları ve (2)Basket Sahası, Kasım2019 (Kişisel Arşiv)

Park içerisinde fonksiyonel çeşitlilik açısından mekansal dağılımda; gölgelikli ve üstü açık oturma ve dinlenme alanları, bitki gösteri alanları, yapay şelale (su ögesi), çocuk oyun alanı, fitness alanı, basketbol sahası, kafeterya yapısı, seyir terasları ve otopark alanı ve yeşil alanlar yer almaktadır.

Şekil 3. 37 Parkın (1)Fitness Alanı ve (2)Bilgi Levhaları, Kasım 2019 (Kişisel Arşiv)

3.3.4.5. Kadirga Parkı

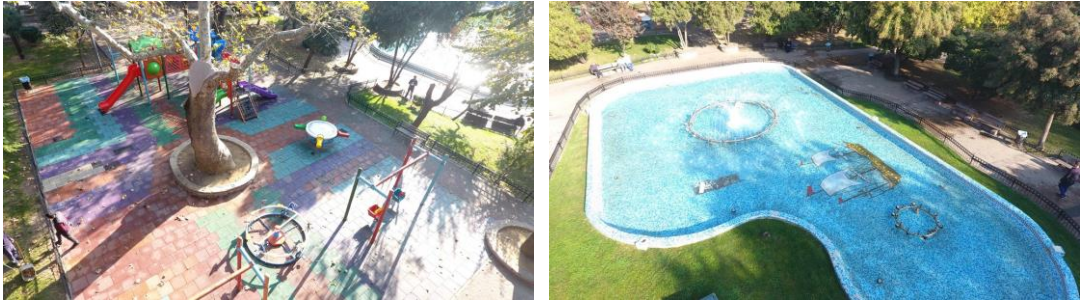
Fatih İlçesi, Şehsuvarbey Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Kadirga Parkı mahallenin en büyük ve ilçenin en eski parklarından. Mahalle kültürünün hala

devam ettiği bölgede 2009 yılında Fatih ile Eminönü ilçesi' nin birleşmesiyle Fatih İlçesi sorumluluğuna geçen parka toplu taşımayla ulaşım oldukça zordur. Parka 200 m mesafede bulunan Kennedy Caddesi üzerindeki otobüs durakları en yakın toplu taşıma olanağıdır. Parka özel araçla (bisiklet, motosiklet, otomobil) ulaşım mümkündür ancak park içerisinde otopark imkanı olmaması ve çevresindeki yoğun araç parklanması ve trafiği bu durumu yetersiz kılmaktadır (Şekil 3.38).

Şekil 3. 38 Kadırga Parkı Uydu Görünümü (Kaynak: Google Earth, 2019)

Kadırga parkı konumu itibariyle çevresindeki Kadırga Limanı Caddesi ve Kadırga Meydanı Sokaklar üzerinden yaya girişi mümkündür. Parkın girişleri kontrolsüz olup sınırlayıcı duvarlar emniyet açısından yetersizdir.

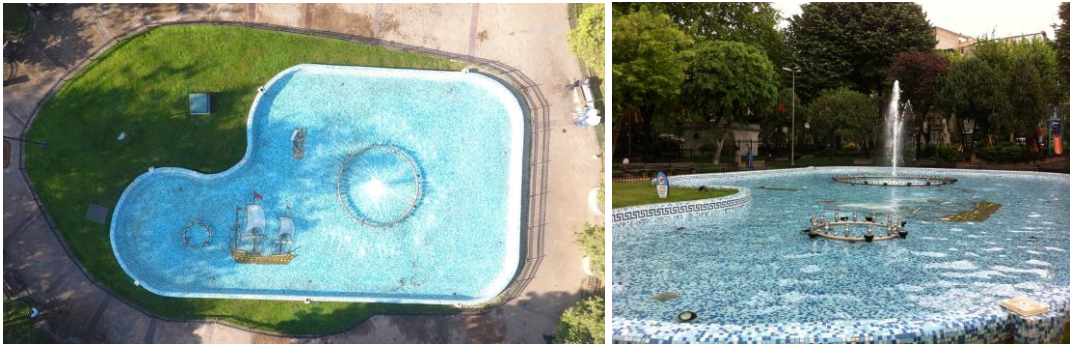

Şekil 3. 39 Kadırga Parkı (1) Çocuk Oyun Alanı ve (2) Süs Havuzu, Kasım 2019
(Kişisel Arşiv)

Şekil 3. 40 Kadırga Parkı Kuşbakışı Görünüm, Kasım 2019 (Kişisel Arşiv)

Park yüzey alanı olarak 5.463,83 m² alana sahip olup günümüzde içerisinde oluşan aykırı metruk yapılaşmalarla aktif park kullanım alanı azalmıştır. Park içerisinde demir parmaklıklar ardından korunan Esmâ Sultan Namazgâhı yerli ve yabancı tursitler tarafından ziyaret edilmektedir. Park içerisinde ayrıca Şehsuvarbey Mahallesi muhtarlık yapısı, Küçük Ayasofya Spor Kulübü Lokali ve özel bir kafeterya yapısı yer almaktadır. Parkın hemen sınırında Kumkapı Polis Merkezi yer almaktadır. Çevresindeki ahşap ve cumbalı evleri ile tarihi sokakları, tarihi kiliseleri, tarihi hamamı, Sultanahmet ve Laleli bölgesine yakınlığı ile ticari ve turistik açıdan yoğun yaya ve araç sirkülasyonunun arasında kullanıcılara hizmet etmektedir.

Şekil 3. 41 Kadırga Parkı Süs Havuzu, Kasım 2019 (Kişisel Arşiv)

Park içerisinde oldukça büyük bir süs havuzu yer almakta olup parkın ve semtin ismiyle ilişkili olarak havuz içerisinde büyük bir kadırga deseni yer almaktadır. Park içerisinde fonksiyonel açıdan çok mekansal çeşitlilik yer almamakta olup genel itibarıyla oturma ve dinlenme amaçlı kullanılmaktadır. Park içerisinde ayrıca işlevsel

bir çocuk oyun alanı yer almaktadır. Bölgenin sosyo-kültürel çeşitliliğinden kaynaklı olarak parkın kullanıcılarında farklılık gözlemlenmektedir. Parkın kentsel donatıları, çocuk oyun alanları ve yeşil alanlarında belirgin kullanıcı tahribatları gözlemlenmektedir.

Şekil 3. 42 Kadırga Parkı Çeşitli Açılardan Görünüm, Kasım 2019 (Kişisel Arşiv)

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma kapsamında öncelikle çalışma alanlarında kullanıcıların mekan ilişkileri gözlemlenerek alanların mekan kalitesi diyagramları kullanılarak somut mekansal kalite değerlendirilmesi yapılmıştır. Mekansal gözlem çalışması akabinde seçilen park alanlarında daimi (yerel) ve geçici kullanıcıların parklardaki mekan kalitesine ilişkin algısal görüşlerini ve gereksinimlerini belirlemeye yönelik anket çalışması yürütülmüştür.

Araştırmanın genel sorusu: Geçmişten günümüze, kentlilerin değişen ihtiyaçları ile gelişim gösteren parkların; tasarımı, yapımı ve yönetimi sürecinde yerel yönetimler ve diğer kurumlar; bilimsel ve teknolojik yenilikleri ve kentli bireylerin sosyal-kültürel farklılıklarını ve ihtiyaçları gözetilerek; kentsel mekan kalite kriterlerini göz önünde bulundurarak kaliteli parklar elde etmek üzere çalışmalar yürütülmektedir?

Tezin hipotezi “Kaliteli park tasarım ve uygulanması gayesiyle yürütülecek çalışmalarla; sosyo-ekonomik toplumsal farklılıklar, parkların kullanıcı gereksinimleri ve kullanıcı profili farklılıkları belirlenerek oluşturulacak yerel park tasarım kriterleri ile yapılacak uygulamalarda sürdürülebilir ve kaliteli kentsel dış mekanlar oluşturularak, gelecekteki park tasarım vizyonlarının şekillenmesinde yarar sağlanacaktır.”

- **Alt Hipotezler**

H.1 Parkların aktivite çeşitliliği algısı kullanıcıların demografik çeşitliliklere göre değişkenlik göstermektedir.

H.2 Kullanıcıların sosyo-ekonomik çeşitlilikleri ile aktivite çeşitliliği algısı değişkenlik göstermektedir.

H.3 Kullanıcıların parkı ziyaret sıklığı ile parka erişim ve bağlantı olanakları değişkenlik göstermektedir.

H.4 Parklara ve barındırdığı fonksiyonlara erişim ile kullanıcıların dış mekan kalitesi algısı değişkenlik göstermektedir.

H.5 Parkın aktivite alanları konforu ile kullanıcıların sosyal etkinlik gerçekleşmesi değişkenlik göstermektedir.

H.6 Kullanıcıların demografik farklılıkları ile parktaki güven hissiyatı değişkenlik göstermektedir.

H.7 Parkın bakımlı ve temiz olması ile kullanıcıların mekan kalitesi algısı ilişkilidir.

H.8 Park kullanıcıların sosyo-ekonomik farklılıkları ile kullanıcılarının sosyallik faaliyetleri değişkenlik göstermektedir.

H.9: Kullanıcıların park içerisinde hoş vakit geçirmesi parkın aktivite çeşitliliğine göre değişkenlik göstermektedir.

H.10: Parkın aktivite çeşitliliğine yönelik tasarım faaliyetleri yürütülmesinde parkın kullanıcı memnuniyeti önemli etkiye sahiptir. Mekan aktivite çeşitliliği arttıkça kullanıcı memnuniyeti artacak, parkın bakım ve yönetim problemleri artacak, parktaki kullanıcı memnuniyeti azalacaktır.

3.4.1. Çalışma Alanlarının Fiziksel Gözlemlerle Mekansal Göstergeler Açısından Değerlendirilmesi

Araştırmanın yöntem başlığında da belirtildiği üzere daha kapsamlı ve kıyaslanabilir bilgiye ulaşmak maksadı ile alan çalışmasına seçilen park alanlarında yer alan fonksiyonların park sınırları ve yakın çevresi ilişkisini mekan kalitesini etkileyen

boyutları ile fotoğraflayarak araştırmanın üçüncü bölümünde belirtilen PPS (Project for Public Spaces) in yer oyunu (place game) anketi ve dördüncü bölümde yine PPS tarafından oluşturulan iyi park tasarım kriterleri göstergeleri toparlanarak yerel ölçekte mekansal kalite göstergelerine ilişkin analiz formu düzenlenmiştir. Yapılan gözlemler doğrultusunda parkların mekan kalitesi değerlendirmeleri yapılmıştır.

Yapılan alan çalışmasında oluşturulan yerel ölçekteki mekansal analiz formları değerlendirilmesinde yapılan gözlemler doğrultusunda belirlenen sorulara cevap olarak '+2, +1, -1, -2' değerleri verilmiştir. Bu şekilde seçilen parklara ilişkin olumlu ve olumsuz durumlar tespit edilmiştir. '+2' değeri istenen özelliklerin sağlanmış olduğunu, '-2' ise istenen özelliklerden hiçbiri sağlanmadığını ya da yalnızca birinin sağlandığını ifade etmektedir. Çalışma sonunda tasarım kriterleri belirlenmesi amaçlandığından dördüncü bölümde detaylı şekilde verilen iyi park tasarlamak için dört önemli kriter olan PPS' in belirlediği mekan kalitesi kriterlerine ilişkin sorular Tarihi Yarımada ölçeğinde düzenlenerek değerlendirilmiştir (Tablo 3.9).

Tablo 3. 9 Mekansal Kalite Düzey Değerlendirme Çizelgesi

0-24	25-49	50	51-75	76-100
Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi

Araştırma alan çalışmalarının ilk etabında seçilen parklarda gözlemsel değerlendirmeye yer verilmiş olup PPS tarafından oluşturulan mekan kalitesini etkileyen göstergelerle oluşturulan “mekânsal gözlem formu” ile mesleki bakış açısıyla parklarda aşağıdaki şekilde puanlamalar yapılmıştır.

a) **Aktiviteler ve Kullanımlar** açısından Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı “çok iyi” düzeyde, Çarşamba Çukurbostan Parkı, Hekimoğlu Ali Paşa Parkı ve Karıye Parkı “iyi” düzeyde olup Kadirgra Parkı' nın “kötü” düzeyde olduğu gözlemlenmiştir (Tablo 3.10).

Tablo 3. 10 Parkların Aktivite ve Kullanım Göstergelerine İlişkin Fiziki Mekansal Gözlem Analizi

		P1	P2	P3	P4	P5
Aktiflik	Park insanlar tarafından kullanılıyor mu?	2	2	2	2	2
	Farklı yaş grupları tarafından kullanılmakta mıdır?	2	2	1	1	1
	Kadın ve erkekler arasında iyi bir denge var mıdır?	2	1	2	1	1
Kullanışlı (Aktivite Çeşitliliği)	Farklı aktivite olanakları var mı? (dinlenme, yeme-içme, spor, kitap okuma, vb.)	2	2	1	1	-1
	Park içerisinde dikkate değer kullanım modelleri var mıdır?	2	1	1	1	-1
	Park içerisinde amacı dışında kullanılan mekan var mıdır?	1	1	1	1	0
Sürdürülebilirlik	Parkın çevresi park ile ilişkili midir?	1	1	1	2	1
	Parkın sürdürülebilir nitelikleri var mı?	2	2	1	2	1
Puanlama		14	12	10	11	4
Yüzde (%)		88	75	63	69	25
Düzeyi		Çok İyi	İyi	İyi	İyi	Kötü

b) **Erişim ve Bağlantılar** açısından Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı ve , Hekimoğlu Ali Paşa Parkı “iyi” düzeyde, Çarşamba Çukurbostan Parkı ve Kariye Parkı “ Çok iyi” düzeyde olup Kadırga Parkı “kötü” düzeyde olduğu gözlemlenmiştir (Tablo 3.11).

Tablo 3. 11 Parkların Erişim ve Bağlantı Göstergelerine İlişkin Fiziki Mekansal Gözlem Analizi

		P1	P2	P3	P4	P5
Ulaşılabilirlik	İnsanlar parka ulaşabilmek için otobüs, araba, raylı sistem, bisiklet gibi ulaşım seçeneklerini kullanabilmekte midirler?	1	1	2	1	0
	Parka araçlarıyla gelen kullanıcılar için yeterli otopark alanı var mıdır	2	2	2	2	-2
Erişilebilirlik	İnsanlar parka kolaylıkla yürüyebilmekte midirler?	2	2	2	2	1
	Araçlar, yayaların kullanımını baskı altına almakta ve parka kolayca ulaşımı engellemekte midirler?	1	1	1	2	1
	Park içerisinde yollar ve patikalar insanları gerçekten gitmek istedikleri yerlere götürmekte midir?	2	2	1	1	2
Okunabilirlik	Park içerisinde yönlendirici tanıtı levhalar yeterli midir?	1	1	0	0	-1
	Park doku olarak çevresinden ayrılabilir midir?	2	2	2	2	2
Bağlantılar	Park çevresi ile bağlantılar yeterli midir?	1	2	1	2	1
	Parkın çevresindeki cadde-sokaklardan giriş yeterlimidir?	1	1	2	2	2
Puanlama		13	14	13	14	6
Yüzde (%)		72	78	72	78	33
Düzeyi		İyi	Çok İyi	İyi	Çok İyi	Kötü

c) **Konfor ve İmaj** açısından Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı ve , Çarşamba Çukurbostan Parkı “ çok iyi” düzeyde, Hekimoğlu Ali Paşa Parkı ve Kariye Parkı “iyi” düzeyde olup Kadirga Parkı “çok kötü” düzeyde olduğu gözlemlenmiştir (Tablo 3.12).

Tablo 3. 12 Parkların Konfor İmaj Göstergelerine İlişkin Fiziki Mekansal Gözlem Analizi

		P1	P2	P3	P4	P5
Güvenlik	Park güvenli hissettirmekte midir?	1	1	0	-1	-2
	Park içerisinde bir güvenlik personeli var mıdır?	2	-1	-1	-1	-2
	Kadınların oranı erkeklerden daha çok mudur?	1	1	2	1	-1
Bakım ve Temizlik	Park içerisinde kent mobilyaları ve diğer donatılar temiz ve bakımlı mıdır?	2	2	2	2	-2
	Mekanlar temiz ve çöpten arındırılmış mıdır?	2	2	2	2	2
	Park içerisinde yeterli çöp kutusu var mıdır?	2	2	2	2	1
Caziplik/Çekicilik	Park iyi bir ilk izlenim vermekte midir?	2	1	1	1	0
	Park alanında su elamanının farklı şekillerde kullanımları var mıdır?	2	2	2	2	2
	İnsanlar fotoğraf çekiyorlar mı? Fotoğraf çekmek için fırsatlar var mıdır?	2	2	1	2	1
Tarihi	Parkın çevresinde tarihi özelliği bulunan bir obje ya da yapı bulunmaktadır.	2	2	2	2	2
	Parkın tarihle ilişkili bir durumu varmıdır?	2	2	2	2	2
Yapım Kalitesi	Oturmak için yeterli yerler var mıdır?	2	2	2	2	1
	Oturma yerleri uygun olarak yerleştirilmişler midir?	2	2	2	2	1
	İnsanlar güneşte veya gölgede oturmak için seçeneklere sahipler midir?	2	2	2	2	-2

	Kullanıcıları güneşten veya yağmurdan korumak için şemsiyeler, pergolalar vs. var mıdır?	2	2	2	2	-2
	Fiziksel aktivite olanakları (spor alanı, çocuk oyun alanı) mevcut mudur?	2	2	1	2	1
Puanlama		30	26	24	24	2
Yüzde (%)		94	81	75	75	6
Düzeyi		Çok İyi	Çok İyi	İyi	İyi	Çok Kötü

d) **Sosyallik** açısından Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı, Çarşamba Çukurbostan Parkı ve Karıye Şehir Parkı “iyi” düzeyde, Hekimoğlu Ali Paşa Parkı “orta” düzeyde, Kadırga Parkı “çok kötü” düzeyde olduğu gözlemlenmiştir (Tablo 3.13).

Tablo 3. 13 Parkların Sosyallik Göstergelerine İlişkin Fiziki Mekansal Gözlem Analizi

		P1	P2	P3	P4	P5
Yönetim	Park içerisinde yönetim varlığı veya alanla görevli kimseler var mıdır?	2	2	1	1	1
Mekanın Sosyal Aktivitelere Uygunluğu	Park içerisinde toplanma noktaları oluşturulmuş mudur?	1	1	1	1	0
	Yollar boyunca ve toplanma yerlerinde gösteri alanları sağlanmış mıdır?	-1	-1	1	0	-1
Etkileşimli	İnsanlar park içerisinde gruplar halinde midirler?	1	1	1	1	1
	Birbirleriyle konuşmakta mıdırlar?	2	2	1	1	0
	Aktivite alanları parkın çevresinden görülebilir midirler?	1	1	0	0	1
	Parkın içerisinden çevresi görülebilmekte midir	0	0	0	1	2

	İnsanlar gülümsüyorlar mı? İnsanlar birbirleriyle göz teması kurmakta mıdır?	1	1	1	1	1
Kapsayıcılık	Her yaşta insanın kullanabileceği olanaklar mevcut mudur?	2	2	1	1	0
	Toplumun farklı kesimlerinden insanlar bir arada bulunmakta mıdır?	2	2	2	2	2
Rekreasyon İçin Uygunluk	Park içerisinde kestirmeden giden çekici yollar sağlanmış mıdır?	2	2	1	2	1
	Her aktivite alanında ve park girişlerinde oturma yerleri sağlanmış mıdır?	2	2	2	2	1
	İnsanlar gördükleri çöpleri toplama eğiliminde midirler?	1	1	1	1	-1
Puanlama		16	16	13	14	8
Yüzde (%)		62	62	50	54	31
Düzeyi		İyi	İyi	Orta	İyi	Çok Kötü

3.4.2. Çalışma Alanlarının Kullanıcı Anketi İle Analizi

3.4.2.1. Anket Tasarımı ve Soruların Hazırlanması

Çalışma alanı olan İstanbul Tarihi Yarımada, Fatih İlçesi mekan kalitesinin değerlendirilmesinde Fatih' in farklı muhtelif lokasyonlarında yer alan çalışma alanlarının konum farklılıklarının dolaylı olarak sağladığı sosyo-kültürel farklılıklardan da kaynaklı mekânsal kalite çeşitliliğinin etkisini görmek amacıyla görüşme yapılan kullanıcıların profilleri (cinsiyet, yaş ,eğitim durumu, iş gücü durumu, gelir durumu) demografik açıdan değerlendirilecektir. Anket çalışmasında esas odaklanılan konu uluslararası birçok araştırmada da kullanılan kentsel mekan kalite ölçütleri olarak; Aktiviteler ve Kullanımla, Ulaşılabilirlik, Konfor ve İmaj, Sosyallik olarak belirlenmiştir. Çalışmada ölçütlere “1, 2, 3, 4, 5” değerleri verilerek olumlu ve olumsuz etkenlerin arasındaki fark vurgulanmıştır. “5” (*Kesinlikle*

Katılıyorum) değeri istenen özelliklerin tamamıyla sağlanmış olduğunu, “4” (*Katılıyorum*) değeri istenen özelliklerin kısmen sağlanmış olduğunu, “3” (*Kararsızım*) istenen özelliklerin sağlanması noktasında herhangi bir fikir sahibi olmadığını, “2” (*Katılmıyorum*) istenen özelliklerin sağlanmadığını ve son olarak “1” (*Kesinlikle Katılmıyorum*) ise istenen özelliklerden hiçbirinin sağlanmadığı durumları ifade etmektedir.

Anket Formu 35 adet sorudan oluşmakta olup 27 adet kapalı uçlu (amacına göre iki seçenekli, çoktan seçmeli, derecelendirmeli ve bir seferde birden fazla tercihin yapıldığı yanıtlardan oluşmaktadır) ve 8 adet açık uçlu (yanıtlar gruplandırılarak değerlendirmeye alınmıştır) soruya yer verilmiştir. Anket soruları kullanıcıların demografik bilgilerini, aktivite ve kullanımlar, erişim ve bağlantılar, konfor ve imaj, sosyallik ve genel beğeni olarak 5 bölümden oluşmaktadır.

3.4.2.2. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Anket araştırmalarında tanımlayıcı istatistik en yaygın olarak kullanılan tekniktir. Cevaplar sayı ya da frekans değeri, oran, ortalama ve değişkenlik ölçüleri (değişim aralığı, standart sapma) ile değerlendirilmektedir. Daha sonra uygun gelişmiş istatistik tekniklerle karşılaştırmalar yapılmaktadır. Değerlendirmeler için SPSS İstatistiksel Analiz Programı (Statistical Package for the Social Science) kullanılmaktadır (Baş, 2006).

Kullanıcıların yöneltilen anket sorularına ilişkin yanıtları SPSS Programı yardımıyla değerlendirilmiştir. Yanıtlar, bilgisayar ortamında tek tek programa işlenerek, her bir soru, frekans değeriyle analiz edilmiş, aritmetik ortalaması alınmış ve daha sonra sonuçlar yüzde değerleriyle Excel Programı yardımıyla grafiklere dönüştürülmüştür. Bazı değerlendirmelerde iki değişkenli çapraz çizelgeler ve ki kare analizlerinden faydalanılmıştır.

Anket kişi miktarı, Fatih İlçesi nüfusu (Tablo3.2) kriter alınarak %5 hata payı ile toplam 319 katılımcı ile yüz yüze görüşülerek, Kasım ve Aralık ayları içerisinde hafta içi ve hafta sonu kullanıcıların farklı aktivite kullanımlarına yönelik zaman farklılıkları gözetilerek (8:00-11:30, 12:30-15:30, 16:00-19:30) gerçekleştirilmiştir.

3.4.2.3. Anket Katılımcılarının Demografik Durum Analizleri

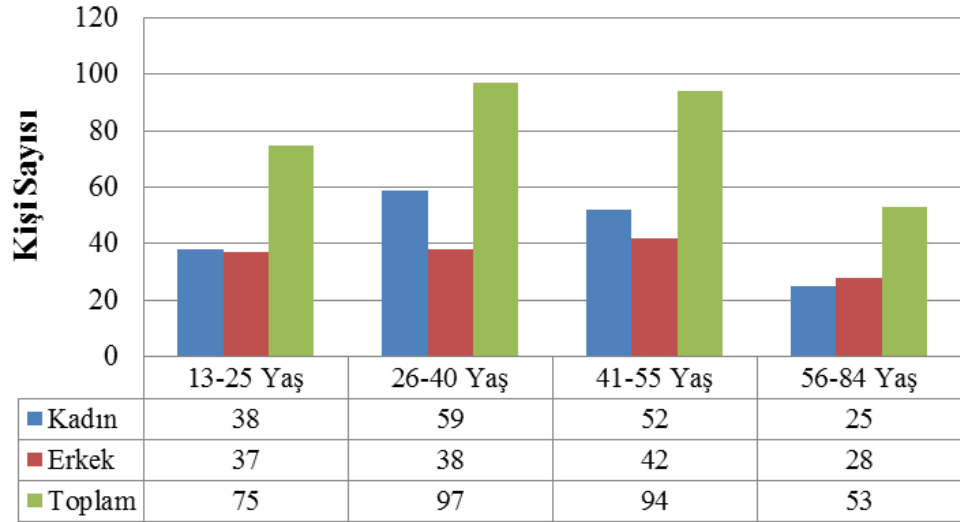
Anket çalışması kapsamında park kullanıcılarının belirlenmesinde basit tesadüfî örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırma alanı olarak seçilen parklarda nitelikli bulgulara ulaşabilmek için farklı yaş grupları ve kadın-erkek denek miktarları eşit veya eşite yakın olmak üzere, Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı 98, Çarşamba Çukurbostan Parkı 104, Hekimoğlu Ali Paşa Parkı 50, Karıye Şehir Parkı 35, Kadırğa Parkı 32 katılımcı ile anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Örneklem sayılarının dağılımında mahalle nüfusu, mahallenin park kapasitesi, mahalle yüzölçümü içerisindeki toplam park oranı verileri gözetilerek parkların araştırma sürecindeki zaman dilimlerindeki kullanıcı yoğunlukları oranlanarak hesaplanmıştır.

Anket katılımcılarının %54,5' i kadın, 45,5' i erkek olup; kadın katılımcıların %58 si evli, %36,8 i bekar. Erkek katılımcıların ise %61,4' ü evli, % 34,5 i bekar. Katılımcıların % 4,7 si diğer seçeneğini işaretlemiştir (Tablo3.14).

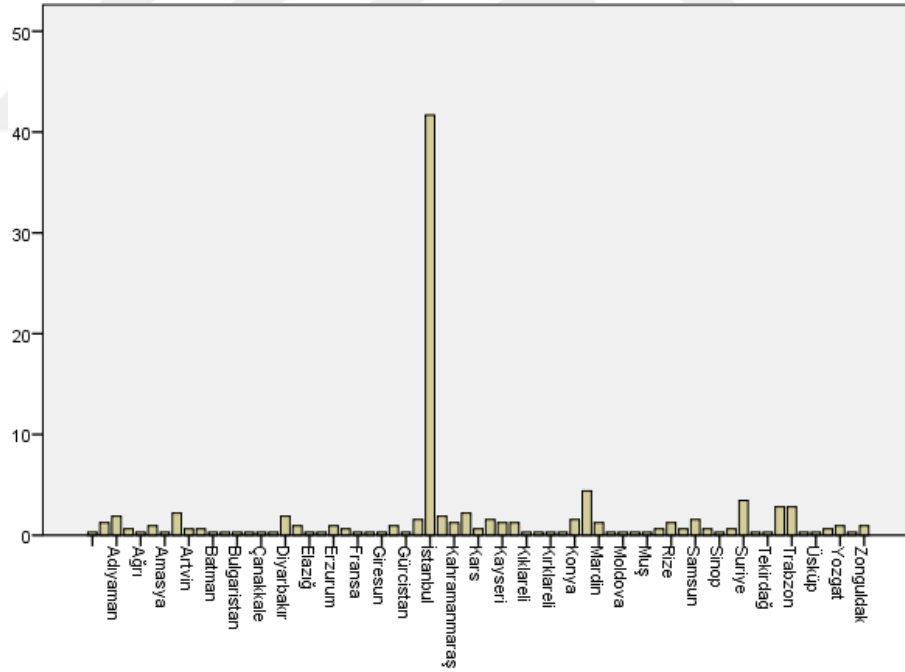
Tablo 3. 14 Katılımcıların Cinsiyet, Medeni Durum İlişkisi

		Medeni Durumu			Toplam	
		Evli	Bekar	Diğer		
Cinsiyet	Kadın	Sayı	101	64	9	174
		% Cinsiyet	58,0%	36,8%	5,2%	100,0%
		% Medeni Durumu	53,2%	56,1%	60,0%	54,5%
		% Toplam	31,7%	20,1%	2,8%	54,5%
	Erkek	Sayı	89	50	6	145
		% Cinsiyet	61,4%	34,5%	4,1%	100,0%
		% Medeni Durumu	46,8%	43,9%	40,0%	45,5%
		% Toplam	27,9%	15,7%	1,9%	45,5%
Toplam		Sayı	190	114	15	319
		% Cinsiyet	59,6%	35,7%	4,7%	100,0%
		% Toplam	59,6%	35,7%	4,7%	100,0%

Şekil 3. 43 Anket katılımcı yaş dağılımı (Kaynak: Tunca,2019)

Şekil 3.43’ te katılımcıların yaş aralığı 13 ile 84 aralığında değişmektedir. Katılımcıların genel dağılımına bakıldığında en fazla 17, 18, 25, 32, 50 yaşlarında kullanıcıların (bu yaş grupları 10’ un üzerinde katılımcı sayısına sahiptir) parklardan aktif olarak faydalandığı gözlemlenmiştir.

Şekil 3. 44 Anket katılımcılarının doğum yeri grafiği (Kaynak: Tunca,2019)

Şekil 3.44’ de anket katılımcılarının doğum yeri grafiği yer almaktadır. Katılımcıların %41,7 si İstanbul doğumlu olup diğer katılımcıların doğum yerlerinde

oldukça farklılık gözlemlenmektedir. Katılımcıların %10,3' ü yurtdışı doğumlu olup % 3,4 ile yurtdışı doğumlular içinde en fazla Suriye vatandaşı yer almaktadır.

Tablo 3. 15 Katılımcıların Fatih te ikamet durumlarına ve İstanbul' da kaç yıldır yaşadıklarına ilişkin değerlendirilme

			İstanbul' da kaç yıldır yaşıyorsunuz?				Toplam
			1-5 Yıl	6-20 Yıl	20+ fazla	Yerli Değil	
Fatih' te mi ikamet ediyorsunuz ?	Evet	Sayı	22	73	170	4	269
		% Toplam	6,9%	22,9%	53,3%	1,3%	84,3%
	Hayır	Sayı	9	15	26	0	50
		% Toplam	2,8%	4,7%	8,2%	0,0%	15,7%
Toplam		Sayı	31	88	196	4	319
		% Toplam	9,7%	27,6%	61,4%	1,3%	100,0%

Tablo 3.15 de anket katılımcılarının % 84,3' ü Fatih' te ikamet etmekte olup % 15,7' si ikameti Fatih dışında olan park ziyaretçisi belirtilmekte olup Fatih' te ikamet edenlerin % 6,9' u 1-5 yıldır, %22,9'u 6-20 yıldır, %53,3' ü 20 yıldan fazla süredir İstanbul' da yaşamakta birlikte ayrıca Fatih' te ikamet etmektedir. Fatih' te ikamet etmeyen kullanıcıların % 2,8' i 1-5 yıldır, %4,7'si 6-20 yıldır, %8,2' si 20 yıldan fazla süredir İstanbul' da yaşamaktadır. Bu değerlendirme parkları en çok Fatih'te ikamet eden kullanıcıların kullandığını göstermektedir.

Tablo 3. 16 Katılımcıların Eğitim durumuna ilişkin değerlendirme

Eğitim Durumu		
	Sıklık	Yüzde
Okuryazar Değil	7	2,2
İlköğretim	60	18,8
Ortaöğretim	126	39,5
Yükseköğretim	126	39,5
Toplam	319	100,0

Katılımcıların eğitim durumu açısından değerlendirildiğinde; %39,5'i yükseköğretim eğitimi, %39,5'i ortaöğretim, % 18,8'i İlköğretim eğitimi görmüş olup %2,2 si okuryazar değildir (Tablo 3.16).

Tablo 3. 17 Katılımcıların Mesleki Durumuna İlişkin Değerlendirme

Mesleğiniz			
		Sıklık	Yüzde
	Öğrenci	46	14,4
	Ev Hanımı	65	20,4
	İşçi	34	10,7
	Memur	34	10,7
	Serbest	49	15,4
	Emekli	45	14,1
	İşsiz	9	2,8
	Diğer	37	11,6
	Toplam	319	100,0

Katılımcıların mesleki açıdan değerlendirildiğinde % 14,4 öğrenci, %20,4 ev hanımı, %10,7 si işçi, % 10,7 memur, % 15,4'ü serbest meslek, % 14,1 i emekli, %2,8 i işsiz ve % 11,6 sı diğer olarak cevaplamıştır. Parklarda mesleki dağılım açısından değerlendirildiğinde en yoğun kullanım ev hanımı kullanıcılarına aittir (Tablo 3.17).

Tablo 3. 18 Katılımcıların Gelir Durumuna İlişkin Değerlendirilme

Gelir Durumu			
		Sıklık	Yüzde
	1.000 TL'den az	83	26,0
	1001-2500 TL	108	33,9
	2501-4000 TL	73	22,9
	4001 ve üstü	55	17,2
	Toplam	319	100,0

Gelir durumu açısından kullanıcıların % 26 sı 1000 TL den daha az gelire sahip olup, %33,9 u 1001-2500 TL arası, %22,9 u 2501-4000 TL arası ve %17,2 si 4001 ve üstü gelire sahiptir (Tablo 3.18).

3.4.2.4. Parkların Mekan Kalite Kriterlerine Ait Anket Analizi

- *Parklardaki Aktivite ve Kullanımlar İlişkin Analizler;*

Katılımcılara anketin ikinci bölümünde aktivite ve kullanımlara ilişkin görüşlerini yönelik sorular sorulmuş olup “Park içerisindeki aktivite alanlarını ve aktivite çeşitliliğini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna ilişkin katılımcıların cevapları parklara göre farklılık göstermektedir. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı ve Çarşamba Çukurbostan Parkı kullanıcıların çoğunluğu aktivite çeşitliliğinin yeterli olduğunu belirtirken aktivite alanı ve çeşitliliği açısından en yetersiz parkın Kadırga Parkı olduğu belirlenmiştir (Tablo 3.19).

Tablo 3. 19 Katılımcıların “park içerisindeki aktivite alanlarını ve aktivite çeşitliliğini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna ilişkin değerlendirme

	P.1	P.2	P.3	P.4	P.5
Kesinlikle Katılmıyorum	6	10	11	0	17
	1,9%	3,1%	3,4%	0,0%	5,3%
Katılmıyorum	5	9	4	10	10
	1,6%	2,8%	1,3%	3,1%	3,1%
Kararsızım	14	25	9	12	3
	4,4%	7,8%	2,8%	3,8%	,9%
Katılıyorum	39	41	17	10	2
	12,2%	12,9%	5,3%	3,1%	,6%
Kesinlikle Katılıyorum	34	19	9	3	0
	10,7%	6,0%	2,8%	,9%	0,0%
TOPLAM	98	104	50	35	32
	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%

Katılımcıların parkı ne sıklıkla ziyaret ettiklerine ilişkin sorulara verdikleri cevaplarda çoğunlukla kullanıcıların parkları hergün ziyaret ettikleri görülmektedir (Tablo 3.20).

Tablo 3. 20 Katılımcıların parkı ziyaret etme sıklığına ilişkin değerlendirme

	P.1	P.2	P.3	P.4	P.5
İlk_defa	3	1	2	2	0
	,9%	,3%	,6%	,6%	0,0%
Hergün	37	54	24	11	24

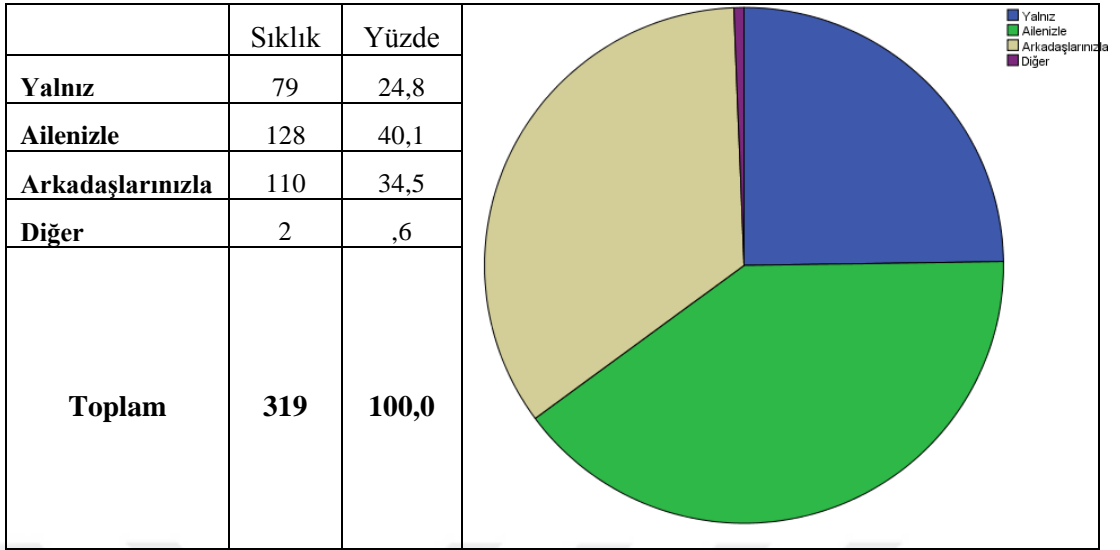
	11,6%	16,9%	7,5%	3,4%	7,5%
Haftada en az 1	33	40	11	11	7
	10,3%	12,5%	3,4%	3,4%	2,2%
Ayda en az 1	17	5	8	7	0
	5,3%	1,6%	2,5%	2,2%	0,0%
Yılda 1-2 Kez	8	4	5	4	1
	2,5%	1,3%	1,6%	1,3%	,3%
TOPLAM	98	104	50	35	32
	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%

Katılımcıların parklara kimlerle geldiği sorusuna ilişkin değerlendirmede; Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı ve Kariye Şehir Parkı, Kadırga Parkı kullanıcıları en çok parkı aileleri ile ziyaret ederken; Çarşamba Çukurbostan Parkı, Hekimoğlu Ali Paşa Parkı kullanıcıları en çok arkadaşları ile ziyaret etmektedir (Tablo 5.16). Yapılan anket çalışması neticesinde parklara genel olarak kullanıcıların %40,1 oranında aileleri ile geldiği görülmektedir (Tablo 3.21).

Tablo 3. 21 Katılımcıların parka kimler ile geldiğine ilişkin değerlendirme

	P.1	P.2	P.3	P.4	P.5
Yalnız	17	34	9	6	13
	5,3%	10,7%	2,8%	1,9%	4,1%
Ailenizle	49	33	14	18	14
	15,4%	10,3%	4,4%	5,6%	4,4%
Arkadaşlarınızla	31	36	27	11	5
	9,7%	11,3%	8,5%	3,4%	1,6%
Diğer	1	1	0	0	0
	,3%	,3%	0,0%	0,0%	0,0%
TOPLAM	98	104	50	35	32
	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%

Tablo 3. 22 Katılımcıların parklara kimler ile geldiğine ilişkin genel değerlendirme

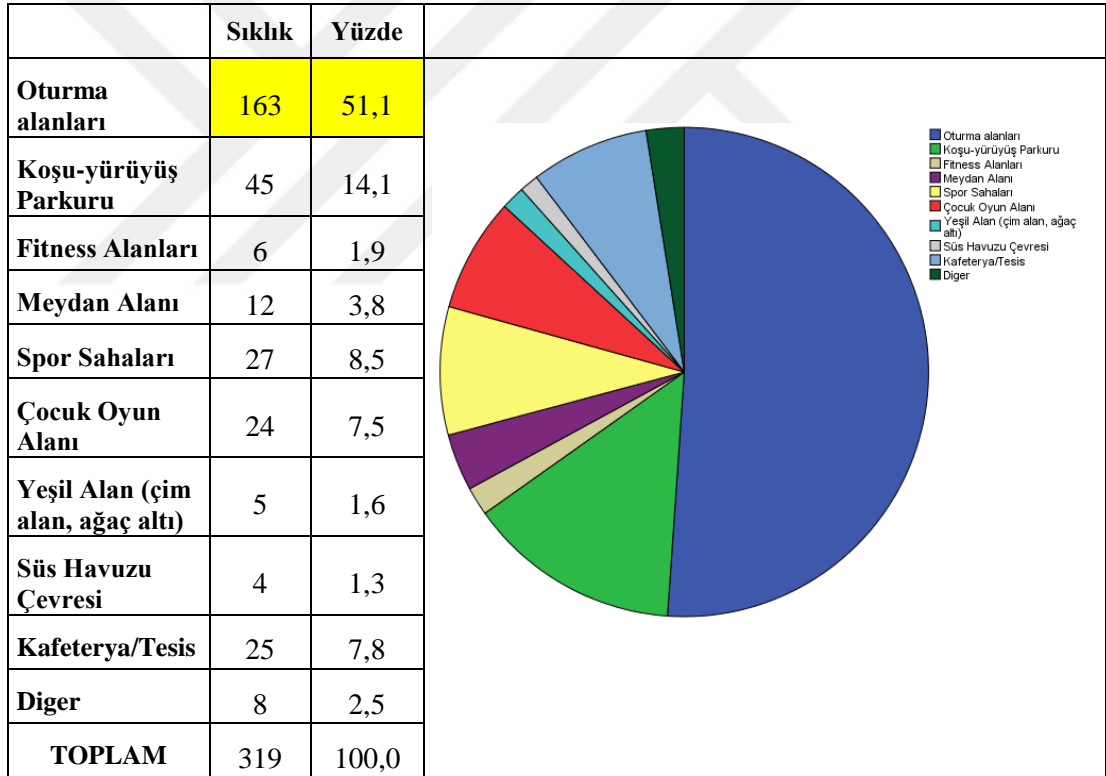
Katılımcılara parkta en çok vakit geçirdikleri aktivite alanı neresidir sorusuna genel olarak tüm parklardan oturma alanı cevabı verilmiş olup tüm katılımcıların %51,1 oranında oturma alanı cevabı verdiği tespit edilmiştir. Katılımcılardan 8 kişi diğer cevabını vermiş olup bunlardan Çarşamba Çukurbostan Parkı'ndan 1 kişi kurs binası, 1 kişide tüm aktivite alanlarında vakit geçirdiği cevabını vermiştir. Diğer cevabı veren 6 kişi açıklama belirtmemiştir (Tablo 3.23).

Tablo 3. 23 Katılımcıların parkta en çok vakit geçirdiği alana ilişkin değerlendirme

	P.1	P.2	P.3	P.4	P.5
Oturma alanları	36	69	25	13	20
	11,3%	21,6%	7,8%	4,1%	6,3%
Koşu-yürüyüş Parkuru	30	11	4	0	0
	9,4%	3,4%	1,3%	0,0%	0,0%
Fitness Alanları	2	2	1	1	0
	,6%	,6%	,3%	,3%	0,0%
Meydan Alanı	1	3	3	1	4
	,3%	,9%	,9%	,3%	1,3%
Spor Sahaları	10	2	3	8	4
	3,1%	,6%	,9%	2,5%	1,3%
Çocuk Oyun Alanı	11	7	1	5	0
	3,4%	2,2%	,3%	1,6%	0,0%

Yeşil Alan (çim alan, ağaç altı)	0	2	3	0	0
	0,0%	40,0%	60,0%	0,0%	0,0%
Süs Havuzu Çevresi	0	0	1	0	3
	0,0%	0,0%	,3%	0,0%	,9%
Kafeterya/Tesis	8	3	8	5	1
	2,5%	,9%	2,5%	1,6%	,3%
Diğer	0	5	1	2	0
	0,0%	1,6%	,3%	,6%	0,0%
TOPLAM	98	104	50	35	32
	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%

Tablo 3. 24 Katılımcıların parklarda en çok vakit geçirdiği alana ilişkin genel değerlendirme

Katılımcılara aktivite ve kullanımların yetersizliği konusunda fikir almak amacıyla “Parka içerisinde yetersiz bulduğunuz aktivite olanakları nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Fındıkzade Çukurbostan Parkı kullanıcılarının % 56 sı, Çarşamba Çukurbostan Parkı % 59’ u, Hekimoğlu Ali Paşa Parkı % 25’i, Kariye Şehir Parkı %

80 i, Kadirga Parkı % 93,8 i buldukları parkların içerisinde yetersiz aktivite olanakları olduğu belirtmişlerdir (Tablo 3.25).

Tablo 3. 25 Katılımcıların “Parka içerisinde yetersiz bulduğunuz aktivite olanakları nelerdir?” cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5
Bulunmuyor	Sayı	36	43	22	6	2
	% Park İçin oran	36,7%	41,3%	44,0%	17,1%	6,3%
	% Toplam Yüzde	11,3%	13,5%	6,9%	1,9%	,6%
Bulunuyor	Sayı	56	59	25	28	30
	% Park İçin oran	57,1%	56,7%	50,0%	80,0%	93,8%
	% Toplam Yüzde	17,6%	18,5%	7,8%	8,8%	9,4%
Diğer	Sayı	6	2	3	1	0
	% Park İçin oran	6,1%	1,9%	6,0%	2,9%	0,0%
	% Toplam Yüzde	1,9%	,6%	,9%	,3%	0,0%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%

• **Parklardaki Erişim ve Bağlantılara İlişkin Analizler;**

Kullanıcıların parka erişimlerine yönelik soruların sorulduğu anketin üçüncü bölümünde “Parka yaya olarak ulaşım kolay mıdır?” sorusu sorulmuş ve çoğunlukla parkların tamamında “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı verilmiştir. Çarşamba Çukurbostan Parkı’nda katılımcıların % 26,9 u “Kesinlikle Katılmıyorum” oranı ikinci çoğunluk sırasında yer almakta olup kullanıcılarının parka yürüme mesafesinden fazla yol geldiklerini ve yaya olarak ulaşımında zorlandıklarını göstermektedir (Tablo 3.26).

Tablo 3. 26 Katılımcıların “Parka yaya olarak ulaşım kolay mıdır?”

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	6	28	2	2	3	41
	% Park İçin oran	6,1%	26,9%	4,0%	5,7%	9,4%	12,9%
	% Toplam Yüzde	1,9%	8,8%	,6%	,6%	,9%	12,9%
Katılmıyorum	Sayı	2	5	0	9	0	16
	% Park İçin oran	2,0%	4,8%	0,0%	25,7%	0,0%	5,0%
	% Toplam Yüzde	,6%	1,6%	0,0%	2,8%	0,0%	5,0%
Karasızım	Sayı	3	12	1	3	2	21
	% Park İçin oran	3,1%	11,5%	2,0%	8,6%	6,3%	6,6%
	% Toplam Yüzde	,9%	3,8%	,3%	,9%	,6%	6,6%
Katılıyorum	Sayı	18	21	17	5	20	81
	% Park İçin oran	18,4%	20,2%	34,0%	14,3%	62,5%	25,4%
	% Toplam Yüzde	5,6%	6,6%	5,3%	1,6%	6,3%	25,4%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	69	38	30	16	7	160
	% Park İçin oran	70,4%	36,5%	60,0%	45,7%	21,9%	50,2%
	% Toplam Yüzde	21,6%	11,9%	9,4%	5,0%	2,2%	50,2%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Erişime ilişkin katılımcılara buldukları parklarda “Parkın girişi ya da girişleri yeterli midir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan gelen cevaplar

değerlendirildiğinde seçilen parkların tamamında girişlerin yeterli olduğuna dair kullanıcılar çoğunlukla kesinlikle “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” cevabını vermişlerdir. Katılımcıların toplam % 40,8 oranında “Kesinlikle Katılıyorum” düşüncesinde oldukları görülmektedir (Tablo 3.27).

Tablo 3. 27 Katılımcıların “Parkın girişi ya da girişleri yeterli midir?”

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	6	13	1	1	1	22
	% Park İçin oran	6,1%	12,5%	2,0%	2,9%	3,1%	6,9%
	% Toplam Yüzde	1,9%	4,1%	,3%	,3%	,3%	6,9%
Katılmıyorum	Sayı	8	18	1	0	4	31
	% Park İçin oran	8,2%	17,3%	2,0%	0,0%	12,5%	9,7%
	% Toplam Yüzde	2,5%	5,6%	,3%	0,0%	1,3%	9,7%
Kararsızım	Sayı	13	21	0	2	1	37
	% Park İçin oran	13,3%	20,2%	0,0%	5,7%	3,1%	11,6%
	% Toplam Yüzde	4,1%	6,6%	0,0%	,6%	,3%	11,6%
Katılıyorum	Sayı	21	23	24	11	20	99
	% Park İçin oran	21,4%	22,1%	48,0%	31,4%	62,5%	31,0%
	% Toplam Yüzde	6,6%	7,2%	7,5%	3,4%	6,3%	31,0%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	50	29	24	21	6	130
	% Park İçin oran	51,0%	27,9%	48,0%	60,0%	18,8%	40,8%
	% Toplam Yüzde	15,7%	9,1%	7,5%	6,6%	1,9%	40,8%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Katılımcılara “Park içerisindeki aktivite alanlarına kolay erişebiliyor musunuz?” sorusu sorulmuş ve kullanıcılardan en fazla; Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı %63,3 oranında, Hekimoğlu Ali Paşa Parkı %46 oranında “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını işaretlemiştir. Diğer parklarda da Çarşamba Çukurbostan Parkı’nda %31,7 ,

Kariye Şehir Parkı’ nda % 40, Kadirga Parkı’ nda %56,6 oranlarında “Katılıyorum” cevabını işaretlemişlerdir (Tablo 3.28).

Tablo 3. 28 Katılımcıların “Park içerisindeki aktivite alanlarına kolay erişebiliyormusunuz?” cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	2	12	2	0	0	16
	% Park İçin oran	2,0%	11,5%	4,0%	0,0%	0,0%	5,0%
	% Toplam Yüzde	,6%	3,8%	,6%	0,0%	0,0%	5,0%
Katılmıyorum	Sayı	3	8	3	3	8	25
	% Park İçin oran	3,1%	7,7%	6,0%	8,6%	25,0%	7,8%
	% Toplam Yüzde	,9%	2,5%	,9%	,9%	2,5%	7,8%
Kararsızım	Sayı	6	22	2	8	3	41
	% Park İçin oran	6,1%	21,2%	4,0%	22,9%	9,4%	12,9%
	% Toplam Yüzde	1,9%	6,9%	,6%	2,5%	,9%	12,9%
Katılıyorum	Sayı	25	33	20	14	18	110
	% Park İçin oran	25,5%	31,7%	40,0%	40,0%	56,3%	34,5%
	% Toplam Yüzde	7,8%	10,3%	6,3%	4,4%	5,6%	34,5%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	62	29	23	10	3	127
	% Park İçin oran	63,3%	27,9%	46,0%	28,6%	9,4%	39,8%
	% Toplam Yüzde	19,4%	9,1%	7,2%	3,1%	,9%	39,8%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Katılımcılara erişim ve bağlantılar bölümü altında sorulan bir diğer soruda yönlendirici ve bilgilendirici amaçlarla yönelik “Parkta yeterli miktarda bilgi ve yön

levhası var mıdır?” sorusu olmuştur. Katılımcıların en çok tercih ettiği cevaplar; Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı % 35,7 oranında “Kesinlikle Katılıyorum”, Çarşamba Çukurbostan Parkı %26,9 “Katılıyorum” cevapları ile olumlu cevap verirken diğer parklardaki kullanıcılar sırasıyla %30, % 42,9 ve % 56,3 oranlarında “Kesinlikle Katılmıyorum” cevaplarını vermiştir. Genel olarak kullanıcıların verdikleri cevaplara bakıldığında % 25,1 ile “Kesinlikle Katılmıyorum” cevabı görülmekte bu durum parklarda bilgi ve yön levhası konusunda eksiklikler olduğunu ifade etmektedir (Tablo 3.29).

Tablo 3. 29 Katılımcıların “Parkta yeterli miktarda bilgi ve yön levhası var mıdır?” cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	11	21	15	15	18	80
	% Park İçin oran	11,2%	20,2%	30,0%	42,9%	56,3%	25,1%
	% Toplam Yüzde	3,4%	6,6%	4,7%	4,7%	5,6%	25,1%
Katılmıyorum	Sayı	15	12	10	8	7	52
	% Park İçin oran	15,3%	11,5%	20,0%	22,9%	21,9%	16,3%
	% Toplam Yüzde	4,7%	3,8%	3,1%	2,5%	2,2%	16,3%
Karasızım	Sayı	22	24	4	9	2	61
	% Park İçin oran	22,4%	23,1%	8,0%	25,7%	6,3%	19,1%
	% Toplam Yüzde	6,9%	7,5%	1,3%	2,8%	,6%	19,1%
Katılıyorum	Sayı	15	28	12	3	3	61
	% Park İçin oran	15,3%	26,9%	24,0%	8,6%	9,4%	19,1%
	% Toplam Yüzde	4,7%	8,8%	3,8%	,9%	,9%	19,1%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	35	19	9	0	2	65
	% Park İçin oran	35,7%	18,3%	18,0%	0,0%	6,3%	20,4%
	% Toplam	11,0%	6,0%	2,8%	0,0%	,6%	20,4%

	Yüzde						
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Katılımcılara bu anket bölümünün son sorusu olarak “Park engelli bireyler için erişebilir buluyor musunuz?” sorusu sorularak farkındalıkları ve konuya ilişkin bakış açıları değerlendirilmiştir. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı kullanıcıları en fazla % 27,6 oranında “Kesinlikle Katılıyorum” ve akabinde %23,5 oranında “Kararsızım” cevabı ile yakın cevaplar vermişlerdir. Çarşamba Çukurbostan Parkı %25, Kariye Şehir Parkı %40 oranlarında “Kararsızım” cevabı verirken; Hekimoğlu Ali Paşa Parkı %38 oranında, Kadırga Parkı %37,5 oranlarında “Katılıyorum” cevaplarıyla kullandıkları parkların engelliler için erişilebilir olduğunu belirtmişlerdir. Çarşamba Çukurbostan Parkı ve Kadırga Parkı kullanıcıları ikinci en yüksek oranda cevabı “Kesinlikle Katılıyorum” yönündedir (Tablo 3.30).

Tablo 3. 30 Katılımcıların “Park engelli bireyler için erişebilir buluyor musunuz?” cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	14	24	6	1	11	56
	% Park İçin oran	14,3%	23,1%	12,0%	2,9%	34,4%	17,6%
	% Toplam Yüzde	4,4%	7,5%	1,9%	,3%	3,4%	17,6%
Katılmıyorum	Sayı	16	17	3	4	2	42
	% Park İçin oran	16,3%	16,3%	6,0%	11,4%	6,3%	13,2%
	% Toplam Yüzde	5,0%	5,3%	,9%	1,3%	,6%	13,2%
Kararsızım	Sayı	23	26	10	14	5	78
	% Park İçin	23,5%	25,0%	20,0%	40,0%	15,6%	24,5%

	oran						
	% Toplam Yüzde	7,2%	8,2%	3,1%	4,4%	1,6%	24,5%
Katılıyorum	Sayı	18	16	19	8	12	73
	% Park İçin oran	18,4%	15,4%	38,0%	22,9%	37,5%	22,9%
	% Toplam Yüzde	5,6%	5,0%	6,0%	2,5%	3,8%	22,9%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	27	21	12	8	2	70
	% Park İçin oran	27,6%	20,2%	24,0%	22,9%	6,3%	21,9%
	% Toplam Yüzde	8,5%	6,6%	3,8%	2,5%	,6%	21,9%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

• **Parklardaki Konfor ve İmaja İlişkin Analizler;**

Anket formunun bu kısmında parklardaki estetik ve ergonomik altyapının sürdürülebilirliği ve bu kapsamda yürütülen temizlik, bakım ve güvenlik hizmetlerine yönelik kullanıcı görüşleri alınmıştır. Katılımcılara bu kapsamda ilk olarak parka genel bakış açısıyla eleştirel yaklaşım imkanı sunan “Parkın aktivite alanları sizce konforlu mudur?” sorusu sorulmuştur. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı kullanıcıları % 41,8 oran ile “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı verirken, Çarşamba Çukurbostan Parkı % 31,7 “Katılıyorum” cevabı vermiştir. Hekimoğlu Ali Paşa Parkı kullanıcıları %28 oranlarında eşit olarak “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” cevabı verirken, Kariye Şehir Parkı kullanıcıları %34,3 oranında eşit şekilde “Katılmıyorum” ve “Kararsızım” cevapları vermişlerdir. Kadırga Parkı kullanıcıları ise %62,5 oranı ile “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde

işaretlemişlerdir. Genel itibariyle katılımcıların büyük çoğunluğu %26,6 ile “Katılıyorum” cevabı ile aktivite alanlarını konforlu bulmaktadır (Tablo 3.31).

Tablo 3. 31 Katılımcıların “Parkın aktivite alanları sizce konforlu mudur?” cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	13	14	6	20	57
	% Park İçin oran	4,1%	12,5%	28,0%	17,1%	62,5%	17,9%
	% Toplam Yüzde	1,3%	4,1%	4,4%	1,9%	6,3%	17,9%
Katılmıyorum	Sayı	6	9	10	12	5	42
	% Park İçin oran	6,1%	8,7%	20,0%	34,3%	15,6%	13,2%
	% Toplam Yüzde	1,9%	2,8%	3,1%	3,8%	1,6%	13,2%
Kararsızım	Sayı	16	25	9	12	3	65
	% Park İçin oran	16,3%	24,0%	18,0%	34,3%	9,4%	20,4%
	% Toplam Yüzde	5,0%	7,8%	2,8%	3,8%	,9%	20,4%
Katılıyorum	Sayı	31	33	14	4	3	85
	% Park İçin oran	31,6%	31,7%	28,0%	11,4%	9,4%	26,6%
	% Toplam Yüzde	9,7%	10,3%	4,4%	1,3%	,9%	26,6%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	41	24	3	1	1	70
	% Park İçin oran	41,8%	23,1%	6,0%	2,9%	3,1%	21,9%
	% Toplam Yüzde	12,9%	7,5%	,9%	,3%	,3%	21,9%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319

	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Katılımcılara “Park genel itibari ile temiz ve bakımlı mıdır?” sorusu sorulmuş ve Hekimoğlu Ali Paşa Parkı ve Kariye Şehir Parkı dışındaki parklardan “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” cevapları alınmıştır. Hekimoğlu Ali Paşa Parkı kullanıcılarının %26 oranlarında eşit sayıda “Katılmıyorum” ve “Katılıyorum” cevapları çelişki yaratırken Kariye Şehir Parkı kullanıcılarından % 40 oranında “Kararsızım” cevabı gelmiştir. Genel itibariyle parkların temizliği ve bakımı hususunda katılımcıların çoğunluğu % 35,4 oranında “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermişlerdir (Tablo 3.32).

Tablo 3. 32 Katılımcıların “Park genel itibari ile temiz ve bakımlı mıdır?” cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	5	10	12	2	8	37
	% Park İçin oran	5,1%	9,6%	24,0%	5,7%	25,0%	11,6%
	% Toplam Yüzde	1,6%	3,1%	3,8%	,6%	2,5%	11,6%
Katılmıyorum	Sayı	3	12	13	3	3	34
	% Park İçin oran	3,1%	11,5%	26,0%	8,6%	9,4%	10,7%
	% Toplam Yüzde	,9%	3,8%	4,1%	,9%	,9%	10,7%
Kararsızım	Sayı	4	14	5	14	4	41
	% Park İçin oran	4,1%	13,5%	10,0%	40,0%	12,5%	12,9%
	% Toplam Yüzde	1,3%	4,4%	1,6%	4,4%	1,3%	12,9%

Katılıyorum	Sayı	24	36	13	9	12	94
	% Park İçin oran	24,5%	34,6%	26,0%	25,7%	37,5%	29,5%
	% Toplam Yüzde	7,5%	11,3%	4,1%	2,8%	3,8%	29,5%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	62	32	7	7	5	113
	% Park İçin oran	63,3%	30,8%	14,0%	20,0%	15,6%	35,4%
	% Toplam Yüzde	19,4%	10,0%	2,2%	2,2%	1,6%	35,4%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Konfor ve imajın kavranmasına yönelik sorulan sorular altında katılımcılara Parkta kendiniz güvende hissediyor musunuz? Sorusu sorulmuş ve dikkat çeken ölçekte; Hekimoğlu Ali Paşa Parkı'nda %32, Karıye Şehir Parkı'nda %51,4, Kadırga Parkı'nda %75 oranlarında “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı alınmıştır. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı'nda % 37,8 oranında “Kesinlikle Katılıyorum”, Çarşamba Çukurbostan Parkı'nda ise % 25 oranında “Kararsızım” cevabı ortaya çıkmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların % 25,7 si parkları güvensiz bulmaktadır (Tablo 3.33).

Tablo 3. 33 Katılımcıların “Parkta kendinizi güvende hissediyor musunuz?” cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	11	13	16	18	24	82
	% Park İçin oran	11,2%	12,5%	32,0%	51,4%	75,0%	25,7%

	% Toplam Yüzde	3,4%	4,1%	5,0%	5,6%	7,5%	25,7%
Katılmıyorum	Sayı	9	22	10	6	2	49
	% Park İçin oran	9,2%	21,2%	20,0%	17,1%	6,3%	15,4%
	% Toplam Yüzde	2,8%	6,9%	3,1%	1,9%	,6%	15,4%
Karasızım	Sayı	16	26	5	6	4	57
	% Park İçin oran	16,3%	25,0%	10,0%	17,1%	12,5%	17,9%
	% Toplam Yüzde	5,0%	8,2%	1,6%	1,9%	1,3%	17,9%
Katılıyorum	Sayı	25	21	13	3	1	63
	% Park İçin oran	25,5%	20,2%	26,0%	8,6%	3,1%	19,7%
	% Toplam Yüzde	7,8%	6,6%	4,1%	,9%	,3%	19,7%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	37	22	6	2	1	68
	% Park İçin oran	37,8%	21,2%	12,0%	5,7%	3,1%	21,3%
	% Toplam Yüzde	11,6%	6,9%	1,9%	,6%	,3%	21,3%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Katılımcılara buldukları parkın manzarasından hoşnut musunuz? Sorusuna genel olarak kullanıcıların % 39,8 “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiş olup Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı’nda kullanıcılar % 58,2 i en fazla “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiş olup sırasıyla Çarşamba Çukurbostan Parkı (% 36,5),

Hekimoğlu Ali Paşa Parkı (%46,0), Kariye Şehir Parkı (%34,3) en fazla oranda “Katılıyorum” cevabı vermişlerdir. Kadırga Parkı kullanıcıları ise %40,6 ile “Kesinlikle Katılmıyorum” cevabı ile değerlendirmiştir (Tablo 3.34).

Tablo 3. 34 Katılımcıların "Parkın manzarasından hoşnut musunuz?" cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	2	4	2	1	13	22
	% Park İçin oran	2,0%	3,8%	4,0%	2,9%	40,6%	6,9%
	% Toplam Yüzde	,6%	1,3%	,6%	,3%	4,1%	6,9%
Katılmıyorum	Sayı	4	7	3	3	4	21
	% Park İçin oran	4,1%	6,7%	6,0%	8,6%	12,5%	6,6%
	% Toplam Yüzde	1,3%	2,2%	,9%	,9%	1,3%	6,6%
Karasızım	Sayı	10	18	3	8	3	42
	% Park İçin oran	10,2%	17,3%	6,0%	22,9%	9,4%	13,2%
	% Toplam Yüzde	3,1%	5,6%	,9%	2,5%	,9%	13,2%
Katılıyorum	Sayı	25	38	23	12	9	107
	% Park İçin oran	25,5%	36,5%	46,0 %	34,3%	28,1%	33,5%
	% Toplam Yüzde	7,8%	11,9%	7,2%	3,8%	2,8%	33,5%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	57	37	19	11	3	127
	% Park İçin oran	58,2%	35,6%	38,0%	31,4%	9,4%	39,8%
	% Toplam Yüzde	17,9%	11,6%	6,0%	3,4%	,9%	39,8%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Anket katılımcılarına konfor ve imaj değerlendirilmek üzere sorulan "Parkın dışardan görünümü sizce çekici midir?" sorusuna katılımcıların %43,3 'ü "Katılıyorum" cevabını vermiş olup Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı (%68,4), Çarşamba Çukurbostan Parkı (% 38,5), Karıye Şehir Parkı (%34,4) kullanıcıları en fazla "Kesinlikle Katılıyorum" cevabı vermiş olup, Hekimoğlu Ali Paşa Parkı (% 42,8) ve Kadirga Parkı (%43,8) kullanıcıları ise "Katılıyorum" cevabını vermişlerdir (Tablo 3.35).

Tablo 3. 35 Katılımcıların "Parkın dışardan görünümü sizce çekici midir?" cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	2	5	4	2	5	18
	% Park İçin oran	2,0%	4,8%	8,0%	5,7%	15,6%	5,6%
	% Toplam Yüzde	,6%	1,6%	1,3%	,6%	1,6%	5,6%
Katılmıyorum	Sayı	4	9	2	2	2	19
	% Park İçin oran	4,1%	8,7%	4,0%	5,7%	6,3%	6,0%
	% Toplam Yüzde	1,3%	2,8%	,6%	,6%	,6%	6,0%
Kararsızım	Sayı	4	20	7	8	8	47
	% Park İçin oran	4,1%	19,2%	14,0%	22,9%	25,0%	14,7%
	% Toplam Yüzde	1,3%	6,3%	2,2%	2,5%	2,5%	14,7%
Katılıyorum	Sayı	21	30	21	11	14	97
	% Park İçin oran	21,4%	28,8%	42,0%	31,4%	43,8%	30,4%
	% Toplam Yüzde	6,6%	9,4%	6,6%	3,4%	4,4%	30,4%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	67	40	16	12	3	138
	% Park İçin oran	68,4%	38,5%	32,0%	34,3%	9,4%	43,3%
	% Toplam Yüzde	21,0%	12,5%	5,0%	3,8%	,9%	43,3%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	oran						
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Katılımcılarına konfor ve imaj değerlendirilmek üzere sorulan " Park içerisindeki kentsel donatı elemanlarını (bank, piknik masası, çöp kutsu, diğer) estetik ve ergonomik(rahat) bulunuyor musunuz?" sorusuna katılımcıların %26,0 'ı "Katılıyorum" cevabını vermiş olup Hekimoğlu Ali Paşa Parkı ve Kadırga Parkı kullanıcıları sırasıyla park katılımcılarının %30,0 ve % 50,0 çoğunlukla "Kesinlikle Katılmıyorum" cevabını vermişlerdir. Karıye Şehir Parkı katılımcıları %42,9 "Kararsızım", Çarşamba Çukurbostan Parkı katılımcıları % 27,9 ile en fazla "Katılıyorum" cevabı vermiştir. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı %38,8 ile katılımcıların çoğunluğu "Kesinlikle Katılıyorum" cevabı vermiştir (Tablo 3.36).

Tablo 3. 36 Katılımcıların "Park içerisindeki kentsel donatı elemanlarını estetik ve ergonomik bulunuyor musunuz?" cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	6	11	15	5	16	53
	% Park İçin oran	6,1%	10,6%	30,0%	14,3%	50,0%	16,6%
	% Toplam Yüzde	1,9%	3,4%	4,7%	1,6%	5,0%	16,6%
Katılmıyorum	Sayı	7	13	9	6	6	41
	% Park İçin oran	7,1%	12,5%	18,0%	17,1%	18,8%	12,9%
	% Toplam Yüzde	2,2%	4,1%	2,8%	1,9%	1,9%	12,9%
Kararsızım	Sayı	12	25	8	15	5	65
	% Park İçin oran	12,2%	24,0%	16,0%	42,9%	15,6%	20,4%
	% Toplam Yüzde	3,8%	7,8%	2,5%	4,7%	1,6%	20,4%
Katılıyorum	Sayı	34	29	12	4	4	83
	% Park İçin oran	34,7%	27,9%	24,0%	11,4%	12,5%	26,0%
	% Toplam Yüzde	10,7%	9,1%	3,8%	1,3%	1,3%	26,0%
Kesinlikle	Sayı	39	26	6	5	1	77

Katılıyorum	% Park İçin oran	39,8%	25,0%	12,0%	14,3%	3,1%	24,1%
	% Toplam Yüzde	12,2%	8,2%	1,9%	1,6%	,3%	24,1%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Konfor ve imajın kavranmasına yönelik sorulan sorular altında katılımcılara son olarak çoktan seçmeli olarak “Park içerisinde sizi rahatsız eden unsurlar...” sorusu sorulmuştur. Genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların parklarda en fazla %49,29 ile genç yaş gruplarının rahatsızlık vermesinden rahatsızlık duyduğu ikinci olarak %32,0 ile sahipsiz (kedi, köpek, gibi) hayvanlardan rahatsızlık duyduğu belirlenmiş olup Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı % 14,1’, Çarşamba Çukurbostan Parkı katılımcıları %11,0’ i Kadirga Parkı kullanıcılarının ise % 8,5 i en fazla Genç yaş gruplarından rahatsızlık duymaktadır. Hekimoğlu Ali Paşa Parkı katılımcılarının en fazla % 10,3 oranla Alkol kullanımından rahatsızlık duymaktadır. Kariye Şehir Parkı katılımcılarının ise %6,6 sı asayiş problemlerinin sıklığından rahatsızlık duymaktadır (Tablo 3.37) (Tablo 3.38).

Tablo 3. 37 Katılımcıların "Park içerisinde sizi rahatsız eden unsurlar: (a-b-c-d) cevaplarına ilişkin değerlendirme

		Seyyar Satıcılar		Asayiş problemlerinin sıklığı		Alkol kullanımı		Genç yaş gruplarının rahatsızlık vermesi	
		Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet
P1	Sayı	98	0	87	11	93	5	53	45
	% Park İçin oran	34,8%	0,0%	35,1%	15,7%	40,4%	5,6%	32,7%	28,7%
	% Toplam Yüzde	30,7%	0,0%	27,4%	3,5%	29,2%	1,6%	16,6%	14,1%
P2	Sayı	92	12	98	6	86	18	69	35
	% Park İçin oran	32,6%	32,4%	39,5%	8,6%	37,4%	20,2%	42,6%	22,3%

	% Toplam Yüzde	28,8%	3,8%	30,8%	1,9%	27,0%	5,6%	21,6%	11,0%
P3	Sayı	44	6	37	12	17	33	21	29
	% Park İçin oran	15,6%	16,2%	14,9%	17,1%	7,4%	37,1%	13,0%	18,5%
	% Toplam Yüzde	13,8%	1,9%	11,6%	3,8%	5,3%	10,3%	6,6%	9,1%
P4	Sayı	31	4	14	21	28	7	14	21
	% Park İçin oran	11,0%	10,8%	5,6%	30,0%	12,2%	7,9%	8,6%	13,4%
	% Toplam Yüzde	9,7%	1,3%	4,4%	6,6%	8,8%	2,2%	4,4%	6,6%
P5	Sayı	17	15	12	20	6	26	5	27
	% Park İçin oran	6,0%	40,5%	4,8%	28,6%	2,6%	29,2%	3,1%	17,2%
	% Toplam Yüzde	5,3%	4,7%	3,8%	6,3%	1,9%	8,2%	1,6%	8,5%
TOPLAM	Sayı	282	37	248	70	230	89	162	157
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	88,4%	11,6%	78,0%	22,0%	72,1%	27,9%	50,8%	49,2%

Tablo 3. 38 Katılımcıların "Park içerisinde sizi rahatsız eden unsurlar: (e-f-g-h) cevaplarına ilişkin değerlendirme

		Çiftlerin uygunsuz davranışları		Evsizlerin ve diğer kişilerin parkta barınması		Sahipsiz hayvanlar (kedi, köpek, gibi)		Park içerisinde motosiklet, bisiklet trafiği olması	
		Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet
P1	Sayı	87	11	93	5	62	36	82	16
	% Park İçin oran	37,8%	12,4%	36,0%	8,2%	28,6%	35,3%	32,4%	24,2%
	% Toplam Yüzde	27,3%	3,4%	29,2%	1,6%	19,4%	11,3%	25,7%	5,0%
P2	Sayı	76	28	95	9	76	28	84	20

	% Park İçin oran	33,0%	31,5%	36,8%	14,8%	35,0%	27,5%	33,2%	30,3%
	% Toplam Yüzde	23,8%	8,8%	29,8%	2,8%	23,8%	8,8%	26,3%	6,3%
P3	Sayı	28	22	31	19	38	12	46	4
	% Park İçin oran	12,2%	24,7%	12,0%	31,1%	17,5%	11,8%	18,2%	6,1%
	% Toplam Yüzde	8,8%	6,9%	9,7%	6,0%	11,9%	3,8%	14,4%	1,3%
P4	Sayı	28	7	32	3	26	9	27	8
	% Park İçin oran	12,2%	7,9%	12,4%	4,9%	12,0%	8,8%	10,7%	12,1%
	% Toplam Yüzde	8,8%	2,2%	10,0%	0,9%	8,2%	2,8%	8,5%	2,5%
P5	Sayı	11	21	7	25	15	17	14	18
	% Park İçin oran	4,8%	23,6%	2,7%	41,0%	6,9%	16,7%	5,5%	27,3%
	% Toplam Yüzde	3,4%	6,6%	2,2%	7,8%	4,7%	5,3%	4,4%	5,6%
TOPLAM	Sayı	230	89	258	61	217	102	253	66
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	72,1%	27,9%	80,9%	19,1%	68,0%	32,0%	79,3%	20,7%

Katılımcıların parklardaki rahatsızlık duydukları unsurlara ilişkin çoktan seçmeli ifadeler dışında katılımcılara sunulan diğer şikâinde; Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı 2 kişi “yabancı uyruklulardan” 1 kişi ise “yere çöp atan kullanıcılardan” rahatsızlık duyduğunu belirtmiştir. Hekimoğlu Ali Paşa Parkı ndan ise 1 katılımcı “parkın karanlık olması” ndan rahatsızlık duyduğunu belirterek %1,2 katılımcı diğer cevabını vermiştir.

- **Parklardaki Sosyalliğe İlişkin Analizler;**

Parklarda mekan kalitesi değerlendirilmesine ilişkin kalite kriterlerinde son olarak “Sosyallik” konusu incelenmek üzere kullanıcılara belli başlı sorular sorulmuştur.

Katılımcıların parkı kullanımı sırasında "Park içerisinde toplanma-buluşma gibi etkinlik yapıyor musunuz?" sorusu sorulmuş ve genel itibari ile katılımcıların %25,7 si "Kesinlikle Katılıyorum" %25,4 lük yakın bir oranda "Katılıyorum" cevabı ile kullanıcıların parklarda toplanma-buluşma aktivitesinde buldukları öngörülmüştür. Özellikle Kadırga Parkı'nda katılımcıların %50,0 si "Kesinlikle Katılmıyorum" cevabı parktan belirtilen etkinlik amaçla faydalanamadıklarını belirtmişlerdir. Çarşamba Çukurbostan Parkı, Hekimoğlu Ali Paşa Parkı ve Karıye Şehir Parklarında katılımcılar yakın oranlarda "Kesinlikle Katılmıyorum" ve "Katılıyorum" cevaplarını verdiklerinde net bir öngörü ifadesine yer verilememektedir. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı katılımcıları sırasıyla en fazla cevap verilen %38,8 i "Kesinlikle Katılıyorum" ve %28,6 lık "Katılıyorum" cevapları ile toplanma-buluşma etkinliklerinde kullanıcılar tarafından tercih edildiği öngörülmektedir (Tablo 3.39).

Tablo 3.39 Katılımcıların "Park içerisinde toplanma-buluşma gibi etkinlik yapıyor musunuz?" cevaplarına İlişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	8	29	13	10	16	76
	% Park İçin oran	8,2%	27,9%	26,0%	28,6%	50,0%	23,8%
	% Toplam Yüzde	2,5%	9,1%	4,1%	3,1%	5,0%	23,8%
Katılmıyorum	Sayı	11	9	6	2	6	34
	% Park İçin oran	11,2%	8,7%	12,0%	5,7%	18,8%	10,7%
	% Toplam Yüzde	3,4%	2,8%	1,9%	,6%	1,9%	10,7%
Kararsızım	Sayı	13	19	7	5	2	46
	% Park İçin oran	13,3%	18,3%	14,0%	14,3%	6,3%	14,4%
	% Toplam Yüzde	4,1%	6,0%	2,2%	1,6%	,6%	14,4%
Katılıyorum	Sayı	28	25	13	7	8	81
	% Park İçin oran	28,6%	24,0%	26,0%	20,0%	25,0%	25,4%
	% Toplam Yüzde	8,8%	7,8%	4,1%	2,2%	2,5%	25,4%
Kesinlikle	Sayı	38	22	11	11	0	82

Katılıyorum	% Park İçin oran	38,8%	21,2%	22,0%	31,4%	0,0%	25,7%
	% Toplam Yüzde	11,9%	6,9%	3,4%	3,4%	0,0%	25,7%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Katılımcılara sosyallik başlığı altında “Parka geldiğinizde tanıdığınız kimselerle karşılaşıyor musunuz?” sorusuna katılımcılar genel olarak en fazla %32,6 lık oranla “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermiştir. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı % 45,9 u ve Kariye Şehir Parkı %37,1 katılımcılarının yüksek oranda “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir. Çarşamba Çukurbostan Parkı yakın oranlarda “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” cevapları verildiği görünse de “katılıyorum” oranları net öngörü verilmesi noktasında çelişki yaratmaktadır. Hekimoğlu Ali Paşa Parkı %48,0 ve Kadırga Parkı %46,9 oranlarında en fazla “Katılıyorum” cevaplarını vermiştir (Tablo 3.40).

Tablo 3. 40 Katılımcıların “Parka geldiğinizde tanıdığınız kimselerle karşılaşıyor musunuz?” cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	10	28	5	4	6	53
	% Park İçin oran	10,2%	26,9%	10,0%	11,4%	18,8%	16,6%
	% Toplam Yüzde	3,1%	8,8%	1,6%	1,3%	1,9%	16,6%
Katılmıyorum	Sayı	8	14	2	2	2	28
	% Park İçin oran	8,2%	13,5%	4,0%	5,7%	6,3%	8,8%
	% Toplam Yüzde	2,5%	4,4%	,6%	,6%	,6%	8,8%
Karasızım	Sayı	18	15	3	6	3	45
	% Park İçin oran	18,4%	14,4%	6,0%	17,1%	9,4%	14,1%
	% Toplam Yüzde	5,6%	4,7%	,9%	1,9%	,9%	14,1%
Katılıyorum	Sayı	17	23	24	10	15	89

	% Park İçin oran	17,3%	22,1%	48,0%	28,6%	46,9%	27,9%
	% Toplam Yüzde	5,3%	7,2%	7,5%	3,1%	4,7%	27,9%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	45	24	16	13	6	104
	% Park İçin oran	45,9%	23,1%	32,0%	37,1%	18,8%	32,6%
	% Toplam Yüzde	14,1%	7,5%	5,0%	4,1%	1,9%	32,6%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Katılımcılara sorulan "Parka geldiğinizde tanımadığınız insanlarla iletişim kuruyor musunuz?" sorusuna katılımcılar genel olarak % 29,5 oranında "Kesinlikle Katılmıyorum" cevabı ile tanımadıkları insanlarla iletişim kurmadıklarını belirtmektedirler. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı katılımcıları % 36,7 oranı ile en fazla "Katılıyorum" cevabı verirken diğer araştırma alanlarında katılımcılar en fazla "Kesinlikle Katılmıyorum" cevabı vermişlerdir (Tablo 3.41).

Tablo 3. 41 Katılımcıların "Parka geldiğinizde tanımadığınız insanlarla iletişim kuruyor musunuz?" cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	18	32	14	10	20	94
	% Park İçin oran	18,4%	30,8%	28,0%	28,6%	62,5%	29,5%
	% Toplam Yüzde	5,6%	10,0%	4,4%	3,1%	6,3%	29,5%
Katılmıyorum	Sayı	11	24	6	6	4	51
	% Park İçin oran	11,2%	23,1%	12,0%	17,1%	12,5%	16,0%
	% Toplam Yüzde	3,4%	7,5%	1,9%	1,9%	1,3%	16,0%
Karasızım	Sayı	16	20	9	9	2	56
	% Park İçin oran	16,3%	19,2%	18,0%	25,7%	6,3%	17,6%
	% Toplam Yüzde	5,0%	6,3%	2,8%	2,8%	,6%	17,6%
Katılıyorum	Sayı	36	17	12	5	5	75

	% Park İçin oran	36,7%	16,3%	24,0%	14,3%	15,6%	23,5%
	% Toplam Yüzde	11,3%	5,3%	3,8%	1,6%	1,6%	23,5%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	17	11	9	5	1	43
	% Park İçin oran	17,3%	10,6%	18,0%	14,3%	3,1%	13,5%
	% Toplam Yüzde	5,3%	3,4%	2,8%	1,6%	,3%	13,5%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Katılımcılara sosyallik başlığı altında sorulan bir diğer soruda katılımcıların genel fikirlerini öğrenmeye yönelik "Parkın genel yönetiminden memnun musunuz?" sorusu olmuştur. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı katılımcıları %51,0 ile Kariye Şehir Parkı katılımcıları ise % 40 ile "Kesinlikle Katılıyorum" cevabı verirken Çarşamba Çukurbostan Parkı % 39,4 ve Hekimoğlu Ali Paşa Parkı katılımcıları ise %26,0 oranları ile en fazla "Katılıyorum" cevabı vermişlerdir. % 46,9 oranı ile Kadirga Parkı katılımcıları "Kesinlikle Katılmıyorum" cevabı ile parkın genel yönetiminden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 3.42).

Tablo 3. 42 Katılımcıların "Parkın genel yönetiminden memnun musunuz?" cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	3	9	11	3	15	41
	% Park İçin oran	3,1%	8,7%	22,0%	8,6%	46,9%	12,9%
	% Toplam Yüzde	,9%	2,8%	3,4%	,9%	4,7%	12,9%
Katılmıyorum	Sayı	7	10	11	5	3	36
	% Park İçin oran	7,1%	9,6%	22,0%	14,3%	9,4%	11,3%
	% Toplam Yüzde	2,2%	3,1%	3,4%	1,6%	,9%	11,3%
Kararsızım	Sayı	13	24	10	6	8	61
	% Park İçin oran	13,3%	23,1%	20,0%	17,1%	25,0%	19,1%

	% Toplam Yüzde	4,1%	7,5%	3,1%	1,9%	2,5%	19,1%
Katılıyorum	Sayı	25	41	13	7	5	91
	% Park İçin oran	25,5%	39,4%	26,0%	20,0%	15,6%	28,5%
	% Toplam Yüzde	7,8%	12,9%	4,1%	2,2%	1,6%	28,5%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	50	20	5	14	1	90
	% Park İçin oran	51,0%	19,2%	10,0%	40,0%	3,1%	28,2%
	% Toplam Yüzde	15,7%	6,3%	1,6%	4,4%	,3%	28,2%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Sosyallik kalite kriteri kavramı altında son olarak "Parktan her yaş gurubundan insan faydalanabilmektedir?" sorusu sorulmuş ve katılımcıların çoğunluğu % 43,9 oranında "katılıyorum" cevabı vermişlerdir. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı, Çarşamba Çukurbostan Parkı ve Kariye Şehir Parkı katılımcıları sırasıyla % 70,4 ve % 45,2 ve % 31,4 oranlarında "Kesinlikle Katılıyorum" derken, Hekimoğlu Ali Paşa Parkı katılımcıları % 42,0 oranında "Katılıyorum" cevabı vermişlerdir. Kadırga Parkı katılımcıları ise % 62,5 lik çoğunluk oranla "Kesinlikle Katılmıyorum" cevabı ile olumsuz görüş bildirmişlerdir (Tablo 3.43).

Tablo 3. 43 Katılımcıların "Parktan her yaş gurubundan insan faydalanabilmektedir?" cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	3	7	4	6	20	40
	% Park İçin oran	3,1%	6,7%	8,0%	17,1%	62,5%	12,5%
	% Toplam Yüzde	,9%	2,2%	1,3%	1,9%	6,3%	12,5%
Katılmıyorum	Sayı	1	3	6	2	2	14
	% Park İçin oran	1,0%	2,9%	12,0%	5,7%	6,3%	4,4%
	% Toplam Yüzde	,3%	,9%	1,9%	,6%	,6%	4,4%
Karasızım	Sayı	8	16	7	10	4	45

	% Park İçin oran	8,2%	15,4%	14,0%	28,6%	12,5%	14,1%
	% Toplam Yüzde	2,5%	5,0%	2,2%	3,1%	1,3%	14,1%
Katılıyorum	Sayı	17	31	21	6	5	80
	% Park İçin oran	17,3%	29,8%	42,0%	17,1%	15,6%	25,1%
	% Toplam Yüzde	5,3%	9,7%	6,6%	1,9%	1,6%	25,1%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	69	47	12	11	1	140
	% Park İçin oran	70,4%	45,2%	24,0%	31,4%	3,1%	43,9%
	% Toplam Yüzde	21,6%	14,7%	3,8%	3,4%	,3%	43,9%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

• **Parklardaki Genel Beğeniye İlişkin Analizler;**

Anket formunun son kısmında katılımcılara özet ve genel toplama sorusu olarak "Parkta genel itibariyle hoş vakit geçirebiliyorum?" sorusu sorulmuş ve katılımcıların çoğunluğu % 35,7 oranı ile "Kesinlikle Katılıyorum" cevabı vermişlerdir. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı % 65,3 ve Çarşamba Çukurbostan Parkı % 30,88 oranları ile katılımcıların çoğunluğu "Kesinlikle Katılıyorum" cevabı vermişlerdir. Hekimoğlu Ali Paşa Parkı ve Kariye Şehir Parkı katılımcıları ise sırasıyla %50,0 ve % 34,3 oranlarında en fazla "Katılıyorum" cevaplarını vermişlerdir. Kadirga Parkı katılımcıları % 62,5 ile "Kesinlikle Katılmıyorum" cevabını vermiştir (Tablo 3.44).

Tablo 3. 44 Katılımcıların "Parkta genel itibariyle hoş vakit geçirebiliyorum?" cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	2	9	3	5	20	39
	% Park İçin oran	2,0%	8,7%	6,0%	14,3%	62,5%	12,2%
	% Toplam Yüzde	,6%	2,8%	,9%	1,6%	6,3%	12,2%
Katılmıyorum	Sayı	2	11	3	2	3	21
	% Park İçin oran	2,0%	10,6%	6,0%	5,7%	9,4%	6,6%

	% Toplam Yüzde	,6%	3,4%	,9%	,6%	,9%	6,6%
Kararsızım	Sayı	5	21	10	7	7	50
	% Park İçin oran	5,1%	20,2%	20,0%	20,0%	21,9%	15,7%
	% Toplam Yüzde	1,6%	6,6%	3,1%	2,2%	2,2%	15,7%
Katılıyorum	Sayı	25	31	25	12	2	95
	% Park İçin oran	25,5%	29,8%	50,0%	34,3%	6,3%	29,8%
	% Toplam Yüzde	7,8%	9,7%	7,8%	3,8%	,6%	29,8%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	64	32	9	9	0	114
	% Park İçin oran	65,3%	30,8%	18,0%	25,7%	0,0%	35,7%
	% Toplam Yüzde	20,1%	10,0%	2,8%	2,8%	0,0%	35,7%
TOPLAM	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Katılımcıların yerel yönetimle ilişkilerini öngörmeye yönelik sorulan "Parka ilişkin şikayet ve talepleriniz yerel yönetimin ilgili birimlerince dikkate alınıyor mu? Sorusuna genel olarak katılımcıların geneli % 42,9 oranında "Kararsızım" cevabı vermişlerdir. Anket katılımcılarından; Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı % 55,1 , Çarşamba Çukurbostan Parkı % 45,2, Kariye Şehir Parkı % 51,4 oranlarında en fazla "Kararsızım" cevaplarını vermiştir. Hekimoğlu Ali Paşa Parkı katılımcıları % 32,0 oranı ile en fazla "Katılıyorum" cevabı verirken Kadırga Parkı katılımcılarının % 75,0' i katılmıyorum cevabı vermişlerdir (Tablo 3.45).

Tablo 3. 45 Katılımcıların "Parka ilişkin şikayet ve talepleriniz yerel yönetimin ilgili birimlerince dikkate alınıyor mu? cevaplarına ilişkin değerlendirme

		P.1	P.2	P.3	P.4	P.5	TOPLAM
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	9	9	5	24	51
	% Park İçin oran	4,1%	8,7%	18,0%	14,3%	75,0%	16,0%
	% Toplam Yüzde	1,3%	2,8%	2,8%	1,6%	7,5%	16,0%

Katılmıyorum	Sayı	4	11	10	4	3	32
	% Park İçin oran	4,1%	10,6%	20,0%	11,4%	9,4%	10,0%
	% Toplam Yüzde	1,3%	3,4%	3,1%	1,3%	,9%	10,0%
Karasızım	Sayı	54	47	14	18	4	137
	% Park İçin oran	55,1%	45,2%	28,0%	51,4%	12,5%	42,9%
	% Toplam Yüzde	16,9%	14,7%	4,4%	5,6%	1,3%	42,9%
Katılıyorum	Sayı	18	22	16	2	1	59
	% Park İçin oran	18,4%	21,2%	32,0%	5,7%	3,1%	18,5%
	% Toplam Yüzde	5,6%	6,9%	5,0%	,6%	,3%	18,5%
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	18	15	1	6	0	40
	% Park İçin oran	18,4%	14,4%	2,0%	17,1%	0,0%	12,5%
	% Toplam Yüzde	5,6%	4,7%	,3%	1,9%	0,0%	12,5%
	Sayı	98	104	50	35	32	319
	% Park İçin oran	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam Yüzde	30,7%	32,6%	15,7%	11,0%	10,0%	100,0%

Katılımcılara yoruma açık olarak sorulan "Bu parkta en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna katılımcıların %19,1 cevap vermemiş olmuş cevap veren katılımcıların ifadelerinden 52 farklı görüş çıkartılmıştır. Aralarında yakın ilişkide ifadelerinde bulunduğu soru altında katılımcıların en beğendiği şeyler arasında ilk üçte sayabileceğim ifadeler; %11,6 sı parkların "yeşil ve manzarası" ndan, % 11,0 i "yeşil olması" ndan % 6,3 ü "çocuk oyun alanları" ndan hoşlanmaktadır (Tablo 3.46).

Tablo 3. 46 Katılımcıların "Bu parkta en beğendiğiniz şey nedir?" genel cevapları dağılımı

		Sıklık	Yüzde (%)			Sıklık	Yüzde (%)
1	Cevap Vermedi	61	19,1	28	Otopark	1	,3
2	Araç girememesi	1	0,3	29	Oturma Alanları	17	5,3
3	Bakımlı olması	2	,6	30	Oturma Alanları ve yeşil	1	,3
4	Barfiks Aleti	1	,3	31	Oyun alanı	2	,6
5	Basketbol sahası	4	1,3	32	Parkın büyüklüğü	1	,3
6	Belediye	4	1,3	33	Sakin olması	3	,9
7	Bisiklet sürmem	2	0,6	34	Spor alanları	5	1,6
8	Büyük olması	1	,3	35	Spor alanlarının düzenli ve temiz olması	1	,3
9	Çınar ağaçları	5	1,6	36	Spor aletleri	1	,3
10	Çocuk oyun alanı	20	6,3	37	Spor aletleri ve yürüyüş parkuru	1	,3
11	Çocuk oyun alanı ve basketbol sahası	1	0,3	38	Süs havuzu	17	5,3
12	Çocuk oyun alanı ve yürüyüş parkuru	1	,3	39	Süs havuzu ve basketbol sahası	1	,3
13	Çocuklar için çok güzel	3	,9	40	Tarihi yerlere yakın olması	2	,6
14	Evine yakın	1	0,3	41	Temiz ve yeşil olması	18	5,6
15	Ferah ve açık görünümü	2	,6	42	Tuvalet	3	,9
16	Genel tasarımı(dizaynı)	1	,3	43	Üstten görünümü	1	,3
17	Güvenlik	2	,6	44	Yeşil alan	1	,3
18	Halka açık olması	1	,3	45	Yeşil alan ve masaları	1	,3
19	Herşey	1	0,3	46	Yeşil alan ve süs havuzu	10	3,1
20	Islanma havuzu	1	0,3	47	Yeşil olması	35	11,0
21	Kafeterya	12	3,8	48	Yeşil olması ve aktivite alanları	1	,3
22	Kafeteryası ve halı sahası	1	,3	49	Yeşil ve kafeterya	1	,3
23	Kedilere sahip çıkılması	1	0,3	50	Yeşil ve manzarası	37	11,6
24	Koşu parkuru	5	1,6	51	Yeşil ve temiz olması	13	4,1
25	Kum Havuzu	3	,9	52	Yeşil ve tuvalet	2	,6
26	Mahalle kültürüne can katıyor	1	0,3	53	Yürüyüş Parkuru	4	1,3
27	Manzarası	1	0,3		TOPLAM	319	100,0

Katılımcılara yoruma açık olarak sorulan bir diğer soruda "Bu parkta en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna katılımcıların %38,6' sını cevap vermemiş olmuş cevap veren katılımcıların ifadelerinden 52 farklı görüş çıkartılmıştır. Aralarında yakın ilişkide ifadelerinde bulunduğu soru altında katılımcıların en beğendiği şeyler arasında ilk üçte sayabileceğim ifadeler; %7,5' i parklarda "güvenlik yetersizliği" nden, %6,6' sını parklarda "Genç yaş grupları" ndan" , % 6,0' sını parklarda "WC yetersizli" nden hoşnut olmayıp en beğenmedikleri şeyler olarak ifade etmişlerdir (Tablo 3.47).

Tablo 3. 47 Katılımcıların "Bu parkta en beğenmediğiniz şey nedir? " genel cevapları dağılımı

		Sıklık	Yüzde (%)			Sıklık	Yüzde (%)
1		123	38,6	28	Kafeterya görüntüsü	1	,3
2	Ağaç yetersiz	1	,3	29	Kalabalık olması	2	,6
3	Alkol Alımı ve Güvensiz Oluşu	1	,3	30	Karanlık olması	1	,3
4	Asayiş problemleri	1	,3	31	Kedi beslenmesi	7	2,2
5	Asayiş ve Suriyelilerin Kullanımı	1	,3	32	Köpekler	3	,9
6	Atıl hizmet binaları	3	,9	33	Madde ve alkol kullanımı	6	1,9
7	Bakımsız	1	,3	34	Masaların bakımsız olması	1	,3
8	Bankları	1	,3	35	Otopark yetersiz	2	,6
9	Bisiklet kullanımı	1	,3	36	Oturma Alanları	5	1,6
10	Büyük yaş gurubu oyun alanı az olması	1	,3	37	Oturma alanları, alkol-madde kullanımı	1	,3
11	Çevresindeki insanlar	4	1,3	38	Oyun Grubu	1	,3
12	Çiçeklendirmesi	1	,3	39	Pergola brandaları eski	5	1,6
13	Çocuk oyun alanı	4	1,3	40	Pitbull cinsi köpekler(ağızlıksız)	3	,9
14	Çukurda olması	1	,3	41	Sahipsiz köpekler ve kediler	14	4,4
15	Denetim yetersiz	1	,3	42	Seyyar satıcılar	1	,3
16	Eğitim birimleri tekrar açılması	1	,3	43	Sosyal aktivite yetersiz	1	,3
17	Engelli bireyler için yetersiz	2	,6	44	Suriyeliler	2	,6
18	Evsizler, sarhoşlar	7	2,2	45	Süs havuzu	7	2,2
19	Genç yaş grupları	21	6,6	46	Temizlik	10	3,1

20	Giriş kapısı	1	,3	47	WC nin paralı olması	2	,6
21	Gürültü	1	,3	48	WC ve Mescit yetersiz	1	,3
22	Güvenlik yetersiz	24	7,5	49	WC yetersiz	19	6,0
23	Hayvanlara özel alan bulunmaması	3	,9	50	Yabancı uyruklular	2	,6
24	Hayvanlarında girebileceğine dair tabela	1	,3	51	Yeşil alan yetersiz	4	1,3
25	İnsanların yarattığı çevre kirliliği	7	2,2	52	Yokuşlar	1	,3
26	Kafenin park girişine uzak olması	1	,3	53	Yüksek sesle konuşan insanlar	1	,3
27	Kafeterya	2	,6	TOPLAM		319	100,0

"Bu parkta en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı kullanıcılarının en fazla verdiği cevap % 18,4 oranı ile "yeşil olması" olmuştur. Park kullanıcılarının % 12,2 si cevap vermemiş olup % 38,8 i birbirinden farklı cevaplar vermişlerdir (Tablo 3.48).

Tablo 3. 48 Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı Kullanıcılarının ".en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları

	Cevapsız	Çocuk oyun alanı	Koşu parkuru	Süs havuzu	Temiz ve yeşil olması	Yeşil olması	Diğer	Toplam
Sayı	12	12	5	5	8	18	38	98
% Park İçin oran	12,2%	12,2%	5,1%	5,1%	8,2%	18,4%	38,8%	100,0%
% Toplam Yüzde	3,8%	3,8%	1,6%	1,6%	2,5%	5,6%	11,9%	30,7%

"Bu parkta en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı kullanıcılarının en fazla verdiği cevap % 12,2 oranı ile "WC' nin yetersiz olması" olmuştur. Park kullanıcılarının % 29,6' sı cevap vermemiş olup % 57,1 i birbirinden farklı cevaplar vermişlerdir (Tablo 3.49).

Tablo 3. 49 Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı Kullanıcılarının "..en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları

	Cevapsız	Genç yaş grupları	Güvenlik yetersiz	Kedi beslenmesi	Sahipsiz köpekler ve kediler	Süs havuzu	WC yetersiz	Diğer	Toplam
Sayı	29	7	6	7	6	4	12	27	98
% Park İçin oran	29,6%	7,1%	6,1%	7,1%	6,1%	4,1%	12,2%	57,1%	100,0%
% Toplam Yüzde	9,1%	2,2%	1,9%	2,2%	1,9%	1,3%	3,8%	17,6%	30,7%

"Bu parkta en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna Çarşamba Çukurbostan Parkı kullanıcılarının en fazla verdiği cevap % 20,2 oranı ile "yeşil ve manzarası" olmuştur. Park kullanıcılarının % 25,0' i cevap vermemiş olup % 27,9 u birbirinden farklı cevaplar vermişlerdir (Tablo 3.50).

Tablo 3. 50 Çarşamba Çukurbostan Parkı Kullanıcılarının "..en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları

	Cevapsız	Oturma Alanları	Spor alanları	Yeşil olması	Yeşil ve manzarası	Yeşil ve temiz olması	Diğer	Toplam
Sayı	26	10	5	6	21	7	29	104
% Park İçin oran	25,0%	9,6%	4,8%	5,8%	20,2%	6,7%	27,9%	100,0%
% Toplam Yüzde	8,2%	3,1%	1,6%	1,9%	6,6%	2,2%	9,1%	32,6%

Bu parkta en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna Çarşamba Çukurbostan Parkı kullanıcılarının en fazla verdiği cevaplar % 4,8' lik oranlar ile "genç yaş grupları", "pergola brandaları eski" ve "WC yetersiz" olması" olmuştur. Park kullanıcılarının % 60,6' sı cevap vermemiş olup % 75,0 i birbirinden farklı cevaplar vermişlerdir (Tablo 3.51).

Tablo 3. 51 Çarşamba Çukurbostan Parkı Kullanıcılarının "..en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları

	Cevapsız	Genç yaş grupları	İnsanların yarattığı çevre kirliliği	Pergola brandaları eski	Sahipsiz köpekler ve kediler	Temizlik	WC yetersiz	Diğer	Toplam
Sayı	63	5	4	5	4	3	5	15	104
% Park İçin oran	60,6%	4,8%	3,8%	4,8%	3,8%	2,9%	4,8%	75,0 %	100,0%
% Toplam Yüzde	19,7%	1,6%	1,3%	1,6%	1,3%	,9%	1,6%	24,5 %	32,6%

"Bu parkta en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna Hekimoğlu Ali Paşa Parkı kullanıcılarının en fazla verdiği cevap % 20,0 oranı ile "yeşil olması" olmuştur. Park kullanıcılarının % 16,0' sı cevap vermemiş olup % 40,0' ı birbirinden farklı cevaplar vermişlerdir (Tablo 3.52).

Tablo 3. 52 Hekimoğlu Ali Paşa Parkı Kullanıcılarının "..en beğendiğiniz şey nedir?"

	Cevapsız	Temiz ve yeşil olması	Yeşil alan ve süs havuzu	Yeşil olması	Yeşil ve temiz olması	Diğer	Toplam
Sayı	8	4	4	10	4	20	50
% Park İçin oran	16,0%	8,0%	8,0%	20,0%	8,0%	40,0%	100,0%
% Toplam Yüzde	2,5%	1,3%	1,3%	3,1%	1,3%	6,3%	15,7%

"Bu parkta en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna Hekimoğlu Ali Paşa Parkı kullanıcılarının en fazla verdiği cevap % 14,0' lık oran ile "temizlik" olmuştur. Park kullanıcılarının % 26,0' sı cevap vermemiş olup % 62,0' si birbirinden farklı cevaplar vermişlerdir (Tablo 3.53).

Tablo 3. 53 Hekimoğlu Ali Paşa Parkı Kullanıcılarının "..en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları

	Cevapsız	Hayvanlara özel alan bulunmaması	Oturma Alanları	Sahipsiz köpekler ve kediler	Süs havuzu	Temizlik	Diğer	Toplam
Sayı	13	3	5	4	3	7	15	50
% Park İçin oran	26,0%	6,0%	10,0%	8,0%	6,0%	14,0%	62,0%	100,0%
% Toplam Yüzde	4,1%	,9%	1,6%	1,3%	,9%	2,2%	9,7%	15,7%

"Bu parkta en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna Kariye Şehir Parkı kullanıcılarının en fazla verdiği cevap % 22,9 oranı ile "yeşil ve manzarası" olmuştur. Park kullanıcılarının % 20,0' si cevap vermemiş olup % 11,4' ü birbirinden farklı cevaplar vermişlerdir (Tablo 3.54).

Tablo 3. 54 Kariye Şehir Parkı Kullanıcılarının "..en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları

	Cevapsız	Basketbol sahası	Çocuk oyun alanı	Kafeterya	Oturma Alanları	Temiz ve yeşil olması	Yeşil ve manzarası	Diğer	Toplam
Sayı	7	2	3	6	3	2	8	4	35
% Park İçin oran	20,0%	5,7%	8,6%	17,1%	8,6%	5,7%	22,9%	11,4%	100,0%
% Toplam Yüzde	2,2%	,6%	,9%	1,9%	,9%	,6%	2,5%	1,3%	11,0%

"Bu parkta en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna Kariye Şehir Parkı kullanıcılarının en fazla verdiği cevap % 14,0' lık oran ile "güvenlik yetersiz" liği olmuştur. Park kullanıcılarının % 31,4' ü cevap vermemiş olup % 48,6' sı birbirinden farklı cevaplar vermişlerdir (Tablo 3.55).

Tablo 3. 55 Karıye Şehir Parkı Kullanıcılarının "..en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları

	Cevapsız	Çocuk oyun alanı	Genç yaş grupları	Güvenlik yetersiz	Madde ve alkol kullanımı	Pitbull cinsi köpekler (ağızlıksız)	Diğer	Toplam
Sayı	11	2	6	8	2	2	4	35
% Park İçin oran	31,4%	5,7%	17,1%	22,9%	5,7%	5,7%	48,6%	100,0%
% Toplam Yüzde	3,4%	,6%	1,9%	2,5%	,6%	,6%	5,3%	11,0%

"Bu parkta en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna Kadirga Parkı kullanıcılarının en fazla verdiği cevap % 18,8 oranı ile "süs havuzu" olmuştur. Park kullanıcılarının % 25,0' i cevap vermemiş olup % 9,4 ü birbirinden farklı cevaplar vermişlerdir (Tablo 3.56).

Tablo 3. 56 Kadirga Parkı Kullanıcılarının "..en beğendiğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları

	Cevapsız	Çınar ağaçları	Çocuk oyun alanı	Süs havuzu	Temiz ve yeşil olması	Yeşil ve manzarası	Diğer	Toplam
Sayı	8	5	4	6	3	3	3	32
% Park İçin oran	25,0 %	15,6%	12,5%	18,8%	9,4%	9,4%	9,4%	100,0%
% Toplam Yüzde	2,5%	1,6%	1,3%	1,9%	,9%	,9%	0,9%	10,0%

"Bu parkta en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna Kadirga Parkı kullanıcılarının en fazla verdiği cevaplar % 21,9' lık oranlar ile "evsizler ve sarhoşlar ile "madde ve alkol kullanımı" olmuştur. Park kullanıcılarının % 21,9' u cevap vermemiş olup % 34,4' sı birbirinden farklı cevaplar vermişlerdir (Tablo 3.57).

Tablo 3. 57 Kadirga Parkı Kullanıcılarının "...en beğenmediğiniz şey nedir?" sorusuna cevapları

	Cevapsız	Çevresindeki insanlar	Evsizler, sarhoşlar	Güvenlik yetersiz	Madde ve alkol kullanımı	Diğer	Toplam
Sayı	7	4	7	7	3	4	32
% Park İçin oran	21,9%	12,5%	21,9%	21,9%	9,4%	34,4%	100,0%
% Toplam Yüzde	2,2%	1,3%	2,2%	2,2%	,9%	3,4%	10,0%

3.4.2.5. Anket Değerlerine İlişkin Hipotezlerin Analizi

H.1 Parkların aktivite çeşitliliği algısı kullanıcıların demografik çeşitliliklere göre değişkenlik göstermektedir. H1 hipotezine ilişkin parkların tamamı incelendiğinde aktivite çeşitliliği algısı ile cinsiyet arasında $p=0,02 \leq 0,05$ olduğundan anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Parklar arasında analiz edildiğinde aktivite çeşitliliği ile cinsiyet arasında $p=0,01 \leq 0,05$ Çarşamba Çukurbostan Parkı'nda, aktivite çeşitliliği ile medeni durum arasında Hekimoğlu Ali Paşa Parkı'nda $p=0,024 \leq 0,05$ ve Karıye Şehit Parkı'nda $p=0,001 \leq 0,05$ anlamlı ilişki bulunduğu görülmektedir. Diğer demografik çeşitlilikler ile aktivite çeşitliliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmamakta olup özellikle katılımcıların doğum yeri aktivite çeşitliliği algısı ile herhangi bir ilişkisi bulunmamaktadır (Tablo 3.58).

Tablo 3. 58 Aktivite çeşitliliği ile demografik çeşitlilik ki-kare analizi

		Cinsiyet		Medeni Durum		Doğum Yeri	
		Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)
P.1	Pearson Ki-kare Ddeğeri	2,761 ^b	,599	8,967 ^b	,345	125,263 ^b	,648
	Anlamlılık Çift Taraflı	2,775	,596	8,799	,360	103,494	,968
	N Geçerli Durum	98		98		98	
P.2	Pearson Ki-kare Ddeğeri	16,852 ^c	,002	7,836 ^c	,450	112,141 ^c	,840

	Anlamlılık Çift Taraflı	18,487	,001	6,861	,552	110,465	,866
	N Geçerli Durum	104		104		104	
P.3	Pearson Ki-kare Ddeğeri	,292 ^d	,990	15,988 ^d	,043	83,882 ^d	,604
	Anlamlılık Çift Taraflı	,293	,990	17,692	,024	74,699	,843
	N Geçerli Durum	50		50		50	
P.4	Pearson Ki-kare Ddeğeri	4,709 ^e	,194	13,516 ^e	,004	29,167 ^e	,783
	Anlamlılık Çift Taraflı	5,892	,117	15,453	,001	31,307	,691
	N Geçerli Durum	35		35		35	
P.5	Pearson Ki-kare Ddeğeri	2,836 ^f	,418	11,260 ^f	,081	50,662 ^f	,100
	Anlamlılık Çift Taraflı	3,842	,279	6,944	,326	40,127	,420
	N Geçerli Durum	32		32		32	
Total	Pearson Ki-kare Ddeğeri	11,566 ^a	,021	3,571 ^a	,894	274,056 ^a	,209
	Anlamlılık Çift Taraflı	11,694	,020	3,590	,892	263,938	,353
	N Geçerli Durum	319		319		319	

H.2 Kullanıcıların sosyo-ekonomik çeşitlilikleri ile aktivite çeşitliliği algısı değişkenlik göstermektedir. H2 hipotezine ilişkin parkların tamamı incelendiğinde aktivite çeşitliliği algısı ile sosyo-kültürel olarak sadece mesleki durum $p=0,03 \leq 0,05$ olduğundan anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Parklar arasında analiz edildiğinde aktivite çeşitliliği ile mesleki durum arasında $p=0,019 \leq 0,05$ değeri ile Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Gelir durumu ile aktivite çeşitliliği arasında Hekimoğlu Ali Paşa Parkı'nda $p=0,02 \leq 0,05$ değeri ile Kariye Şehir Parkı'nda $p=0,04 \leq 0,05$ değeri ile anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Özellikle eğitim durumunun aktivite çeşitliliğini etkilemediği görülmektedir (Tablo 3.59).

Tablo 3. 59 Aktivite çeşitliliği ile Sosyo-kültürel demografik çeşitlilik ki-kare analizi

		Eğitim Durumu		Mesleki Durum		Gelir Durumu	
		Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)
P.1	Pearson Ki-kare Ddeğeri	7,116 ^b	,524	37,330 ^b	,112	36,389 ^b	,014
	Anlamlılık Çift Taraflı	8,322	,403	45,630	,019	22,641	,307
	N Geçerli Durum	98		98		98	
P.2	Pearson Ki-kare Ddeğeri	13,654 ^c	,323	35,775 ^c	,148	14,901 ^c	,247
	Anlamlılık Çift Taraflı	12,205	,429	38,843	,083	17,549	,130
	N Geçerli Durum	104		104		104	
P.3	Pearson Ki-kare Ddeğeri	11,207 ^d	,511	32,407 ^d	,258	24,128 ^d	,020
	Anlamlılık Çift Taraflı	12,409	,413	37,695	,104	24,038	,020
	N Geçerli Durum	50		50		50	
P.4	Pearson Ki-kare Ddeğeri	6,617 ^e	,358	22,121 ^e	,227	13,852 ^e	,128
	Anlamlılık Çift Taraflı	6,437	,376	25,166	,120	17,614	,040
	N Geçerli Durum	35		35		35	
P.5	Pearson Ki-kare Ddeğeri	12,211 ^f	,202	30,577 ^f	,032	5,724 ^f	,767
	Anlamlılık Çift Taraflı	13,309	,149	24,149	,150	5,922	,748
	N Geçerli Durum	32		32		32	
Total	Pearson Ki-kare Ddeğeri	8,680 ^a	,730	51,031 ^a	,005	21,348 ^a	,377
	Anlamlılık Çift Taraflı	8,340	,758	53,229	,003	17,565	,616
	N Geçerli Durum	319		319		319	

H.3 Kullanıcıların parkı ziyaret sıklığı ile parka erişim ve bağlantı olanakları değişkenlik göstermektedir.H3 hipotezine ilişkin parkların tamamına bakıldığında erişim ve bağlantı olanakları ile parklara geliş sıklığı arasında herhangi bir ilişki bulunmadığı $p>0,05$ görülmüştür. Özellikle Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı bu hipotezi desteklemekte olup; park içi aktivite alanlarına ulaşım $p=0,035\leq 0,05$ ile park içinde bilgi ve yön levhası çeşitliliğinin $p=0,046\leq 0,05$ değeri ile parka geliş sıklığı arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir (Tablo 3.60).

Tablo 3. 60 Parka geliş sıklığı ile erişim ve bağlantılar arasında ki-kare analizi

		Yaya Ulaşımı		Parkın Girişleri		Aktivite Alanları Erişim		Bilgi ve Yön Levhası		Engelli Erişim	
		Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)
P.1	Pearson Ki-kare Ddeğeri	12,151 _b	,734	11,200 _b	,797	24,160 _b	,086	20,756 _b	,188	14,113 _b	,590
	Anlamlılık Çift Taraflı	14,405	,569	12,852	,684	27,620	,035	26,628	,046	15,162	,513
	N Geçerli Durum	98		98		98		98		98	
P.2	Pearson Ki-kare Ddeğeri	16,148 _c	,443	17,530 _c	,352	11,561 _c	,774	21,713 _c	,153	14,824 _c	,926
	Anlamlılık Çift Taraflı	13,938	,603	19,602	,239	13,561	,631	23,499	,101	16,887	,853
	N Geçerli Durum	104		104		104		104		104	
P.3	Pearson Ki-kare Ddeğeri	17,112 _d	,145	3,775 _d	,987	10,345 _d	,848	11,074 _d	,805	20,066 _d	,454
	Anlamlılık Çift Taraflı	13,564	,329	4,555	,971	13,061	,668	12,467	,711	21,429	,372
	N Geçerli Durum	50		50		50		50		50	
P.4	Pearson Ki-kare Ddeğeri	19,969 _e	,222	10,674 _e	,557	12,215 _e	,429	8,783 _e	,721	11,254 _e	,794
	Anlamlılık Çift Taraflı	23,470	,102	11,774	,464	14,505	,270	11,427	,493	11,696	,765
	N Geçerli Durum	35		35		35		35		35	

P.5	Pearson Ki-kare Ddeğeri	2,844 ^f	,828	11,422 ^f	,179	4,741 ^f	,577	2,369 ^f	,968	5,303 ^f	,725
	Anlamlılık Çift Taraflı	3,662	,722	8,277	,407	5,158	,524	3,549	,895	6,830	,555
	N Geçerli Durum	32		32		32		32		32	
Total	Pearson Ki-kare Ddeğeri	14,016 ^a	,598	13,605 ^a	,628	15,215 ^a	,509	13,953 ^a	,602	22,166 ^a	,774
	Anlamlılık Çift Taraflı	14,476	,563	16,931	,390	17,826	,334	15,870	,462	21,564	,801
	N Geçerli Durum	319		319		319		319		319	

H.4 Parklara ve barındırdığı fonksiyonlara erişim ile kullanıcıların dış mekan kalitesi algısı değişkenlik göstermektedir. H4 hipotezine ilişkin parkların geneline bakıldığında dış mekan kalite kriterinin en önemli basamaklarından erişim ve bağlantı ile kullanıcıların mekan kalitesi algısında anlamlı bir ilişki $p \leq 0,05$ olduğu görülmektedir (Tablo 3.61).

Tablo 3. 61 Parkların kullanıcıları erişim ve bağlantılar mekan algısı kriteri ki-kare analizi

	Yaya ulaşımı		Parkın Girişleri		Aktivite Alanları Erişim		Bilgi ve Yön Levhası		Engelli Erişim	
	Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Ki-kare Ddeğeri	71,674 ^a	,000	71,674 ^a	,000	78,200 ^a	,000	67,714 ^a	,000	38,159 ^a	,001
Anlamlılık Çift Taraflı	79,699	,000	79,699	,000	77,988	,000	74,166	,000	40,242	,001
N Geçerli Durum	319		319		319		319		319	

H.5 Parkın aktivite alanları konforu ile kullanıcıların sosyal etkinlik gerçekleşmesi değişkenlik göstermektedir. H5 hipotezi altında aktivite alanlarının konforu ile sosyallik arasındaki ilişkinin incelenmesi doğrultusunda sosyalliği açıklayacak temel sorular kriter alınmıştır. Bu kapsamda parkların tamamının konfor ve sosyallik ilişkileri değerlendirildiğinde kullanıcıların toplanma-buluşma,

tanıdıkları ile karşılaşma ve tanımadıkları ile ilişki kurması ile parkın konforu arasında $p \leq 0,05$ anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Fındıkzade Çukurbostan Parkı'nda kullanıcıların toplanma ve buluşma $p=0,003 \leq 0,05$ ve tanımadığı insanlarla iletişim kurması $p=0,025 \leq 0,05$ ile aktivite alanları konforu arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Çarşamba Çukurbostan Parkı $p=0,018 \leq 0,05$ ve Kariye Şehir Park'larında $p=0,043 \leq 0,05$ kullanıcıların toplanma ve buluşma etkinliği ile aktivite alanları konforu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kullanıcıların tanıdıkları ile karşılaşması ve iletişim kurması ile aktivite alanlarının konforu arasında sadece Kadirga Parkı'nda $p=0,009 \leq 0,05$ anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (Tablo 3.62).

Tablo 3. 62 Kullanıcıların Aktivite alanları konforu ile sosyallik arasında ki-kare analizi

		Toplanma ve buluşma		Tanıdık ile karşılaşma		Tanımadığımız İle İletişim	
		Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)
P.1	Pearson Ki-kare Ddeğeri	27,748 ^b	,034	24,204 ^b	,085	25,602 ^b	,060
	Anlamlılık Çift Taraflı	36,178	,003	24,723	,075	28,792	,025
	N Geçerli Durum	98		98		98	
P.2	Pearson Ki-kare Ddeğeri	30,170 ^c	,017	21,035 ^c	,177	19,718 ^c	,233
	Anlamlılık Çift Taraflı	30,049	,018	22,921	,116	21,500	,160
	N Geçerli Durum	104		104		104	
P.3	Pearson Ki-kare Ddeğeri	17,012 ^d	,385	20,846 ^d	,184	19,682 ^d	,235
	Anlamlılık Çift Taraflı	19,125	,262	23,248	,107	20,547	,197
	N Geçerli Durum	50		50		50	
P.4	Pearson Ki-kare Ddeğeri	22,659 ^e	,123	17,055 ^e	,382	15,394 ^e	,496
	Anlamlılık Çift Taraflı	26,836	,043	19,631	,237	15,904	,460

	N Geçerli Durum	35		35		35	
P.5	Pearson Ki-kare Ddeğeri	20,533 ^f	,058	35,129 ^f	,004	48,907 ^f	,000
	Anlamlılık Çift Taraflı	13,255	,351	32,394	,009	21,837	,149
	N Geçerli Durum	32		32		32	
Total	Pearson Ki-kare Ddeğeri	46,011 ^a	,000	27,601 ^a	,035	37,664 ^a	,002
	Anlamlılık Çift Taraflı	43,943	,000	28,903	,025	37,232	,002
	N Geçerli Durum	319		319		319	

H.6 Kullanıcıların demografik farklılıkları ile parktaki güven hissiyatı değişkenlik göstermektedir. H6 hipotezi altında kullanıcıların güvenlik algısı demografik yapıya göre analiz edilmiş olup parkların geneline bakıldığında kullanıcıların medeni durum ile kullanıcıların kendini güvende hissetmesi arasında $p=0,007 \leq 0,05$ anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Diğer demografik durumlar ile güven hissi arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı'nda kullanıcılar cinsiyeti ile güvenlik hissi arasında $p=0,000 \leq 0,05$ anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Diğer parklarda bu hipoteze ilişkin anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Tablo 3.63).

Tablo 3. 63 Kullanıcı güven hissi ile demografik çeşitlilik ki-kare analizi

		Cinsiyet		Medeni Durum		Doğum Yeri	
		Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)
P.1	Pearson Ki-kare Ddeğeri	18,337 ^b	,001	188,883 ^b	,468	126,167 ^b	,627
	Anlamlılık Çift Taraflı	22,256	,000	164,829	,887	120,515	,754
	N Geçerli Durum	98		98		98	
P.2	Pearson Ki-kare Ddeğeri	4,870 ^c	,301	166,084 ^c	,527	147,424 ^c	,115
	Anlamlılık Çift	4,777	,311	160,655	,644	131,012	,410

	Tarafli						
	N Geçerli Durum	104		104		104	
P.3	Pearson Ki-kare Ddeğeri	4,717 ^d	,318	129,331 ^d	,264	81,121 ^d	,685
	Anlamlılık Çift Tarafli	4,903	,297	111,776	,692	71,739	,896
	N Geçerli Durum	50		50		50	
P.4	Pearson Ki-kare Ddeğeri	7,867 ^e	,097	83,741 ^e	,810	33,519 ^e	,944
	Anlamlılık Çift Tarafli	9,129	,058	71,495	,971	30,044	,980
	N Geçerli Durum	35		35		35	
P.5	Pearson Ki-kare Ddeğeri	4,978 ^f	,290	87,444 ^f	,615	35,365 ^f	,962
	Anlamlılık Çift Tarafli	6,966	,138	41,535	1,000	23,737	1,000
	N Geçerli Durum	32		32		32	
Total	Pearson Ki-kare Ddeğeri	7,177 ^a	,127	262,143 ^a	,156	291,981 ^a	,061
	Anlamlılık Çift Tarafli	7,259	,123	297,114	,007	284,965	,103
	N Geçerli Durum	319		319		319	

H.7 Parkın bakımlı ve temiz olması ile kullanıcıların mekan kalitesi algısı ilişkilidir. H7 hipotezine ilişkin yapılan analiz değerlendirilmesinde kullanıcıların mekan kalitesi algısında parkın temiz ve bakımlı olması arasında parkların genelinde $p=0,02 \leq 0,05$ anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Parklar birebir incelendiğinde sadece Çarşamba Çukurbostan Parkı kullanıcılarının mekan kalitesi algısı ile parkın temiz ve bakımlı olması arasında $p=0,015 \leq 0,05$ anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 3.64).

Tablo 3. 64 Kullanıcı mekan kalitesi algısı ile parkın bakımlı ve temiz olması arasındaki ki-kare analizi

	P.1		P.2		P.3		P.4		P.5		Total	
	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)
Pearson Ki-kare Ddeğeri	5,993 _b	,200	10,954 _c	,027	6,299 _d	,178	2,593 _e	,628	7,324 _f	,120	11,376 _a	,023
Anlamlılık Çift Taraflı	7,323	,120	12,332	,015	6,550	,162	2,633	,621	7,481	,113	11,653	,020
N Geçerli Durum	98		104		50		35		32		319	

H.8 Park kullanıcıların sosyo-ekonomik farklılıkları ile kullanıcıların sosyallik faaliyetleri değişkenlik göstermektedir. H8 hipotezi analiz değerlendirilmesinde mekan kalite kriterlerinden “sosyallik” kriterine ilişkin kullanıcılara sorulan sorulara verilen cevaplarla cevap veren kullanıcıların sosyo-ekonomik farklılıkları arasındaki ilişki analiz edilmiş ve parkların genelinde sosyallik verileri ile sosyo-ekonomik değişkenliklerden ekonomik farklılıklar arasında sadece genel yönetimden memnuniyet algısı arasında $p=0,033 \leq 0,05$ anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kullanıcıların ekonomik durumu ile toplanma-buluşma etkinlikleri arasında Çarşamba Çukurbostan Parkı özelinde $p=0,035 \leq 0,05$ anlamlı bir ilişki görülmektedir. Tanıdık ile karşılaşılması ile eğitim durumu arasında Kariye Şehir Parkı $p=0,016 \leq 0,05$ ve Kadırga Parkı $p=0,026 \leq 0,05$ için anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Kullanıcıların eğitim durumu ile tanımadığı kişi arasındaki bağlantıya yönelik değerlendirmede Hekimoğlu Ali Parkı içinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kullanıcıların eğitim durumu ile genel yönetim memnuniyeti arasında Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı $p=0,016 \leq 0,05$ ve Hekimoğlu Ali Parkı $p=0,001 \leq 0,05$ parkları için anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir (Tablo 3.65).

Tablo 3. 65 Kullanıcıların Eğitim Durumu- Sosyallik İlişkisi Analizi

		Toplanma ve buluşma		Tanıdık ile karşılaşma		Tanımadığımız ile iletişim		Genel yönetimden memnuniyet		Her yaş grubundan kullanıcı faydalanması	
		Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)
P.1	Pearson Ki-kare Ddeğeri	10,585 _b	,226	5,387 ^b	,715	5,828 ^b	,667	15,516 _b	,050	7,819 ^b	,451
	Anlamlılık Çift Taraflı	8,987	,343	7,328	,502	5,433	,710	18,736	,016	11,336	,183
	N Geçerli Durum	98		98		98		98		98	
P.2	Pearson Ki-kare Ddeğeri	21,093 _c	,049	7,883 ^c	,794	8,063 ^c	,780	12,820 _c	,382	11,710 _c	,469
	Anlamlılık Çift Taraflı	22,240	,035	9,307	,677	9,384	,670	15,297	,226	12,744	,388
	N Geçerli Durum	104		104		104		104		104	
P.3	Pearson Ki-kare Ddeğeri	10,529 _d	,570	9,527 ^d	,657	19,149 _d	,085	28,409 _d	,005	7,784 ^d	,802
	Anlamlılık Çift Taraflı	12,746	,388	10,349	,585	21,162	,048	32,294	,001	10,078	,609
	N Geçerli Durum	50		50		50		50		50	
P.4	Pearson Ki-kare Ddeğeri	6,599 ^e	,580	17,910 _e	,022	6,288 ^e	,615	5,272 ^e	,728	11,905 _e	,156
	Anlamlılık Çift Taraflı	7,750	,458	18,874	,016	8,508	,386	6,124	,633	15,150	,056
	N Geçerli Durum	35		35		35		35		35	
P.5	Pearson Ki-kare Ddeğeri	5,257 ^f	,811	22,461 ^f	,033	9,417 ^f	,667	14,023 ^f	,299	9,669 ^f	,645
	Anlamlılık Çift Taraflı	6,177	,722	23,164	,026	12,930	,374	14,061	,297	9,636	,648
	N Geçerli Durum	32		32		32		32		32	
Total	Pearson Ki-kare Ddeğeri	9,219 ^a	,684	5,535 ^a	,938	11,172 _a	,514	20,768 _a	,054	10,450 _a	,577
	Anlamlılık Çift Taraflı	9,177	,688	6,241	,903	13,721	,319	22,431	,033	10,270	,592

	N Geçerli Durum	319		319		319		319		319
--	-----------------	-----	--	-----	--	-----	--	-----	--	-----

H8 hipotezi altında sosyo-ekonomik farklılıklardan kullanıcıların gelir durumu ile sosyallik kriteri arasında parkların tamamına bakıldığında anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Hekimoğlu Ali Paşa Parkı'nda kullanıcıların gelir durumu ile toplanma-buluşma etkinlik yapılması, tanımadığınız kişilerle iletişim kurulması arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Karıye Şehir parkı kullanıcılarının gelir farklılıkları ile toplanma-buluşma etkinlik yapılması, tanımadığınız kişilerle iletişim kurulması ve yerel yönetimden memnuniyet sosyallik faktörleri kullanıcı mekan kalite algısı açısından anlamlı ilişki içerisindedir (Tablo 3.66).

Tablo 3. 66 Kullanıcıların Gelir Durumu- Sosyallik İlişkisi Analizi

		Toplanma ve buluşma		Tanıdık ile karşılaşma		Tanımadığınız ile iletişim		Genel yönetimden memnuniyet		Her yaş grubundan kullanıcı faydalanması	
		Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)
P.1	Pearson Ki-kare Ddeğeri	26,762 _b	,142	22,784 _b	,300	16,598 _b	,679	14,038 _b	,829	14,331 _b	,813
	Anlamlılık Çift Taraflı	25,301	,190	24,449	,223	16,157	,707	15,925	,721	17,088	,647
	N Geçerli Durum	98		98		98		98		98	
P.2	Pearson Ki-kare Ddeğeri	7,074 ^c	,853	17,487 _c	,132	10,682 _c	,556	9,823 ^c	,631	10,984 _c	,530
	Anlamlılık Çift Taraflı	7,429	,828	18,795	,094	11,319	,502	9,915	,623	12,005	,445
	N Geçerli Durum	104		104		104		104		104	
P.3	Pearson Ki-kare Ddeğeri	16,397 _d	,174	9,837 ^d	,630	21,739 _d	,041	19,191 _d	,084	18,166 _d	,111
	Anlamlılık Çift Taraflı	21,458	,044	12,231	,427	26,296	,010	22,728	,030	19,817	,071
	N Geçerli Durum	50		50		50		50		50	

P.4	Pearson Ki-kare Ddeğeri	20,651 _e	,056	14,046 _e	,298	19,394 _e	,079	19,995 _e	,067	10,430 _e	,578
	Anlamlılık Çift Taraflı	23,255	,026	17,799	,122	21,240	,047	25,481	,013	11,994	,446
	N Geçerli Durum	35		35		35		35		35	
P.5	Pearson Ki-kare Ddeğeri	8,788 _f	,457	16,759 _f	,159	12,329 _f	,420	17,837 _f	,121	23,643 _f	,023
	Anlamlılık Çift Taraflı	10,862	,285	20,122	,065	13,446	,337	19,283	,082	18,604	,099
	N Geçerli Durum	32		32		32		32		32	
Total	Pearson Ki-kare Ddeğeri	19,183 _a	,510	21,827 _a	,350	12,732 _a	,889	15,717 _a	,734	23,653 _a	,258
	Anlamlılık Çift Taraflı	16,868	,662	20,458	,430	12,257	,907	16,331	,696	24,307	,229
	N Geçerli Durum	319		319		319		319		319	

H8 hipotezi altında sosyo-ekonomik farklılıklardan kullanıcıların mesleki durumu farklılıkları ile sosyallik kriterleri arasında yapılan değerlendirmede parkların tamamına bakıldığında sadece her yaştan kullanıcının faydalanması noktasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı sosyallik faktörleri ile mesleki durum arasındaki bağlantı analiz edildiğinde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Hekimoğlu Ali Paşa Parkı'nda ise kullanıcıların mekan kalite algısında toplanma ve buluşma ile tanımadığımız kişilerle iletişim in mesleki durum ile arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Çarşamba Çukurbostan Parkı, Kariye Şehir Parkı ve Kadirga Parkı için analiz edildiğinde sosyalleşme faktörleri ile mesleki durum arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır (Tablo 3.67).

Tablo 3. 67 Kullanıcıların Mesleki Durumu- Sosyallik İlişkisi Ki-kare Analizi

		Toplanma ve buluşma		Tanıdık ile karşılaşma		Tanımadığımız ile iletişim		Genel yönetimden memnuniyet		Her yaş grubundan kullanıcı faydalanması	
		Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)	Value	Asymp . Sig. (2-sided)
P.1	Pearson Ki-kare Ddeğeri	43,467 _b	,031	34,729 _b	,178	45,657 _b	,019	37,585 _b	,107	24,416 _b	,659

	Anlamlılık Çift Taraflı	49,786	,007	43,298	,033	56,651	,001	43,082	,034	24,646	,647
	N Geçerli Durum	98		98		98		98		98	
P.2	Pearson Ki-kare Ddeğeri	17,326 _c	,942	28,044 _c	,462	28,087 _c	,460	27,612 _c	,485	35,764 _c	,149
	Anlamlılık Çift Taraflı	21,706	,795	35,652	,152	30,708	,330	30,176	,355	35,482	,156
	N Geçerli Durum	104		104		104		104		104	
P.3	Pearson Ki-kare Ddeğeri	39,533 _d	,073	26,611 _d	,540	49,114 _d	,008	29,114 _d	,407	19,991 _d	,865
	Anlamlılık Çift Taraflı	46,821	,014	26,287	,557	54,893	,002	35,896	,145	22,414	,762
	N Geçerli Durum	50		50		50		50		50	
P.4	Pearson Ki-kare Ddeğeri	20,670 _e	,658	20,341 _e	,677	38,375 _e	,032	19,793 _e	,709	27,196 _e	,295
	Anlamlılık Çift Taraflı	25,767	,365	23,486	,491	35,751	,058	24,174	,452	28,736	,230
	N Geçerli Durum	35		35		35		35		35	
P.5	Pearson Ki-kare Ddeğeri	15,170 ^f	,650	33,701 ^f	,090	26,356 ^f	,335	37,008 ^f	,044	34,889 ^f	,070
	Anlamlılık Çift Taraflı	15,396	,635	30,149	,180	21,380	,616	33,150	,101	25,061	,402
	N Geçerli Durum	32		32		32		32		32	
Tota l	Pearson Ki-kare Ddeğeri	36,325 _a	,135	38,623 _a	,087	26,558 _a	,542	42,448 _a	,039	48,507 _a	,009
	Anlamlılık Çift Taraflı	38,156	,095	39,987	,066	27,300	,502	45,710	,019	46,920	,014
	N Geçerli Durum	319		319		319		319		319	

H.9: Kullanıcıların park içerisinde hoş vakit geçirmesi parkın aktivite çeşitliliğine göre değişkenlik göstermektedir. H9 hipotezi analizi değerlendirilmesinde parkların genelinde kullanıcıların parklarda hoşça vakit geçirmesi ile parkın aktivite alanı ve aktivite çeşitliliği arasında $p=0,00 \leq 0,05$ anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Parklar ayrı ayrı değerlendirildiğinde Fındıkzade

Çukurbostan Şehir Parkı $p=0,006 \leq 0,05$, Çarşamba Çukurbostan Parkı $p=0,05 \leq 0,05$, Hekimoğlu Ali Paşa Parkı nda $p=0,03 \leq 0,05$ aktivite çeşitliliği ile kullanıcıların hoşça vakit geçirmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kariye Şehir Parkı ve Kadirga Parkı'nda H9 hipotezine ilişkin anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Tablo 3.68).

Tablo 3. 68 Kullanıcıların Aktivite çeşitliliği ile parkta hoş vakit geçirmesi ilişkisi Ki-kare Analizi

	P.1		P.2		P.3		P.4		P.5		Total	
	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)
Pearson Ki-kare Ddeğeri	37,945 ^b	,002	25,735 ^c	,058	37,909 ^d	,002	19,419 ^e	,079	13,647 ^f	,135	109,527 ^a	,000
Anlamlılık Çift Taraflı	33,560	,006	26,285	,050	35,806	,003	20,126	,065	12,585	,182	104,032	,000
N Geçerli Durum	98		104		50		35		32		319	

H.10: Parkın aktivite çeşitliliğine yönelik tasarım faaliyetleri yürütülmesinde parkın kullanıcı memnuniyeti önemli etkiye sahiptir. Mekan aktivite çeşitliliği arttıkça kullanıcı memnuniyeti artacak, parkın bakım ve yönetim problemleri artacak, parktaki kullanıcı memnuniyeti azalacaktır. Savına ilişkin yapılan analizde öncelikle kullanıcıların aktivite yetersizliği ile yönetim memnuniyeti farklılıkları çaprazlanmış ve parklarda genel olarak aktivite yetersizliğinin yönetim memnuniyeti üzerinde etkisi olduğuna dair $p=0,023 \leq 0,05$ anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3.69).

Tablo 3. 69 Katılımcıların aktivite yetersizliği ile yönetim memnuniyeti ilişkisi ki-kare analizi

	P.1		P.2		P.3		P.4		P.5		Total	
	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)	Value	Asym p. Sig. (2-sided)
Pearson Ki-kare Ddeğeri	17,206 ^b	,028	14,030 ^c	,299	4,538 ^d	,806	11,538 ^e	,173	2,418 ^f	,659	21,336 ^a	,046

Anlamlılık Çift Taraflı	22,068	,005	14,385	,277	5,453	,708	12,110	,146	3,182	,528	23,586	,023
N Geçerli Durum	98		104		50		35		32		319	

H10 alt hipotezinde bir önceki analize farklı bir bakış açısıyla bakmayı sağlayacak aktivite çeşitliliği ile konfor-imaj faktörleri çaprazlandığında parkların genelinde park yönetimi ve park temizlik ve bakımı ile aktivite çeşitliliği arasında $p=0,000 \leq 0,05$ anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Aktivite çeşitliliğine ilişkin kullanıcıların mekan kalitesi algısı her bir parkta ayrı ayrı aktivite çeşitliliği ile anlamlı bir ilişki içerisindedir (Tablo 3.70).

Tablo 3. 70 Aktivite çeşitliliği ile genel yönetim ve temizlik-bakım ilişkisi ki-kare analizi

		Parkın genel yönetimi		Parkın temiz ve bakımlı olması	
		Value	Asymp. Sig. (2-sided)	Value	Asymp. Sig. (2-sided)
P.1	Pearson Ki-kare Ddeğeri	52,795 ^b	,000	44,184 ^b	,000
	Anlamlılık Çift Taraflı	43,262	,000	34,080	,005
	N Geçerli Durum	98		98	
P.2	Pearson Ki-kare Ddeğeri	35,657 ^c	,003	50,812 ^c	,000
	Anlamlılık Çift Taraflı	34,881	,004	52,308	,000
	N Geçerli Durum	104		104	
P.3	Pearson Ki-kare Ddeğeri	16,449 ^d	,422	20,891 ^d	,183
	Anlamlılık Çift Taraflı	18,639	,288	28,502	,028
	N Geçerli Durum	50		50	
P.4	Pearson Ki-kare Ddeğeri	18,119 ^e	,112	13,421 ^e	,339

	Anlamlılık Çift Taraflı	22,171	,036	16,361	,175
	N Geçerli Durum	35		35	
P.5	Pearson Ki-kare Ddeğeri	24,399 ^f	,018	9,628 ^f	,649
	Anlamlılık Çift Taraflı	22,458	,033	10,987	,530
	N Geçerli Durum	32		32	
Total	Pearson Ki-kare Ddeğeri	108,113 ^a	,000	96,425 ^a	,000
	Anlamlılık Çift Taraflı	103,891	,000	98,908	,000
	N Geçerli Durum	319		319	

BÖLÜM 4

4. DEĞERLENDİRME ve ÖNERİLER

Araştırma kapsamında Tarihi yarımada ya da Suriçi olarak bilinen İstanbul İli, Fatih İlçesi tarihi ve kültürel zenginlikleri ile günümüze kadar getirdiği birikimleri modern kentleşmenin gereksinimleri, değişen dünya şartlarının var ettiği ve yok ettiği düzen içerisinde ciddi değişimlere uğramıştır. Özellikle İstanbul metropolünün merkezi konumunda bulunan bir ilçe olması ve içerisindeki ticari döngünün sürekli hareketli olmasından kaynaklı sürekli cazibe merkezi olmuştur. Bu durum beraberinde zamanla artarak çoğalan yoğun iç ve dış göç, suç oranında artış ve çeşitli asayiş problemleri, global düzenin getirdiği ekonomik sıkıntılardan kaynaklı artan işsizlik, barınma ve ticari amaçlı mevcut tarihi yapılarda yaşanan denetimsiz çöküntü gibi birçok problemi doğurmaktadır. Yaşanan insan odaklı sıkıntıların yanında Tarihi yarımada içerisinde yer alan tarihi yapı stoku ve eski yerleşim alanı olmasından kaynaklı çarpık imar düzeni kentin dışardan gelen bu insan tehditlerine karşı savunmasız kalmasına ve kendi haline terk edilmesine sebep olmaktadır.

Kentin bu denli problemlerinin arasında ilçede Fatihli; İstanbullu ya da bir başka deyimle kentli olarak yaşam mücadelesi veren ciddi bir kitle yer almaktadır. 29 Mart 2009 tarihinde yürürlüğe giren 5747 sayılı kanunla, Eminönü ilçesi ile birleştirilmesi ciddi bir nüfus artışına sebep olmamış olup belediye hizmetlerinin kontrol ve yönetiminde çeşitli sıkıntılar doğurmuştur. İlçenin okur yazar oranı %96,03 seviyesinde olup eğitilmiş bir kitlenin varlığını göstermektedir.

Kentsel mekan olarak kamusal kullanıma hizmet veren kentsel açık ve yeşil alan olarak parklar belirtilen hususlardan kaynaklı dağınık halde bulunmakta, imar problemlerinden kaynaklı ada bazında düzenlenemediğinden ve ufak yüzölçümlerinde parsel bazında kurgulandığından kontrol ve düzeni sağlanması noktasında problemler yaşanmakta, kontrol ve düzen sağlanamadığından yoğun kamu malı zararı ve asayiş problemleri yaşanmaktadır. Yaşanan bu problemler bilinçli kentlilerin parklardan faydalanması noktasında kalitesiz kentsel mekan algısı yaratmaktadır.

İlçede büyükşehir belediyesi sorumluluğundaki parklar yerel halkın yoğun olarak kullanamadığı, konut alanlarına uzak, yerelde ulaşım ve erişimin zor olduğu, yerli ve yabancı turistlere hizmet edecek nitelikte ve bu gerekçelerle daha çok estetik peyzaj (çiçek, çalı dikimi, plastik obje barındıran) peyzaj kaygısı içermektedir. İlçe belediyesi sorumluluğundaki parklar ise yerel halka hitap edecek şekilde kurgulanmış, her yaştan kullanıcının faydalanabileceği nitelikte planlanmış olup; içerisinde rekreatif, sportif ve ekolojik gereksinimlere ihtiyaç verecek donanımları barındırmaktadır. Bu gerekçelerle araştırmanın materyallerinin belirlenmesinde tezin amacına hitap etmediği ve hipotez ile ilişkisi olmayacağı, misafir kullanıcıların sağlıklı değerlendirme yapamayacağından yerel halkın kullandığı ilçe belediye parkları seçilmiştir. Seçilen parkların her biri ayrı mahallelerde, farklı çevresel etkilere ve kullanıcı profillerine sahip parklardır. Seçilen parklar ulusal ve uluslararası park standartlarına göre analiz edildiğinde “mahalle parkı” sınıfında değerlendirilmektedir. Tarihi Yarımada parkları mekan kalitesi açısından ilk aşamada peyzaj mimarlığı meslek disiplini açısından gözlemlenerek önerilen mekan kalitesi gözlem prensipleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. İkinci aşamada ise park kullanıcılarının mekan kalitesi algısını yorumlamayarak elde edilen veriler ışığında mekansal kaliteyi arttırmaya yönelik anket çalışması yürütülmüştür.

Mekansal gözlem verilerine göre **Fındıkzade Çukurbostan Şehir Parkı** fiziksel yapısı itibari ile kullanıcılara alışlagelmişin dışında bir görünüm sunmaktadır. Çevresinde cadde-sokak ve konut yapılarının kotundan yaklaşık 10-12 m çukurda yer alması itibari ile parkın giriş ve çıkışı kısıtlı olanaklarda olup araç ve yaya girişine olanak sağlayan rampalar ile parka erişim sağlanmaktadır. Rampa eğimi mevcut haliyle % 14 olup engelli bireylerin rahatça erişim (uygun eğim standartları %8-%12) sağlamamaktadır. Parkın çukurda yer alması itibari ile parka girişte kullanıcılara kuşbakışı gözlem imkanı sunmakta ve park içerisinde yer alan ağaçların tepe taçları ve çim alanlar girişte kullanıcılara estetik bir karşılama sunmaktadır.

Park içi bitkilendirmede yaprak döken bitkiler (ıhlamur (*Tilia tomentosa*), çınar (*Platanus occidentalis*), sığla (*Liquidambar styraciflua*), mabed (*Ginkgo biloba*) ağacı gibi), herdemyeşil bitkilere (sedir (*Cedrus atlantica*), manolya (*Magnolia Grandiflora*), mezarlık servisi (*Cupressus sempervirens*), palmye (*Chamaerops*

excelsa) gibi) göre yoğun olduğundan sonbahar ve kış aylarında ağaçlar çekiciliğini kaybetmekte ve bakir bir görünüm sergilemektedir. Ağaç türleri genel itibari ile yolları vurgulayacak şekilde alle boyunca dikilmiştir. Yeşil alanlar içerisinde gösteri ve sergi amaçlı forma gelen çalı türleri (ateş dikenleri (*Pyracantha coccinea*), taflan (*Euonymus japonica*) ile renkli ve çiçekli çalı türleri ve çiçek parterleri ile(gül (*Rosa*), süs sarımsağı (*Tulbaghia violacea*), cennet bambusu (*Nandina domestica*) gibi) kullanıcılara çekici görünümler sunmaktadırBitki çeşitliliği açısından duyulara etki etmesi itibari ile değerlendirildiğinde çiçek ve yaprak renk çeşitliği ve kokulu türler oldukça yetersizdir.

Parkın spor alanları, çocuk oyun alanları ve jimnastik alanları yeşil alan sınırlarında çit bitkileri ile mekansal vurgu arttırılmıştır.. Parkın sert zemin düzeni formal yapıda simetri olup yaya yolları yeterli genişliktedir (3 m) ancak ana ve tali olarak ayrılmamıştır. Bu düzen genel itibari ile kullanıcılara ruhsal olarak olumlu bir etki bırakmamakta ve mekansal dağılımda bir vurgu yaratmamaktadır. Parkın merkez noktasında yolların kesiştiği süs havuzu ve çevre sert zeminleri parkın odak kısmını oluşturmaktadır.

Parkın sert zemini doğal ve yapay döşemelerle kaplanmış olup, belirli aralıktaki derz döşemesiyle kullanıcıların tek düze bakış açısını kırmaktadır. Parkın yol sirkülasyon ağı her noktasına rahatlıkla ulaşılabilir düzendedir.

Parkta estetik olarak yetersiz ancak işlevsel olarak kullanıcılar tarafından yoğun kullanılan kent mobilyaları çok sık yerleşim düzeninde ve karmaşık bir düzende olup pergola üst örtülerinde yer alan branda kaplamaları parkta yapay bir görünüm ve kullanım sağlamakta ve doğa ile uyumunu olumsuz etkilemektedir. Ancak kullanıcıların yoğun oturma ve dinlenme faaliyetleri için pergola alanlarını sunulan ihtiyaç yeterliliğinde kullandıkları gözlemlenmektedir. Parkın yeşil alan, sert zemin ve kent mobilyaları arasında formal bir bağ bulunmakta olup mekansal ilişkileri basit bir kurgudur.

Parkın ışımsal düzeni içerisinde en büyük fonksiyon alanı çocuk oyun alanı olup içerisinde yaş gruplarına göre oyun aletlerinin ayrılmamış olması kullanıcıların arasında kargaşa ve memnuniyetsizlik yaratmaktadır.

Park içerisinde sportif aktivite alanları arasında bütünleşik bir düzen bulunmakta olup koşu-yürüyüş parkuru genişliği kullanıcı aktiviteleri açısından yetersiz (genişlik 2m olup, karşılıklı ya da yan yana en fazla 2 kişi geçişini sağlamaktadır) kalmaktadır. Koşu ve yürüyüşün aktivitelerinde ortak kullanılan bu kısımda karşılıklı ve yan yana düzende rahat kullanım için max. 3 metre olarak kullanıcının yan yana rahatlıkla geçebileceği düzende kullanımı sağlanmalıdır. Parkı içerisinde amacı dışında kullanılan ve yer yer kullanım değerini yitirmiş yapısal kullanımlar parkın görünümüne ve çekiciliğine olumsuz etki etmektedir. Park içerisinde süs havuzları park planı içerisinde formal bir düzende olup alanın tarihi nitelikleri ve sunduğu diğer fonksiyon alanları ile arasında bir uyum bulunmamaktadır. Park aydınlatmaları 10-12 m yükseklikteki aydınlatma direkleri ile sağlanmakta olup, ilkbahar ve yaz aylarında yapraklı ağaç altlarına yeterli ışığın gelmediği kör noktalar oluşmaktadır. Bu nedenle belli bölgelerde alçak boylu aydınlatma ve kent mobilyalarında ışık oyunları kurgulanması bu güvensiz durumu ortadan kaldıracaktır.

Çalışma alanlarından **Çarşamba Çukurbostan Parkı** mekansal gözlemler doğrultusunda değerlendirildiğinde özellikle Fındıkzade Çukurbostan Şehit Parkı' na boyutu ve fiziksel sınırları itibari benzerliği ile dikkat çekmektedir. Ancak gerek parkın sert zemin ve yeşil alan planlaması, fonksiyon çeşitliliği ve kullanıcı ihtiyaçları farklılık göstermektedir. Söz konusu park diğer Çukurbostan Parkı gibi yerleşim zemininden düşük bir topografya da rampa ile iniş sağlanarak erişilebilmektedir. Parkın iki cephesi sınırında konut alanları ve tarihi Yavuz Sultan Cami si yer almaktadır. Cami park kullanıcılarına ruhsal açıdan mistik bir görünüm sunması itibari ile hoş bir manzara sağlamaktadır.

Parka erişimde açık olan diğer iki cepheden rampa düzeni ile parka ulaşım sağlanmaktadır. Rampa eğimleri %14 ve %16 arasında değiştiğinden engelli bireylerce rahat erişime uygun değildir. Bu bağlamda Çukurbostan parklarında alternatif erişim imkanları sağlanması (asansör, engelli rampası, yürüyen rampa, yürüyen merdiven gibi) bu parklara erişim imkanlarını kolaylaştıracak ve mekan kalitesini arttıracaktır. Parkın geniş bir yüzölçümüne sahip olması ve birbirine uzak iki farklı noktadan giriş sağlanması kontrolsüz girişe neden olmakta ve güvenlik olanaklarını yetersiz kılmaktadır.

Parkın orta kısmındaki cami yapısı parkın fonksiyonel kullanımını kısıtlamaktadır. Park içerisinde cami dışında yerel yönetimlere ait eğitim hizmet yapıları bulunmakta ve bu kullanım park kullanıcılarının kitlesini çeşitlendirmekte ve yerel kullanıcı dışında bu birimlere erişimde diğer kullanıcılar tarafından da faydalanılmaktadır. Parkın genel planına bakıldığında diğer Çukurbostan parkına benzer nitelikte yol aksları merkeze ışınsal düzende kurgulanmış olup simetri ve formal bir düzende dağılmaktadır. Yol genişliklerinde ana-tali yol ayrımı yapılmadığından mekânsal dağılımda vurgulayıcı yönlendirme ayrımı sağlanamamıştır. Parkın genel sert zemin dağılımındaki formal düzen kullanıcılarda heyecan veren çekici bir etki yaratmamaktadır.

Parkın bitkilendirmesi Fındıkzade Çukurbostan'a benzer bir tasarım kurgusunda olup ağaç ve çalı yoğunluğu oldukça yetersizdir. Park içerisinde özellikle herdemyeşil, renkli çiçekli, kokulu türlerin yetersiz olması tekdüze bir bitkilendirme düzeni sunmaktadır. Genel itibari ile alle boyunca yolları vurgulayıcı düzende ağaçlandırma yapılmıştır. Park içerisinde çocuk oyun alanları cami yapısının alanı bölmesinden de kaynaklı işlevsel mekan kazandırma kaygısı ile üç farklı noktada planlanmış olup içerisinde benzer nitelikte oyun aletleri bulundurmaktadır. Bu oyun grubu alanlarının dağılımı içerisinde yaş gruplarına göre aletler konumlandırılması kullanıcılara kaliteli mekânsal kullanım sunacaktır.

Park içerisinde sportif aktivite olanakları Fındıkzade Çukurbostan ile benzer kurguda planlanmış olup fitness alanları diğer parktaki gibi istasyonlar halinde parkur çevresinde anlamlı dağılmamıştır. Parkın kent mobilyaları mekânsal kaliteye etkisi incelendiğinde sadece işlevsel amaca hitap etmekte ve estetik bir kaygı ile kurgulanmadığı görülmektedir. İncelenen parkların tamamında benzer kent mobilyaları konumlandırılmış olup parkın kullanıcılarına, çevresel etkisine ve barındırdığı fonksiyonlara uygun niteliklerde çeşitli olanaklar sunulmamıştır. Parkın içerisinde su ögesi olarak konumlandırılan süs havuzları parkın genel planı ile anlamlı ve vurgulu bir şekilde kurgulanmıştır.

Park aydınlatmaları da kent mobilyaları gibi alanın ihtiyaçlarına göre çeşitlendirilmemiş olup eldeki malzemenin niteliğinin sunduğu imkanlarda kurgulanmıştır. Yapılabilecek farklı aydınlatma olanakları ile parkın gece güvenli

kullanım kapasitesini arttırarak görsel anlamda çeşitli ışık oyunları ile kullanıcılara ruhsal açıdan çekici olanaklar sunacaktır.

İki Çukurbostan parkı ortak değerlendirildiğinde fiziksel benzerlikleri ve fonksiyonel farklılıkları bağlamında mekansal kaliteyi arttırmaya yönelik; bitkisel denge ve çeşitlilik sağlanmalı, kent mobilyaları daha ergonomik ve estetik bir hale getirilmeli, alçak boylu aydınlatmalar ve mekânsal ışık oyunları sağlanmalı, sert zemin düzeninde informal düzen sağlayıcı geçişler bırakılarak mekansal vurguları ve kullanıcı çekimini arttırılmalıdır. Özellikle iki Çukurbostan parkı fonksiyon çeşitliliği boyutu itibari ile fazla görünse de sosyal ve eğitsel donatıların oldukça yetersizdir.

Çalışma alanlarından **Hekimoğlu Alipaşa Parkı** 4838,95 m² lik yüzölçümü ile çeşitli park standartları sınıfları içerisinde Amerikan Ulusal Rekreasyon ve Park Birliği sınıflandırmasında “mahalle parkı” sınıfına girerken London Planning Advisory Committee tarafından yapılan sınıflandırmada yerel parklar sınıfında değerlendirilebilmektedir. Hekimoğlu Ali Paşa Park cadde kaldırım kotunda planlanmış olup düz bir topografya üzerinde kurgulanmıştır. Parkın sert zemin düzeni Çukurbostan parklarına benzer şekilde merkezde süs havuzu ve ışımsal yollar şeklinde düzenlenmiş ve formal bir düzenleme ile simetrik bir görünümde planlandığı görülmüştür. Bu haliyle insanlara hareketli ve heyecanlı bir park algısı sunmamaktadır. Parkın yol genişlikleri yeterli ölçülerde olup tali ve ana aks düzeni sağlanmadığından kullanıcıların mekansal yönlendirmede mekanlar önem derecesi algılanamamaktadır.

Bitkisel açıdan ağaç ve ağaççıklar doğal bir düzende alanda konumlandırılmış olup çalı gruplarına park içerisinde çok yer verilmediği gözlenmekte olup yeşil alan içerisinde mevsimlik çiçek dikim parterleri ile kalıcı desenler oluşturulduğu görülmüştür. Park bitkisel düzeni ile kullanıcılara doğa ile uyumlu bir algı sunarken mekânsal vurguya yönelik düzende olmadığı görülmektedir. Park bitkisel düzeninde özellikle ağaçlandırılmada yaprak döken türler tercih edilmiş (ıhlamur (*Tilia tomentosa*), çınar (*Platanus occidentalis*), at kestanesi (*Aesculus hippocastanum*) gibi.) ve ibreli türler ön plana çıkmamakta ve bu düzeniyle sonbahar-kış aylarında park bitkisel olarak çıplak bir hal almaktadır. Park içerisinde yaprakları renk değiştiren, çiçekli ve kokulu ağaç türlerine çok yer verilmemiştir.

Parkta yer alan çocuk oyun alanı kısıtlı miktarda oyun imkanı sunmaktadır. Park içerisinde yer alan kafe çevresinde anlamsız sert zeminler farklı mekânsal kurgularla işlevlendirilerek parkın genel kalite algısına olumlu etki sağlayabilir.

Parkın kuzey ve güney cephesinden parka giriş sağlanabilmekte olup batısında konut alanları, doğusunda parkın manzarasına değer katan tarihi Hekimoğlu Ali Paşa Cami yer almaktadır. Parkın kuzey cephesinde araç girişi ve yaya girişine olanak veren girişlerde kontrollü giriş-çıkış düzeni bulunmadığından ve park binaların arkasında ana caddeden uzak mesafede yer aldığından park kullanıcılarının güvenliği açısından problemler yaşanabilmektedir. Parkın güney cephesi girişinde ise ara sokak bağlantısı ile merdivenli giriş bulunmaktadır. Parkın kuzey cephesi engelli erişimine uygun olup güney cephesi kot itibari ile elverişli rampa imkanı sunamamaktadır. Bu anlamda park cadde ile sokak arasında bağlantı sağlayan geçiş aksını oluşturmaktadır.

Park kent mobilyaları parkın sade tasarım düzeni içerisinde ortalama miktarda konumlandırılmış olup diğer parklarla benzer nitelikte park kullanıcılarına, çevresel etkisine ve barındırdığı fonksiyonlara uygun niteliklerde ve estetik olanaklar sunmamaktadır.

Park içerisinde fiziksel aktivite alanı olarak yer alan jimnastik aletleri park girişine yakın olması ve kişisel mahremiyet göz önünde bulundurulmaması sebebiyle kullanıcıların algısında memnuniyetsiz yarattığı ve yoğun kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Park aydınlatmalarında diğer parklardaki gibi boylu direkler tercih edilmiş olup parkın gece kullanımında güvenlik olanaklarını sağlamak, ruhsal açıdan kullanıcılarda hareketli kullanım sağlamak ve estetik görünümü arttırmak için alçak aydınlatma elemanlarına yer verilmeli ve zeminde ışık oyunları kurgulanması mekânsal kalite açısından parkın çekiciliğini ve konforunu arttıracaktır.

Hekimoğlu Ali Paşa Parkı özelinde mekan kalitesini arttırmaya yönelik park planında hareketli ve informal yaya geçişleri sağlanması, bitkisel materyalle mekanların sınırlandırılması ve farklı bitki türleri ile estetik yakın fon oluşturulması, ağaçların kullanıcıların ruhsal hoşnutluğunu ve yönlendirme hissini algılayacağı düzende yapılması, parkın genel kullanıcı kitlesi ve sert zemin düzeni ile ilişkili diğer peyzaj elemanları ile ilişkili kent mobilyalarının kurgulanması, park girişlerinin

kontrollü hale getirilmesi, işlevsiz sert zemin alanlarının değerlendirilerek çocuk oyun alanı ve jimnastik alanlarının daha uygun, korunaklı ve mahremiyet koşullarında düzenlenmesi parkın aktivite imkanlarını, konforunu, okunaklılığını ve sosyal imkanını arttıracak ve dolaylı olarak parkın mekân kalitesini arttıracaktır.

Çalışma alanlarından **Kariye Şehir Parkı** 6575,00 m² lik yüzölçümü ile çeşitli park standartları sınıfları içerisinde Hekimoğlu Ali Paşa ile aynı standartlarda; Amerikan Ulusal Rekreasyon ve Park Birliği sınıflandırmasında “mahalle parkı” sınıfına girerken London Planning Advisory Committee tarafından yapılan sınıflandırmada yerel parklar sınıfında değerlendirilebilmektedir. Park topografyası itibari ile eğimli bir düzene sahip olup merdiven ve rampa geçişleriyle kullanıcılara hareketli aktivite olanakları sunmaktadır. Parkın kuzeybatısında yer alan ve turistlerce yoğun olarak ziyaret edilen Kariye Müzesi parka hakim manzara oluşturmasıyla birlikte Kariye parkı müzesinin ön bahçesi niteliğinde bir uyumla planlandığı görülmektedir. Üç kademesi yer alan parkı en üst kademesi Kariye Müzesi ile ilişkili budamaya elverişli çalı gurupları ile simetri şekilde bitkilendirilmiş ve Kariye Müzesi varlığından kaynaklı bu kısımda boylu ağaç dikilmediği gözlemlenmiştir. Bu kısımda sert zeminler formal bir düzendedir. İlk kademede ayrıca kafeterya yapısı yer almaktadır. Parkın yaklaşık 1/5 ini kaplayan kafe yapısı ön açık-kapalı teras kısmı ve arkasındaki şevli alanda kurgulanan set teraslamalar oldukça elverişsiz ve anlamsız olduğu görülmektedir. Parkın topografyası ile uyumlu şekilde konumlandırıldığı görülen su ögesi olarak yapay bir şelale Kariye müzesi ile uyumsuz bir mimaride olsa da yakın çevresindeki bitkilendirme ile estetik bir görünüm oluşturmaktadır.

Parkın orta kademesinde anlamsız sert zemin elemanları , gölgelik oturma alanları ve fitness spor alanları yer almaktadır. Bu düzende fonksiyonların mekânsal dağılımında ilişkili bir düzen bulunmadığı görülmektedir.

Parkın en alt kademesi iki farklı kulakçık halinde sportif amaçlı mini bir basket sahası ve çocuk oyun bulunması itibari ile ilçenin tarihi ve fiziksel altyapısının şekillendirdiği imar uygulama planlarındaki dağınık parselasyon yapısının bu en alt kademede işlevsel bir şekilde değerlendirilememiştir.

Parkin bitkisel düzeninde ağırlıklı çalı grupları ön plana çıkmış olup ilk kademe şekilli çalı grupları, şelale yakın çevresi renkli, çiçekli ve budamaya elverişli çalı grupları ile bitkilendirilmiştir.

Parkı orta ve en alt kademe fonksiyon alanları spor alanları, çocuk oyun alanları ve fitnes alanları ağaçların gölgesinden yararlanacak şekilde kurgulanmıştır. Ancak genel itibari ile park içerisinde Kariye Müzesi'nin de kapanması kaygısının düşünüldüğü varsayılarak ağaçlandırmanın az miktarda tutulduğu görülmüştür. Park içerisinde yer alan ibreli ağaçlar (çam (*Pinus Pinea*) ve sedir (*Cedrus libani*) ağacı) her mevsim yeşil olması, yetişkin ve boylu olması itibari ile genel ağaçlandırmanın da yetersizliğinden ön plana çıkmakta ve parka ayrı bir hava katmaktadırlar.

Parkin kademeleri arasında merdiven ve rampa ile geçişler sağlanmıştır. Parkın 5 farklı noktadan girişi yer almakta olup girişlerde kontrollü giriş-çıkış sağlanması amacıyla kapı bulunduğu gözlemlenmiştir. Parkın kent mobilyaları araştırma yapılan diğer parklar ile benzer nitelik taşımaktadır.

Park içi aydınlatma diğer parklarla benzer nitelikte boylu direklerle yapılmış olup, arka fonunda yer alan Kariye müzesi ile uyumlu, içerisindeki bitkisel materyalleri vurgulayan, havuzun yansıma ve su hareketlerini ön plana çıkaran bir aydınlatma düzeni parkın kalitesini arttıracaktır.

Park genel itibari ile değerlendirildiğinde kullanıcıları bilgilendirme ve yönlendirme amaçlı çeşitli bilgi ve levhaların parkın niteliği, doğal bitkisel düzeni, diğer kent mobilyaları ile uyumsuz, kent estetiği ve çevresel verileri ilişiksiz düzende kurgulandığı görülmüştür. Estetik kaygıdan uzak olması dışında genel amaca hizmet eder niteliktedir.

Çalışma kapsamında incelenen **Kadırga Parkı** 5.463,83 m² lik yüzölçümü ile Hekimoğlu Ali Paşa Parkı ve Kariye Şehir Parkı ile aynı park sınıfı içerisinde yer almaktadır. Parkın sert zeminleri informal bir düzende olup parkın en dikkat çeken görsel alanı ortasında yer alan belirli bir geometrik düzende olmayan süs havuzudur.

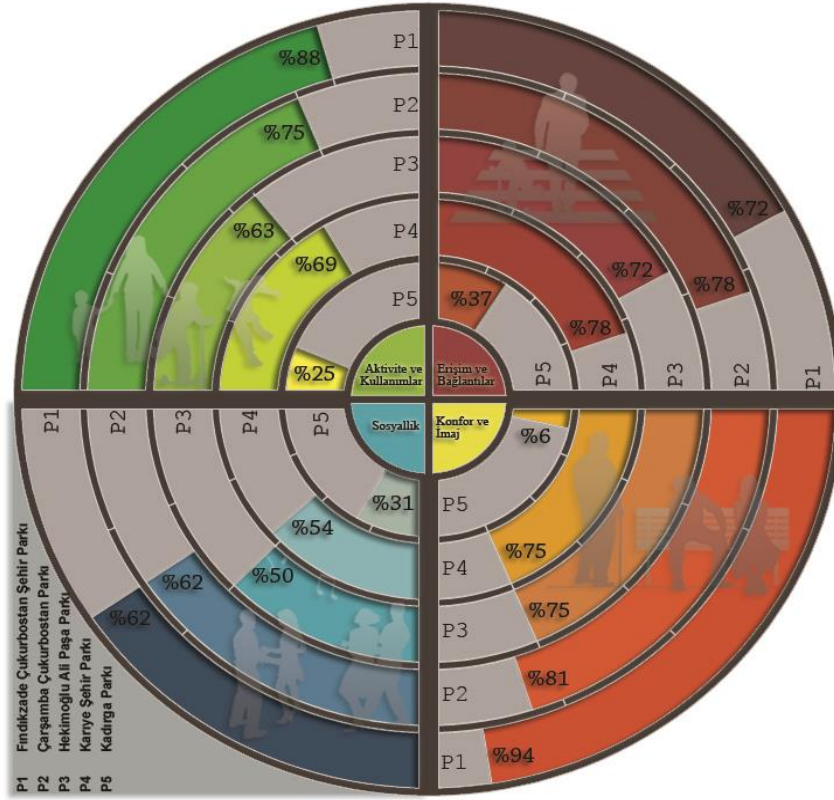
Parkı içerisinde ağaçlar boylu ve yetişkin olup ağırlıklı olarak Çınar ağaçlarının (*Platanus occidentalis*) varlığı dikkat çekmektedir. Park oturumu üçgen geometride olup çok sayıda ve kontrolsüz girişi bulunmaktadır. Park iç kısmında yoğun bir eğim

bulunmamakta olup incelenen diğerk parklar ile kıyaslandığında oldukça organik bir yapıya sahiptir. Bitkisel materyali ve sert zemin düzeni ile bu denli organik bir parkın içerisinde farklı amaçlarla konumlandırılmış yapısal düzenlemeler, parkın işlevsel ve estetik durumunu olumsuz etkilemekte ve parkın genel görünümünde yorgunluk yaratmaktadır.

Park sert zeminlerinde doğal kayrak taşı ve renkli beton gibi karma bir döşeme düzeni yer almaktadır. Parkın kullanıcılarına sunduğu aktivite alanları; çocuk oyun alanı ve oturma alanlarıdır. Parkın çocuk oyun alanları mevcut ağaç yoğunluğu ile gölge alanda kalmakta ve içerisinde oyun alanı yeterli kapasitesinde oyun aletleri bulunmaktadır.

Kadırga parkı yakın çevresindeki çeşitli müdahaleler, kontrolsüz ve çok sayıdaki girişi, yetişkin ağaçların sık ve yoğun olmasından kaynaklı yetersiz aydınlatmanın getirdiği gece yaşanan asayiş problemleri ve bundan kaynaklı parkın kötü kullanımı, parkın yorgunluğundan ve sahihsizliğinden faydalanan evsizlerin kent mobilyalarından farklı amaçlarla faydalanması gibi birçok olumsuz durum parkın mekan kalitesini ciddi derecede etkilemekte ve kullanıcıların memnuniyetsizliğine sebep olmaktadır.

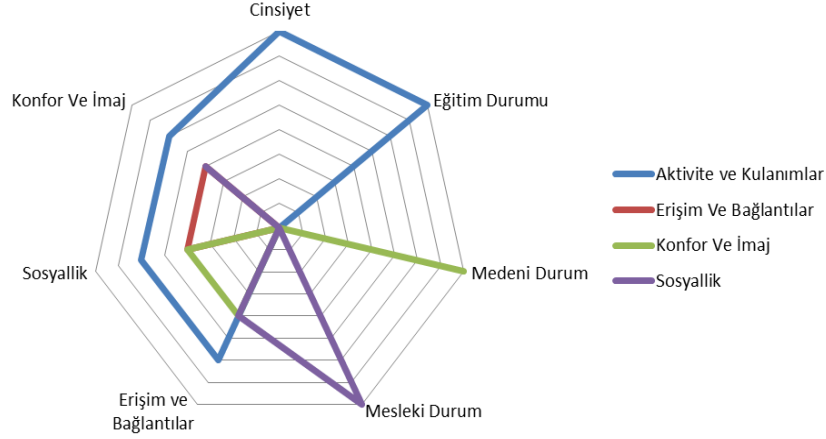
Kadırga Parkı mekan kalitesini arttırmaya yönelik; parkın çevresindeki yapısal müdahaleler önlenerek park ile mekânsal ilişki sağlanması, sık ağaçların seyreltilmesi, parkın giriş sayısı azaltılarak kontrollü giriş-çıkış sağlanması, park içerisindeki tarihi namazgah yapısının ön plana çıkartılması, yoğun ve sık ağaçlardan kaynaklı gölgelik alanlar nedeniyle zemindeki yetersiz yeşil alanlarda gölgeye dayanıklı çim ve çalı gruplarının dikilmesi gerekmektedir. Ayrıca parkın doğa ilişkisini ön plana çıkartacak kent mobilyalarının kurgulanması ve bu doğrultuda seçilecek malzemeler ile yapılacak müdahaleler kullanıcıların güvenlik hissiyatını arttıracak, aktivite imkanlarını daha işlevsel bir hale getirecek, parkı daha okunaklı kılacak ve parkın çevresinde gruplaşan kullanıcılara yapılarla kurulacak ilişki ile kendi içerisinde sosyalleşme imkanını sunarak parkın mekân kalitesini arttıracaktır.

Şekil 3.45 Mekan Kalitesi Değerlendirmesi

Araştırma kapsamında seçilen parklarda mesleki açıdan yapılan mekânsal değerlendirmeler sonucunda; estetik kaygının ön planda olmadığı, kullanıcı katılımının göz önüne alınmadığı, alan kullanımlarının genel parkların bütünü ile ilişki kurgulanmadığı, kentsel donatı elemanlarının mekânsal niteliklerde planlanmadığı, süs havuzu, plastik obje gibi görsel etkiyi arttıracak öğelerin parklarda tercih edilmediği, bitkilendirmelerde denge, birlik ve zıtlık gibi tasarım ilkelerinin göz önünde bulundurulmadığı ve belirli bitki çeşitleri (en sık kullanılan ağaç türleri: çınar (*Platanus occidentalis*), ıhlamur (*Tilia spp.*), sığla (*Liquidambar styraciflua*), mezarlık servisi (*Cupressus sempervirens*), manolya (*Magnolia grandiflora*) gibi) dışına çıkmadığından bitkisel düzenlemelerde benzerlik ve tekdüzelik olduğu, parkların plan yaklaşımlarında simetri ve formal düzenin tercih edildiği, fonksiyon çeşitliliğinin artırılması noktasında yenilikçi yaklaşımların göz önünde bulundurulmadığı, parkların ilçenin tarihi bütünlüğü ile uyum içinde kurgulanmadığı, parkların topografik özellikleri göz önüne alınarak mekânsal düzenlemelere çeşitlilik katılmadığı sonuçları ön plana çıkmakta olup; kaliteli kentsel mekan sağlanması hususunda parklar özelinde öneriler geliştirilmiştir.

Çalışma kapsamında kullanıcı mekan kalitesi algısının ilişkisini değerlendirmeye yönelik yürütülen anket sonuçlarında mekânsal gözlem ve değerlendirmelere benzer sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Şekil 3. 46 Kalite Kriterleri Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel İlişkilerin Değerlendirilmesi

“**Aktivite ve Kullanımlar**” başlığı altında demografik ve sosyo-ekonomik ilişkilerini değerlendirmeye yönelik yapılan çapraz analizlerde kişilerin doğum yeri farklılıklarının kullanıcı algısında etkili bir faktör olmadığı, cinsiyet farklılıklarının parkların genelindeki aktivite ve kullanım değerlendirmesinde etkili olduğu görülmektedir. Katılımcıların en yoğun kullandığı aktivite alanı olarak oturma alanları kullanıldığı görülmekte olup kişilerin ruhsal açıdan dinlenme amaçlı parklardan faydalandığı öngörülmektedir.

“**Erişim ve Bağlantılar**” başlığı altında yürütülen mekansal gözlem verilerine göre parklarının genelinin ulaşımının kolay, erişilebilir ve okunaklı olduğu gözlemlenmiştir. Kullanıcılara yöneltilen sorulara ilişkin yapılan değerlendirmede ise parkların genel itibarı ile ulaşım ve erişim konusunda oldukça rahat olduğu , okunabilirlik konusunda Çukurbostan parkları dışında yönlendirme ve bilgi levhalarının yetersiz olduğu tespit edilirken engelli bireylerin erişimi konusunda katılımcıların büyük ölçüde kararsız kaldıkları görülmektedir.

“**Konfor ve İmaj**” başlığı altında yürütülen mekansal gözlem verilerine göre parkların genel itibarı ile yeterli olduğu gözlemlenirken Kadırga Parkı bu kalite kriteri altında da yetersiz kalmaktadır. Özellikle parkların konforunu ve imajını

etkileyen parkların genel probleminin güvenlik olduğu gözlemlenmiştir. Kullanıcılara yöneltilen konfor ve imaj değerlendirilmesi sorularına ilişkin yapılan değerlendirmede ise parklardan aktivite çeşitliliği fazla olan Çukurbostan parklarının konforlu oldukları , ilçenin tarihi ve jeopolitik zenginliklerinden kaynaklı genel olarak manzara etkisi ile iyi bir imaja sahip oldukları noktasında katılımcılar görüşlerini belirtirken genel olarak parklarda kullanıcıların kendilerini güvende hissetmedikleri görülmüştür.

“**Sosyallik**” başlığı altında kullanıcılara yöneltilen sorularda olumlu ve olumsuz cevaplar arasında yakın ilişkiler görülmektedir. Parkların yerel ölçekte yakın çevresindeki insanlar tarafından kullanılmasından kaynaklı kullanıcılar tanıdıkları insanlarla karşılaşmakta olup tanımadıkları insanlarla iletişim kurmaktan genel olarak kaçınılmaktadırlar. Kadirga Parkı dışında katılımcıların büyük oranda parkların genel yönetiminden memnun oldukları ve her yaşta kullanıcının faydalanabileceği kalite algısı içinde oldukları görülmektedir. Kullanıcıların sosyallik kalite algısı değerlendirildiğinde demografik ve sosyo-ekonomik farklılıkların parklara genel anlamda etkisi bulunmazken lokal olarak parklar arasında ilişkili ya da ilişkisiz sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu sonuç farklı lokasyonda, farklı fonksiyon çeşitliliğine sahip parkların kullanıcı farklılıkları değil mekânsal farklılıkları ile kalite algıların da değişim göstermektedir. Bu öngörü kullanıcıların aktivite çeşitliliği sosyallik faktörleri çaprazlandığında açık bir şekilde görülmektedir.

Tarihi Yarımada parklarının mekan kalite kriterlerine göre değerlendirilmesi sonucunda ortaya atılan hipotezler büyük ölçüde desteklenmiştir. Araştırma alanı olarak seçile Fatih ilçesinin somut ve soyut kentsel birikimleri; tarihi ve kültürel zenginlikleri, demografik çeşitliliğinden kaynaklı kozmopolit yapısı ve sosyo-ekonomik çeşitliliği yerel ölçekte kullanıcılarına sunduğu kentsel dış mekan olarak parkların; insanların duygusal, fiziksel, sosyal, rekreatif ve kültürel gereksinimlerine cevap verebilecek nitelikte kurgulanmasında mekan kalite verilerinin analizi ve değerlendirilmeleri sonucunda yapılacak düzenlemelerde kaliteli kentsel mekan standartlarını sağlayan park alanlarının kullanıcı memnuniyetinin artacağı ve bir takım kentsel problemleri absorbe edeceği ve dolaylı olarak toplumsal refahı sağlayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

- Abbasia, A., (2016). Yoksul Kentsel Alanlarda Açık Alan Kalitesi: Kullanıcı Perspektifi ve Kullanım Şekli, Sürdürülebilir Kalkınma için Uluslararası Kentsel Planlama ve Mimari Tasarım Konferansı-Sosyal ve Davranış Bilimleri (194 – 205), Lecce.
- Apak, H.,Erdönmez, E., (2015). Kentsel Bellekte Meydan, San Marco Meydanı, Kent Akademisi, Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi , Cilt:8 Sayı:3
- Aksu, Ö., V., Kentsel Dış Mekânlarda Merdiven Tasarımlarının Trabzon Kenti Örneğinde İrdelenmesi, Kastamonu Üni., Orman Fakültesi Dergisi, 2014,14 (1) 79-92
- Altan,İ., (2015), Mimarlıkta Mekan Kavramı, Ofis 2005 Yayınevi, İstanbul.
- Atabek, E. (2002). Kamusal Mekanlarda Kalite: Yıldız Teknik Üniversitesi Kampüsü' Nde Kullanıcı Görüşlerine Dayalı Kalite Değerlendirmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atabeyoğlu, Ö., Bulut, Y., (2007), “Kamu Kurum Ve Kuruluşları Dış Mekan Kalite Yeterliliklerinin Puanlama Yöntemi İle Değerlendirilmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Sayı:1, ISSN: 1302-7085, (92-106), Isparta.
- Avcıoğlu, S., S., Akın, O., (2017), “Kolektif Bellek Ve Kentsel Mekan Algısı Bağlamında İstanbul Tuzla Köyiçi Koruma Bölgesi'nin Mekansal Değişiminin İrdelenmesi”, İdealkent Yayınları, Sayı:22, Cilt: 8, (423-450), Issn: 1307-9905, Ankara.
- Baltacı, A., (2018), “Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme”, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:1, Cilt: 7, (231-274), Bitlis.
- Başlama, D., E., Uslu, A., Körmeçli-Şahin, P., (2017), Kent Parkı Kalite Göstergelerinin Değerlendirilmesi Kapsamında Bir Deneme: Ankara / 100. Yıl

Birlik Parkı Örneği, Uluslararası Peyzaj Mimarlığı Araştırmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, (8-13), E-ISSN: 2602-4322.

Bayram, B., (2007). Kamusal Mekan Kalitesinin Yükseltilmesinde Yöntemler ve Kamusal Sanatın Rolü (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bektaş, A., (2010). Bursa İli Kent Parklarının, Reşat Oyal Kültürparkı, Soğanlı Botanik Parkı ve Merinos Parkı Örneklerinde Peyzaj Tasarım Kriterlerine Göre İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Boyaç, E., (2010). “Ülkemizde Kent Parkı İşlevlerini Belirleyen Etmenler” (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Canbeyli, R., (2002). Isık ve Beyin, Çevre Tümdür: Çok Boyutlu Bir Olguya Bütüncül Bakış içinde, Der. İncedayı D., s 39-48, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

Çakıcı, I., Çelem, H., (2009), “Kent Parklarında Görsel Peyzaj Algısının Değerlendirilmesi”, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Tarım Bilimleri Dergisi 2009, 1571, (88-95).

Çatal, R., (2018). “Peyzaj Tasarımı Açısından Kentsel Açık-Yeşil Alanlarda Kişisel Mekân Kavramının Meram Dere, Kültür Park ve Evliya Çelebi Parkı’nda İrdelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Çınar, İ., (2008). Kent Parklarının Rekreatyonel Yönden Yeterliği Üzerine Fethiye-Muğla Kent Parkları Örneğinde Bir Araştırma, ADÜ Ziraat Fakültesi Dergisi,Cilt:5 Sayı:2, (33-38), Aydın.

Düzenli, T., Çiğdem, A., Akyol, D., (2017), “Toplumsal Değişim Sürecinde “Kamusal Mekân” ın Dönüşümü”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 56, Ekim 2017, (545-554) (Erişim: <https://www.researchgate.net/publication/320798985>).

Erdönmez, E., Akı, A., (2005). Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri, YTÜ Mim. Fak. e-Dergisi, Cilt 1, Sayı 1.

- Erdönmez, E., Çelik, F., (2016). Kentsel Mekanda Kamusal Alan İlişkileri, Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, Sayı 14, (145-163).
- Farshi, R., (2011). “Tebriz Kenti Kuhistan Parkı Peyzaj Tasarımı”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gezer, H., (2012), “Mekanı Kavrama Sürecinde Algılama Bileşenleri”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl: 11 Sayı: 21 Bahar 2012 / 1 (1-10), İstanbul.
- Gehl Architects, (2007), Brighton & Hove Okunabilirlik Çalışması-Kamusal Alan-Kamusal Yaşam, erişim: https://issuu.com/gehlarchitects/docs/issuu_448_brighton_and_hove_pspl [27.02.2018]
- Gül, A., Küçük, V., (2001). “Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, ISSN:1302-7085, Seri:A, Sayı:2, s.27-48, Isparta.
- Heidegger, M., (1975). “Poetry, Language, Thought”, Translated by A. Hofstadter, Harper & Row Publishers, New York.
- Holub, K., (2011). Encouraging Development Of A Quality Urban Open Space System, Urban Open Space , <https://cdr.lib.unc.edu/indexablecontent/uuid:39297d97-89cb-4c2f-881a-3b69fb9c3271>[11.04.2018]
- İnceoğlu, M., AYTUĞ, A., (2009). “Kentsel Mekânda Kalite Kavramı”, Megaron Dergisi, Cilt:4, Sayı:3, (131-146), YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi, İstanbul
- İnceoğlu, M., (2007). “Kentsel Açık Mekânların Kalite Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul Meydanlarının İncelenmesi”, (Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Jurkovič, B., N., (2014). “Perception, Experience And The Use Of Public Urban Spaces By Residents Of Urban Neighbourhoods”, DOI: 10.5379 / urbani-izziv-en-2014-25-01-003
- Kahraman, M, D, (2014). İnsan İhtiyaçları ve Mekansal Elverişlilik Kavramları Perspektifinde Yaşanılabilirlik Olgusu ve Mekansal Kalite”, TMMOB Şehir

Plancıları Odası, Planlama Dergisi, Sayı.22004/2, s:74-84, doi: 10.5505/planlama.2014.29591.

Kandemir, V., R., (2010). “Kamusal alan içerisinde mahalle parkları ve bir mahalle parkı tasarım rehberi düşüncesi”, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kart, N., (2008). “İstanbul Tarihi Yarımada Yeşil Alanlarının Tarihsel Süreç İçerisindeki Değişiminin İrdelenmesi”, (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kızılaslan,S., (2007). “Trabzon Kenti Park ve Bahçelerinin Peyzaj Tasarım Kriterleri Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Kutlu, R., (2018). “Çevresel Faktörlerin Mekan Kalitesi ve İnsan Sağlığına Etkileri”, Türk Online Tasarım, Sanat ve İletişim Dergisi, Cilt:8, Sayı: 1 (67-78), ISSN: 2146-5193, İstanbul.

Kurkcuoglu, E., Akın, O., (2003), “Kentsel Mekan Algısındaki Su Elementlerinin Etkileri: Üsküdar Belediye Meydanı'nda Bir Örnek Olay”, AZ İTU, Cilt:10, Sayı: 2013/1, s:159-175.

Leland, R. M. (2006). “Mimarlığın Öyküsü, Ögeleri ve Anlamı” (Çev. Ergün Akça). Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

Llewelyn Davies Yeang, ODPM, (2006). Quality of Place: The North's Residential Offer; Leeds City Region Llewelyn Davies Yeang: London.

Marchant, J. R. V., (1948). “Cassell's Latin Dictionary: (Latin-English and English-Latin)”, Cassell, s: 533.

Onsekiz, D., (2003). Kentsel Ölçekte Eğlence Mekanları ile Konut Alanları İlişkisi Ankara Kenti Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Onsekiz, D., Emür, S., (2007). Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık ve Yeşil Alanların Önemi- Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(1), 367-396. Kayseri.

- Onsekiz, D , Emür, S., (2008). Kent Parklarında Kullanıcı Tercihleri ve Değerlendirme Ölçütlerinin Belirlenmesi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (24), 69-105. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/erusosbilder/issue/23757/253191>
- Özdemir, B., Ocakçı, M., (2017). “Kentsel Tasarım Kriterlerinin Mekânın Algısal Atmosferine Etkisi”, Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, Doi: 10.17365/TMD.2017.2.5.
- Polat, A., T., (2012). Kent Parklarında Görsel Kalite ve Doğallık Derecesi Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi, [https:// www.researchgate.net/ publication/ 277308888](https://www.researchgate.net/publication/277308888)
- Project For Public Spaces, (2000). How to turn a place around: a handbook for creating successful spaces, New York, ISBN: 0970632401.
- Roger Tym & Partners & One Northeast, (2006). Physical Regeneration Investment Framework Newcastle, One NorthEast) Available at: <http://www.ignite-ne.com/>
- Sadri, H., (2013). Mimarlık, Mekan ve İnsan Hakları, Antalya Mimarlar Odası Yayınları, ISBN: 9786050104448 ,(5-33), Antalya.
- Saylan, Y , Erdönmez-Dinçer, M ., (2017). Kamusal Alanların Kullanımında Mekan Kalitesi; Eminönü Mercan Mahallesi. Kent Akademisi, 10 (29), 1-18. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/kent/issue/34408/379950>
- Semerci, F., (2014). “Meydanların İşlevsellik Analizi: İstanbul Tarihi Yarımada Örneği”, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Solak, G., S., (2017). “Mekân-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal Ve Kuramsal Bir Bakış”, MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt.6, Sayı.1, (13-37), Erişim: <http://dergipark.gov.tr/mjss/issue/40509/485519>
- Şehircilik Şûrası Komisyon Raporları, (2017). Şehirlerimizde Kimlik, Planlama, Tasarım Komisyon Raporu-(Sorun Alanı 2.3 Yaşam ve Mekan Kalitesi Boyutu), Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekim, 2017.
- Thompson, C., (2002). Urban Open Space in the 21st Century, Landscape and Urban Planning, s:59-72.

Topçu, K., BİRSEL, G., S., (2016). “Geleneksel Gaziantep Çarşısının Mekânsal Kalite Açısından Değerlendirilmesi”, Araştırma Makalesi, Artium Dergisi, Cilt:4, Sayı:1, (58-74), Hasan Kalyoncu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, Gaziantep.

Tural, M, M., (2009). “Mardin Geleneksel Yerleşim Dokusunun Kentsel Dış Mekân Kullanımları Bağlamında İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Uzgören, G., Erdönmez, E., M., (2017), “Kamusal Açık Alanlarda Mekan Kalitesi ve Kentsel Mekan Aktiviteleri İlişkisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, Megaron Dergisi, Cilt:12, Sayı:1, (41-56), YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi, İstanbul

Yılmaz, Z., (2006), “Kentsel Parklar ve Kentsel Tasarım İlişkisi İstanbul/Gülhane Parkı Örneğinin İrdelenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yücel, F.,G., (2005). “Kent Parkları İle İlgili Kalite Kriterlerinin Oluşturulması”, (Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yücel,F,G., “Kaliteli Kent Parkı Tasarımı”, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=52&RecID=1297>, [04.12.2017].

<http://www.tuik.gov.tr> [Ziyaret Tarihi: 18 Mayıs 2019]

<http://www.fatih.bel.tr> [Ziyaret Tarihi: 19 Aralık 2018]

<https://www.pps.org> [Ziyaret Tarihi: 5 Şubat 2018]

<http://www.govme.org/> [Ziyaret Tarihi: 5 Şubat 2018]

<https://www.mgm.gov.tr/> [Ziyaret Tarihi: 21 Aralık 2019]

<https://islamansiklopedisi.org.tr/> [Ziyaret Tarihi: 21 Aralık 2019]

<https://www.sebahjoaillier.com/> [Ziyaret Tarihi: 21 Aralık 2019]

EKLER

Ek-1: Mekansal Gözlem Formu

1. Aktiviteler ve Kullanımlar			
	PPS Mekan Kalitesi Diyagramı Yerel Başlıklar	Analiz Soruları	Park Adı
SN.	1. Aktiviteler ve Kullanımlar		
1	Aktiflik	Park insanlar tarafından kullanılıyor mu?	
2		Farklı yaş grupları tarafından kullanılmaktadır mı?	
3		Kadın ve erkekler arasında iyi bir denge var mıdır?	
4	Kullanışlı (Aktivite Çeşitliliği)	Farklı aktivite olanakları var mı? (dinlenme, yeme-içme, spor, kitap okuma, vb.)	
5		Park içerisinde dikkate değer kullanım modelleri var mıdır?	
6		Park içerisinde amacı dışında kullanılan mekan var mıdır?	
7	Sürdürülebilirlik	Parkın çevresi park ile ilişkili midir?	
8		Parkın sürdürülebilir nitelikleri var mı?	
Ara Toplam Puanı			
Yüzde (%)			
Kalite Düzeyi			
2. Erişim ve Bağlantılar			
1	Ulaşılabilirlik	İnsanlar parka ulaşabilmek için otobüs, araba, raylı sistem, bisiklet gibi ulaşım seçeneklerini kullanabilmekte midirler?	
2		Parka araçlarıyla gelen kullanıcılar için yeterli otopark alanı var mıdır?	
3	Erişilebilirlik	İnsanlar parka kolaylıkla yürüyebilmekte midirler?	

4		Araçlar, yayaların kullanımını baskı altına almakta ve parka kolayca ulaşımı engellemekte midirler?	
5		Park içerisinde yollar ve patikalar insanları gerçekten gitmek istedikleri yerlere götürmekte midir?	
6	Okunabilirlik	Park içerisinde yönlendirici tanıtı levhalar yeterlidir?	
7		Park doku olarak çevresinden ayrılabilen midir?	
8	Bağlantılar	Park çevresi ile bağlantılar yeterli midir?	
9		Parkın çevresindeki cadde-sokaklardan giriş yeterlidir?	
Ara Toplam Puanı			
Yüzde (%)			
Kalite Düzeyi			
3. Konfor ve İmaj			
1	Güvenlik	Park güvenli hissettirmekte midir?	
2		Park içerisinde bir güvenlik personeli var mıdır?	
3		Kadınların oranı erkeklerden daha çok mudur?	
4	Bakım ve Temizlik	Park içerisinde kent mobilyaları ve diğer donatılar temiz ve bakımlı mıdır?	
5		Mekanlar temiz ve çöpten arındırılmış mıdır?	
6		Park içerisinde yeterli çöp kutusu var mıdır?	
7	Caziplik/Çekicilik	Park iyi bir ilk izlenim vermekte midir?	
8		Park alanında su elamanının farklı şekillerde kullanımları var mıdır?	
9		İnsanlar fotoğraf çekiyorlar mı? Fotoğraf çekmek için fırsatlar var mıdır?	
10	Tarihi	Parkın çevresinde tarihi özelliği bulunan bir obje ya da yapı bulunmaktadıdır.	
11		Parkın tarihle ilişkili bir durumu var mıdır?	
12	Yapım Kalitesi	Oturmak için yeterli yerler var mıdır?	
13		Oturma yerleri uygun olarak yerleştirilmişler midir?	
14		İnsanlar güneşte veya gölgede oturmak için seçeneklere sahipler midir?	
15		Kullanıcıları güneşten veya yağmurdan korumak için şemsiyeler, pergolalar vs. var mıdır?	
16		Fiziksel aktivite olanakları (spor alanı, çocuk oyun alanı) mevcut mudur?	
Ara Toplam Puanı			
Yüzde (%)			
Kalite Düzeyi			
4. Sosyallik			

1	Yönetim	Park içerisinde yönetim varlığı veya alanla görevli kişiler var mıdır?	
2	Mekanın Sosyal Aktivitelere Uygunluğu	Park içerisinde toplanma noktaları oluşturulmuş mudur?	
3		Yollar boyunca ve toplanma yerlerinde gösteri alanları sağlanmış mıdır?	
4	Etkileşimli	İnsanlar park içerisinde gruplar halinde midirler?	
5		Birbirleriyle konuşmakta mıdırlar?	
6		Aktivite alanları parkın çevresinden görülebilir midirler?	
7		Parkın içerisinde çevresi görülebilmektedir	
8		İnsanlar gülümsüyorlar mı? İnsanlar birbirleriyle göz teması kurmakta mıdırlar?	
9	Kapsayıcılık	Her yaşta insanın kullanabileceği olanaklar mevcut mudur?	
10		Toplumun farklı kesimlerinden insanlar bir arada bulunmaktadırmıdır?	
11	Rekreasyon İçin Uygunluk	Park içerisinde kestirmeden giden çekici yollar sağlanmış mıdır?	
12		Her aktivite alanında ve park girişlerinde oturma yerleri sağlanmış mıdır?	
13		İnsanlar gördükleri çöpleri toplama eğiliminde midirler?	
Ara Toplam Puanı			
Yüzde (%)			
Kalite Düzeyi			
GENEL DEĞERLENDİRME			
Genel Toplam Puanı			
Genel Yüzde (%)			
Genel Kalite Düzeyi			

Ek-2: Anket Formu

Anket No	:				
Park Adı:	:	Fatih Anıt Parkı			
		Tarih	Gün	Saat	Hava Durumu
		.../.../2019			

Sayın Katılımcı,

Bu anket formu; "İstanbul Tarihi Yarımada Parklarının Kentsel Mekan Kalitesi Açısından Değerlendirilerek Tasarım Kriterlerinin Belirlenmesi" konulu yüksek lisans tez çalışması kapsamında Fatih' te yer alan çeşitli parklarda araştırma yapmaktayım. Ankete vereceğiniz cevaplar bilimsel amaçlı kullanılacak ve kesinlikle gizli kalacaktır. Anket çalışmasına katılarak konu hakkındaki fikirler ve samimi cevaplarınız çalışmada faydalı olacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim.

1- DEMOGRAFİK DEĞERLENDİRME

1. Cinsiyetiniz :	:	Kadın ☐	Erkek ☐		
2. Yaşınız	:				
3. Doğum Yeriniz	:				
4. Medeni Durumunuz	:	Evli ☐	Bekar ☐	Diğer ☐	
5. İstanbul' da kaç yıldır yaşıyorsunuz?	:	1-5 ☐	6-20 ☐	20+fazla ☐	Yerli değil ☐
6. Fatih' te mi ikamet ediyorsunuz ?	:	Evet ☐	Hayır ☐		
7. Eğitim Durumu	:	Okuryazar Değil ☐	İlköğretim ☐	Ortaöğretim ☐	Yükseköğretim ☐
8. Gelir Durumu	:	1.000 TL'den az ☐	1001-2500 TL ☐	2501-4000 TL ☐	4001 ve üstü ☐
9. Mesleğiniz	:	Öğrenci ☐	Ev Hanımı ☐	İşçi ☐	Memur ☐
	:	Serbest ☐	Emekli ☐	İşsiz ☐	Diğer ☐

Sayfa 1 / 3

2- PARK DIŞ MEKAN KALİTESİ

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
2.1 Aktiviteler ve Kullanımlar					
	1	2	3	4	5
10. Park içerisindeki aktivite alanlarını ve aktivite çeşitliliğini yeterli buluyor musunuz?					
11. Bu parkı ne sıklıkla ziyaret ediyor musunuz? a) İlk defa b) Hergün c)Haftada en az 1 d) Ayda en az 1 e)Yılda 1-2 kez					
12. Parka kimler ile geliyor musunuz? a) Yalnız b) Ailenizle c) Arkadaşlarımızla d) Diğer.....					
13. Parka geldiğinizde en çok vakit geçirdiğiniz aktivite alanı neresidir? a) Oturma alanları f) Çocuk Oyun Alanı b) Koşu-yürüyüş Parkuru g) Yeşil Alan (çim alan, ağaç altı) c) Fitness Alanları h) Süs Havuzu Çevresi d) Meydan Alanı i) Kafeterya/Tesis e) Spor Sahaları j) Diğer					
14. Parka içerisinde yetersiz bulduğunuz aktivite olanakları nelerdir? a) Bulunmuyor b) Spor Alanı c) Çocuk Oyun Alanı d) Kentsel Donatı(Bank, çöp kutusu, pergola, diğer) e) Tuvalet f) Sosyal aktivite alanları g) Diğer					
2.2 Erişim ve Bağlantılar					
	1	2	3	4	5
15. Parka yaya olarak ulaşım kolay mıdır?					
16. Parkın girişi ya da girişleri yeterli midir?					
17. Park içerisindeki aktivite alanlarına kolay erişebiliyor musunuz?					
18. Parkta yeterli miktarda bilgi ve yön levhası var mıdır?					
19. Park engelli bireyler için erişebilir buluyor musunuz?					

2.3 Konfor ve İmaj					
	1	2	3	4	5
20. Parkın aktivite alanları sizce konforlu mudur?					
21. Park genel itibari ile temiz ve bakımlı mıdır?					
22. Parkta kendiniz güvende hissediyor musunuz?					
23. Parkın manzarasından hoşnut musunuz?					
24. Parkın dışardan görünümü sizce çekici midir?					
25. Park içerisindeki kentsel donatı elemanlarını (bank, piknik masası, çöp kutusu, diğer) estetik ve ergonomik(rahat) bulunuyor musunuz?					
26. Park içerisinde sizi rahatsız eden unsurlar:					
a) Seyyar Satıcılar b) Asayiş problemlerinin sıklığı c) Alkol kullanımı d) Genç yaş gruplarının rahatsızlık vermesi e) Çiftlerin uygunsuz davranışları f) Evsizlerin ve diğer kişilerin parkta barınması g) Sahipsiz hayvanlar (kedi, köpek, gibi) h) Park içerisinde motosiklet, bisiklet trafiği olması i) Diğer					
2.4 Sosyalik					
	1	2	3	4	5
27. Park içerisinde toplanma-buluşma gibi etkinlik yapıyor musunuz?					
28. Parka geldiğinizde tanıdığımız kimselerle karşılaşıyor musunuz?					
29. Parka geldiğinizde tanımadığımız insanlarla iletişim kuruyor musunuz?					
30. Parkın genel yönetiminden memnun musunuz?					
31. Parktan her yaş gurubundan insan faydalanabilmektedir?					
2.5 Genel Park Beğenisi					
	1	2	3	4	5
32. Parkta genel itibariyle hoş vakit geçirebiliyorum?					
33. Parka ilişkin şikayet ve talepleriniz yerel yönetimin ilgili birimlerince dikkate alınıyor mu?					
34. Bu parkta en beğendiğiniz şey nedir?					
35. Bu parkta en beğenmediğiniz şey nedir?					

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad :Can TUNCA

Doğum Tarihi : 23.08.1987

Doğum Yeri : Adana

Lisans : 2005-2009

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı

Çalıştığı Kurum :2010-Halen

Fatih Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü

